

KÉZIKÖNYV

a szociális intézményekben dolgozók számára

2011. évi szám

Az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és a Hajléktalan Emberekért Közalapítvány pályázati támogatásával, valamint a Complex Wolters Kluwer Csoport tárgyi adományának felhasználásával készítették a Menhely Alapítvány munkatársai

© Szerkesztették

Fialla Marianna
Guba Ildikó

Kártyás Irén
Naszvadi Tibor

Vajdovics Viktória

A kézirat lezárva: 2011. szeptember 30.

ISSN 1419-1512

A kiadványt, vagy annak részleteit tilos reprodukálni;
sokszorosítása, terjesztése kizárólag a szerkesztők engedélyével történhet.

Kiadja a Menhely Alapítvány

1475 Budapest Pf. 291.

Letölthető: www.menhely.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	8
A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	9
Szerkesztette: Kártyás Irén	
A Ket. hatálya.....	9
Eljárási alapelvek	10
Hatáskör és illetékesség	12
A hatósági eljárás megindítása.....	14
A hatósági eljárás lefolytatása	16
Eljárási költség, költségmentesség.....	19
Ügyintézési határidő	23
A hatóság döntései	25
Határozat és végzés	25
Hatósági szerződés.....	27
Fellebbezés.....	28
A döntés módosítása vagy visszavonása.....	31
Bírósági felülvizsgálat	32
Újrafelvételi eljárás.....	33
NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK	34
Szerkesztette: Naszvadi Tibor	
I. Saját jogú ellátások.....	34
Öregségi nyugdíj	34
Korkedvezmény	36
Korkedvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt.....	38
Előrehozott öregségi nyugdíj	39
Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj	40
Az előrehozott és a csökkentett összegű előrehozott nyugdíjra vonatkozó közös szabályok ...	41
Rokkantsági nyugdíj.....	41
Rehabilitációs járadék	49
A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai	54
Átmeneti járadék.....	54

Rendszeres szociális járadék	55
Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadéokra vonatkozó közös szabályok	56
Baleseti ellátások	59
Baleseti járadék	60
Baleseti rokkantsági nyugdíj.....	61
Rokkantsági járadék.....	63
II. Hozzá tartozói ellátások.....	63
Özvegyi nyugdíj.....	63
Árvaellátás.....	66
Szülői nyugdíj.....	67
Baleseti hozzátartozói nyugellátások.....	68
Az özvegyi járadék	68
III. Szolgálati idő.....	69
Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő	69
Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő.....	69
A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok.....	72
IV. Az igény érvényesítése és a jogorvoslati lehetőségek.....	75
Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások	81
A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI	85
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó	
I. A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások	85
Álláskereső támogatása	91
Álláskeresői járadék.....	92
Nyugdíj előtti álláskeresői segély.....	96
Költségtérítés	98
Az álláskeresői támogatások közös szabályai	98
Foglalkoztatást elősegítő támogatások.....	98
Az álláskereső klub.....	99
A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások	99
Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások	102
Képzések elősegítése	102
A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai	105
A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai	105

II. Az önkormányzat által nyújtott szociális ellátás.....	107
Aktív korúak ellátása.....	107
GYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK TÁMOGATÁSA	117
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó	
I. Családtámogatási ellátások.....	117
Családi pótlék.....	119
Nevelési ellátás.....	119
Iskoláztatási támogatás.....	120
A családi pótlékra vonatkozó közös szabályok.....	123
Gyermekgondozási támogatások.....	128
Gyermekgondozási segély.....	128
Gyermeknevelési támogatás.....	130
A gyermekgondozási támogatások közös szabályai.....	131
Anyasági támogatás.....	132
Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályai.....	133
II. Biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások.....	139
Terhességi-gyermekágyi segély.....	139
Gyermekgondozási díj.....	140
A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai.....	141
III. Szociális rászorultságtól függő ellátások.....	143
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.....	143
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás.....	147
Óvodáztatási támogatás.....	148
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás.....	149
Gyermektartásdíj megelőlegezése.....	150
Otthonteremtési támogatás.....	153
IV. Normatív kedvezmények.....	155
Ingyenes tankönyvellátás.....	155
Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye.....	155

ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK	157
Szerkesztette: Kártyás Irén - Vajdovics Viktória	
I. A Szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai	157
II. A Szociális igazgatási eljárások speciális eljárási szabályai	160
III. Önkormányzatok által folyósított szociális ellátások.....	167
Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások.....	168
Időskorúak járadéka	168
Aktív korúak ellátása.....	169
Lakásfenntartási támogatás	172
Ápolási díj	175
Átmeneti segély	177
Temetési segély.....	178
Természetben nyújtott szociális ellátások.....	179
Köztemetés.....	179
Közgyógyellátás.....	180
Egészségügyi ellátásokra való jogosultság.....	186
Adósságkezelési szolgáltatás.....	188
Adósságkezelési tanácsadás.....	190
Adósságcsökkentési támogatás	190
IV. A fővárosi szociális rendelet.....	192
Rendszeres szociális segélyek	192
Átmeneti szociális segélyek	193
Az átmeneti segélyek megállapításának általános szabályai	194
Az átmeneti szociális segélyek típusai.....	195
Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése	195
Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye.....	196
Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése	197
Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése	197
Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély.....	198
Átmeneti (krízis) segély	199

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK	201
Szerkesztette: Kártyás Irén - Vajdovics Viktória	
I. Fogyatékosági támogatás	201
II. Vakok személyi járadéka	206
III. Fogyatékkal élő emberek közlekedési támogatása	207
IV. Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása.....	208
ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG.....	210
Illetékek és illetékmentesség az államigazgatási eljárásban.....	210
Az iskolai bizonyítvány kiállításának igazgatási díja.....	219
Az adóazonosító jelet és társadalombiztosítási azonosító jelet igazoló hatósági igazolvány igazgatási szolgáltatási díja	220
A tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díja	220
Az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díja	222
Hivatkozott jogszabályok jegyzéke.....	228

ELŐSZÓ

Örömmel nyújtjuk át Kézikönyvünk 2011. évi aktualizált kiadását az olvasónak; elsősorban a rászorulókkal foglalkozó szociális munkás kollegáknak. Kiadványunkat ebben az évben is az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és a Hajléktalan Emberekért Közalapítvány pályázati támogatásának, valamint a Complex Wolters Kluwer Csoport tárgyi adományának köszönhetően tudtuk elkészíteni. Célunk az egyes ellátási típusokhoz kapcsolódó jogosultsági feltételek, lehetőség szerint a teljesség igényével történő bemutatása, melyek segítségével a felhasználó, az ügyféllel szemben ülő segítő személy, talán könnyebben és gyorsabban eldöntheti, hogy milyen ellátást célszerű kezdeményeznie kliense számára. Összegyűjtöttük és feldolgoztuk mindazon ellátási formák joganyagát, amelyek egy-egy ellátás komplex ügyintézésének feltételül szolgálnak, a jogosultsági feltételek vizsgálatától az igény érvényesítésének módján keresztül a jogorvoslati lehetőségekig.

Kézikönyvünk betekintést nyújt a különböző ellátásokba, rendszerezi azokat a felhasználó szempontja szerint, és áttekinti az egyes ügyek intézését. Fellapozásával a segítők biztos tudást kaphatnak arról, hogy milyen ellátást kezdeményezzenek a hozzájuk forduló ügyfelek számára, hogyan fogjanak az egyes ügyek elindításához, és az ügyintézés folyamatának figyelemmel kíséréséhez mely ismeretekre van szükségük. Bízunk abban, hogy a kiadvány évről-évre való megjelenésével sikerül mind több ellátás megállapítását kezdeményezni, segítségével magabiztos válaszokat adni a szociális ügyintézés során felmerülő kérdésekre, és így a szociális segítők hatékonyabban léphetnek fel a rászorulók érdekeinek képviselőjeként.

Kedves Olvasók, Kollégák, reméljük azoknak is hasznos lesz anyagunk, akik már ismerik, és régóta forgatják, és azoknak is, akik először veszik kezükbe, és segítségével megpróbálnak eligazodni a különféle ellátórendszerek, jogszabályok és a szociális ügyintézés útvesztőjében.

Budapest, 2011. október

a szerkesztők

A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

(A hatályos 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -, valamint a 180/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról - a továbbiakban: Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

A Ket. hatálya

A közigazgatási hatóság eljárása során a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni. Közigazgatási **hatósági ügy** (a továbbiakban: hatósági ügy) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy kötelességet állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez.

A Ket. alkalmazása szempontjából **közigazgatási hatóság** (a továbbiakban: hatóság) a hatósági ügy intézésére hatáskörrel rendelkező:

- államigazgatási szerv,
- helyi önkormányzat képviselő-testülete, ideértve a megyei önkormányzat közgyűlését is, valamint a átruházott hatáskörben a polgármester, a részönkormányzat testülete, a képviselő-testület bizottsága vagy törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulás és annak szervei és társulása,
- a polgármester, főpolgármester, megyei közgyűlés elnöke, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője (a továbbiakban együtt: polgármester),
- főjegyző, jegyző, körjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a hatósági igazgatási társulás,
- törvény vagy kormányrendelet által közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására feljogosított egyéb szervezet, köztestület vagy személy. (Ket. 12. § 1-3. bekezdés)

A **Ket. hatálya nem terjed** ki a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra (Ket. 13. § 1. bekezdés).

A Ket. rendelkezéseit:

- az iparjogvédelmi és a szerzői jogi eljárásokban,
- az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve a Közösségek költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés, valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban,
- a termékek és a szolgáltatások forgalmazására, illetve értékesítésére, valamint az ezekkel összefüggő kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó követelmények ellenőrzésével, illetve a piacszabályozással kapcsolatos eljárásokban, ideértve a gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásával kapcsolatos eljárást is,
- a pénz- és tőkepiaci, a biztosítási, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári és a magánnyugdíjpénztári tevékenység felügyeletével kapcsolatos eljárásban, valamint a versenyfelügyeleti és bejelentési eljárásban,
- a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásban,
- az atomenergia alkalmazási körébe tartozó ügyekben,
- az audiovizuális médiaszolgáltatás nyújtására és a sajtótermék kiadására irányuló tevékenység felügyeletével, a média- és hírközlési igazgatással, az elektronikus hírközlési szolgáltatások, tevékenységek, az audiovizuális médiaszolgáltatások és a sajtótermékek piaci felügyeletével, piacszabályozásával, ellenőrzésével kapcsolatos eljárásban,
- a veszélyes létesítményekkel kapcsolatos eljárásban, valamint
- a társadalombiztosítás ellátásaival kapcsolatos eljárásban

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta-ra vonatkozó törvény **eltérő szabályokat nem állapít meg.** (Ket. 13. § 2. bekezdés)

Az előzőekben nem említett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok a Ket. rendelkezéseitől kizárólag **abban az esetben térhetnek el**, ha azt a Ket. kifejezetten megengedi (Ket. 13. § 3. bekezdés).

Ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa **eljárési szabályt állapít meg**, e törvény rendelkezései az ott szabályozott kérdésben nem alkalmazhatók. E törvény rendelkezéseitől az Európai Unió kötelező jogi aktusának végrehajtása céljából - az ahhoz szükséges mértékben és módon - törvény, kormányrendelet vagy a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete eltérhet. (Ket. 13. § 4. bekezdés)

A Ket. rendelkezéseitől a **nemzetközi szerződést kihirdető törvény** eltérhet (Ket. 13. § 5. bekezdés).

Jogszabály a Ket.-ben nem szabályozott, de szabályaival összhangban álló **kiegészítő jellegű rendelkezéseket** állapíthat meg (Ket. 13. § 6. bekezdés).

Amennyiben a **Kézikönyvünkben szereplő ellátások** megállapítására a Ket.-től **eltérő szabályok vonatkoznak**, ezt minden esetben feltüntetjük.

Eljárési alapelvek

A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles **megtartani** és másokkal is megtartatni a **jogszabályok rendelkezéseit**. Hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása

során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni. (Ket. 1. § 1-2. bekezdés)

Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a **törvény előtti egyenlőség**, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti **egyenlő bánásmód** megsértése, az ügyfél törvényben biztosított jogának csorbítása. Az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. (Ket. 2. § 1-2. bekezdés)

Az ügyfeleket megilleti a tisztességes ügyintézéshez, a **jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog** és az eljárás során az anyanyelv használatának joga. (Ket. 4. § 1. bekezdés)

A közigazgatási hatósági eljárás **hivatalos nyelve a magyar**. Ez azonban nem akadályozza a konzuli tisztviselő és a külpolitikáért felelős miniszter eljárása, valamint nemzetközi jogsegély során más nyelv használatának.

A települési, a területi és az országos kisebbségi **önkormányzat testülete** határozatában **meghatározhatja** a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás **magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét**. Annál a közigazgatási hatóságnál, amelynél a közigazgatási eljárás hivatalos nyelve nem csak a magyar, a magyar nyelvet használó ügyfeleket és az eljárás egyéb résztvevőit megilletik a kisebbségek számára biztosított jogok. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 9. § 1-2, 4. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

A **kisebbségi szervezet nevében eljáró személy**, valamint az a **természetes személy**, aki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény (1993. évi LXXVII. törvény A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól) hatálya alá tartozik, a közigazgatási hatóságnál **használhatja az adott kisebbség nyelvét**. A kisebbség nyelvén benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre le kell fordítani. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 9. § 3. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

Ha a közigazgatási hatóság **nem magyar állampolgárságú, a magyar nyelvet nem ismerő személy ügyében** magyarországi tartózkodásának tartama alatt **hivatalból indít azonnali intézkedéssel** járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél **azonnali jogvédelemért fordul a magyar közigazgatási hatósághoz**, a hatóság köteles gondoskodni arról, hogy **az ügyfelet joghátrány ne érje a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt**. Törvény ennek alkalmazását az itt nem szabályozott esetekben is kötelezővé teheti. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 10. § 1. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

Ha a közigazgatási hatóság döntésének magyar és idegen nyelvű szövege között eltérés van, a **magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni** (Ket. 11. § 1. bekezdés).

Jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg a hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára (Ket. 11. § 3. bekezdés).

A közigazgatási hatóság a nem jogszabályszerű eljárással **az ügyfélnek okozott kárt** a polgári jog szabályai szerint **megtéríti** (Ket. 4. § 2. bekezdés).

A közigazgatási hatóság az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője számára biztosítja, hogy jogairól és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását. A jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet **tájékoztatja** az ügyre irányadó **jogszabály rendelkezéseiről**, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről. (Ket. 5. § 1-2. bekezdés)

Hatáskör és illetékesség

A hatóság **hatáskörét** a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával jogszabály állapítja meg. Törvény eltérő rendelkezése hiányában jogszabály a hatóság szervezeti egységére hatáskört nem telepíthet. Jogszabályban kell megjelölni az elsőfokú, továbbá - ha az nem a felettes szerv vagy személy, illetve önkormányzati hatósági ügyben átruházott hatáskörben hozott, továbbá a polgármester törvény alapján önálló hatáskörben hozott önkormányzati hatósági döntésével szembeni fellebbezés esetén a képviselőtestület -, akkor a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot is. Önkormányzati hatósági ügyben első fokon a képviselő-testület jár el. Ezt a hatáskörét önkormányzati rendeletben a közgyűlés elnökére, a polgármesterre, a főpolgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára, illetve törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át. A hatóság a hatáskörét vagy annak gyakorlását más hatóságra nem ruházhatja át kivéve, ha törvény a hatáskör törvényben meghatározott esetben, az ott meghatározott másik hatóságra való átruházását kivételesen lehetővé teszi. Nem minősül a hatáskör átruházásának, ha a hatáskör gyakorlója kiadmányozási jogát jogszerűen átengedte. (Ket. 19. § 1-3. bekezdés)

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az eljárásra az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye (a továbbiakban: lakcíme), illetve székhelye (telephelye, fióktelepe) van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

Ha az ügyfél **lakcíme ismeretlen**, az illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakcíme alapján kell megállapítani. Ennek hiányában - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az eljárásra az adott ügyfajtában a fővárosban eljárásra jogosult hatóság, jegyző hatáskörébe tartozó ügyben a fővárosi főjegyző az illetékes. (Ket. 21. § 4. bekezdés)

Az ügyben illetékességgel rendelkező **azonos hatáskörű hatóságok közül** az ügyfél kérelmének hiányában **az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg** (a továbbiakban: megelőzés). Ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár, vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja, és erről szóló döntését a korábban eljár, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatósággal és az ügyféllel közli. Az eljárást megszüntető és a döntést visszavonó döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (Ket. 21. § 5-6. bekezdés)

A természetes személy ügyfél az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál, a Kormány által rendeletben meghatározott ügyekben az integrált ügyfélszolgálati irodánál, vagy – ha jogszabály azt nem zárja ki – lakcíme vagy munkahelye szerinti székhelyű, azonos hatáskörű hatóságnál, ennek hiányában pedig a lakcíme vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti, aki azt továbbítja a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz. Jogszabály ettől eltérően is kijelölheti azt a hatóságot vagy szervet, amelynél a kérelem előterjeszhető. (Ket. 38. § 1-2. bekezdés)

A hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben **illetékességi területén** valamint kijelölés alapján **köteles eljárni** (Ket. 20. § 1. bekezdés).

Ha e köteleességének a hatóság **a rá irányadó ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget**, a felügyeleti szerv az erre irányuló kérelem megérkezésétől vagy a hivatalos tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül vizsgálja a mulasztás okát, és - az ügyfajtára irányadó ügyintézési határidő és a döntés – előkészítés fokának figyelembevételével megállapított - határidő tűzésével a mulasztó hatóságot az eljárás lefolytatására utasítja. Nincs helye az eljárás lefolytatására történő utasításnak, ha az ügyfél kérelme jog megszerzésére irányult, ebben az esetben az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása, ha a hatóság az előírt határidőben nem hoz döntést. (Ket. 20. § 2. bekezdés)

Ha a felügyeleti szerv által megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul - a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez. A kezdeményezés alapján a fegyelmi eljárás megindítása kötelező. A kijelölt hatóság az ügyben irányadó ügyintézési határidőn belül köteles döntést hozni. (Ket. 20. § 3. bekezdés)

Az ismételten mulasztó hatóságtól **az ügy nem vonható el**, és az eljárásra más hatóság nem jelölhető ki, ha a hatóság hatásköre hatósági igazolvány vagy hatósági bizonyítvány kiadására, hatósági nyilvántartás vezetésére terjed ki, ha jogszabály alapján hatásköre kizárólagos, vagy ha belföldi jogsegély iránti megkeresés alapján kell eljárnia. A hatóság legkésőbb a felhívástól számított tizenöt napon belül köteles eleget tenni elmulasztott kötelezettségének. (Ket. 20. § 4. bekezdés)

Ha a **képviselő-testület, a polgármester, a bizottság, a részönkormányzat testülete, a társulás** (a továbbiakban önkormányzati hatóság) **eljárási kötelezettségét elmulasztotta**, az ügyfél kérelmére vagy hivatalból a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzéséért felelős szerv felhívja a mulasztó tisztségviselőt vagy testületet, hogy soron kívül, illetve a testület legközelebbi ülésén, de legkésőbb harminc napon belül folytassa le az eljárást. Az önkormányzati hatósághoz intézett **felhívás eredménytelensége esetén** az ügyfél vagy a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzéséért felelős szerv, továbbá ha az adott ügyben nincs felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, az ügyfél kérelmére **a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására**. (Ket. 20. § 5-6. bekezdés)

Az eljárás lefolytatásával kapcsolatos szabályokat **a szakhatósági eljárásra és a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell**. A rendelkezések akkor is irányadók, ha a határozat megsemmisítése vagy hatályon kívül helyezése folytán a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget az új eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének.

A felügyeleti szerv az eljárás lefolytatására való utasításáról, valamint másik eljáró hatóság kijelöléséről **az ügyfelet értesíti**, továbbá ellenőrzi, hogy a hatóság a mulasztást követően, illetve a kijelölt hatóság határidőn belül eleget tesz-e eljárási kötelezettségének. A helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzéséért felelős szerv értesíti az ügyfelet az önkormányzati hatósághoz intézett felhívásáról, egyidejűleg felhívja az ügyfél figyelmét arra, hogy a felhívás eredménytelensége esetén a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat. (Ket. 20. § 7-8. bekezdés)

A hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint **hatáskörét** és **illetékességét** az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni. Hatáskör vagy illetékesség hiányában a hatóság a kérelmet és az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem megérkezésétől, folyamatban levő ügyben a hatáskör és illetékesség hiányának megállapításától számított **nyolc napon belül** átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz. (Ket. 22. § 1-2. bekezdés)

Ha ugyanabban **az ügyben több hatóság állapította meg hatáskörének vagy illetékességének hiányát**, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nincs folyamatban, az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között hivatalból vagy kérelemre haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül megkísérelni a vita eldöntését. Az egyeztetést annak a hatóságnak kell kezdeményeznie, amelyiknél az eljárás később indult meg, amelyik hatáskörének és illetékességének hiányát később állapította meg, vagy amelyik hatóságnál az ügyfél az egyeztetés lefolytatása iránti kérelmét benyújtotta. (Ket. 23. § 1-2. bekezdés, 33. § 1. bekezdés)

Ha **az egyeztetés sikerrel járt**, az a hatóság, amely a továbbiakban nem jár el, az előtte folyamatban lévő eljárást megszünteti, az eljárás során hozott döntését visszavonja, egyúttal az ügy iratait és bizonyítékait átteszi az eljárást lefolytató hatósághoz. Az eljárást megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (Ket. 23. § 5. bekezdés)

Ha az egyeztetés **nem vezet eredményre**, az eljáró hatóságot **illetékességi összeütközés esetén** a legközelebbi közös felügyeleti szerv, ennek hiányában a Kormánynak a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint illetékes általános hatáskörű területi államigazgatási szerve tizenöt napon belül jelöli ki (Ket. 23. § 3. bekezdés a) pont).

Az illetékességi vitában hozott végzés ellen **jogorvoslatnak nincs helye** (Ket. 23. § 4., 6. bekezdés).

Hatásköri összeütközés esetén a Fővárosi Ítéletábla dönt az ügyfél vagy a hatóság kérelmére, soron kívül, nemperes eljárásban. Határozata ellen fellebbezésnek nincs helye. (Ket. 23. § 3. bekezdés b. pont, 24. §)

A hatósági eljárás megindítása

A hatósági eljárás az **ügyfél kérelmére**, vagy hivatalból **indul meg** (Ket. 29. § 1. bekezdés).

Ha jogszabály másképp nem rendelkezik **kérelmeket szóban vagy írásban lehet benyújtani**. Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél kérelmét erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyújtsa be. (Ket. 34. § 1, 3. bekezdés)

Az **ügyfél** az eljárás megindítására irányuló **kérelmét** a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedéséig **visszavonhatja** (Ket. 34. § 4. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell a jogszabályban előírt melléleteket**. Mellékletként nem lehet az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági hozzájárulás csatolását kérni. Az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével az ügyféltől **nem kérhető olyan adat igazolása**, amely nyilvános, vagy amelyet valamely **hatóság**, bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara **jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell**. Az **adatszolgáltatás** iránti kérelmet nyolc nap alatt kell teljesíteni. Különleges adatok esetén az ügyfél kérheti, hogy az adattal rendelkező szerv az adatot az általa megjelölt hatóságnak továbbítsa. Az ügyfél az adatszolgáltatásért fizetendő díjat az eljáró hatóságnál köteles megfizetni. A díj a megkeresett hatóság bevétele. Az eljáró hatóság a bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara adatközlésével felmerülő illetékéről vagy díjáról és a befizetés módjáról az ügyfelet tájékoztatja. (Ket. 36. §)

Ha az ügyfél a kérelmet **hiányosan nyújtotta be**, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - **hiánypótlásra** hívja fel az ügyfelet. Nem bocsátható ki hiánypótlási felhívás olyan adat igazolására vagy melléklet csatolására, amelyet a hatóságnak kell beszereznie. Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására nyolc napnál hosszabb határidőt is megállapíthat. (Ket. 37. § 3-4. bekezdés)

A **kérelmet tartalma szerint kell elbírálni** akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel (Ket. 37. § 1. bekezdés).

A szóbeli kérelmekről jegyzőkönyvet kell készíteni (Ket. 39. § 1. bekezdés).

A hatóság a kérelmet **érdemi vizsgálat nélkül**, nyolc napon belül **elutasítja**, ha

- az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága, vagy
- a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye, vagy
- a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul, vagy
- jogszabály a kérelem előterjesztésére határidőt vagy határnapot állapít meg, és a kérelem idő előtti vagy elkéssett, vagy
- a hatóság a kérelmet érdemben már elbírált, és változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett ugyanazon jog érvényesítésére irányuló újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve, hogy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását jogszabály nem zárja ki, vagy
- a kérelem nyilvánvalóan nem az előterjesztésére jogosulttól származik, vagy
- a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy (Ket. 30. §).

A hatóság **az eljárást megszünteti**, ha

- a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- az ügy tárgyát képező vagyontárgy megsemmisült vagy olyan mértékben károsodott, hogy az eljárás okafogyottá vált,

- az eljárás kérelemre indult és az ügyfél kérelmét visszavonta, kivéve ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és nem mindegyikük vonta vissza kérelmét,
- az ügyfél halála vagy a jogi személy, illetve a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megszűnése következtében az eljárás okafogyottá vált, és eljárásbeli jogutódlás sem következett be,
- az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn,
- az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívása ellenére nem gondoskodik a képviselet-ellátásra alkalmas személy meghatalmazásáról, vagy nem jár el személyesen, kivéve, ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és ők személyesen járnak el vagy képviselőjüket a hatóság nem utasította vissza,
- jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik,
- a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat (a továbbiakban: díj) kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére az erre tűzött határidő alatt nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül,
- az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását (Ket. 31. § 1-2. bekezdés).

A hatósági eljárás lefolytatása

A közigazgatási szerv **illetékességi területén kívül** akkor végezhet eljárási cselekményt (pl. környezettanulmány, szemle), ha ezt jogszabály lehetővé teszi. Fővárosi kerületi közigazgatási szerv a főváros egész területén végezhet eljárási cselekményt. (Ket. 25. §)

Jogsegélyt lehet kérni, ha a megkereső hatóság illetékességi területén kívül kell valamely eljárási cselekményt elvégezni, azt az ügyfél jogos érdeke vagy a költségtakarékosság indokolja, vagy az ügy elbírálásához olyan adat vagy irat szükséges, amellyel más hatóság, egyéb állami, önkormányzati szerv vagy - ha törvény meghatározott ügyfajtában lehetővé teszi - egyéb szerv vagy személy rendelkezik. A megkeresést az ügy jellegétől függően a megkereső hatósággal azonos hatáskörű illetékes hatósághoz, ennek hiányában az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez kell intézni. Kérelemre indult eljárásban az ügyfélnek az eljárásban szükséges személyes adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell a jogsegély teljesítése céljából, az ahhoz szükséges mértékben továbbított személyes adatok tekintetében is. Hivatalból indult vagy folytatott eljárásban a hatóság a jogszabály alapján kezelhető adatok közül a jogsegély teljesítése céljából szükséges személyes adatokat továbbíthatja a megkeresett szervhez. A megkeresett szerv vagy személy csak akkor tagadhatja meg a megkeresésben foglaltak teljesítését, ha az jogszabályba ütközik. Ha a jogsegély nyújtására más szerv jogosult, a megkeresett szerv vagy személy a megkeresést haladéktalanul, de legkésőbb a megkeresés megérkezésétől számított öt napon belül e szervhez továbbítja, és erről

egyidejűleg tájékoztatja a megkereső hatóságot. A megkeresést tizenöt napon belül, az adat vagy iratszolgáltatás esetében nyolc napon belül kell teljesíteni. A megkeresett szerv vezetője ezt a határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb tizenöt nappal meghosszabbíthatja. Ha az adat elektronikusan rögzített nyilvántartásban áll rendelkezésre, a megkeresést öt napon belül kell teljesíteni. A megkeresett szerv az eljárási határidő meghosszabbításáról szóló végzését a megkereső hatósággal közli. A megkereső hatóság közli az ügyféllel a jogsegély határidejének meghosszabbításáról szóló végzést. (Ket. 26. §)

Ha a Magyar Köztársaságnak valamely állammal közigazgatási jogsegélyegyezménye van, vagy annak hiányában az államok között viszonyossági gyakorlat áll fenn, vagy többoldalú nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, a hatóság jogsegély érdekében külföldi hatósághoz fordulhat, illetve köteles teljesíteni a külföldről érkező jogsegélykérelmet. A viszonyosság fennállása tekintetében a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az ügyfajta tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszterrel egyetértésben alakít ki. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a **nemzetközi jogsegély**ügyben érintett magyar és külföldi (nemzetközi) hatóság közvetlenül érintkezik egymással. Ha a magyar hatóság előtt nem ismert, hogy a jogsegélykérelem teljesítése az érintett külföldi állam melyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a kérelmet felügyeleti szervén keresztül a külpolitikáért felelős miniszterhez juttatja el. A külpolitikáért felelős miniszter a külföldi állam külügyekben illetékes minisztériuma útján továbbítja a jogsegélykérelmet a külföldi hatósághoz. (Ket. 27. § 1-3. bekezdés)

A hatóság a tényállás megállapítása céljából felhívhatja az ügyfelet **okirat** vagy más irat **bemutatására**, vagy ezek beszerzése érdekében más szervet is megkereshet. A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajta vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított irat - ha az ügyfajta vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el, de **az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél** a bizonyítani kívánt tényről **nyilatkozatot tehet**. Ilyen esetben az ügyfelet tájékoztatni kell a valótlan tartalmú nyilatkozattételének jogkövetkezményéről. (Ket. 52. § 1-3. bekezdés)

Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható (Ket. 53. § 1. bekezdés).

Az **ügyfél** az eljárás bármely szakaszában **betekinthet az eljárás során keletkezett iratba**. Ez a jog akkor is megilleti az ügyfelet, ha korábban nem vett részt az eljárásban. Az iratbetekintés során az arra jogosult **másolatot, kivonatot készíthet** vagy másolatot kérhet. A másolatot és a kivonatot a hatóság kérelemre hitelesíti. (Ket. 68. § 1. bekezdés, 69. § 5. bekezdés)

Nem lehet betekinteni:

- a döntés tervezetébe,
- az olyan iratba, amelyből következtetés vonható le annak a személynek a kilétére, akire vonatkozóan a hatóság a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezelését rendelte el,

- felhasználói vagy megismerési engedély hiányában a minősített adatot tartalmazó iratba,
- az egyéb védett adatot tartalmazó iratba, ha azt az érintett adat védelmét szabályozó törvény kizárja, vagy ha a védett adat megismerésének hiánya nem akadályozza az iratbetekintésre jogosult személyt törvényben biztosított jogai gyakorlásában (Ket. 69. § 1. bekezdés).

Az ügyfél az adatok megjelölésével kérheti az **iratbetekintési jog korlátozását** üzleti és más méltányolható magánérdekének védelmében. A hatóság a kérelemnek - a körülmények körütekintő mérlegelése alapján - akkor ad helyt, ha az adatok megismerésének hiánya az iratbetekintésre jogosultakat nem akadályozza jogaik gyakorlásában. Az iratbetekintési jog biztosítása érdekében a hatóság megismerhetetlenné teszi azokat a személyes és védett adatokat, amelyek megismerésére az iratbetekintésre jogosult személy egyébként nem jogosult. A hatóság az ügyfél kérelmére az iratbetekintést biztosítja, vagy végzésben dönt az iratbetekintési kérelem elutasításáról. A végzés ellen az iratbetekintést kérő személy önálló fellebbezéssel élhet. (Ket. 69. § 1-4. bekezdés)

Ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás jogerős befejezését követően a személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó **jogerős határozatot**, valamint az első fokú határozatot megsemmisítő és az első fokú határozatot hozó hatóságot új eljárásra utasító végzést **bárki korlátozás nélkül megismerheti**, és arról kormányrendeletben meghatározott költségterítés ellenében másolatot kérhet (Ket. 69/A. § 1. bekezdés).

Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő. Az **igazolási kérelemről** az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A fellebbezésre megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet az első fokú döntést hozó hatóság, a keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el. Ha a hatóság megtartotta az ügyfelek értesítésére és a határozat közlésére vonatkozó szabályokat, a fellebbezési határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolási kérelemnek arra való hivatkozással, hogy az értesítés, illetve a határozat közlése nem postai kézbesítés útján történt. E rendelkezés megfelelően irányadó a bírósági felülvizsgálatot kezdeményező keresetindítással kapcsolatos igazolásra is. Az igazolási kérelmet a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő nyolc napon belül, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni. A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak. (Ket. 66. §)

Ha a hatóság **az igazolási kérelemnek helyt ad**, az igazolási kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel. (Ket. 67. §)

Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, a hatóság az **eljárást felfüggeszti**. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre őt megfelelő határidő kitézése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást

megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggeszti. Az eljárás felfüggesztését indokolt esetben **egy alkalommal az ügyfél is kérheti**. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha azt jogszabály nem zárja ki, és nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél az eljárás felfüggesztéséhez hozzájárul, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét az nem érinti. Jogszabály az eljárásnak az ügyfél kérelmére történő felfüggesztését egyéb feltételhez is kötheti. (Ket. 32. § 1-4. bekezdés)

Ha a hatóság az eljárást az ügyfél kérelmére függesztette fel, és az ügyfél az eljárás folytatását hat hónapon belül nem kéri, a hatóság a csak kérelemre folytatható eljárás megszüntetéséről dönt. Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszüntetésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik. A felfüggesztés időtartama alatt megtett valamennyi eljárási cselekmény hatálytalan, kivéve azokat, amelyek a felfüggesztési ok megszüntetésére irányulnak. A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti. (Ket. 32. § 7-9. bekezdés)

Eljárási költség, költségmentesség

Eljárási költségek:

- az eljárási illeték,
- az igazgatási szolgáltatási díj,
- az ügyfél megjelenésével kapcsolatos költség,
- az anyanyelv használatával kapcsolatos költség,
- az iratbetekintési jog gyakorlásával kapcsolatos költség,
- az ügyfél képviseletében eljáró személy költsége,
- a tanú és a hatósági tanú költségtérítése,
- a hatósági közvetítő költsége, továbbá a tevékenységével kapcsolatban indokoltan felmerült kiadás,
- a szakértői díj, ideértve a szakértő költségtérítését,
- a fordítási költség,
- az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevője részéről felmerült levelezési, dokumentumtovábbítási költség,
- a végrehajtási költség és a végrehajtási költségátalány,
- az eljárásban közreműködő rendőrségnél felmerült költség,
- a helyszíni szemlével, valamint a szakértői tevékenységgel jogszerűen okozott kárért járó kártalanítás összege,
- a törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott egyéb eljárási költség (Ket. 153. § 2. bekezdés).

A **kérelemre indult eljárásban** az egyéb eljárási költséget - ha törvény másként nem rendelkezik - a kérelmező ügyfél előlegezi meg, illetve viseli. Több azonos érdekű ügyfél esetén az egyéb eljárási költséget az ügyfelek - eltérő megállapodásuk hiányában - egymás között egyenlő arányban előlegezik meg, illetve viselik. Az ügyfél az előleg összegét letétbe helyezi a hatóságnál. (Ket. 156. § 1. bekezdés)

Hivatalból indított eljárásban az egyéb eljárási költséget a **hatóság előlegezi**. A **rendőrség igénybevételével kapcsolatos költséget** az igénybevételt kérő hatóság megelőlegezi. Ha a határozat az ügyfél részére kötelezettséget állapít meg, a kötelezettség alapjául szolgáló jogszabálysértés bizonyításával összefüggésben felmerült költség viselésére az ügyfelet kell kötelezni. Ha a határozat több ügyfél részére állapít meg kötelezettséget, a hatóság köteles a költségek ügyfelek közötti megosztásáról is rendelkezni. A hatóság által megelőlegezett költséget a hatóság számlájára kell visszafizetni. (Ket. 156. § 2. bekezdés)

A **belföldi jogsegély keretében** a megkeresett hatóság vagy más szerv eljárása során **felmerült** egyéb **eljárási költséget** a megkereső hatóság vagy más szerv megtéríti (Ket. 157. § 4. bekezdés).

Az eljárási költséget a hatóság **összegszerűen határozza meg**, és dönt a költség viseléséről, illetve a megelőlegezett költség esetleges visszatérítéséről. A hatóság a szakértő díját - a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapulvételével - a szakvélemény beérkezését, a szakértő meghallgatása esetében a meghallgatását követően tizenöt napon belül állapítja meg. A szakértő díját az eljáró hatóság állapítja meg akkor is, ha a szakértőt a megkeresett hatóság rendelte ki. A hatóság az indokolatlanul magas egyéb eljárási költség helyett alacsonyabb összeget állapít meg. (Ket. 158. §)

Önálló **fellebbezésnek van helye** a fizetési kedvezménnyel kapcsolatos, az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, a költségmentesség iránti kérelmet elutasító, a költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szóló első fokú végzés ellen. Az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos döntés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya a döntés fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezése tekintetében. (Ket. 98. § 3. bekezdés j. pont, 101. § 6. bekezdés)

A hatóság annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére az ügyfél kérelme alapján **költségmentességet** engedélyezhet (Ket. 159. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

Az ügyfélnek a költségmentesség engedélyezésére irányuló **kérelméhez csatolnia kell** a saját és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak harminc napnál nem régebbi munkáltatói jövedelemigazolását, illetve nyugdíjas esetén a munkáltatói jövedelemigazolás helyett vagy mellett az utolsó havi nyugdíjszelvényt (postai szelvényt) vagy a nyugdíj fizetési számlára történő utalása esetén az utolsó havi fizetési számlakivonatot. **Ha** az ügyfélnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak **munkajövedelemnek** (nyugdíjjövedelemnek) **nem minősülő jövedelme van**, akkor köteles ezen jövedelmekről szóló postai szelvényt, fizetési számlakivonatot, kiadási pénztárbizonylatot, vagy egyéb, a jövedelem igazolására alkalmas dokumentumot csatolni.

Ha az ügyfélnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak nincs munkáltatója, és nem nyugdíjas, valamint **egyéb jövedelme sincs**, akkor az ügyfél a kérelmében nyilatkozik e tényről.

Az ügyfél a kérelmében a jövedelemigazoláson túl **további olyan körülményeket tárhat fel**, melyek alapján az eljáró hatóság költségmentességben részesítheti.

Az ügyfélnek a kérelmében **nyilatkoznia kell ingatlantulajdonáról**. (Korm. R. 3. §)

Költségmentességet akkor lehet engedélyezni, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (28500Ft), és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik. A költségmentesség engedélyezése szempontjából figyelmen kívül kell hagyni az ötven százalékos tulajdoni hányadot el nem érő, és a kétfélmillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 4. § 1, 3. bekezdés)

Különösen indokolt esetben költségmentesség engedélyezhető, illetve részleges költségmentességet lehet engedélyezni akkor is, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át (42750Ft), és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik.

A részleges költségmentesség engedélyezése szempontjából a az ügyfél lakhelyeként szolgáló ingatlanon kívül figyelmen kívül kell hagyni a hárommillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 5. § 1-2. bekezdés)

Kivételes esetben ha az ügyfél nyilatkozata alapján, költségmentesség engedélyezhető akkor is, ha a fenti feltételek nem, vagy csak részben állnak fenn, de az eljáró hatóság az ügyfél egyéb, különös méltánylást érdemlő körülményeinek (katasztrófahelyzet, betegség, egyéb vis maior események stb.) figyelembevételével megállapítja, hogy az ügyfél és az általa eltartottak létfenntartása veszélyeztetett (Korm. R. 6. §).

Alanyi jogon - **jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül** - költségmentességben lehet részesíteni azt a felet is, aki a kérelem benyújtásakor:

- aktív korúak ellátására jogosult, időskorúak járadékában, ápolási díjban, vakok személyi járadékában, fogyatékosági támogatásban részesül, valamint, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeket nevel vagy saját jogán rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- pénzellátásban részesülő hadigondozott és nemzeti gondozott,

- hajléktalan személy,¹
- menekült, menedékes, illetve menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerését kérő vagy menedékeskénti elismerését kérő személy számára biztosított ellátásra és támogatásra jogosult (Korm. R. 4. § 2. bekezdés).

Törvény költségmentességet gazdálkodó szervezet, **jogi személy** és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére is megállapíthat (Ket. 159. § 6. bekezdés).

A költségmentességet engedélyező, a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló végzést a hatóság közli az eljárásban részt vevő azon hatóságokkal, amelyek eljárása illeték- vagy díjfizetési kötelezettség alá esik (Ket. 159. § 5. bekezdés).

A költségmentesség az illeték, a díj és az egyéb eljárási költség előlegezése és viselése alóli teljes vagy részleges mentességet jelenti. A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki. Az ügyfél által első alkalommal előterjesztett költségmentesség iránti kérelem benyújtásától a költségmentességről szóló döntés jogerőre emelkedéséig terjedő időszakban felmerült olyan eljárási költséget, amelynek előlegezése az ügyfelet terhelné, a hatóság előlegezi. (Ket. 159. § 2-3. bekezdés)

A részleges költségmentesség - a hatóság döntésétől függően - az ügyfelet vagy valamely eljárási költségfajta vagy az eljárási költségek meghatározott százalékának viselése alól mentesíti. (Korm. R. 1. § 3. bekezdés)

A költségmentességhez alapul szolgáló feltételeknek az eljárás folyamán történő bekövetkezése, illetve megváltozása esetén költségmentesség engedélyezhető, illetve az módosítható vagy visszavonható (Ket. 159. § 4. bekezdés).

A költségmentességben részesülő ügyfél köteles a költségmentesség alapjául szolgáló **feltételekben beálló változást** annak bekövetkezésétől számított öt napon belül a hatóságnak **bejelenteni**. Ha a hatóság a bejelentés alapján azt állapítja meg, hogy az ügyfél jövedelmi és vagyoni helyzetében változás állt be, a költségmentességet engedélyező végzését ennek megfelelően módosítja vagy visszavonja, és dönt az eljárási költség megelőlegezéséről és viseléséről. Ha **az ügyfél bejelentési kötelezettségét nem teljesíti**, a költségmentességet engedélyező végzés módosítása vagy visszavonása tárgyában hozott végzésben a hatóság minden esetben rendelkezik a változás bekövetkezésétől felmerült eljárási költség előlegezéséről és viseléséről. Ebben az esetben a végzésben a hatóság eljárási bírság kiszabásáról is dönthet. A bejelentés elmulasztásának jogkövetkezményeiről a hatóság az ügyfelet a költségmentességet engedélyező végzésében tájékoztatja. Ha a hatóság megállapítja, hogy **az ügyfél a költségmentesség iránti kérelemben rosszhiszeműen valótlan adatot szolgáltatott**, vagy a hatóságot más módon megtévesztette, a költségmentességet engedélyező végzését az eljárás megindulására visszamenő hatállyal

¹ A Belügyminisztérium 2005. december 16-án kelt állásfoglalása szerint hajléktalan a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező személy, kivéve, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalanszállás, és az a személy is, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti. Amennyiben az ügyfélnek van bejelentett lakóhelye, ennek ellenére hajléktalannak vallja magát, ilyen tartamú nyilatkozat megtétele elegendőnek bizonyulhat ahhoz, hogy az ügyfelet a hatósági eljárásban hajléktalan személynek tekintsék.

visszavonja vagy módosítja, és ugyanilyen hatállyal dönt az eljárás során eddig felmerült eljárási költség előlegezéséről és viseléséről. Ebben az esetben a végzésben a hatóság eljárási bírság kiszabásáról is dönthet. (Korm. R. 8. §)

Ügyintézési határidő

Az **ügyintézési határidő** a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezését követő napon, illetve az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a magyar hatóság eljárásának megindításához szükséges kérelmet nem magyar hatóságnál lehet benyújtani. A fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és a felügyeleti szerv eljárása esetén, valamint megismételt eljárásban az ügyintézési határidő az ügy összes iratának az eljárásra jogosult hatósághoz érkezését követő napon kezdődik. A hatóság a felügyeleti szerv erre irányuló felhívására köteles az iratokat felterjeszteni. (Ket. 33. § 5-6. bekezdés)

A **határozatot**, az eljárást megszüntető végzést, valamint a másodfokú döntést hozó hatóságnak az első fokú döntést megsemmisítő és új eljárásra utasító végzését **harminc napon belül kell meghozni** és gondoskodni a döntés közléséről. Ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg. (Ket. 33. § 1. bekezdés)

Kiskorú ügyfél érdekeinek **veszélyeztetettsége esetében**, továbbá ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja, vagy ha a hatóság ideiglenes biztosítási intézkedést rendelt el, vagy ha a közbiztonság érdekében egyébként szükséges, az ügyet soron kívül kell elintézni (Ket. 33. § 2. bekezdés).

Ha a hatóság testületi szerv, a hatáskörébe tartozó ügyben harminc napon belül, vagy ha ez nem lehetséges, a határidő letelte utáni első testületi ülésen, legkésőbb azonban két hónapon belül határoz (Ket. 33. § 4. bekezdés).

Az ügyintézési **határidőbe nem számít be:**

- a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, valamint az eljáró hatóság kijelölésének időtartama,
- a jogsegélyeljárás időtartama, továbbá az adatnak a nyilvántartásból történő beszerzéséhez szükséges idő,
- a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő,
- a szakhatóság eljárásának időtartama,
- az eljárás felfüggesztésének időtartama,
- a bizonyítékoknak az ügyféllel való megismertetésének időtartama,
- a hatóság működését legalább egy teljes napra ellehetetlenítő üzemzavar vagy más elháríthatatlan esemény időtartama,
- a kérelem, a döntés és egyéb irat fordításához szükséges idő,
- a szakértői vélemény elkészítésének időtartama,

- a hatósági megkeresés vagy a döntés postára adásának napjától annak kézbesítéséig terjedő időtartam, valamint a hirdetményi, továbbá a kézbesítési meghatalmazott és a kézbesítési ügygondnok útján történő közlés időtartama (Ket. 33. § 3. bekezdés).

A napokban vagy munkanapokban megállapított **határidőbe nem számít bele** a határidő kezdetére okot adó cselekmény vagy körülmény bekövetkezésének, továbbá a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének a napja. A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárati hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján. Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le. A postán küldött beadvány és megkeresés előterjesztési ideje a postára adás napja. A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni. (Ket. 65. § 1-4, 7. bekezdés)

Az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény vagy kormányrendelet nem zárja ki - az ügyintézési határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb harminc, kiskorú ügyfél veszélyeztetettsége, illetve életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása esetében legfeljebb tizenöt nappal **meghosszabbíthatja** (Ket. 33. § 7. bekezdés).

A **szakhatóság eljárására irányadó ügyintézési határidő** - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - **tizenöt nap**. Indokolt esetben a szakhatóság vezetője a szakhatósági eljárásra irányadó határidőt egy alkalommal tizenöt nappal meghosszabbíthatja, és erről az ügyfelet és a megkereső hatóságot értesíti. (Ket. 33. § 8. bekezdés)

Az eljárás meghosszabbítására vonatkozóan rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg (Ket. 33. § 9. bekezdés).

Ha a hatóság a rá irányadó ügyintézési határidőt az ügyfélnek és az eljárás egyéb résztvevőjének fel nem róható okból **túllépi**, köteles az ügyfél által az eljárás lefolytatásáért megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget, ha pedig az ügyintézés időtartama meghaladja az irányadó ügyintézési határidő kétszeresét, az ügyfél által megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeg kétszeresét az ügyfél részére visszafizetni. A hatóság fizetési kötelezettségét nem érinti, ha az ügyfél az illeték vagy díj megfizetése alól részben vagy egészen mentesült; ilyen esetben a hatóság az összeget az ügyfél által meg nem fizetett rész arányában a központi költségvetésnek fizeti meg. Ha az eljárás lefolytatásáért az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél jogszabály alapján nem köteles illeték vagy díj fizetésére, úgy a hatóság az illetékekről szóló törvény szerinti általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összeget, illetve ennek kétszeresét fizeti meg a központi költségvetésnek. A hatóság saját költségvetése terhére a fizetési kötelezettséget megállapító döntés jogerőssé válásától számított nyolc napon belül fizeti vissza az ügyfél számára, illetve fizeti meg a központi költségvetésnek. Ha a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság vagy a felügyeleti szerv megállapítja, hogy a hatóság indokolatlanul hosszabbította meg az ügyintézési határidőt, vagy fizetési kötelezettségét nem teljesítette, a hatóságot az összeg visszafizetésére, illetve megfizetésére kötelezi, és erről az ügyfelet értesíti. (Ket. 33/A. §)

A hatóság döntései: határozat és végzés, egyezség jóváhagyása, hatósági szerződés (Ket. 71. § 1. bekezdés, 75. § 1. bekezdés, 76. § 1. bekezdés).

Határozat és végzés

A hatóság az ügy érdemében **határozatot hoz**, az eljárás során felmerült minden más kérdésben **végzést bocsát ki** (Ket. 71. § 1. bekezdés).

A hatóság **mellőzi a határozathozatalt**, ha az eljárás a jogszabályban meghatározott jogosultak pénzbeli ellátásának mérlegelés nélkül a jogszabályban meghatározott mértékre történő emelésére irányul, vagy ha jogszabályban biztosított jogosultság gyakorlásának kizárólag az ügyfél erre irányuló kérelmének benyújtása a feltétele. A hatóság az ügyfél kérelmére igazolja, hogy az ügyfél a kérelem benyújtásától a jogszabályban biztosított jogát jogszerűen gyakorolja. (Ket. 71. § 5-6. bekezdés)

A **határozatnak** - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - **tartalmaznia kell:** az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét, az ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél által a személyazonosítására szolgáló adatot, az ügy tárgyának megjelölését. A **rendelkező részben:**

- a hatóság döntését, továbbá a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a jogorvoslati eljárásról, bírósági felülvizsgálat esetén a tárgyalás tartása iránti kérelem lehetőségéről való tájékoztatást,
- a szakhatóság megnevezését és állásfoglalása rendelkező részét,
- az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél vagy központi költségvetés részére történő megfizetésre vonatkozó döntést,
- az eljárási költség megállapítását, ha arról a hatóság nem külön dönt,
- az eljárási költségek viseléséről szóló döntést, ha arról a hatóság nem külön dönt,
- a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét és az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit, ideértve a fizetési kötelezettséget megállapító döntésben a késedelmipótlék-fizetési kötelezettségről és annak mértékéről szóló tájékoztatást,
- a határozatban megállapított fizetési kötelezettség és a fellebbezési illeték vagy díj mértékéről és megfizetésének, lerovásának módjairól szóló tájékoztatást.

Az indokolásban:

- a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat,
- az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait,
- a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket,
- a szakhatósági állásfoglalás indokolását,
- az ügyintézési határidő túllépése esetén az ügyintézési határidő leteltének napját, valamint az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek felróható okból nem tartotta be, vagy hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén az illeték visszafizetésének van helye,
- azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta,

- a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást.

A határozatnak ezen kívül tartalmaznia kell még a döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását, valamint a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával, a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát. (Ket. 72. § 1. bekezdés)

A **végzésnek** - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - **tartalmaznia kell:**

- az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét,
- az ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél személyazonosítására szolgáló adatot,
- az ügy tárgyának megjelölését, a hatóság döntését,
- a hatóság döntését, továbbá a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a jogorvoslati eljárásról, bírósági felülvizsgálat esetén a tárgyalás tartása iránti kérelem lehetőségéről való tájékoztatást,
- a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét és az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit, ideértve a fizetési kötelezettséget megállapító döntésben a késedelmipótlék-fizetési kötelezettségről és annak mértékéről szóló tájékoztatást,
- a végzésben megállapított fizetési kötelezettség és a fellebbezési illeték vagy díj mértékéről és megfizetésének, lerovásának módjairól szóló tájékoztatást,
- a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott végzés esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket,
- azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a végzést hozta,
- a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást.
- a döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását,
- a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával,
- a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát.

Kizárólag az eljárást megszüntető végzésnek kell tartalmaznia

- az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél vagy központi költségvetés részére történő megfizetésre vonatkozó döntést,
- az eljárási költség megállapítását, ha arról a hatóság nem külön dönt,
- az eljárási költségek viseléséről szóló döntést, ha arról a hatóság nem külön dönt,
- és az ügyintézési határidő túllépése esetén az ügyintézési határidő leteltének napját, valamint az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek felróható okból nem tartotta be, vagy hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén az illeték visszafizetésének van helye. (Ket. 72. § 2. bekezdés)

Ha a hatóság a **kérelemnek teljes egészében helyt ad**, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, vagy a döntés az ellenérdekű ügyfél jogát vagy jogos érdekét nem érinti, illetve, ha kizárólag valamely eljárási cselekmény időpontját határozza meg, **egyszerűsített döntés** hozható, amely nem tartalmazza az indokolást és a jogorvoslatról szóló tájékoztatást. Az egyezséget jóváhagyó egyszerűsített döntésből mellőzhető az indokolás. (Ket. 72. § 4-5. bekezdés)

A **határozatot közölni kell** az ügyféllel és azzal, akire nézve jogot vagy kötelezettséget állapít meg, az ügyben eljáró szakhatósággal és a jogszabályban meghatározott más hatósággal vagy állami szervvel. A **végzést azzal kell közölni**, akire nézve az rendelkezést tartalmaz, valamint azzal, akinek az jogát vagy jogos érdekét érinti, továbbá jogszabályban meghatározott személlyel vagy szervvel. A hatóság az ügyfél kérelmére egy alkalommal külön illeték vagy díj felszámítása nélkül ad ki másolatot a vele nem közölt végzésről. Telefax útján nem közölhető a határozat és az önállóan fellebbezhető végzés, kivéve, ha a döntés közlésére jogosult személy vagy szerv ezt előzetesen kérte vagy ehhez hozzájárult. Ha jogszabály nem zárja ki, a döntést szóban is lehet közölni. A közlés tényét és időpontját az iratra fel kell jegyezni, és azt alá kell írni. Kérelemre a szóban közölt döntést tíz napon belül írásban meg kell küldeni. A döntés közlésének napja az a nap, amelyen azt írásban vagy szóban közölték. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő tizenötödik napon kell közölni. (Ket. 78. § 1-2, 5-6, 10. bekezdés)

Ha a postai úton történő kézbesítés azért hiúsul meg, mert a címzett vagy meghatalmazottja úgy nyilatkozik, hogy a küldeményt nem veszi át, az iratot a kézbesítés megkísérlésének napján **kézbesítettnek kell tekinteni**. Ha az irat a hatósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, az iratot - az ellenkező bizonyításig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni. (Ket. 79. § 1-2. bekezdés)

A döntés kézbesítése esetén a hatóság a **kézbesítési vélelem** beálltát megalapozó hivatalos irat megküldésével tíz napon belül értesíti az ügyfelet. A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett a kézbesítési vélelem beálltáról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül, de legkésőbb a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül terjeszthet elő. Ha a kézbesítési vélelem következtében jogerőssé vált döntés alapján végrehajtási eljárás indul, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a végrehajtási eljárásról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül akkor is elő lehet terjeszteni, ha a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónap eltelt. Nem természetes személy címzett csak akkor terjeszthet elő kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet, ha a kézbesítés nem szabályszerűen történt. Természetes személy a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmét akkor is előterjesztheti, ha önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot. A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy az önhiba hiányát valószínűsítik. Ha a kérelemnek a hatóság helyt ad, a kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. A kérelmet az a hatóság bírálja el, amelyik a kézbesítés tárgyát képező iratot kiadmányozta. (Ket. 79. § 3-7. bekezdés)

Hatósági szerződés

Ha jogszabály lehetővé teszi, az elsőfokú hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet. Hatósági szerződés csak írásban köthető. Törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet a szerződés megkötéséhez további feltételeket is meghatározhat. Ha az ügyfél olyan kötelezettséget vállal, amelynek teljesítésére hatósági határozattal egyébként nem lenne

kötelezhető, szerződéskötésre csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a saját szerződésszegése esetére a többletkötelezettség tekintetében a hatósági szerződésben vállalja, hogy ha a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről. (Ket. 76. § 1-3. bekezdés, 77. § 2. bekezdés)

A hatósági ügynek szerződéssel való lezárására alkalmazni kell a Ket. ügyintézési határidőre vonatkozó általános szabályait (Ket. 76. § 7. bekezdés).²

Az ügy szempontjából jelentős új tény felmerülése, továbbá a szerződéskötéskor fennálló körülmények lényeges megváltozása esetén a szerződés módosítását bármelyik fél kezdeményezheti. Ha a módosításhoz a másik fél nem járul hozzá, vagy a felek között vita van a módosítás törvényi feltételei tekintetében, akkor a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhető a szerződés módosítása vagy megszüntetése.

Ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, törvény eltérő rendelkezése hiányában a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről. Ha a hatósági szerződésben foglaltakat a hatóság nem teljesíti, az ügyfél a teljesítésre irányuló felhívás eredménytelensége esetén - a szerződésszegés tudomására jutásától számított harminc napon belül - a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

A Ket.-ben nem szabályozott kérdésekben a hatósági szerződésre a Polgári Törvénykönyvnek (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről) a szerződésekre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni. (Ket. 77. §)

Fellebbezés

Az ügyfél az elsőfokú **határozat ellen fellebbezhet**. A fellebbezési jog nincs meghatározott jogcímmel kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja. (Ket. 98. § 1. bekezdés)

Végzés csak a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésben támadható meg. Kivétekként **önálló fellebbezésnek** van helye:

- az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló,
- a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító,
- az eljárást megszüntető,
- az eljárás felfüggesztése tárgyában hozott,
- az illeték visszafizetésével kapcsolatos,
- az eljárási bírságot kiszabó,
- a fellebbezési határidő elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasító,

² Részletesen lásd a 23-24. oldalakon.

- az iratbetekintési jog korlátozására irányuló kérelem tárgyában hozott és
- a fizetési kedvezménnyel kapcsolatos, az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, a költségmentesség iránti kérelmet elutasító, a költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szóló első fokú végzés ellen.

Törvény az önálló fellebbezést egyéb esetekben is lehetővé teheti. Az eljárás egyéb résztvevője önálló fellebbezéssel élhet az elsőfokú határozat rá vonatkozó rendelkezése, illetve a rá vonatkozó elsőfokú végzés ellen. (Ket. 98. § 2-4. bekezdés)

A fellebbezést - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a döntés közlésétől számított **tizenöt napon belül lehet előterjeszteni**. A fellebbezésre jogosult e fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat. A szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. (Ket. 99. §)

Nincs helye fellebbezésnek:

- ha az ügyben törvény azt kizárja,
- jogszabály eltérő rendelkezése hiányában valamely adatnak, ténynek vagy jogosultságnak a hatósági nyilvántartásba hivatalbóli, mérlegelés nélküli bejegyzésével szemben,
- ha az első fokú döntést miniszter, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnöke, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője hozta,
- törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában, ha az első fokú döntést központi államigazgatási szerv vezetője hozta,
- az ügyfelek részéről az egyezségüket jóváhagyó határozat ellen.

Ezekben az esetekben - az utolsó eset kivételével - az első fokú döntés bírósági felülvizsgálatának van helye. (Ket. 100. §)

A fellebbezéssel megtámadott döntésben foglalt jogok nem gyakorolhatók, és a **fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van**, kivéve, ha a hatóság a döntést a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította.

A **határozatban foglaltakat a fellebbezési jogra tekintet nélkül teljesíteni kell**, ha az ügyfél javára megállapított egyszeri vagy rendszeres pénzkifizetést, pénzbeli ellátást - ideértve a pénzegyenértékben kifejezhető természetbeni ellátást - tartalmaz, és az ügyfél fellebbezése csak a megállapított összegben felüli többletigényre vonatkozik (Ket. 101. § 1-2. bekezdés).

A fellebbezést **annál a hatóságnál kell előterjeszteni, amely a megtámadott döntést hozta**. A fellebbezésben **új tények és bizonyítékok is felhozhatók**. Elkészttség címén a **fellebbezés nem utasítható el**, ha a fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőben a fellebbezést az elbírálására jogosult hatóságnál terjeszti elő. (Ket. 102. § 1. bekezdés)

Ha a fellebbezést a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságnál nyújtják be, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a fellebbezést megküldi az első fokú döntést hozó hatóság részére, amelynek a fellebbezés megérkezésétől számított nyolc napon belül kell felterjesztenie a fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz (Ket. 102. § 7. bekezdés).

Az **elkésett fellebbezést**, a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést, valamint az önálló fellebbezéssel meg nem támadható végzés ellen irányuló fellebbezést az első fokú döntést hozó hatóság **érdemi vizsgálat nélkül elutasítja**.

Ha az ügyfél a fellebbezéssel együtt nyújt be kérelmet a fellebbezési eljárásban való **költségmentességé iránt**, erről a kérelemről az első fokú döntést hozó hatóság dönt. (Ket. 102. § 3. bekezdés)

A **fellebbezést** az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül **fel kell terjeszteni a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz**, kivéve, ha a hatóság a megtámadott döntést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja, kiegészíti, módosítja, visszavonja vagy a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ha az ügyfél a fellebbezési határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet nyújtott be, az ennek helyt adó döntés jogerőssé válását követő nyolc napon belül kell felterjeszteni a fellebbezést az ügy összes iratával együtt a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz. A felterjesztés során az első fokú döntést hozó hatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozik. Az első fokú döntést hozó hatóság megküldi a fellebbezést a szakhatóságnak. (Ket. 102. § 4-5. bekezdés)

Ha a fellebbezés alapján a **hatóság** megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, a **döntését módosítja** vagy **visszavonja**. A hatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő döntést akkor is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél. (Ket. 103. § 1-4. bekezdés)

Ha a fellebbezés alapján a szakhatóság megállapítja, hogy a **szakhatósági állásfoglalás jogszabályt sért**, állásfoglalását módosítja. A szakhatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő szakhatósági állásfoglalást a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél. A hatóság a szakhatósági állásfoglalás módosítása esetén módosítja döntését.

A fellebbezés nyomán hozott **döntést közölni kell** a fellebbezővel, továbbá azokkal, akikkel a megtámadott döntést közölték.

A visszavonó, illetve módosító döntés ellen ugyanolyan **jogorvoslatnak van helye**, mint amilyen a visszavont, illetve a módosított döntés ellen volt. (Ket. 103. § 5-7. bekezdés)

Ha a fellebbezésnek megfelelően a hatósági döntést a nem módosítják, vagy nem vonják vissza, a **fellebbezésről az annak elbírálására jogosult hatóság dönt**. A másodfokú döntést hozó hatóság beszerzi a másodfokú szakhatósági állásfoglalást. Ha törvény vagy kormányrendelet a másodfokú eljárásban szakhatóságot nem jelöl ki, a hatóság maga dönt a fellebbezésnek a szakhatósági állásfoglalás ellen irányuló részében is.

A másodfokú döntést hozó hatóság a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást megvizsgálja; ennek során **nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz**. A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárást megszünteti, ha valamennyi fellebbező a fellebbezési kérelmét visszavonta. (Ket. 104. §)

Azokban a hatósági ügyekben, ahol törvény alapján fellebbezésnek van helye, az első fokú döntést hozó hatóság és a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság nem lehet ugyanazon szerv, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és annak vezetője - feladat elvégzésére vagy mulasztás

pótlására irányuló utasítás kivételével - az első fokú döntést hozó hatóság vezetőjét vagy ügyintézőjét akkor sem utasíthatja, ha erre egyébként külön jogszabály alapján hatásköre van. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a hatóság döntése ellen irányuló **fellebbezést** a döntést hozó hatóság döntésének megsemmisítésére, szükség szerint új eljárás lefolytatására való utasítására jogosult **irányító, felügyelő vagy szakmai irányító személy vagy szerv bírálja el**. Ha törvény vagy kormányrendelet nem hatósági feladat ellátására létrehozott szervezetet vagy személyt jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására, és annak döntése ellen a fellebbezés nem kizárt, a törvényben vagy kormányrendeletben meg kell határozni a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot. Ennek hiányában a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására. (Ket. 106. § 1, 3-4. bekezdés)

Az **önkormányzati hatósági ügyben** átruházott hatáskörben hozott, továbbá a polgármester törvény alapján önálló hatáskörben hozott önkormányzati hatósági döntésével szembeni **fellebbezés elbírálása** a képviselő-testület hatáskörébe tartozik. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására, ha első fokon az polgármester vagy főjegyző, jegyző, körjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a hatósági igazgatási társulás járt el. A köztestület hatáskörébe utalt ügyben a fellebbezést törvényben meghatározott köztestületi szerv bírálja el, ilyen szerv hiányában az első fokú döntést hozó köztestület döntésével szemben a bírósági felülvizsgálatnak van helye. (Ket. 107. §)

A másodfokú döntést hozó **hatóság a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti**. Jogszabályban meghatározott esetben a másodfokú döntést hozó hatóság a mérlegelési jogkörben hozott első fokú döntésben meghatározott kötelezettségnél súlyosabb kötelezettséget nem állapíthat meg. Az erre irányuló fellebbezés hiányában is a másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárásban a teljesítésre új határidőt állapíthat meg, ha ez a fellebbezési eljárás miatt indokolt.

Ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat, vagy az első fokú döntés meghozatalát követően új tény merül fel, vagy egyébként a tényállás további tisztázása szükséges, a másodfokú döntést hozó hatóság a döntés megsemmisítése mellett az ügyben **első fokú döntést hozó hatóságot** végzésben **új eljárásra utasíthatja**, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el, és ennek alapján dönt. A megismételt eljárásban az első fokú döntést hozó hatóságot a másodfokú végzés rendelkező része és indokolása köti.

A **fellebbezési eljárás során hozott döntést** a fellebbezővel és azokkal, akikkel az első fokú döntést közölték, a másodfokú döntést hozó hatóság **az első fokú döntést hozó hatóság útján közli**. A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a döntés meghozatalát követően visszaküldi a döntéssel együtt az első fokú döntést hozó hatósághoz, amely intézkedik a döntés kézbesítése iránt. (Ket. 105. § 1-2, 4-5, 7. bekezdés)

A döntés módosítása vagy visszavonása

Ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése **jogszabályt sért**, a döntését

módosítja vagy visszavonja. Az eljárás lefolytatására - az Alkotmánybíróság határozata vagy ügyészi óvás alapján indított eljárás kivételével - a hatóság csak egy ízben, és ha törvény eltérően nem rendelkezik, a döntés közlésétől számított egy éven belül jogosult. Ha a döntés bírósági felülvizsgálata van folyamatban, a hatóság az érdemi ellenkérelem előterjesztéséig vonhatja vissza a döntését.

A döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével **nem lehet módosítani vagy visszavonni**, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene. A döntés módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja vagy feltételhez kötheti. (Ket. 114. § 1-4. bekezdés)

Bírósági felülvizsgálat

Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított **harminc napon belül** jogszabálysértésre hivatkozással **kérheti** a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja.

Ha törvény alapján a **végzés ellen** önálló fellebbezésnek van helye, az ügyfél, továbbá a kifejezetten rá vonatkozó végzés esetében az eljárás egyéb résztvevője jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát a végzés közlésétől számított harminc napon belül. Az elsőfokú végzés a közlésétől számított harminc napon belül közvetlenül a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság előtt támadható meg, ha a végzést miniszter, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnöke, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője vagy - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - ha központi államigazgatási szerv vezetője hozta, vagy ha törvény az ügyben az első fokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül.

A bírósági felülvizsgálatra **csak akkor kerülhet sor**, ha a hatósági eljárásban a fellebbezésre jogosultak valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés törvény rendelkezései szerint kizárt. (Ket. 109. § 1-3. bekezdés)

A keresetlevél, illetve a kérelem benyújtásának a döntés végrehajtására **nincs halasztó hatálya**, a bírósági felülvizsgálat kezdeményezésére jogosult azonban a keresetlevélben, illetve a kérelemben a döntés **végrehajtásának felfüggesztését kérheti**. A végrehajtás a kérelemnek a végrehajtást foganatosító szerv tudomására jutásától annak elbírálásáig nem foganatosítható. A végrehajtás felfüggesztésének hatálya kiterjed a határozaton alapuló jogok gyakorlására is. (Ket. 110. § 1-2. bekezdés)

A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabálysértés megállapítása esetén a **közigazgatási döntést hatályon kívül helyezi**, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Törvény rendelkezhet úgy is, hogy meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a

közigazgatási döntést **megváltoztathatja**. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett - a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével - **nincs helye új eljárásnak**. A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának **rendelkező része és indokolása köti**, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni. (Ket. 111. §)

Újrafelvételi eljárás

Ha az ügyfélnek a jogerős határozattal lezárt ügyben a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására a határozat meghozatala előtt már meglévő, az eljárásban még el nem bírált és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tény, adat vagy más bizonyíték, a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül **újrafelvételi kérelmet** nyújthat be, feltéve, hogy elbírálása esetén az ügyfélre kedvezőbb határozatot eredményezett volna (Ket. 112. § 1. bekezdés).

A hatóság az **újrafelvételi kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja**, ha az a jogerős határozat meghozatala után bekövetkezett tényen, illetve a jogi szabályozásban bekövetkezett változáson alapul, vagy az ügyben bírósági felülvizsgálat van folyamatban, vagy a bírósági felülvizsgálat során a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatot hozott, vagy a határozat jogerőre emelkedésétől számítva hat hónap eltelt, azt törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet kizárja (Ket. 112. § 2. bekezdés).

Törvény, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel a **hosszabb**, de három évet meg nem haladó jogvesztő **határidőt is meghatározhat** az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát vagy jogos érdekét nem érinti. (Ket. 112. § 3. bekezdés).

Az újrafelvételi kérelmet **az elsőfokú hatóság bírálja el**. Az újrafelvételi eljárásban a hatóság a jogerős határozatot **módosíthatja, visszavonhatja**, vagy az utóbb ismertté vált tényállásnak megfelelő **új döntést hozhat**. E döntést közölni kell azzal, akivel a jogerős döntést közölték, ellene jogorvoslatnak az általános szabályok szerint van helye. Ha a hatóság az újrafelvételi kérelemnek helyt ad, az ügyfelet olyan eljárásjogi helyzetbe kell hozni, mint amilyenben akkor lenne, ha már a korábbi határozat meghozatalakor ismerte volna az újrafelvételi eljárás alapjául szolgáló tény, adatot vagy bizonyítékot. Az újrafelvételi kérelem alapján hozott döntésnek nem akadály a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelme. (Ket. 112. § 4, 6-7. bekezdés)

NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - a továbbiakban: Tny., valamint a végrehajtására kiadott 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük. *A 2011. január 1-je előtt, valamint a 2011. december 31-e után hatályos változásokat dőlt betűvel szedjük.*)

A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség, megrokkánás, megrokkánással járó baleset esetén a biztosított részére, elhalálása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít. A szociális biztonsági tárgyú nemzetközi szerződés, illetve szociálpolitikai egyezmény hatálya alá tartozó személyre e törvény rendelkezéseit az adott nemzetközi szerződés (egyezmény) szabályai szerint kell alkalmazni. A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény rendelkezik. A nyugdíjbiztosítás szervezetéről külön törvény rendelkezik. (Tny. 1. §)

Az, aki szolgálati idejének legalább egy részében a magánnyugdíjrendszer keretében is fizetett tagdíjat, és ennek alapján szolgáltatásra jogosultságot szerzett, a kizárólag társadalombiztosítási nyugellátásra (a továbbiakban: nyugellátás) jogosultakhoz képest eltérő mértékű társadalombiztosítási nyugdíjra jogosult (Tny. 2. § 4. bekezdés).

I. SAJÁT JOGÚ ELLÁTÁSOK

Öregségi nyugdíj

A társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra jogosító öregségi nyugdíjkorhatára annak, aki

- 1952. január 1-je előtt született, a betöltött 62. életév,
- 1952-ben született, a 62. életév betöltését követő 183. nap,
- 1953-ban született, a betöltött 63. életév,
- 1954-ben született, a 63. életév betöltését követő 183. nap,
- 1955-ben született, a betöltött 64. életév,
- 1956-ban született, a 64. életév betöltését követő 183. nap,
- 1957-ben vagy azt követően született, a betöltött 65. életév. (Tny. 18. § 1. bekezdés)

Öregségi **teljes nyugdíjra** az jogosult, aki a születési évének megfelelő öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és legalább **húsz** év, **résznyugdíjra** pedig, aki legalább **tizenöt** év szolgálati idővel rendelkezik valamint azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi nyugdíjat megállapítják, munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll (Tny. 18. § 2-3. bekezdés).

Öregségi teljes nyugdíjra életkorától függetlenül jogosult az a nő is, aki legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkezik, és azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi teljes nyugdíjat megállapítják, biztosítással járó jogviszonyban nem áll. Jogosultsági időnek minősül a kereső

tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonnyal, valamint a terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban és a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerzett szolgálati idő. Az öregségi teljes nyugdíj nem állapítható meg, ha a kereső tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonnyal szerzett szolgálati idő nem éri el a **harminckét** évet, olyan nő esetén pedig, akinek a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel ápolási díjat állapítottak meg, a harminc évet. A előírt 32, illetve 30 év jogosultsági idő - ha a jogosult a saját háztartásában öt gyermeket nevelt - egy évvel, minden további gyermek esetén további egy-egy évvel, de összesen legfeljebb hét évvel csökken. Saját háztartásban nevelt gyermeknek azt a vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermeket kell tekinteni, aki a jogosulttal életvitelszerűen együtt élt és annak gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra került ki. (Tny. 18. § 2a-2d. bekezdés)

Nem jogosult öregségi teljes, illetve résznyugdíjra, az a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy, aki EGT-államban, az a szociálpolitikai (szociális biztonsági) egyezmény hatálya alá tartozó személy - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik -, aki a szerződő államban - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi nyugdíjat megállapítják, **munkaviszonyban**, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban áll (Tny. 18. § 4. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosultság azon a napon nyílik meg, amelyen a feltételek mindegyike teljesül (Tny. 14. §).

Az **öregségi nyugdíj összege** az elismert szolgálati időtől és a figyelembe vehető havi átlagkereset összegétől függ (Tny. 12. § 1. bekezdés).

Az öregségi nyugdíj összegét az 1988. január 1-jétől a nyugdíj megállapításának kezdő napjáig elért (kifizetett) - a kifizetés idején érvényes szabályok szerint nyugdíjjárulék alapjául szolgáló -, a személyi jövedelemadót is tartalmazó, csökkentés nélküli bruttó kereset, jövedelem havi átlaga alapján kell meghatározni (Tny. 22. § 1. bekezdés).

A 2007. december 31-ét követő, de 2012. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi **28500** forint (Korm. R. 11. §). Az öregségi teljes nyugdíj nem lehet kevesebb ennél a legkisebb összegnél. Ha az öregségi teljes nyugdíj alapját képező havi átlagkereset ezt az összeget nem éri el, az öregségi teljes nyugdíj összege azonos a nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegével. (Tny. 12. § 2. bekezdés)

A 10-19 évi szolgálati idő alapján megállapított öregségi résznyugdíjat akkor is a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetnek a szolgálati időtől függő százalékában kell megállapítani, ha ez nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegét (Tny. 12. § 5. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosult magán-nyugdíjpénztári tag társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépése esetén öregségi nyugdíjat akkor kell megállapítani, ha a magánnyugdíjpénztár továbbítja a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek a magán-nyugdíjpénztári tag visszalépési kérelmét,

és a magánnyugdíjpénztár igazolását arról, hogy a kérelmező a visszalépés feltételeinek megfelel (Korm. R. 10. §).

Az öregségi nyugdíj összege az annak alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. Aki az öregségi teljes nyugdíjra jogosultsághoz előírt szolgálati idővel rendelkezik és a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után a nyugdíj megállapítása nélkül legalább 30 naptári napra szolgálati időt szerez, nyugdíjnövelésben részesül. A nyugdíjnövelés mértéke minden 30 nap után az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj 0,5 százaléka. A nyugdíjnöveléssel az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj a megállapítása alapjául szolgáló havi átlagkeresetet meghaladhatja. (Tny. 21. §)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege **nem lehet kevesebb** annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címen megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

Azokat, akiknek a munkaviszonya szénbányászati, tőzegkitermelési, uránérc-bányászati, bauxitbányászati tevékenységet folytató, valamint fémtartalmú ércek és nemfemes ásványok bányászatával, mélységi vizek bányászati technológiával történő felszínre hozatalával foglalkozó gazdálkodó szervezetnél (a továbbiakban: bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezet) a bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy a bányaüzem bezárása következtében szűnik meg, és munkaviszonyának megszűnéséig 10 év föld alatti, illetve 15 év, nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben eltöltött bányaüzemi szolgálati időt szerzett és más munkaterületen helyezkedett el, az öregségi, illetőleg rokkantsági nyugdíj igénybevételekor kérheti, hogy a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetét bányászati munkaviszonyának megszűnését megelőzően elért havi átlagkeresete, vagy annak a havi átlagkeresetnek a figyelembevételével állapítsák meg, amit az utolsó bányaüzemi munkakörének megfelelő munkakörben a gazdálkodó szervezetnél (megszűnése esetén azonos bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél, ennek hiányában a bányászat ágazati irányítását ellátó miniszter által - az illetékes érdekképviselői szervezetek véleményének meghallgatásával - meghatározott gazdálkodó szervezetnél) foglalkoztatottak a nyugdíjazás évében átlagosan elértek. Ez az **átlagkereset számítási kedvezmény** a bányászt szolgálati időtől függetlenül megilleti. (23/1991. (II. 28.) Kormányrendelet egyes bányászati dolgozók társadalombiztosítási kedvezményeiről - a továbbiakban: 23/1991. Korm. R. - 1, 5. §)

Korkedvezmény

Aki a szervezet fokozott igénybevételével járó, továbbá az egészségre különösen ártalmas munkát végez, **korkedvezményben** részesül. Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi korkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át korkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A korkedvezmény további egy-egy év a korkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb öt-, nőnél négyévi, illetőleg a 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. A korkedvezményre jogosító különböző

munkakörökben (munkahelyeken) eltöltött időket egybe kell számítani. A 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a karkedvezményre jogosító egyéb munkakörben (munkahelyen) eltöltött időhöz hozzászámítani. A táppénzes állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet karkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor karkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8. §, 19. §)

A karkedvezményre jogosultság szempontjából figyelembe kell venni a fegyveres szerveknél a hivatásos szolgálatban ténylegesen eltöltött szolgálati időt, a nem hivatásos szolgálatban vagy más állam hadseregében eltöltött és a hivatásos szolgálatba beszámított időt, a fegyveres szerveknél továbbszolgáló állományban 1960. december 17-e után eltöltött időt is. Továbbszolgáló állományban 1960. december 18-a előtt eltöltött időt, valamint a katonai szolgálatban eltöltött időt abban az esetben lehet a karkedvezményre jogosultság szempontjából számításba venni, ha az igénylő e szolgálatát megelőző és követő harminc napon belül karkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8/A. §)

A karkedvezményre - **2012. december 31-éig - a 2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök** (munkahelyek) jogosítanak azzal, hogy a munkaköri jegyzékben szereplő, menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) járművezetői munkakörben 2008. május 1-jétől végzett munka a jármű típusától függetlenül karkedvezményre jogosít. 2012. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra is. A Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv - a munkabiztonságért felelős miniszter által vezetett minisztérium véleményére is figyelemmel - engedélyezheti a karkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakörben 2008. január 1-je előtt eltöltött idő karkedvezményre jogosító időként történő figyelembevételét akkor is, ha a jegyzék szerint a karkedvezmény ágazati hatálya az adott munkahelyre nem terjed ki. Ha a munkakör azonosítása tekintetében vita merül fel, a munkakör (munkahely) szerint illetékes ágazati minisztérium és a szakmai, ágazati érdekképviselő, szakszervezet központi szerve véleményének a kikérése után a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv dönt. (Tny. 8/B. § 1-3. bekezdés)

A foglalkoztató a külön jogszabályban meghatározott karkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott után a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével - a társadalombiztosítási járulékon felül - karkedvezmény-biztosítási járulékot fizet (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj. - 20/A. § 1. bekezdés).

A foglalkoztató és az egyéni vállalkozó által fizetendő karkedvezmény-biztosítási járulék mértéke 13 százalék (Tbj. 19. § 6. bekezdés). Ha a hatóság külön törvényben foglaltak szerint a foglalkoztatót, egyéni vállalkozót a kérelmében megjelölt munkahelyen az adott munkakör tekintetében a karkedvezmény-biztosítási járulék megfizetési kötelezettsége alól mentesíti, az adott munkakör a mentesítés időpontjától annak visszavonásáig karkedvezményre nem jogosít (Tny. 8/B. § 4. bekezdés).

A **2013. január 1-jétől** a karkedvezményre jogosító feltételek meghatározásáról külön törvény rendelkezik (Tny. 8/C. §).

A **vájártanulók** tanulóidejének karkedvezményes tartama, ha a ténylegesen föld alatt töltött időszakról igazolással nem rendelkezik, az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság 2-2993/1988. számú állásfoglalása szerint, egy éves képzés esetén a teljes képzési idő, két éves képzés esetén 500 nap (évi 250 nap), három éves képzés esetén 700 nap (évi 233 nap).

Azokat, akiknek a munkaviszonya **bányászati tevékenységet** folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányauzem bezárása következtében szűnik meg, egy év karkedvezmény akkor is megilleti, ha karkedvezményre jogosító munkakörben csak 5 évet töltött el (23/1991. Korm. R. 1-2. §).

Karkedvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt³

A **karkedvezményre jogosító munkakörök** leírása megtalálható a rendelet **2006 december 31-éig hatályos** 1. sz. mellékletében, ilyenek például: föld alatt végzett munka (pl. vájár, csillés, bányatechnikus stb.), fúrótoronymál végzett munka, sűrített levegőben végzett munka, zárt csatorna-karbantartásnál végzett munka, melegüzemben végzett munka (pl. olvasztár, kohómunkás, csapoló, meleghengerész, kovács), villamosenergia-iparban végzett munka (pl. kazánkőműves), textiliparban végzett munka (pl. fonó), sütőiparban végzett munka (pl. pék), hűtőházban végzett munka, ionizációs sugárzásban végzett munka, közlekedésnél végzett munka (pl. mozdonykísérő, vonatkísérő, járművezető, tengeri hajós) stb., természetesen csak a meghatározott munkakörökben.

Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi karkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át karkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A karkedvezmény további egy-egy év a karkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb öt-, nőnél négyévi, illetőleg az egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. Aki 1997. január 1-je előtt az akkor hatályos rendelkezések szerint karkedvezményes öregségi nyugdíjra jogosultságot szerzett, erre az ellátásra - függetlenül az igényérvényesítés időpontjától - nő az 55, férfi a 60. életévének betöltését alapul véve jogosult. (Korm. R. 1. §)

A felsorolt munkakörökben eltöltött időt karkedvezményre jogosultság szempontjából akkor is számításba kell venni, ha ezt az időt szolgálati időként figyelembe venni nem lehet. A karkedvezményre jogosultság szempontjából a külföldön eltöltött időnek csak azt a tartamát lehet figyelembe venni, amelynek során az igénylő bányában föld alatt dolgozott a jegyzékben felsorolt

³ Az alábbi fejezetben közölt rendelkezések 2007. január 1. óta nem hatályosak. Megtartásukat a Tny. 8/B. § 1-3. bekezdése indokolta, vagyis, hogy „a karkedvezményre - 2012. december 31-éig - a 2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök (munkahelyek) jogosítanak. 2012. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra vonatkozólag is.

munkakörben, továbbá ha a munkáltató a munkavállalóját külföldi kiküldetés keretében - az 1. számú melléklet szerinti jegyzékben felsorolt munkakörben (munkahelyen) - foglalkoztatta. (Korm. R. 2. § 2. bekezdés)

A korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározásokat kiterjesztően értelmezni nem lehet. Az abban használt meghatározástól eltérő megjelölésű munkakört csak akkor lehet korkedvezményre jogosító munkakörnek tekinteni, ha az eltérő megjelölés a jegyzékben felsorolt munkakörnek szűkített meghatározása, vagy az eltérés csak az elnevezésben mutatkozik, maga a munkakör - a munkaköri leírásból megállapíthatóan - a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos. (Korm. R. 2. § 5. bekezdés)

A korkedvezményre jogosító különböző munkakörökben eltöltött időket **egybe kell számítani**. Az egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a korkedvezményre jogosító egyéb munkakörben eltöltött időhöz hozzászámítani. (Korm. R. 2. § 3. bekezdés)

A **táppénzes** állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet korkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor korkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott (Korm. R. 2. § 4. bekezdés).

Korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében szereplő és a menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) **járművezetői** munkakörben eltöltött időt akkor kell korkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha a járművezető bármely munkáltatónál vagy vállalkozóként 1992. március 1-je előtt forgalomba állított járműtípust vezetett, illetőleg ezen oktató. Azokat, akik 1992. március 1-je előtt egyéb utazó és forgalmi munkakörben tengelyen eltöltött idővel korkedvezményre jogot szereztek, az továbbra is megilleti, de az említett időpont után ezen munkakörökben további korkedvezményt nem szerezhetnek. (Korm. R. 3. § 1-2. bekezdés)

A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény (1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról) rendelkezik.

Előrehozott öregségi nyugdíj

Előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az **a 60. életévét betöltött 1950-ben született férfi**, és az **az 59. életévét betöltött, 1952-ben, vagy 1953-ban született nő**, és legalább 40 év szolgálati időt szerzett, és munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll (Tny. 18/A. § 1. bekezdés).

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az a 60. életévét betöltött, **1950-ben született férfi** és az az 59. életévét betöltött, **1952-ben vagy 1953-ban született nő**, aki legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és azon a napon, amelytől kezdődően a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll. A csökkentés mértéke a társadalombiztosítási nyugdíj megállapításának időpontjától az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig terjedő időszak minden 30 napjára, de legfeljebb 1095 napra - 40 év szolgálati időnél 365 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,1 százalék, 366-730 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,2 százalék, 731-1095 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,3 százalék. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/A. § 2-4. bekezdés)

Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését megelőzően két évvel csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az az **1950. december 31-ét követően született férfi**, valamint az az **1958. december 31-ét követően született nő**, aki legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és azon a napon, amelytől kezdődően az előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, biztosítással járó jogviszonyban nem áll. A nyugdíj összegét annyiszor 0,3 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez, ha a jogosult az öregségi nyugdíjkorhatárnál legfeljebb egy évvel fiatalabb, illetve 3,6 százalékkal, továbbá annyiszor 0,4 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik az öregségi nyugdíjkorhatárnál egy évvel alacsonyabb életkor betöltéséhez, ha a jogosult az öregségi nyugdíjkorhatárnál több mint egy évvel fiatalabb. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/B. § 1-2. bekezdés)

Továbbá ugyanezen feltételekkel csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és biztosítási jogviszonyban nem álló **nő** is, aki

- 1954-ben született és a 60 éves és 183 napos életkort betöltötte,
- 1955-ben született és 61. életévét betöltötte,
- 1956-ban született és a 61 éves és 183 napos életkort betöltötte,
- 1957-ben született és 62. életévét betöltötte,
- 1958-ban született és a 62 éves és 183 napos életkort betöltötte;

illetve az a 42 év szolgálati idővel rendelkező **férfi is**, aki

- 1952-ben vagy 1953-ban született és 60. életévét betöltötte,
- 1954-ben született és a 60 éves és 183 napos életkort betöltötte.

Ezen esetekben a csökkentés mértéke nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj összegének 8,4 százalékát. (Tny. 18/A. § 3. bekezdés)

Az előrehozott és a csökkentett összegű előrehozott nyugdíjra vonatkozó közös szabályok

A jogosultság, valamint a csökkentés mértékének megállapítása szempontjából szolgálati időként kell figyelembe venni a rokkantsági nyugdíj és a baleseti rokkantsági nyugdíj folyósításának időtartamát (Tny. 18/A. § 5. bekezdés).

A karkedvezményt szerzett személynek az öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest az előrehozott öregségi nyugdíj annyi évvel alacsonyabb életkorban jár, ahány évvel korábban őt a karkedvezményre jogosultság nélkül az előrehozott öregségi nyugdíj megilletné. Az előrehozott öregségi nyugdíjra jogosultság meghatározásánál a megszerzett szolgálati időt, a nyugdíjcsökkenés mértékének meghatározásánál pedig a megszerzett szolgálati időt, illetve az elért életkort a karkedvezmény időtartamával növelve kell figyelembe venni. (Tny. 19. § 2. bekezdés).

Nem jogosult előrehozott öregségi nyugdíjra és csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra az a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy, aki EGT-államban, az a szociálpolitikai (szociális biztonsági) egyezmény hatálya alá tartozó személy - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik -, aki a szerződő államban az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - azon a napon, amelytől kezdődően az előrehozott öregségi nyugdíjat, illetve a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, biztosítással járó jogviszonynak megfelelő jogviszonyban áll. (Tny. 18/A. § 6. bekezdés)

Rokkantsági nyugdíj

Rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, akinek **egészségkárosodása** 79 százalékot meghaladó mértékű, vagy 50-79 százalékos mértékű, de ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, azonban a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalása alapján rehabilitációja nem javasolt (továbbiakban rokkant). Továbbá, aki az életkorára előírt szolgálati idővel rendelkezik, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül. (Tny. 36/A. § 1. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. §)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
- 22-24 éves életkorban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves életkorban 6 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 4 év,
- 30-34 éves életkorban 8 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 6 év,
- 35-44 éves életkorban 10 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 8 év,
- 45-54 éves életkorban 15 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 12 év,
- 55 éves életkor betöltésétől 20 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 16 év (Tny. 36/B. §, 24. § 1. bekezdés).

Az, aki az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett és **huszonnégy éves kora előtt** megrokkann, szolgálati idejének tartamára tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra (Tny. 36/B. §, 24. § 2. bekezdés).

Az a rokkant, aki a negyvenötödik életévét, illetőleg 1993. július 1-je előtt az ötvenötödik életévét már betöltötte és legalább tízévi, 1993. június 30-át követően az ötvenötödik életévét betölti és legalább tizenöt évi szolgálati idővel rendelkezik, **rokkantsági résznyugdíjra** jogosult (Tny. 36/B. §, 24. § 3. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a megrokkanas időpontjában betöltött életkort kell figyelembe venni. Az, aki a megrokkanasor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte és ezt követően szolgálati idejében a megrokkanasig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs, ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 36/B. §, 25. § 1-2. bekezdés) Az alacsonyabb korcsoportban előírt szolgálati idő megszerzése esetén a szolgálati idő folyamatosságának az e korcsoporthoz tartozó legmagasabb életkor betöltésének napja és a megrokkanas időpontja között kell fennállnia (Korm. R. 18/B. §).

Abban az esetben, ha az igénylő **karkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag karkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 36/B. §, 25. § 3. bekezdés).

Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól rokkant**, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 36/B. §, 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79%-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén - attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e - az I. vagy II. rokkantsági csoportnak, az 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/C. §). A rokkantsági nyugdíj mértéke a megrokkanas időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (50-79%-os egészségkárosodás) tartozik az, aki rokkant, a II. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik

az, aki mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik az, aki mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékkal több, mint a III. rokkantsági csoportban. (Tny. 36/C. §, 29. § 1, 3-5. bekezdés)

A 2007. december 31-ét követő, de 2012. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő rokkantsági nyugdíj **legkisebb összege** a III. rokkantsági csoportban havi 28500 forint, a II. rokkantsági csoportban havi 29800 forint, az I. rokkantsági csoportban havi 30850 forint. Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címen megillette, vagy megillette volna. (Korm. R. 23. §, 10/A. §)

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj nem állapítható meg annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra karkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel. (Tny. 36/A. § 2. bekezdés, 23. § 2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét és a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét (Tny. 36/D. § 1. bekezdés).

A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való jogosultság nem szűnik meg, ha hat egymást követő hónap bármelyikében kereső tevékenység folytatása hiányában nem volt figyelembe vehető kereset, jövedelem. Ebben az esetben a hat egymást követő hónap számítása a keresőtevékenység folytatásának hónapjától újra kezdődik. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó esetében a kereset-vizsgálatot a bejelentett kereseti, jövedelmi adatok alapján kell elvégezni. (Korm. R. 24. § 2. bekezdés)

Ha a felülvizsgálat a jogosultsági feltételek hiányát állapítja meg, a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat az ellátás folyósítása felfüggesztésének kezdő időpontjától kell megszüntetni. Ha a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat a kereső tevékenység miatt kell megszüntetni, a megszüntetésről - e tény megállapítását követő hónap első napjától - a nyugdíjfolyósító szerv intézkedik. (Korm. R. 24. § 3. bekezdés)

Amennyiben a rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, melynek keretében el kell végezni az érintett személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától

kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/D. § 2. bekezdés)

Ha a **felülvizsgálat** szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a megszüntető határozat keltét követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül a rokkantsági nyugdíj megállapítására a feléledés időpontjában alkalmazandó szabályok alapján ismét fennállnak. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a kordedvzményre jogosult személyre irányadó életkort - a jogosultság egyéb feltételeinek ismételt bekövetkezésekor még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra való jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 36/D. § 4. bekezdés)

A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és a nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas egészségkárosodásának mértéke változik, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően **módosítani** kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét az egészségkárosodás változása miatt módosítani nem lehet. (Tny. 36/D. § 5. bekezdés) Az **állapotváltozás** időpontja az állapotváltozásnak a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalásában megállapított napja. (Korm. R. 23/A. §).

A rokkantsági nyugdíj - orvosi vizsgálat alapján **állapotjavulás** miatt történő - csökkentéséről (leszállításáról) az állapotváltozás időpontját követő második hónap első napjától kell intézkedni. **Állapotrosszabbodás** esetén a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat az állapotváltozás időpontját követő hónap első napjától kell megállapítani (Korm. R. 25. §).

Az irányadó **korhatár betöltése után** a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás, vagy kereső tevékenység folytatása miatt megszüntetni nem lehet (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékával kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti (Tny 31. § 3. bekezdés, Korm. R. 24. § 6. bekezdés).

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg.

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 éve nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint járó nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányászati

munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os mértékben csökkent munkaképességűvé, illetve legalább 40%-os mértékben egészségkárosodottá. (23/1991. Korm. R. 1. § 1. bekezdés, 3. § 1, 4. bekezdés)

Az a vājár, vagy vājár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vājár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkezdvezményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés, illetve 40%-ot el nem érő egészségkárosodás esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rokkantsági nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2007. január 1. között megállapított nyugdíjak esetében)

Jogosult, aki egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, és állapotában 1 évig javulás nem várható, rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkulás előtti kereseténél, illetve megrokkánása időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Tny. 23. § 1. bekezdés).

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj **nem állapítható meg** annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra karkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel. (Tny. 23. § 2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,

- 22-24 éves korban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves korban 6 év, karkedvezményes munkakörben 4 év,
- 30-34 éves korban 8 év, karkedvezményes munkakörben 6 év,
- 35-44 éves korban 10 év, karkedvezményes munkakörben 8 év,
- 45-54 éves korban 15 év, karkedvezményes munkakörben 12 év,
- 55 éves kor betöltésétől 20 év, karkedvezményes munkakörben 16 év.

*Aki **22 éves életkora előtt** megrokkán, és az iskola befejezését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett, szolgálati idejének tartamára való tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra. (Tny. 24. § 1-2. bekezdés)*

***Rokkantsági résznyugdíjra** jogosult az, aki 45. életévét betöltötte, vagy ha 1993. július 1-je előtt az 55. életévét is betöltötte, és legalább 10, illetve ha 1993. június 30-a után tölti be az 55. életévét, legalább 15 év szolgálati idővel rendelkezik (Tny. 24. § 3. bekezdés).*

*A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a **megrokkánás időpontjában** betöltött életkort kell figyelembe venni (Tny. 25. § 1. bekezdés).*

*A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek a megrokkánás időpontjáig nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. § 1-2. bekezdés)*

Ha az igénylő megrokkánásának időpontjában munkaviszonyban áll, a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság azon a napon nyílik meg, amelytől munkaviszonyban már nem áll, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy munkát rendszeresen nem végez, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy lényegesen kisebb keresetet biztosító munkakörben dolgozik (Tny. 27. §).

*Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte, és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs; ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 25. § 2. bekezdés) Az alacsonyabb korcsoportban előírt szolgálati idő megszerzése esetén a szolgálati idő folyamatosságának az e korcsoporthoz tartozó legmagasabb életkor betöltésének napja és a megrokkánás időpontja között kell fennállnia (Korm. R. 18/B. §).*

*Abban az esetben, ha az igénylő **karkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag karkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 25. § 3. bekezdés).*

*Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól** rokkant, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt*

megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértéke** a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (67%) tartozik az, aki rokkant, de nem teljesen munkaképtelen, a II. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, de mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, és mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékaival több, mint a III. rokkantsági csoportban. (Tny. 29. § 1, 3-5. bekezdés)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

A rokkantsági nyugdíjas öregségi nyugdíjra **nem jogosult** (Tny. 15. § 1. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas **állapotváltozás** miatt más rokkantsági csoportba kerül, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően módosítani kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét állapotváltozás miatt módosítani nem lehet. A rokkantsági nyugdíjat az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után csak a III. rokkantsági csoportnak megfelelő összegben lehet újból megállapítani. A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékaival kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti. Az állapotváltozás időpontja az állapotváltozásnak a jogszabályban meghatározott orvos-szakértői szervek által megállapított napja, ennek hiányában az orvosi vizsgálat - állapotrosszabbodás esetén azonban legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentésének - napja. (Tny. 31. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 23/A. §)

A rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy rendszeresen dolgozik, és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül újra bekövetkeznek. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Az, aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a korkedvezményre jogosultat - még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 30. §) A rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és az 1997. január 1-jét megelőzően nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a felülvizsgálat szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a

regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a **megszüntető határozat keltét** követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják. A jogosultság nem szűnik meg, ha hat egymást követő hónap bármelyikében kereső tevékenység folytatása hiányában nem volt figyelembe vehető kereset, jövedelem. Ebben az esetben a hat egymást követő hónap számítása a keresőtevékenység folytatásának hónapjától újra kezdődik. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó esetében a kereset-vizsgálatot a bejelentett kereseti, jövedelmi adatok alapján kell elvégezni. (Korm. R. 24. § 1-2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíj orvosi vizsgálat alapján állapotjavulás miatt történő csökkentéséről a szakhatósági állásfoglalás kiadásának napját követő második hónap első napjától kell intézkedni. Ha pedig az orvosi vizsgálat **állapotrosszabbodást** állapított meg, a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat az állapotváltozás időpontját követő hónap első napjától kell megállapítani. (Korm. R. 25. §)

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányauzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg:

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 éve nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint járó nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányauzemi munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os mértékben csökkent munkaképességűvé, illetve legalább 40%-os mértékben egészségkárosodottá. (23/1991. Korm. R. 1. § 1. bekezdés, 3. §. 1, 4. bekezdés)

Az a vājár, vagy vājár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vājár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkedvezményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés, illetve 40%-os mértékű el nem érő egészségkárosodás esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a karkedvezményre

jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rehabilitációs járadék (A 2007. évi LXXXIV. törvény a rehabilitációs járadékról - a továbbiakban: Rjt. - alapján)

Rehabilitációs járadékra az a **bejelentett magyarországi lakóhellyel** rendelkező személy jogosult, aki

- 50-79 százalékos egészségkárosodást szenvedett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas,
- kereső tevékenységet nem folytat, vagy a keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete jövedelme havi átlagánál,
- továbbá rehabilitálható, és az életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Rjt. 3. § 1. bekezdés).

A jogosultsághoz szükséges szolgálati időre, megállapítására és igazolására a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe be kell számítani a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát is. Ha az egészségkárosodás azelőtt következett be, hogy az igénylő szolgálati időt szerzett volna, akkor a kereső tevékenység folytatását azon időpontot megelőző négy naptári hónapra kell vizsgálni, amelytől kezdődően az igénylő a rehabilitációs járadék megállapítását kéri. (Rjt. 3. § 2. bekezdés)

Rehabilitációs járadékra **nem jogosult** az, aki öregségi nyugdíjban, előrehozott öregségi nyugdíjban, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban, bányásznyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, szolgálati nyugdíjban, az országgyűlési képviselők javadalmazásáról szóló törvény alapján járó öregségi nyugdíjban, polgármester öregségi nyugdíjában vagy közszolgálati járadékában, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben, munkanélküliség esetére járó ellátásban, átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, rokkantsági járadékban részesül (Rjt. 3. § 3. bekezdés).

A jövedelem vizsgálata során a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett keresetet, jövedelmet is - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni (Rjt. 3. § 4. bekezdés).

A rehabilitációs járadék **összege, illetve legkisebb összege** - a magánnyugdíj-pénztári tagságtól függetlenül - megegyezik a rokkantsági nyugdíj (III. rokkantsági csoport) összegének 120%-ával (Rjt. 4. § 1. bekezdés).⁴

Összegét 50%-kal csökkenteni kell, ha kereső tevékenység folytatása esetén a rehabilitációs járadékban részesülő 3 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rehabilitációs járadék összegének a kétszeresét és a minimálbér összegét (Rjt. 4. § 2. bekezdés).

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett nettó keresetet, jövedelmet is - a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni (Rjt. 4. § 5. bekezdés).

Összegének meghatározása során a rokkantsági nyugdíj összegének meghatározására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe beszámított rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát figyelmen kívül kell hagyni. A rokkantsági nyugdíj felülvizsgálata során megállapított rehabilitációs járadék összege nem lehet kevesebb a jogosultság utolsó hónapjára járó rokkantsági nyugdíj összegénél. (Rjt. 4. § 3. bekezdés)

A rehabilitációs járadékot évente emelni kell (Rjt. 4. § 4. bekezdés).

Az **igény érvényesítésére**, a **jogorvoslatra**, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére és megtérítésére, valamint a járadékból történő levonásra - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a Tny. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni (Rjt. 5. § 1. bekezdés).

A rehabilitációs járadékot rendszeresített nyomtatványon (a továbbiakban: igénybejelentő lap) írásban, valamint elektronikus úton lehet **igényelni**. A jogosultság elbírálásához az igénylő köteles a keresetéről, jövedelméről nyilatkozni, azt igazolni. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére - ellenőrzés céljából - az állami adóhatóság tíz munkanapon belül közli az igénylő keresetere, jövedelmére vonatkozó adatokat. A rehabilitációs járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentes. A bíróság az érdemi határozat felülvizsgálata során a határozatot megváltoztathatja. (Rjt. 5. § 2-5. bekezdés)

Az igény elbírálásához a rehabilitációs szakértői szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére **komplex minősítést** végez, és szakvéleményt ad az egészségkárosodás mértékéről, a szakmai munkaképességről, a rehabilitálhatóságról, a rehabilitáció lehetséges irányáról, valamint a rehabilitációs szükségletekről, továbbá a rehabilitációhoz szükséges időtartamról (Rjt. 6. § 1. bekezdés).

⁴ A rehabilitációs járadékból - a szolgálati időbe történő beszámítás érdekében - nyugdíjjárulékot kell fizetni.

A rehabilitációs járadék iránti igény elbírálása során az igénylő a rehabilitációs szakértői szerv vizsgálatán történő személyes megjelenésre kötelezhető. Ha az igénylő a személyes megjelenési kötelezettségének nem tesz eleget, az eljárást **meg kell szüntetni**. (Rjt. 6. § 2. bekezdés)

Az elutasító határozat, illetve a megszüntető végzés jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül előterjesztett **újabb igénybejelentést** csak akkor kell elbírálni, ha azt a szakvéleményben foglaltak alapján a szükséges egészségkárosodás fennállásának hiánya miatt utasították el, és a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció alapján megállapítható, hogy az igénylő egészségi állapotában az elutasítást követően tartós rosszabbodás következett be (Rjt. 6. § 4. bekezdés).

A rehabilitációs járadékra jogosult a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében az állami foglalkoztatási szervvel történő **együtműködésre** köteles, amelynek keretében az állami foglalkoztatási szervvel írásbeli rehabilitációs megállapodást köt, továbbá teljesíti a rehabilitációs megállapodás mellékleteként meghatározott rehabilitációs tervben foglaltakat (Rjt. 7. § 1. bekezdés).

A **rehabilitációs megállapodás** tartalmazza: a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy vállalja az együtműködési kötelezettség teljesítését, elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint a térítési kötelezettséggel nem járó képzési lehetőséget; önálló munkahelykeresésének formáit; az állami foglalkoztatási szerv által nyújtandó, rehabilitációs szolgáltatásokat; valamint az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezései gyakoriságát, a kapcsolattartás módját (Rjt. 7. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv határozatában felhívja a járadékban részesülőt az együtműködési kötelezettség teljesítésére, egyben tájékoztatja az együtműködési kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeiről. A rehabilitációs járadékban részesülő a határozat közlésétől számított 20 napon belül megkeresi az állami foglalkoztatási szervet a rehabilitációs megállapodás megkötése érdekében. (Rjt. 7. § 3. bekezdés)

A megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozatot közli az állami foglalkoztatási szervvel, és haladéktalanul értesíti a határozatnak a rehabilitációs járadékban részesülő személlyel történő közlésének időpontjáról, valamint annak jogerőre emelkedéséről. Az állami foglalkoztatási szerv legkésőbb a jogerőre emelkedésről szóló értesítést követő 30 napon belül elkészíti és a rehabilitációs járadékra jogosulttal ismerteti a rehabilitációs megállapodásra tett javaslatát. (Rjt. 7. § 4. bekezdés)

Amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő **kereső tevékenységet** folytat, akkor rehabilitációját elsősorban ennek keretében kell megkísérelni. Ennek érdekében az állami foglalkoztatási szerv megkeresi a foglalkoztatót. A foglalkoztató a megkeresést követő 15 napon belül köteles konzultációt folytatni a rehabilitációs intézkedések lehetőségéről. Ha a foglalkoztató a szükséges rehabilitációs intézkedéseket vállalja, akkor a rehabilitációs megállapodást ennek alapulvételével kell megkötni. (Rjt. 7. § 6. bekezdés)

A rehabilitációs megállapodás megkötését követően az állami foglalkoztatási szerv 5 napon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet (Rjt. 7. § 7. bekezdés).

Amennyiben a rehabilitációs megállapodás 30 napon belül nem kerül megkötésre, az állami foglalkoztatási szerv kezdeményezi a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv felé a járadék megszüntetését. A határidők elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjeszhető. Ebben az

esetben a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó rendelkezéseit (66-67. §) kell megfelelően alkalmazni. (Rjt. 7. § 8-9. bekezdés)

A rehabilitációs járadékban részesülő 15 napon belül köteles értesíteni az állami foglalkoztatási szervet, ha az egészségi állapotában tartós rosszabbodás következett be, illetve kereső tevékenységet folytat, vagy keresete, jövedelme megváltozott, illetve a rehabilitációs megállapodás alapjául szolgáló körülményeiben egyéb lényeges változás következett be (Rjt. 8. § 1. bekezdés).

Az ellátás a jogosultsági feltételek bekövetkezésének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** állapítható meg. Amennyiben az igénylő e napon terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben részesül, a rehabilitációs járadék az ellátás megszüntetésének napjától állapítható meg. (Rjt. 9. §)

A rehabilitációs járadék a rehabilitációhoz szükséges időtartamra, de **legfeljebb 3 évre** állapítható meg (Rjt. 10. § 1. bekezdés).

Amennyiben az ellátás 3 évnél rövidebb időtartama eltelt, de a rehabilitáció még nem fejeződött be, a rehabilitáció sikeres megvalósulásának érdekében az időtartam legfeljebb egy alkalommal meghosszabbítható, de a teljes időtartam ebben az esetben sem haladhatja meg a 3 évet (Rjt. 10. § 2. bekezdés).

A jogosultság a megszüntetés utáni 24 hónapon belül **feléled**, a kereseti korlátra vonatkozó megszüntetés esetében, ha az érintett személy kereső tevékenysége megszűnt, illetve az egészségi állapotban történő, a rehabilitációt lehetetlenné tevő tartós rosszabbodás esetén, ha az érintett személy egészségi állapotában a rehabilitációt ismét lehetővé tevő javulás következett be (Rjt. 10. § 3. bekezdés).

Az ellátásra jogosultság nem éled fel, ha a keresőtevékenység megszűnése a munkavállaló rendes felmondása, a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatásos állományú tagjának lemondása, továbbá a munkaadó rendkívüli felmondása, a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással, valamint a hivatásos és szerződéses állományú jogviszonynak a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényben meghatározott ok miatt következett be (Rjt. 10. § 4. bekezdés).

Az ellátás teljes időtartama feléledés esetén sem haladhatja meg a 3 évet. A jogosultat a megszüntetést követő emelések, kiegészítések is megilletik. (Rjt. 10. § 6. bekezdés)

A megszűnést, megszüntetést követően **ismételten megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek fennállnak, kizáró feltétel nem áll fenn, és az igénylő egészségi állapotában a rehabilitálhatóságot is befolyásoló lényeges változás következett be (Rjt. 10. § 7. bekezdés).

A folyósítására a nyugellátások és a baleseti nyugellátások folyósítására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni (Rjt. 11. § 1. bekezdés).

A járadék folyósítását 3 hónap időtartamra **szüneteltetni** kell, amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő foglalkoztatására jogszabálysértő módon került sor (Rjt. 11. § 2. bekezdés).

A rehabilitációs járadékban részesülő egészségi állapotában történt tartós rosszabbodás esetén az állami foglalkoztatási szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél **felülvizsgálatot** kezdeményez (Rjt. 12. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a járadékban részesülőt felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt. A felülvizsgálat során megkeresi a rehabilitációs szakértői szervet komplex minősítés elvégzése céljából. (Rjt. 12. § 2-3. bekezdés)

Az ellátás **megszűnik**, illetve azt meg kell szüntetni, ha a rehabilitációs járadékban részesülő meghalt, ha az ellátás megszüntetését kérte, ha az ellátás időtartama letelt, ha három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik, vagy bejelentett magyarországi lakóhelye megszűnik. Kereső tevékenység folytatása esetén, ha 6 egymást követő hónapra vonatkozó, járulékokkal csökkentett keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rehabilitációs járadék összegének kétszeresét, és a minimálbér összegét. Ha egészségi állapotában olyan tartós rosszabbodás következett be, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi. Ha az együttműködési kötelezettségét, illetve a rehabilitációs megállapításban foglalt kötelezettségeit neki felróható okból nem teljesíti, vagy a foglalkoztatására ismételten jogszabálysértő módon kerül sor. (Rjt 13. § 1. bekezdés)

Az állami foglalkoztatási szerv a járadékos halála, külföldi tartózkodása, lakcímének megszűnése, egészségi állapotában bekövetkező tartós rosszabbodása, vagy együttműködési kötelezettségének megszegése esetén nyolc napon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet. (Rjt 13. § 2. bekezdés)

A rehabilitációs járadéknak az igénylő halála, vagy az ellátás időtartamának letelte miatti megszűnéséről nem kell határozatot hozni. A rehabilitációs járadékot külföldi tartózkodás, az együttműködési kötelezettség megszegése, vagy jogszabályellenes foglalkoztatás esetén a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni. Kereső tevékenység, illetőleg egészségi állapot változása, mint megszüntetési ok bekövetkezése esetén a megállapítását követő második hónap első napjától kell megszüntetni. (Rjt 13. § 5, 6. bekezdés)

E törvény rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés - ideértve az állapotrosszabbodás miatti igénybejelentést is - esetén kell alkalmazni. Annak az egészségkárosodást szenvedett személynek, aki 2011. december 31-éig a rá irányadó nyugdíjkorhatárt **10 éven belül eléri**, és a rehabilitációs járadékra megállapított jogosultsági feltételeknek megfelel, 2007. december 31-ét követően benyújtott igénybejelentés esetén, valamint 2007. december 31-én rokkantsági nyugdíjban részesülő személy esedékes felülvizsgálata során kérelmére **rokkantsági nyugdíjat** kell megállapítani. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személynek a 2008. évben esedékes soron következő felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ennek során amennyiben az egészségkárosodás mértéke a 79%-ot meghaladja - attól függően, hogy mások gondozására szorul-e -, az I, illetve II. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra, amennyiben az egészségkárosodás mértéke 50-79%-os, a III. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra jogosult. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személy kérelmére a 2008. évben esedékes soron következő első felülvizsgálata keretében komplex minősítést kell végezni, ebben az esetben a minősítésben foglaltaknak megfelelő ellátásra jogosult. (Rjt 30. § 2-4. bekezdés)

Ha a rehabilitációs járadék ellátásnak a megállapított, illetve meghosszabbított időtartama 2011. évben telik le, de a rehabilitáció még nem fejeződött be, a rehabilitáció sikeres megvalósulásának érdekében - a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalása alapján - az időtartam egy alkalommal meghosszabbítható, de az ellátás teljes időtartama ebben az esetben sem haladhatja meg a 4 éve. (Rjt 31. §).

A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai (a 387/2007. (XII. 23.) Korm. Rendelet (a továbbiakban Korm. R.) az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól alapján)

Átmeneti járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az állaskeresők ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és

- a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt öt éven belül eléri,
- rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,
- saját jogú nyugellátásra nem jogosult, kivéve a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátást,
- nem részesül rendszeres pénzellátásban⁵ keresetkiegészítésben, átmeneti keresetkiegészítésben, jövedelemkiegészítésben, átmeneti jövedelemkiegészítésben, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában,
- keresőtevékenységet nem folytat, vagy az átmeneti járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 3. §).

Az átmeneti járadék havi **összege** a jogosultnak az átmeneti járadékra való jogosultság időpontjáig megszerzett nyugdíjalapot képező jövedelem és szolgálati idő alapján kiszámított öregségi

⁵ Az átmeneti és a rendszeres szociális járadék megállapításánál rendszeres pénzellátás: a gyermekgondozási díj; a terhességi-gyermekágyi segély; a gyermeknevelési támogatás; a rokkantsági járadék; az Ft. (1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról) szerinti pénzbeli ellátások, ideértve a foglalkoztatást elősegítő támogatások közül a keresetkiegészítést, a képzési támogatásként nyújtott keresetpótló juttatást, az önfoglalkoztatás támogatását és a munkaerő-piaci programok kapcsán nyújtott egységes támogatást is; a táppénz, a baleseti táppénz, kivéve a jogosultat az e rendelet szerinti ellátások folyósítása mellett végzett keresőtevékenység alapján megillető táppénzt, baleseti táppénzt; a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények alapján folyósított egyéb azonos típusú ellátás (Korm. R. 2. § f. pont).

nyugdíjának - tekintet nélkül a magánnyugdíj-pénztári tagságra - 75%-a, de nem lehet kevesebb a rendszeres szociális járadék havi összegénél (Korm. R. 4. §).

Az átmeneti járadékra való jogosultság **megszűnik**, ha a jogosult eléri a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt (Korm. R. 17 § 2. bekezdés).

Rendszeres szociális járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az álláskeresők ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és a rendszeres szociális járadék megállapításának időpontjában

- a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt még nem töltötte be,
- rendelkezik a rokkantsági nyugdíjhoz életkora szerint szükséges szolgálati idő felével,
- saját jogú nyugellátásra nem jogosult, kivéve a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátást
- nem részesül rendszeres pénzellátásban,⁶ kereset-kiegészítésben, átmeneti kereset-kiegészítésben, jövedelem-kiegészítésben, átmeneti jövedelem-kiegészítésben, átmeneti járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, keresőtevékenységet nem folytat, vagy a rendszeres szociális járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 5. § 1. bekezdés).

Aki a rehabilitációs szakértői szerv szakértői bizottsága (a továbbiakban: szakértői bizottság) szakhatósági állásfoglalása alapján **rehabilitálható**, a rendszeres szociális járadék megállapításának feltétele, hogy a regionális munkaügyi központ illetékes kirendeltsége (a továbbiakban: munkaügyi központ) a kérelmezőt álláskeresőként nyilvántartásba vegye (Korm. R. 5. § 2. bekezdés).

A nyilvántartásba vétel alól mentesül az, aki **keresőtevékenységet** folytat, vagy oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt tíz éven belül eléri (Korm. R. 5. § 3. bekezdés).

A rendszeres szociális járadék havi **összegét** külön jogszabály határozza meg (Korm. R. 6. §).

A 2008. október 4-ét követő időponttól megállapításra kerülő rendszeres szociális járadék összege havi 27000 forint (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 5. §, 3. bekezdés, b. pont).

⁶ Lásd a 5. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

A korábban megállapított rendszeres szociális járadék összegét a 2008. december 31-éig a 62. életévüket betöltő személyek esetében havi 340 forinttal, egyéb esetekben havi 290 forinttal kell emelni (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 1. §, 4. bekezdés, b. pont).

A **bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára** vonatkozó jogszabályokat lásd e rendelet 7-8. §-ai alatt.

Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadékra vonatkozó közös szabályok

Akinek valamely járadékra és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - való jogosultságát egyaránt megállapították, azt a járadék 50%-kal csökkentett összegben illeti meg (Korm. R. 9. § 1. bekezdés).

Ha az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - és a járadék 50%-kal csökkentett összege együttesen nem éri el a járadék teljes összegét, a jogosultat a járadék olyan összegben illeti meg, hogy az az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - összegével együtt elérje a járadék öt megillető teljes összegét (Korm. R. 9. § 2. bekezdés).

A szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátásra jogosult személyt - akinek a járadékra és a saját jogú nyugellátásra való jogosultsága egyaránt fennáll - a járadék a saját jogú nyugellátás összegével csökkentett összegben illeti meg. (Korm. R. 9. § 4. bekezdés).

A járadék iránti **igény érvényesítésére**, a jogorvoslatra, az ellátás megtérítésére, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére, megtérítésére, a járadékból történő levonásra, a járadék folyósítására, rendszeres emelésére, a járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentességére a társadalombiztosítási nyugellátásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni (Korm. R. 10. § 1. bekezdés).

A járadék iránti igényt az illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz (a továbbiakban: nyugdíjbiztosítási igazgatóság) az erre rendszeresített nyomtatványon írásban, valamint elektronikus úton lehet benyújtani annak a keresőtevékenységnek az időtartama alatt vagy a megszűnésétől számított **24 hónapon belül**, amelynek során az egészségkárosodás bekövetkezett. A határidő elmulasztása jogvesztő. A **határidőbe nem számít bele** a táppénz, baleseti táppénz folyósításának időtartama, az álláskereső ellátás folyósításának időtartama, a rehabilitációs járadék és a rokkantsági nyugdíj iránti igény bejelentésétől az elbírálásáig tartó időszak, a rehabilitációs járadékra és a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság időtartama, a rendszeres szociális járadék iránti kérelem bejelentésétől az elbírálásáig tartó időszak és a rendszeres szociális járadékra jogosultság időtartama. Továbbá az átmeneti járadékra való jogosultság megállapításánál e határidőbe nem számít bele a rendszeres szociális járadék folyósításának időtartama. (Korm. R. 10. § 2-4. bekezdés)

A járadék a jogosultsági feltételek - ide nem értve az álláskeresőként való nyilvántartásba vételi feltételt - bekövetkeztének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** esedékes (Korm. R. 12. §).

A járadékra jogosult 15 napon belül köteles értesíteni a nyugdíjbiztosítási igazgatóságot a jogosultsági feltételekben bekövetkezett változásról, valamint arról, ha keresőtevékenység folytatása esetén hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér 80%-át (Korm. R. 13. §).

Rehabilitálhatónak minősülő járadékos a **munkaügyi központtal együttműködni** köteles (a továbbiakban: együttműködésre kötelezett járadékos) (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az együttműködésre kötelezett járadékossal a munkaügyi központ álláskeresői megállapodást köt. A nyugdíjbiztosítási igazgatóság a rendszeres szociális járadékot megállapító határozatát közli a munkaügyi központtal, valamint tájékoztatja a határozat jogerőre emelkedéséről. (Korm. R. 14. § 2. bekezdés)

A munkaügyi központ az együttműködésre kötelezett járadékosnak az álláskeresői nyilvántartásból való törléséről szóló határozatát közli a nyugdíjbiztosítási igazgatósággal, ha a törlésre az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor (Korm. R. 15. §).

Az egészségkárosodás fennállását a határozatban meghatározott időpontban kell **felülvizsgálni** (rendszeres felülvizsgálat), kivéve, ha a határozat alapján a járadékra jogosult állapota véglegesnek tekinthető (Korm. R. 16. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatóság vezetője a rendszeres felülvizsgálaton kívül a járadékra jogosultat felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt, vagy az egészségkárosodás mértéke a járadék folyósítása alatt kisebb mértékűvé vált (rendkívüli felülvizsgálat) (Korm. R. 16. § 2. bekezdés).

A járadékra való jogosultság **megszűnik**, illetve azt meg kell szüntetni, ha

- a járadékra jogosult meghalt,
- a járadék folyósításának megszüntetését kéri,
- három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik,
- egészségkárosodásának mértéke nem éri el az e rendeletben meghatározott mértéket,
- keresőtevékenységet folytat és 6 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át,
- saját jogú nyugellátásra való jogosultságát megállapították és a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátás esetén annak összege eléri vagy meghaladja a járadék összegét,
- részére rendszeres pénzellátást⁷ állapítanak meg,

⁷ Lásd a 5. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

- a munkaügyi központtal együttműködésre kötelezett és az álláskereső nyilvántartásból való törlésére - a járadék megállapításától számított 24 hónapon belül - az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor,
- foglalkoztatására a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában került sor,
- neki felróható okból nem működik együtt a rendszeres és rendkívüli felülvizsgálatban (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

A munkaügyi központ az együttműködési kötelezettség megszegése esetén, valamint ha a járadékra jogosultnak álláskeresőnek járó pénzbeli ellátást állapítanak meg, a határozatot közli a nyugdíjbiztosítási igazgatósággal (Korm. R. 17. § 3. bekezdés).

A járadékot a nyugellátás, illetve a rendszeres pénzellátás⁸ megállapításának napját megelőző naptól kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 5. bekezdés).

A járadékot egyéb esetben a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 6. bekezdés).

A járadékra való jogosultság **újból megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek ismételten fennállnak. A járadék újbóli megállapítása iránti igényt a jogosultsági feltételek ismételt fennállásától számított 24 hónapon belül lehet benyújtani. A határidő elmulasztása jogvesztő. (Korm. R. 18. § 1. bekezdés)

Ha a járadékra való jogosultság megszüntetésére a munkaügyi központtal történő együttműködés megszegése, vagy jogszabálysértő foglalkoztatás, vagy felülvizsgálat mulasztása alapján került sor, a járadékra való jogosultság legkorábban a megszüntetést követő 13. hónap első napjától állapítható meg újból (Korm. R. 18. § 2. bekezdés).

A jogosultat a járadék újbóli megállapítása esetén az időközbeni emelések, kiegészítések is megilletik (Korm. R. 18. § 3. bekezdés).

A járadékra való jogosultság újbóli megállapítása esetén a járadék megállapítására vonatkozó eljárási szabályok és az együttműködési kötelezettségre előírt rendelkezések megfelelően irányadók, azzal, hogy a keresőtevékenység megszűnését követő 24 hónapos időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 18. § 4. bekezdés).

Ha a járadékra való jogosultság megszüntetésére jogszabálysértő foglalkoztatás miatt került sor, visszamenőlegesen 12 hónapra - az ennél rövidebb időtartamban fennálló jogosultság esetén a jogosultság valamennyi hónapjára - folyósított járadék jogalap nélkül felvett ellátásnak minősül. (Korm. R. 18. § 5. bekezdés)

E rendelet rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés esetén kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 3. bekezdés).

Azon személy esetében, akinek jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint állapították meg, vagy járadéka iránti igényét 2007. december 31-éig

⁸ Lásd a 5. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

benyújtotta, az ellátást a 2007. december 31-én hatályos szabályok szerint kell megállapítani, illetve tovább folyósítani. A 2007. december 31-ét követő valamennyi felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ha az egészségkárosodás mértéke eléri a 40%-os mértéket, a járadékot tovább kell folyósítani. A járadék megszüntetésére e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. Ezen személyek járadékra való jogosultságának a keresőtevékenységből származó kereset, jövedelem mértéke miatti megszüntetésére 2012. január 1-jéig a 2007. december 31-én hatályos rendelkezéseket, azt követően e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. (Korm. R. 22. § 4-7. bekezdés)

A munkaügyi központnak azzal az együttműködésre köteles járadékossal kell álláskeresői megállapodást kötnie, akinek rendszeres szociális járadékra való jogosultságát 2008. december 31-ét követően állapítják meg (Korm. R. 22. § 8. bekezdés).

Akinek átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra vagy a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára való jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint megállapították és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - 2007. december 31-ét követően válik jogosulttá, azt 50%-al csökkentett összegű járadék illeti meg (Korm. R. 22. § 9. bekezdés).

A rendszeres szociális járadékra jogosult hozzátartozója utáni növelést a 2007. december 31-én hatályos rendelkezések szerint kell felülvizsgálni és folyósítani (Korm. R. 22. § 11. bekezdés).

A 2008. március 31-éig átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára igényt benyújtó, a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM-PM. együttes rendelet 2007. december 31-én hatályos rendelkezései szerint megváltozott munkaképességű dolgozónak minősülő személyek esetén az e rendeletben foglalt 24 hónapos jogvesztő időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 12. bekezdés).

Baleseti ellátások (az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. -, valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Ebr. -, illetve az 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - a továbbiakban: Tny. -, valamint a végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

Baleseti ellátás üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén jár (Ebtv. 51. §).

Üzemi baleset az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben vagy azzal összefüggésben, illetőleg munkába vagy onnan lakására (szállására) menet közben éri. Üzemi baleset az is, amely a biztosítottat közcélú munka végzése vagy egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során éri. A társadalombiztosítási ellátás igénybevétele során bekövetkezett balesetek közül üzeminek az számít, amely a biztosítottat keresőképtelenségének vagy rokkantságának, továbbá az egészségkárosodásának mértékének, rehabilitálhatóságának az elbírálása céljából elrendelt, illetőleg a keresőképessé váláshoz szükséges egyéb orvosi vizsgálaton vagy kezelésem történt megjelenésével összefüggésben érte. Üzemi baleseten a foglalkozási

betegséget, üzemi baleseti sérültön a foglalkozási betegségben megbetegedettet is érteni kell. (Ebtv. 52. § 1-2, 4. bekezdés)

Nem üzemi baleset az a baleset, amely kizárólag a sérült ittassága miatt, vagy a munkahelyi feladatokhoz nem tartozó, engedély nélkül végzett munka, engedély nélküli járműhasználat, munkahelyi rendbontás során, vagy a lakásról (szállásról) munkába, illetőleg a munkából lakásra (szállásra) menet közben, indokolatlanul nem a legrövidebb útvonalon közlekedve, vagy az utazás indokolatlan megszakítása során történt. Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, az egészségbiztosítás baleseti ellátásaira nem jogosult. (Ebtv. 53. §)

Baleseti járadék

Jogosult, akinek üzemi baleset következtében tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodása keletkezett, de baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék nem illeti meg. Ha az egészségkárosodás mértéke a húsz százalékot nem haladja meg, a baleseti járadék legfeljebb két éven át, ha meghaladja, az egészségkárosodás tartamára időbeli korlátozás nélkül jár. A szilikózisból és azbesztózisból eredő és húsz százalékot meg nem haladó egészségkárosodás fennállása alatt viszont időbeli korlátozás nélkül jár. (Ebtv. 57. § 1-3. bekezdés)

A jogosultság azzal a nappal nyílik meg, amelytől az igénylő tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodását megállapították. Ha az igénylő ezen a napon baleseti táppénzben részesül, a jogosultság a táppénz megszűnését követő nappal nyílik meg. A két évet attól a naptól kell számítani, amelytől a baleseti járadékot megállapították. (Ebtv. 57. § 4. bekezdés)

A baleseti járadék **mértéke** az üzemi baleset okozta egészségkárosodás fokától függ. Az egészségkárosodás fokának megfelelően az 1. baleseti fokozatba tartozik az, akinek a egészségkárosodása 14-20%; a 2. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 21-28%; a 3. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 29-39%; a 4. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 39 %-ot meghaladó mértékű (Ebtv. 58. § 1. bekezdés).

A baleseti járadék **összege** fokozatok sorrendjében a havi átlagkereset nyolc, tíz, tizenöt, illetőleg harminc százaléka (Ebtv. 58. § 2. bekezdés).

A baleseti járadékot a balesetet közvetlenül megelőző egy éven belül elért kereset havi átlaga alapján kell megállapítani (Ebtv. 59. § 1. bekezdés).

A **baleseti fokozat változása** esetén a baleseti járadék összegét az új fokozatnak megfelelően módosítani kell. A baleseti járadékra jogosultság megszűnik, ha az egészségkárosodás mértéke a tizenhárom százalékot már nem haladja meg. Ha az egészségkárosodás a tizenhárom százalékot újból meghaladja, a baleseti járadékra jogosultság feléled. Az 1. fokozatú baleseti járadék két éven át történt folyósítása után a járadékra jogosultság akkor éled fel, ha az egészségkárosodás utóbb három hónapon át a húsz százalékot meghaladja. Ha az egészségkárosodás ismét huszonegy százalék alá csökken, a tizenhárom százalékot azonban meghaladja, a baleseti járadék ennek az állapotnak a tartamára - legfeljebb két éven át - újból jár. (Ebtv. 60. § 1-3. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnése esetén a munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Ebr. 34. §).

Baleseti rokkantsági nyugdíj

Jogosult, aki túlnyomóan üzemi baleset vagy foglalkozási betegség következtében rokkant, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül.⁹ Jogosult az is, akinek az egészségkárosodása szilikózis vagy aszbesztózis miatt következett be, és az egészségkárosodás mértéke eléri a 40 százalékot, továbbá a jogosultsági feltételeknek megfelel. (Tny. 36/E. § 1, 3. bekezdés, Tny. 26. §, 32. § 2-3. bekezdés, 36. §)

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett keresetet, jövedelmet is - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni. Tny. 36/E. § 4. bekezdés).

A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79 %-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e az I. vagy II. rokkantsági csoportnak megfelelően, az 50-79 %-os mértékű, vagy szilikózis vagy aszbesztózisból eredő 40 %-os mértékű egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/F. §).

Ha az öregségi nyugdíjas baleseti rokkantsági nyugdíjra is jogosult, baleseti rokkantsági nyugdíjának megállapítása napjától az öregségi nyugdíját szüneteltetni kell, vagy az öregségi nyugdíj mellett a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Korm. R. 11/A. § 1. bekezdés).

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem minősül rokkantnak, vagy kereső tevékenység folytatása esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas, hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a baleseti rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét illetve a minimálbér összegét. (Tny. 36/G. § 1. bekezdés)

Amennyiben a baleseti rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, amelynek keretében el kell végezni az érintett

⁹ Vagyis a szolgálati idő tartamára tekintet nélkül jár!

személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a baleseti rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a baleseti rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a baleseti rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/G. § 2. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíj **állapotváltozás** miatti módosítására és feléledésére a rokkantsági nyugdíjra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy mértékét egészségromlás miatt az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után is módosítani kell (Tny. 36/G. § 4. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2007. december 31. között megállapított nyugdíjak esetében)

*Baleseti rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, aki munkaképességét 67%-ban túlnyomóan üzemi baleset, vagy 50%-ban szilikózis, vagy azbesztózis következtében veszítette el, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél (Tny. 33. §.).*

Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, sérülése alapján baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult (Tny. 32. § 3. bekezdés).

Ha az öregségi nyugdíjas baleseti rokkantsági nyugdíjra is jogosult, baleseti rokkantsági nyugdíjának megállapítása napjától az öregségi nyugdíját szüneteltetni kell, vagy az öregségi nyugdíj mellett a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Korm. R. 11/A. § 1. bekezdés).

*A baleseti rokkantsági nyugdíj összegét a rokkantsági nyugdíj megállapítására vonatkozó rendelkezések szerint, vagy ha az kedvezőbb, az igénylő kérelmére a balesetet megelőző egyévi, nyugdíjjárulék alapját képező kereset alapján kell meghatározni. A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértéke** a rokkantság fokától és a szolgálati idő tartamától függ. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a csoportok¹⁰ sorrendjében a havi átlagkereset hatvan, hatvanöt, illetőleg hetven százaléka. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a szolgálati idő minden éve után a havi átlagkereset egy százalékaival emelkedik, az átlagkeresetnél azonban több nem lehet. (Tny. 34. §)*

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy baleseti rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá, a teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely a teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

¹⁰ Lásd a rokkantsági csoportokról a rokkantsági nyugdíjnál leírtakat a 42-43. oldalon.

*A baleseti rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas munkaképesség-csökkenése a hatvanhét - szilikózis miatt az ötven - százalékot már nem éri el. Állapotjavulás nélkül is megszűnik a baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság akkor, ha a nyugdíjas rendszeresen dolgozik és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A baleseti sérült részére ebben az esetben - a baleseti rokkantsági nyugdíj helyett - az Ebtv-ben szabályozott 4. fokozatú baleseti járadékot kell megállapítani. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését követően a baleseti rokkantsági nyugdíjat egészségromlás miatt módosítani kell. (Tny. 35. §)*

Rokkantsági járadék (a 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet a rokkantsági járadékról)

Jogosult, aki a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg (R. 1. § 1. bekezdés).

A 25. életév betöltése után is igényelhető, de kérni kell a megrokkánás időpontjának megállapítását (pl. értelmi fogyatékosok, stb.). Az ellátás attól a hónaptól folyósítható, melyben az igénylő 18. életévét betölti. Az ellátás megállapításához szolgálati idő nem szükséges. Nem kaphatja, aki térítésmentesen van intézetben elhelyezve. (R. 1. § 2. bekezdés, 2. § 2. bekezdés)

Összege 2008. október 4-ét követő időponttól havi 33330 forint (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 5. §, 3. bekezdés, a. pont). A korábban megállapított járadék összegét havi 360 forinttal kell megemelni (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 1. §, 4. bekezdés, a. pont).

II. HOZZÁTARTOZÓI ELLÁTÁSOK

Özvegyi nyugdíj

Jogosult a házastárs (a férj is!), az elvált házastárs, és az élettárs.¹¹ Élettárs esetében az, akivel a jogosultságot szerző annak haláláig egy év óta megszakítás nélkül együtt élt, és gyermekük született, vagy megszakítás nélkül 10 évig együtt élt. Nem jogosult özvegyi nyugdíjra élettársa jogán az, aki az együttélés időtartama alatt özvegyi nyugdíjban, vagy baleseti özvegyi nyugdíjban részesült. (Tny. 45. §) Az együttélést az élettársak nemétől függetlenül kell figyelembe venni. Ha a kérelmező hatósági igazolvánnyal vagy bizonyítvánnyal igazolja, hogy a meghatározott ideig a jogszerzővel azonos lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezett, az együttélést bizonyítottnak kell tekinteni, amennyiben az ellenkezőjére utaló tény vagy körülmény az eljárás során nem merült fel. Ennek

¹¹ Az élettársak két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 685/A. §).

hiányában az együttélést egyéb hitelt érdemlő módon igazolni kell. Ha az élettársak korábban házasságban éltek, és a házasságot jogerős bírói ítélet felbontotta, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban éltek, és a bejegyzett élettársi kapcsolatot a bírói ítélet felbontotta, vagy közjegyző nem peres eljárásban megszüntette a házasság, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetését követő együttélési idő vehető figyelembe. (Korm. R. 60. §)

Özvegyi nyugdíjra az jogosult, akinek házastársa az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg (Tny. 46. §).

Az **ideiglenes özvegyi nyugdíj** a házastárs halálától legalább egy évig, továbbá az elhunyt jogán árvaellátásra jogosult, másfél évesnél fiatalabb gyermeket eltartó özvegynek az árva 18 hónapos életkorának betöltéséig jár. Fogyatékos vagy tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj azonos feltétellel a gyermek harmadik születésnapjáig folyósítható. (Tny. 47. § 1. bekezdés)

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartamához a gyermek fogyatékoságát, a fogyatékosági támogatásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásával a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalásával, illetve a gyermek tartósan fennálló betegségét a családi pótlékra irányadó szabályok alkalmazásával, szakorvosi igazolással kell igazolni (Korm. R. 61. §).

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően **özvegyi nyugdíjra az jogosult**, aki házastársa halálakor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy rokkant, vagy házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik. Özvegyi nyugdíj jár akkor is, ha az erre jogosító feltételek valamelyike házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tizenöt éven belül, a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tíz éven belül következik be. (Tny. 47. § 2-3. bekezdés)

Az özvegyre irányadó **öregségi nyugdíjkorhatár** alatt a karkedvezmény és egyéb kedvezmények nélkül számított - az öregségi nyugdíjkorhatárnál részletesen leírt - életkort kell érteni (Korm. R. 60/A. §).

Az, akinek **házastársa** a házasság megkötésekor a reá irányadó **öregségi nyugdíjra jogosító életkort már betöltötte**, özvegyi nyugdíjra csak abban az esetben jogosult, ha a házasságból (a korábbi együttélésből) gyermek származott, vagy a házastársak a házasság megkötésétől öt éven át megszakítás nélkül együtt éltek, kivéve, ha az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt kötött házasságot felbontották és - bármelyikük irányadó korhatárának betöltése után - ismét házasságot kötöttek (Tny. 48. §).

Az **elvált**, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek ideiglenes özvegyi nyugdíj csak akkor jár, ha házastársától ennek haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg (Tny. 49. § 1. bekezdés).

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek özvegyi nyugdíj csak abban az esetben jár, ha a jogosultság feltételei a különéléstől számított tíz éven belül bekövetkeztek, és a házastársától annak haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg. Ha az elvált személy a házastársától már a házasság megszűnése előtt is külön élt, a tíz évet a tényleges különülés kezdő időpontjától kell számítani. (Tny. 49. § 2-3. bekezdés)

Az elvált, továbbá az egy évnél hosszabb ideje külön élő személy ideiglenes özvegyi nyugdíjra és özvegyi nyugdíjra való jogosultságához a tartásdíjban történő részesülés feltételét, a tartásdíj fizetésére kötött egyezséget jóváhagyó vagy a tartásdíj fizetésére kötelező jogerős bírósági határozattal, illetőleg közjegyző által hitelesített kötelezettségvállaló nyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 61/A. § 2. bekezdés).

Az özvegyi nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha az özvegy a reá irányadó nyugdíjkorhatár betöltése előtt házasságot köt, a rokkantság címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha az özvegyi nyugdíjas már nem rokkant, az árvaellátásra jogosult gyermekek tartása címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha már egyik gyermeket sem illeti meg árvaellátás (Tny. 52. §).

Feléled az özvegyi nyugdíjra jogosultsága annak, akinek az özvegyi nyugdíja nem házasságkötés miatt szűnt meg, ha az özvegyi nyugdíjra jogosító feltételek valamelyike a házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tizenöt éven belül, vagy a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tíz éven belül bekövetkezik. Az özvegyi nyugdíj feléledése során az özvegyre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt a jogszerző halálakor hatályos jogszabályok alapján kell megállapítani. (Tny. 53. § 1. bekezdés)

A **házasságkötés miatt megszüntetett** özvegyi nyugdíjra való jogosultság a házasság megszűnése után feléled, ha az igénylő a házasságkötéskor az 1998. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések alapján végkielégítést nem vett fel, és az igénylőt a házasság létrejötte nélkül az özvegyi nyugdíj egyébként megilletné. Az özvegyi nyugdíj feléledése esetén a jogosultat az özvegyi nyugdíj megszűnését követő emelések, kiegészítések megilletik. (Tny. 53. § 3-4. bekezdés)

Az özvegyi nyugdíj mértéke

Megözvegyülés esetén az **ideiglenes özvegyi nyugdíj hatvan százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 1. bekezdés).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, de saját jogú nyugellátásban nem részesülő özvegy esetében **hatvan százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés a. pont).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, és egyidejűleg saját jogú nyugellátásban részesülő, továbbá a házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy esetében **harminc százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés b. pont).

A hatvan százalékos mértékben megállapított özvegyi nyugdíj helyett harmincszázalékos mértékű özvegyi nyugdíjat kell megállapítani attól az időponttól, amelytől az özvegy saját jogú nyugellátásban részesül. A harminc százalékos mértékű özvegyi nyugdíj az özvegy saját jogú nyugdíjának összegére

tekintet nélkül jár. Elvált, vagy házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személy özvegyi nyugdíja a tartásdíj összegénél több nem lehet. (Tny. 50. § 3, 5. bekezdés)

A házastárs 1998. január 1-je előtti halála esetén a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással - a megállapításuk időpontjára tekintet nélkül - a Kormány rendeletében meghatározott összeghatárig kell **együtt folyósítani**. Az özvegy kérelmére azonban a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással kiegészítve kell folyósítani, ha ez számára kedvezőbb. Az összeget abból a saját jogú nyugellátási összegből kell meghatározni, amely a jogszerzőt 1997. december 31-én megillette, vagy megillette volna. Ha az özvegyi nyugdíjra az igény 1998. december 31-ét követően nyílik meg, olyan összegű saját jogú nyugdíjból kell az özvegyi nyugdíjat megállapítani, amely a jogszerzőt az özvegyi nyugdíj megállapításának időpontját megelőző naptári év december 31-én megillette volna. (Tny. 50. § 6. bekezdés)

A saját jogú nyugellátás és az özvegyi nyugdíj, baleseti özvegyi nyugdíj 2011. január 1-jétől havi 72820 forint összeghatárig **folyósítható együtt** (Korm. R. 62. § 7. bekezdés).

Ha a jogszerző nem nyugdíjasként halt meg, az özvegyi nyugdíj alapját képező rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat olyan összegben kell megállapítani, mint ami az elhunytat halála időpontjában a III. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, illetőleg az I. vagy II. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, ha az elhunyt I. vagy II. csoportos rokkantsága rehabilitációs szakértői szerv által a halált megelőzően kiadott szakhatósági állásfoglalással igazolt (Korm. R. 62. § 1. bekezdés).

Több jogosult esetén az özvegyi nyugdíjat a jogosultak között egyenlő arányban meg kell osztani. Ha a különélő, illetőleg elvált házastársnak a ráeső arányos résznél kisebb összegű ideiglenes özvegyi nyugdíj jár, a különbözet az özvegyi nyugdíjast, illetőleg az együttélés alapján ideiglenes özvegyi nyugdíjra jogosultat illeti meg. Az özvegyi nyugdíjra jogosult a többi jogosult ellen indított perben az özvegyi nyugdíj más arányú megosztását kérheti. Az özvegyi nyugdíjnak bírói ítélet alapján történő megosztását az ítélet jogerőre emelkedését követő hónap első napjától kell végrehajtani. Amennyiben a jogosultak száma megváltozik, az özvegyi nyugdíjat meg kell, illetőleg újból meg kell osztani. A megosztásra (újboli megosztásra) legkorábban a jogosultak számának a változását, illetőleg az igénybejelentést követő hónap első napjától kerülhet sor. (Tny. 51. §)

Árvaellátás

Jogosult az a gyermek - ideértve a házasságban, vagy élettársi közösségben együtt élők egy háztartásban közösen nevelt gyermekét is -, akinek szülője haláláig az öregségi-rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy nyugdíjasként halt meg (Tny. 54. § 1. bekezdés).

Az örökbe fogadott gyermeknek vér szerinti szülője jogán árvaellátás nem jár, kivéve, ha a gyermeket a vér szerinti szülő házastársa fogadta örökbe (Tny. 54. § 2. bekezdés).

Árvaellátás jár a testvérnek és az unokának is (ideértve a dédunokát, és ükunokát is), ha őt az elhunyt saját háztartásában eltartotta, és a gyermeknek tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs (Tny. 54. § 3. bekezdés).

Árvaellátás a jogszerző halála napjától kezdődően az árva **16. életévének betöltéséig** jár, ha nappali tagozaton tanul, akkor a tanulmányok időtartamára, de legfeljebb a 25. életévének betöltéséig. Nem érinti az árvaellátásra jogosultságot, ha a gyermek vagy életben maradt szülője házasságot köt, vagy örökbe fogadják. Iskolai tanulmányok címén azt a gyermeket is megilleti az árvaellátás, aki betegsége, testi vagy szellemi fogyatékosága miatt tanulmányait magántanulónaként végzi, 25 évesnél fiatalabb és felnőttoktatás keretében folytat tanulmányokat. Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezése hónapjának végéig, a nyári tanulmányi szünet tartamára is jár. Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezése hónapjának végéig, a nyári tanulmányi szünet tartamára is jár. Magyarországon tanuló árva esetén a közoktatási információs rendszer, illetve a felsőoktatási információs rendszer működtetője a tanulói, hallgatói jogviszony létesítését, fennállását és a tanulmányok befejezésének várható idejét a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére, a tanulói jogviszony megszűnését, illetve a hallgatói jogviszony szünetelését, megszűnését igazolja. Külföldön tanuló árvának a tanulmányok folytatását az oktatási intézmény által kiállított igazolással középiskolai tanulmányok esetén évente, felsőfokú tanulmányok esetén félévente, a tanulmányok megkezdésétől számított egy hónapon belül kell igazolnia. Az árvaellátásra való jogosultságot nem érinti, ha a középiskola tanulójának a tanulói jogviszonya, illetőleg a felsőoktatási intézmény hallgatójának a hallgatói jogviszonya az oktatási intézmény igazolása szerint a tanuló, illetőleg hallgató betegsége vagy szünete miatt szünetel. (Tny. 55. §)

Ha a jogosultság megszűnése előtt az **árva megrokkant**, a rokkantság tartamára az árvaellátás életkorra tekintet nélkül megilleti (Tny. 55. § 1. bekezdés). Ebben az esetben a 16, illetőleg a 25. életévének betöltése előtt rokkanttá vált gyermek rokkantsága tartamára akkor jogosult az árvaellátásra, ha a szülő halála a gyermek említett életkora betöltése előtt következik be (Korm. R. 64. § 2. bekezdés).

Az árvaellátás gyermekenként annak az **összegnek** a 30%-a, ami az elhunytat nyugdíjasként halálakor megillette, vagy megillette volna. Az árvaellátás összege akkor lehet gyermekenként ezen összeg 60%-a, ha mindkét szülője elhunyt, vagy életben lévő szülője rokkant. Ha a gyermek teljes árva, annak a szülőnek a nyugdíja alapján kell az árvaellátást folyósítani, amely a gyermek számára kedvezőbb. (Tny. 56. §)

A 2007. december 31-ét követő, de 2012. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő árvaellátás **legkisebb összege** havi 24250 forint (Korm. R. 64/D. §).

Szülői nyugdíj

Szülői nyugdíjra az a szülő (nagyszülő) **jogosult**, akinek a gyermeke (unokája) az öregségi (rokkantsági) nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megszerzése után vagy öregségi (rokkantsági) nyugdíjasként halt meg, ha a szülő (nagyszülő) gyermekének (unokájának) a halálakor már rokkant volt, vagy a 65. életévét betöltötte, és a szülőt (nagyszülőt) gyermeke (unokája) a halálát megelőző

egy éven át túlnyomó részben eltartotta. A szülői nyugdíjra jogosultság szempontjából a szülő (nagyszülő) akkor minősül túlnyomó részben eltartottnak, ha nyugellátása, hozzátartozói nyugellátása gyermeke (unokája) elhalálzásának időpontjában nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét. Jogosult a meghaltak az a nevelőszülője is, aki a nevelt gyermeket tíz éven át eltartotta. (Tny. 58. § 1-2, 5. bekezdés, Korm. R. 65. § 1. bekezdés)

A szülői nyugdíj a rokkantság tartamára jár, vagy végleg, ha a szülő (nagyszülő) 65. életévét betöltötte. Az esetben is jár, ha a szülő (nagyszülő), a gyermeke (unokája) halála utáni tíz éven belül megrokkant, illetve 65. életévét betölti, és tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs. **Összege** az özvegyi nyugdíj összegével azonos. A szülői nyugdíjat több jogosult esetén köztük egyenlő arányban meg kell osztani. (Tny. 58. § 3-4. bekezdés, Tny. 59. §)

Baleseti hozzátartozói nyugellátások

A hozzátartozók részére baleseti nyugellátás akkor jár, ha a sérült az üzemi baleset következtében meghalt. A baleseti rokkantsági nyugdíjas hozzátartozóit megilleti a baleseti nyugellátás akkor is, ha a nyugdíjas nem az üzemi baleset következtében halt meg. A baleseti sérült hozzátartozóit a baleseti nyugellátás akkor is megilleti, ha a sérült a baleseti táppénz folyósításának tartama alatt nem üzemi balesetben halt meg, de vélelmezhető, hogy életben maradása esetén baleseti rokkantsági nyugdíjra lett volna jogosult. (Tny. 60. §)

A baleseti sérült hozzátartozói ideiglenes özvegyi nyugdíjra és ennek megszűnését követően özvegyi nyugdíjra, árvaellátásra és szülői nyugdíjra a hozzátartozói nyugellátásra vonatkozó rendelkezések szerint azzal az eltéréssel jogosultak, hogy a hozzátartozót a baleseti nyugellátás a jogszerző szolgálati idejére tekintet nélkül megilleti (Tny. 61. §).

Az özvegyi járadék

Az elhunyt biztosított társadalombiztosítási egyéni számláján nyilvántartott nyugdíjcélú befizetéseinek összege alapján a Nyugdíjbiztosítási Alap az özvegyi nyugdíjra jogosult személy - mint az elhunyt biztosított különös jogutódja - számára özvegyi járadékot fizet, amennyiben az özvegyi járadék összege magasabb, mint az e törvényben meghatározott özvegyi nyugdíj összege. Özvegyi járadék fizetése esetén özvegyi nyugdíj nem folyósítható. (Tny. 61/A. §)

III. SZOLGÁLATI IDŐ

Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő

A biztosítottnak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha erre az időszakra az előírt nyugdíjjárulékot a biztosítótól **levonták**, illetve a egyéni, vagy társas vállalkozók esetében **megfizették**. Ha a biztosítás ténye, illetőleg a biztosítással járó jogviszony időtartamára vonatkozó adatok a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv és az egészségbiztosítási szerv nyilvántartásaiból megállapíthatók, azonban a nyugdíjjárulék levonásának ténye okiratok (igazolások) alapján sem állapítható meg, vagy ezek hiányában, illetőleg a foglalkoztató megszűnése miatt nem bizonyítható, a nyugdíjjárulék levonását vélelmezni kell. (Tny. 37. § 1, 3. bekezdés)

Az 1997. december 31-ig hatályos rendelkezések alapján **megszerzett jogosultságot nem lehet megszüntetni**, illetve korlátozni, így a biztosítási jogviszony 1998. január 1-jét megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni (Tny. 3. § 1. bekezdés, 37. § 4. bekezdés).

Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő

Szolgálati időnek számít a **munkaviszony**, a **közszolgálati jogviszony**, a **közalkalmazotti jogviszony**, a szolgálati viszony, a **szakmunkástanuló** viszony alapján (akkor is, ha szakmunkás-bizonyítványt nem szerzett), valamint a tanulószereződés alapján szakképző iskolai tanulóként, a bedolgozóként, a **megbízás alapján**, a választott tisztségviselőként, a vállalkozás jellegű jogviszonyban, **egyéni vagy társas vállalkozóként**, az **alkalmi fizikai munkát végzőként**, az ösztöndíjas aspiránsként és ösztöndíjas doktorjelöltként, továbbá a **szövetkezeti tagként** - ipari és mezőgazdasági szövetkezeti tagként - biztosításban töltött idő, valamint az az idő, amelyre nézve az igénylő szolgálati idő megszerzésére megállapodást kötött, és az erre előírt mértékű járulékot megfizette. Szolgálati időnek számít a **katonai** szolgálatban és polgári szolgálatban eltöltött idő. (Korm. R. 29. § 1-2. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a szakérettségire előkészítő **tanfolyamon**, a kiemelt minősítésű szakérettségis kollégiumban töltött időt - a kapott ösztöndíjra tekintet nélkül - akkor is, ha az akkor hatályos rendelkezésekkel ellentétben a munkáltató a dolgozó munkaviszonyát erre az időszakra megszüntette (Korm. R. 29. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** a biztosításban töltött időnek azt a harminc napot meghaladó tartalmát, amely alatt a biztosított munkabérben (díjazásban) nem részesült; vagy biztosítása szünetelt (Korm. R. 29. § 3. bekezdés).

A **fizetés nélküli szabadság** harminc napot meghaladó tartama szolgálati időnek számít, ha a biztosítottat háromévesnél - tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén tizenkét évesnél - fiatalabb gyermek gondozása vagy tízévesnél fiatalabb gyermek ápolása címén illette meg;

ha a biztosított a szabadságot 1992. március 1-jét megelőzően azért kapta, hogy tartós külföldi szolgálatot teljesítő nemzetközi szervhez tagként vagy munkatársként kiküldött, külföldön munkát vállaló, illetőleg külföldi ösztöndíjas tanulmányúton részt vevő házastársával külföldön tartózkodjék, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette; ha a biztosított a fizetés nélküli szabadságot közeli hozzátartozója otthoni ápolása, illetőleg gondozása vagy saját lakás magánereiből történő építése céljából kapta, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette - ez utóbbi két esetben szolgálati idő azonban legfeljebb 1992. december 31-ig vehető figyelembe. (Korm. R. 29. § 5. bekezdés)

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított **javító-nevelő munkát** vagy szigorított javító-nevelő munkát végzett (Korm. R. 29. § 6. bekezdés).

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője volt; a **kisiparos**, a **magánkereskedő**, az **egyéni vállalkozó**, a gazdasági munkaközösségi tag segítő családtagja, a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője közeli hozzátartozója, a gazdasági társaság tagjának segítő családtagja biztosított volt, feltéve, hogy erre az időre utána járulékot fizettek (Korm. R. 29. § 8. bekezdés).

Az 1991. január 28-át követően megállapításra kerülő ellátások esetében az anya ténylegesen megszerzett szolgálati idejét - az egyszeres számításra tekintet nélkül (Tny. 43. § 1. bekezdés) - annyiszor 365 nappal növelni kell, ahány **gyermeke született 1968. január 1-je előtt**. Amennyiben az 1968. január 1-je előtt született gyermeke (gyermekei) tartósan betegnek, illetve fogyatékosnak minősültek (minősülnek), a növelés gyermekenként 550 naptári nap. Az 550 napi növelésre az az anya jogosult, akinek a gyermeke a 18. életévét megelőző időponttól tartósan beteg vagy fogyatékos (volt). A tartós betegséget, illetőleg a fogyatékoságot a családi pótlékról szóló jogszabályok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával orvosi igazolással kell bizonyítani. (Korm. R. 29. § 10. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **táppénz** (betegszabadság idejére folyósított juttatás), a baleseti táppénz, illetőleg a kártalanítási segély, a **terhességi-gyermekágyi segély**, a gyógykezelési járadék, az ideiglenes rokkantsági nyugdíj és az időleges rokkantsági járadék folyósításának, a szülési szabadságnak, és a **gyermekgondozási díj**, illetve a **gyermekgondozási segély** folyósításának időtartamát (Korm. R. 32. § 1. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a biztosítás megszűnését, illetőleg az egyéb címen szerzett szolgálati idő alatt vagy az ezt követő harminc napon belül kezdődött **kórházi ápolás** idejét is. A szolgálati időt követő kórházi ápolás alapján összesen egy évet - gümőkóros megbetegedés esetén két évet - lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 32. § 2. bekezdés)

A **munkaterápiás intézetben** kezelt alkoholista intézeti kezelésének idejét, ha annak kezdetekor biztosított volt, szolgálati időként kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 6. bekezdés).

Az **egységes anyasági segélyben** részesült nőnél szülési szabadság címén 1962. december 24-e előtti szülés esetén nyolcvannégy napot, 1962. december 23-át követő szülés esetén száznegyven napot kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 5. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a mezőgazdasági szövetkezet tagjának, a mezőgazdasági szakcsoport tagjának, az egyéni gazdálkodónak, a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni

vállalkozónak, az ügyvédi, jogtanácsosi, gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjának, a munkaviszonyban nem álló előadóművésznek, illetőleg kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni vállalkozó, a gazdasági munkaközösségi tag és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának** szülése esetén a szülése napját magában foglaló hónap első napjától a szülést követő negyedik hónap utolsó napjáig, halála esetén a hónap első napjától az elhalálozás napjáig eltelt időt, ha ezt megelőző naptári hónapban szolgálati időt szerzett, illetőleg ezt megelőzően társadalombiztosítási járulékot fizetett vagy a házastárs után társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 32. § 3. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni az **átképzési támogatás**, a **munkanélküli segély** és az **átmeneti munkanélküli járadék** folyósításának idejét, továbbá azt az időt, amely alatt a nyugdíjigénylő **ápolási díjban** részesült, illetőleg **gyermeknevelési támogatást** kapott, feltéve, hogy a díj vagy támogatás után nyugdíjjárulékot fizetett. 1991. március 1-jétől szolgálati időnek számít a **munkanélküli járadék**, a **képzési támogatás** és **pályakezdők munkanélküli segélye** folyósításának ideje, valamint az az időtartam is, amelyre a Szolidaritási Alapból, illetőleg a Munkaerőpiaci Alapból nyugdíjjárulékot fizettek (Korm. R. 32. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **kisiparosként**, **magánkereskedőként** kötelező biztosításban, valamint az **egyéni vállalkozóként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a kisiparos 1962. január 1-jétől, illetve a magánkereskedő 1970. január 1-jétől az előírt nyugdíjjárulékot, 1975. július 1-jétől 1988. december 31-éig a társadalombiztosítási járulékot, 1989. január 1-jétől 1991. március 31-jéig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, illetőleg az egyéni vállalkozó 1991. április 1-jétől 1995. december 31-éig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, 1996. január 1-jétől kezdődően pedig a nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot megfizette. Szolgálati időként kell figyelembe venni a **gazdasági munkaközösség**, az **ipari és szolgáltató szövetkezeti szakcsoport** (a továbbiakban: ipari szakcsoport) **tagjaként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a társadalombiztosítási járulék, 1996. január 1-jétől a nyugdíjbiztosítási járulék és a nyugdíjjárulék fizetése megtörtént. Szolgálati időként kell figyelembe venni a gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjaként, továbbá gazdasági társaság tagjaként 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a tag nyugdíjjárulékot, és amelyre utána társadalombiztosítási járulékot, 1996. január 1-jétől nyugdíjbiztosítási járulékot fizettek. (Korm. R. 35. § 1-3. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni vállalkozó, a gazdasági munkaközösség tagja és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának**, továbbá 1988. december 31-ét követően a gazdasági társaság természetes személy tagja házastársának azt az idejét, amelyre utána társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 36. §).

A szolgálati idő számításánál figyelembe kell venni a **fegyveres erők** és a **fegyveres testületek**, valamint a honvédség (folyamórség) sorozott állományú tagja első tényleges és tartalékos szolgálatának az idejét, a **honvédelmi munkaszolgálatban**, továbbá a **hadifogságban**, a **deportálásban** töltött időt (Korm. R. 38. §). Szolgálati időként figyelembe kell venni ezen szervek hivatásos vagy továbbszolgáló állományában töltött időt, ha a szolgálat nem nyugállományba helyezéssel szűnt meg, kivéve, ha rokkantsági nyugdíjat állapítottak meg, és azt megszüntették (Korm. R. 39. §).

Ipari szövetkezet **bedolgozó** tagjaként 1968. június 1-je előtt eltöltött idő akkor vehető szolgálati időként figyelembe, ha a bedolgozó keresete a havi 220 forintot meghaladta, illetőleg a napi 9 forintot elérte. A bedolgozói jogviszonyban eltöltött időt egykorú okirati bizonyíték alapján lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 30. §)

A rendszeres és személyes munkavégzésre irányuló **megbízásos jogviszony** alapján biztosítottként munkában töltött időt legkorábban 1963. június 1-jétől lehet - egykorú okirati bizonyíték alapján - szolgálati időként figyelembe venni (Korm. R. 31. §).

A **gépjárművezető-képző munkaközösség** tagjaként eltöltött időt legkorábban 1975. július 1-jétől lehet szolgálati időként figyelembe venni. Az 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek az a tartama szolgálati idő, amelyre a gépjárművezető-képző munkaközösség tagja a reá irányadó járulékfizetési kötelezettségnek eleget tett. (Korm. R. 33. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt, amelyre a munkaviszonyban nem álló **előadóművész** 1975. június 30-a után társadalombiztosítási járulékot fizetett (Korm. R. 34. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időtartamot, amelynek **utólagos járulékfizetés** mellett történő beszámítását a mezőgazdasági szövetkezet tagjának a közös munkában részt vett családtagja, a mezőgazdasági szakcsoport tagja, az egyéni gazdálkodó, a szakszövetkezet tagja, illetőleg a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni vállalkozónak a házastársa 1992. március 1-jét megelőzően a lakóhelye (telephelye) szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatási szervtől kérte, és az előírt társadalombiztosítási járulékot legkésőbb 1992. december 31-ig megfizette. Ha a szolgálati idő utólagos beszámításának feltételei több jogcímen is fennállnak, összesen legfeljebb öt év számítható be. (Korm. R. 37. §)

A **mezőgazdasági** termelőszövetkezetnél, a mezőgazdasági szakcsoportnál, valamint szakszövetkezetnél tagság alapján szerzett szolgálati időre vonatkozó részletes szabályokat lásd a rendelet 40-48. §-aiban.

A magyar állampolgárok **külföldi munkavállalására** vonatkozó szolgálati idő szabályokat lásd a rendelet 50-51. §-aiban.

Az **ügyvédek** és jogtanácsosok, közjegyzők, önálló bírósági végrehajtók, valamint az ügyvédi és jogtanácsosi munkaközösségek tagjainak szolgálati idejére vonatkozó szabályokat lásd a rendelet 52. §-ában.

A **külföldi felsőfokú oktatási intézmény** nappali tagozatán folytatott tanulmányok szolgálati idejére vonatkozó szabályairól lásd a rendelet 53. §-át.

A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok

Szolgálati időként kell továbbá figyelembe venni az 1997. évi LXXX. törvényben (a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről), és a végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendeletben meghatározott, nyugellátás szerzése céljából megállapodást kötött személy esetében azt az időszakot, amelyre az **előírt nyugdíjjárulékot megfizették**; az egyházi szervek által kiállított igazolás alapján az **egyházi személyként** és szerzetesrendi tagként ilyen minőségben eltöltött, az 1997. december 31-ét követően

pedig azt az időtartamot, amelyre az előírt nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot az egyházi szervek megfizették; a **gyermeknevelési támogatás**, az **ápolási díj**, valamint a **gyermekgondozási segély** folyósításának időtartamát, amennyiben az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **katonai** (polgári) szolgálatban eltöltött időt; a **táppénz** (betegszabadság), a baleseti táppénz, a **terhességi-gyermekágyi segély** valamint a **gyermekgondozási díj** 2000. január 1-jét megelőző folyósításának időtartamát, illetőleg az 1999. december 31-ét követő gyermekgondozási díj folyósításának azt az időtartamát, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **munkanélküli-járadék**, a **vállalkozói járadék** a **nyugdíj előtti munkanélküli segély**, az **álláskereső ösztönző juttatás**, a mezőgazdasági termelő, annak segítő családtagja, alkalmazottja részére megállapított nyugdíj előtti támogatás,¹² a **keresetpótló juttatás** folyósításának időtartama, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; azt az időt, amely az 1997. december 31-én hatályos rendelkezések szerint szolgálati időnek minősült; a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti munka-rehabilitáció keretében foglalkoztatott személy tekintetében a munka-rehabilitációs díj folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették, a **rehabilitációs járadék** folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették (Tny. 38. § 1. bekezdés).

Ha a biztosított nyugdíjjárulék-alapot képező keresete, jövedelme a külön jogszabályban meghatározott minimálbérnél kevesebb, akkor 1996. december 31-ét követően a biztosítási időnek is csak az **arányos időtartama** vehető szolgálati időként figyelembe. Ebben az esetben a szolgálati idő és a biztosítási idő aránya azonos a nyugdíjjárulék alapját képező kereset, jövedelem és a mindenkor érvényes minimálbér arányával. (Tny. 39. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt is, amely a **munkaviszony jogellenes megszüntetésétől**, annak visszaállításáig, vagy az utóbbi mellőzése esetén a jogviszony jogellenes megszüntetésének megállapításáig telt el (Tny. 40. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni, az öregségi nyugdíjra jogosultság szempontjából az 1998. január 1-je előtt, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság szempontjából időpontra tekintet nélkül a **felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán** folytatott - legfeljebb azonban a képesítés megszerzéséhez a tanulmányok folytatása idején szükséges - tanulmányok idejét. A felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok címén a tanulmányi időszak kezdetét magában foglaló hónap első napjától a végét magában foglaló hónap utolsó napjáig eltelt idő számít szolgálati időnek. Szolgálati időként kell figyelembe venni a két egymást követő tanulmányi időszak közötti tanulmányi szünet idejét is. Több képesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása esetén legfeljebb az egyik képesítés megszerzéséhez szükséges idő vehető figyelembe. Külföldi felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok idejét szolgálati időként akkor lehet figyelembe venni, ha a külföldön szerzett képesítést honosították, illetőleg a tanulmányok idejét a hazai felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányi időbe beszámították. (Tny. 41. §)

¹² Lásd az 1994. évi LV. törvény a termőföldről 3. §. u. pontját.

A felsőfokú tanulmányok kezdő és befejező időpontja meghatározására a felsőoktatásról szóló törvénynek a hallgatói jogviszony keletkezésére és megszűnésére vonatkozó rendelkezéseit kell figyelembe venni. Az egyetemi tanulmányok idejébe - legfeljebb az e képesítés megszerzéséhez meghatározott idő tartamáig - az azt megelőzően elvégzett főiskolai tanulmányi időt is be kell számítani. Így kell eljárni akkor is, ha a felsőfokú tanulmányok folytatása alatt a hallgató egyik felsőoktatási intézményből más felsőoktatási intézménybe átiratkozik úgy, hogy a korábbi tanulmányi időt vagy annak egy részét a felsőoktatási intézmény beszámítja. Ciklusokra bontott, osztott képzés esetén a képesítés megszerzéséhez szükséges tanulmányok idejébe mind az alapképzés, mind a mesterképzés ideje beleszámít. A külföldi felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok idejéből legfeljebb a képesítés megszerzéséhez - a tanulmányok folytatása idején - külföldön meghatározott (szükséges) időtartamot lehet figyelembe venni. (Korm. R. 59/B. §)

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** az egyéni vállalkozó, a társas vállalkozás tagja, vagy segítő családtag esetében fennállt biztosítási kötelezettség alá tartozó jogviszonynak azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan a vállalkozásnak a biztosítottnak minősülő akkori tagjai után nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék tartozása van. A tartozás utólag történő - a nyugdíj megállapítása utáni - megfizetése esetén az így meghosszabbodott szolgálati időt legkorábban a befizetés napját magában foglaló naptári hónap első napjától lehet figyelembe venni. Így kell eljárni akkor is, ha az állami adóhatóság egyéni, vagy társas vállalkozó kérelmére a nyugdíjbiztosítási járulék vagy a nyugdíjjárulék tartozást, illetőleg magánszemély kérelmére a nyugdíjjárulék tartozást mérsékli vagy elengedi. (Tny. 38. § 2-3. bekezdés)

A nyugdíjbiztosítási és a nyugdíjjárulék után felszámított késedelmi pótlék, a bírságok, az egyéb tartozások a szolgálati idő számítása szempontjából nem minősülnek tartozásnak (Korm. R. 55/A. §. 1. bekezdés).

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni a fizetés nélküli szabadság**, vagy a munkavégzés alóli mentesítés időtartamát, ha erre az időre nyugdíjjárulék alapjául szolgáló kereset, jövedelem kifizetés nem történt (Tny. 42. § 1. bekezdés).

A szolgálati idő számításánál **nem lehet figyelembe venni az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés** tartamát. E rendelkezéstől eltérően **szolgálati időként** kell figyelembe venni az előzetes letartóztatás idejét, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól **jogerősen felmentették**, vagy a **büntetőeljárást megszüntették**, a szabadságvesztés idejét, ha az elítéltet a bíróság utóbb jogerősen felmentette. (Tny. 42. § 2. bekezdés)

A **semmisnek tekintett elítélés** (politikai okokból elítéltek esetében, például tiltott határátlépés) alapján a szabadságvesztés tényleges időtartamát, továbbá azt az időt, amely alatt az érintett személy személyes szabadságát korlátozták (pl: deportálás, hadifogság, stb.), a nyugellátás, baleseti

nyugellátás megállapításánál szolgálati időként kell számításba venni (93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet 6. § 1. bekezdés).¹³

A szolgálati időt naptári naponként kell számításba venni és 365 naptári napot kell egy évnek tekinteni. **Ugyanazt az időtartamot csak egyszer lehet számításba venni.** A szolgálati időt a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartásai alapján kell számításba venni. Az így nem igazolt szolgálati időket - ha jogszabály másként nem rendelkezik - abban az esetben kell figyelembe venni, ha azokat az igénylő a foglalkoztató által kiállított egykorú eredeti okirattal, a foglalkoztató eredeti nyilvántartásai alapján kiállított igazolással, vagy egyéb hitelt érdemlő módon, vagyis leginkább tanúkkal igazolja. (Tny. 43. §)

IV. AZ IGÉNY ÉRVÉNYESÍTÉSE ÉS A JOGORVOSLATI LEHETŐSÉGEK

Az igényt a **nyugdíj-megállapító szervnél**, illetve - ha az elhunyt jogszerző korábban nyugellátásban részesült - a nyugdíjfolyósító szervnél kell érvényesíteni (Tny. 64. § 5. bekezdés).

A társadalombiztosítási nyugellátások, valamint a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek feladat- és hatáskörébe tartozó ellátások megállapításával kapcsolatos hatáskörökben az igénylő **lakóhelye**, illetve a foglalkoztató vagy egyéb szerv székhelye (telephelye) szerint illetékes **regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság**, hozzátartozói nyugellátás esetén, ha az elhunyt jogszerző saját jogú nyugellátásban - ide nem értve a rehabilitációs járadékot - részesült, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság jár el első fokon (Korm. R. 1. §).

A szociális biztonsági (szociálpolitikai) egyezmények alapján járó nyugellátás megállapításával kapcsolatos hatósági hatáskörökben, valamint a **külföldön** élő vagy tartózkodó személy esetén a nyugellátás megállapításával kapcsolatos hatósági hatáskörökben első fokon a Központi Nyugdíjnyilvántartó és Informatikai Igazgatóság, ha a jogosult, illetve hozzátartozói nyugellátás esetén az elhunyt jogszerző a magyar jogszabályok szerint saját jogú nyugellátásban részesült, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság jár el (Korm. R. 2. §).

13 Annak a személynek a nyugellátását, baleseti nyugellátását, továbbá nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátását, aki „Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról 1992. évi XXXII. törvény” hatálya alá esik (kárpótolta, vagy erre jogosult), a szabadságkorlátozás tényleges tartamától függően fel kell emelni. Az emelés összege egy évet meg nem haladó időtartam esetén havi 500Ft, a második évtől kezdve minden év után havi 250Ft, a hatodik évtől kezdődően havi 300Ft (93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet az 1945 és 1963 közötti törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjcsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről - a továbbiakban: 93/1990. Korm. R. - 2. §). A tényleges időtartamot és az emelés összegét a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Szolgálat Kárpótlási Osztálya (1145 Budapest, Róna utca 135.) határozatban (hatósági bizonyítványban) állapítja meg. (93/1990. Korm. R. 10. § 3. bekezdés, 174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet az 1951 és 1956 közötti időszakban politikai okból hátrányos megkülönböztetéssel járó katonai munkaszolgálatot teljesített személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről, 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről, 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet az 1938-1945 közötti időszakban faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetőleg a nácizmus elleni magatartásuk miatt deportált, munkaszolgálatot teljesített vagy egyéb személyes szabadság korlátozása alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről).

Az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján **megszerzett jogosultságot** megszüntetni, illetőleg korlátozni nem lehet (Tny. 3. § 1. bekezdés).

A nyugellátást csak **írásban**, kizárólag az **e célra rendszeresített nyomtatványon, vagy elektronikus úrlapon** (a továbbiakban: igénybejelentő lap) kell igényelni. Az igényt visszamenőleg legfeljebb **hat hónapra** lehet érvényesíteni, az ellátást a jogosultsági feltételek fennállása esetén legkorábban az igénybejelentés időpontját megelőző hatodik hónap első napjától lehet megállapítani. Az igényt az ellátás megállapításának kezdő időpontjában hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. (Tny. 64. § 1-2. bekezdés) A bejelentések közvetlenül a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél, posta útján, vagy elektronikus úton teljesíthetők (Tny. 98. § 1. bekezdés).

Az igénybejelentő lap benyújtásával egyidejűleg az igénylőnek **közölnie** kell az azonosításához szükséges adatokat, a társadalombiztosítási azonosító jelét, valamint csatolnia kell a társadalombiztosítási nyilvántartásban nem szereplő jogviszonyok bizonyításához felhasználni kívánt iratokat, továbbá egészségkárosodáson alapuló ellátás esetén az egészségkárosodással összefüggő iratokat (Tny. 64. § 4. bekezdés).

Nemzetközi nyugdíjügyekben a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eltekinthet egyes nem magyar nyelven kiállított okiratok hiteles fordításától, ha az eljárásba bevont dolgozója az adott nyelvből államilag elismert, legalább középfokú nyelvvizsgával rendelkezik. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a honlapján közzéteszi azoknak az okiratoknak és nyelveknek a felsorolását, amelyek esetében hiteles fordítás csatolása nem szükséges. (Korm. R. 70. § 1. bekezdés)

Ha a hozzátartozói nyugdíjigény benyújtásánál a jogszerző halálát bizonyító anyakönyvi kivonat nem áll rendelkezésre, de az ellátást igénylő hozzátartozó bizonyítja, hogy az eltűnés megállapítását, a holtta nyilvánítást (halál tényének megállapítását) bíróságnál kezdeményezte, az eljárást fel kell függeszteni. Ha az ellátást igénylő hozzátartozó a holtta nyilvánító, illetve a halál tényét megállapító bírói határozatot a jogerőre emelkedést követő hat hónapon belül benyújtja a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek, a hozzátartozói nyugellátást az eredeti igénybejelentés napját alapul véve, az akkor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kell megállapítani. (Korm. R. 66. § 1. bekezdés)

Az, aki egyidejűleg **több** saját jogú **nyugellátásra**, vagy több hozzátartozói nyugellátásra is jogosult - ha törvény másként nem rendelkezik - mind a saját jogú, mind a hozzátartozói nyugellátások közül a számára kedvezőbbet választhatja azzal, hogy a jogosultra kedvezőtlenebb nyugellátás folyósítása szüneteltetésre kerül. Ugyanazon üzemi baleset, foglalkozási megbetegedés alapján baleseti rokkantsági nyugdíj és baleseti járadék egyidejűleg nem jár. (Tny. 6. § 3. bekezdés)

A **nyugellátás attól a naptól állapítható meg**, amely napon a jogosultsághoz szükséges feltételek bekövetkeztek. Ha a saját jogú nyugellátást igénylő részére munkanélküliség esetére járó ellátást folyósítanak, a saját jogú nyugellátást legkorábban a munkanélküliség esetére járó ellátás folyósításának megszűnését követő naptól lehet megállapítani. (Tny. 69. §)

Egészségkárosodáson alapuló nyugellátás esetén az igénylő az igény elbírálása során, illetve a nyugdíjas a felülvizsgálat során - a jogkövetkezményekről való tájékoztatás mellett - a rehabilitációs szakértői szerv vizsgálatán történő **személyes megjelenésre** kötelezhető. Ha az igénylő, illetve a nyugdíjas a személyes megjelenési kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget, a nyugellátás megállapítása iránti eljárást meg kell szüntetni, illetve felülvizsgálat esetén az ellátást az erről szóló

elsőfokú határozat keltét követő hónap első napjával meg kell szüntetni. Nem véglegesen megállapított ellátásoknál ilyen a soros felülvizsgálat elmulasztása. Egészségkárosodáson alapuló nyugellátás esetén a jogosultság felülvizsgálata soron kívül is elrendelhető, ha olyan tény vagy körülmény jut a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított munkaképesség-csökkenés, illetve az egészségkárosodás nem áll fenn, vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű. (Tny. 64. § 8-9. bekezdés)

A jogosultsági feltételek fennállása esetén a **szüneteltetett nyugellátás**, baleseti járadék újbóli folyósítására a jogosult kérelmére kerülhet sor (Korm. R. 66/B. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat kibocsátásával egyidejűleg a rendelkezésre álló adatok alapján **tájékoztatást** kell adjon minden olyan tényről, amely a nyugellátást igénylő személy más - jogszabály rendelkezése szerint a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe utalt - ellátásra való jogosultságára és annak igénylésére vonatkozik (Korm. R. 65/C. §).

Nem kell határozatot hozni a nyugellátások évenkénti rendszeres emeléséről, ideértve kiegészítő nyugdíjmelést és az egyösszegű kifizetést is (Tny. 65. § 2. bekezdés).

A biztosított (volt biztosított) - legfeljebb naptári évenként egyszer - a nyugdíj-megállapító szervtől kérheti a szolgálati idejének, valamint a karkedvezményre és egyéb, jogszabályban meghatározott, foglalkozáshoz kapcsolódó kedvezményre jogosító idejének megállapítását.. A kérelemhez csatolni kell a biztosított által feltüntetett, az nyugdíj-megállapító szerv nyilvántartásában nem vagy eltérő tartalommal szereplő **szolgálati időre**, illetve a **karkedvezményre** jogosító idő megállapításánál a karkedvezményre vonatkozó, az igénylő rendelkezésére álló igazolásokat, okiratokat. A nyugdíj-megállapító szerv határozatban állapítja meg az elismert szolgálati időt, illetve a karkedvezményre jogosító időt, valamint - megfelelő indokolással - a szolgálati időként, illetve karkedvezményre jogosító időként el nem ismerhető időtartamot. (Tny. 68. §)

A **baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt** a baleset bekövetkezése, foglalkozási betegség esetén a betegség megállapításának a napjától számított két éven belül lehet érvényesíteni. Ha a sérült a baleset miatt táppénzben részesült, a határidőt a táppénz első ízben történő megszűnésének a napjától kell számítani. Három éven belül lehet érvényesíteni a baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt, ha a baleset következményét az előbbi határidő után lehetett csak megállapítani. Az üzemi baleset következtében meghalt személy hozzátartozója a halál napját követő két éven belül érvényesítheti igényét. Ezen határidők lejártá után akkor lehet az igényt érvényesíteni, ha egykorú okirat (baleseti jegyzőkönyv, társadalombiztosítási vagy üzemi nyilvántartás, rendőrhatalósági eljárás során készült irat, orvosi lelet, boncolási jegyzőkönyv stb.) alapján kétséget kizáróan bizonyított, hogy üzemi baleset történt, továbbá ha a sérülés és a egészségkárosodás, illetve a halál között - a jogszabályban meghatározott rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalása szerint - okozati összefüggés van. (Tny. 70. §)

Az egészségkárosodáson alapuló nyugellátás iránti igény elbírálásához és az ellátásra való jogosultság felülvizsgálatához a rehabilitációs szakértői szerv komplex minősítést végez, és annak eredményéről szakhatósági állásfoglalást ad ki (Tny. 72. §).

Ha a nyugellátásra jogosultság kétséget kizáróan fennáll, a nyugellátás összege azonban adatok hiánya vagy egyéb ok miatt az igénybejelentéstől számított 30 napon belül várhatóan nem

határozható meg, akkor a rendelkezésre álló adatok alapján az igénylő részére végzésben **előleget** kell megállapítani, és folyósítani. A nyugellátás megállapításakor a nyugellátás összegébe a folyósított előleget be kell számítani. (Tny. 73. §)

Ha az igénylő az igénybejelentését a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedéséig visszavonja, a felvett nyugellátást harminc napon belül köteles visszafizetni (Tny. 74. §).

Ha az egészségkárosodáson alapuló nyugellátásra irányuló igényt a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalására tekintettel utasították el, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül előterjesztett újabb igénybejelentést csak akkor kell elbírálni, ha a háziorvos (szakorvos) igazolja, hogy az igénylő **egészségi állapota** az igény elutasítását követően **rosszabbodott** (Tny. 75. §).

A nyugellátásnak rehabilitációs szakértői szerv vizsgálata alapján történő **megszüntetését** az erről szóló elsőfokú határozat keltét követő második hónap első napjától kell végrehajtani (Tny. 76. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv kérelemre az ellátást megszüntető határozatának azonnali végrehajtását rendelheti el, ha a megszűnést követő naptól kezdődően más nyugellátásra vagy rendszeres pénzellátásra való jogosultságot állapít meg, és a két ellátás jogosultsági feltételei egymást kizárják (Tny. 78. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat jogerőre emelkedését követően kérelemre vagy hivatalból a tudomására jutott tények, adatok alapján a nem jogszabálysértő döntését az ügyfél javára korlátozás nélkül **módosíthatja** azzal, hogy a magasabb összegű ellátás legfeljebb hat hónapra visszamenőleg jár. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek eljárásában újrafelvételi eljárásnak nincs helye. A méltányossági jogkörben - a kivételes nyugellátás megállapítása, a kivételes nyugellátás-emelés és az egyszeri segély engedélyezése, valamint a tartozás mérséklése, elengedése, illetőleg a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában - hozott döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs. (Tny. 95. § 1-2, 4. bekezdés)

Ha a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv kérelemre vagy hivatalból megállapítja, hogy a fellebbezési vagy felügyeleti eljárás keretében, illetve a bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, döntését az ügyfél javára korlátozás nélkül, az ügyfél terhére egy ízben, a határozat közlésétől számított öt éven belül, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség nem terheli, a módosítást vagy visszavonást elrendelő határozat keltét követő hónap első napjától, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség terheli, az ellátás megállapításának kezdő időpontjáig visszamenőlegesen módosítja vagy visszavonja. A határozat módosításának vagy visszavonásának kezdő időpontja, ha a nyugellátás jogalap nélküli felvételéért a nyugellátásban részesülőt felelősség nem terheli, nem érinti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv - külön eljárásban érvényesítésre kerülő - követelésének jogalapját, valamint annak a felelősségét és visszafizetési, illetve megtérítési kötelezettségét, akinek a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása felróható. (Tny. 95. § 5-6. bekezdés)

A jogerős határozattal megállapított szolgálati idő, kerkedvezmény, vagy egyéb foglalkozáshoz kapcsolódó kedvezmény tartamát a nyugellátás megállapítása során a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az ügyfél terhére nem módosíthatja (Tny. 95. § 8. bekezdés).

Ha az igény jogerős elbírálása után megállapítják, hogy az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárása során - **jogszabályt sértett**, és emiatt az igényt elutasították, vagy alacsonyabb összegű nyugellátást állapítottak meg, illetőleg folyósítottak, a hiba megállapításától számított öt éven belül járó összeget és meghatározott mértékű késedelmi kamatot ki kell fizetni. Ha a jogszabálysértés a foglalkoztató vagy egyéb szerv jogszabálysértése - különösen jogszabálysértő adatszolgáltatása, eljárása vagy mulasztása, vagy a rehabilitációs szakértői szerv megalapozatlan szakhatósági állásfoglalása - miatt következett be, a késedelmikamat-fizetési kötelezettség a foglalkoztatót vagy az egyéb szervet terheli. (Tny. 80. § 1-2. bekezdés)

A saját jogú és a hozzátartozói nyugellátást, továbbá a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe utalt nem társadalombiztosítási ellátást a nyugdíjfolyósító szerv nyugdíjfolyósítási **törzsszám**, mint azonosító szám alatt folyósítja. A nyugdíjfolyósító szerv az ellátás folyósításának kezdetekor a nyugdíjfolyósítási törzsszám igazolására - e célra rendszeresített nyomtatványon - az érintett személy részére díjmentesen igazolást ad ki. (Tny. 79. § 1. bekezdés)

A nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátás **folyósítását** a határozat vele való közlését követő tíz munkanapon belül az ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek árvaellátását a gyám, eseti gondnok által megjelölt gyámhatósági fenntartásos betétre vagy fizetési számlára történő utalással teljesíti. A nyugellátást havonta kell folyósítani, legkorábban attól a naptól kezdve, amelytől azt megállapították, a jogosultság megszűnésének (megszüntetésének) napjáig, de - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - legfeljebb a jogosult elhalálozásának napját magában foglaló naptári hónap utolsó napjáig. (Tny. 79. § 2. bekezdés)

Ha a jogosult előzetes letartóztatását vagy **szabadságvesztés büntetését** tölti, nyugellátását kérelmére az általa - visszavonásig érvényes - meghatalmazással ellátott személynek, az általa megjelölt számlájára, vagy a büntetés-végrehajtási intézetbe kell folyósítani. Ha a jogosult részére korábban a nyugellátást pénzforgalmi számláról történő készpénzkifizetés kézbesítése útján folyósították, és a jogosult nem kéri a nyugellátásnak a folyósítását, akkor a nyugellátást az előzetes letartóztatás (őrizetbe vétel) és a szabadságvesztés teljes időtartamára, ki kell utalni. (Korm. R. 73. § 1-2. bekezdés)

A szüneteltetett nyugellátást a büntetőeljárás befejezése, illetve a szabadságvesztés letöltése után egy éven belül előterjesztett kérelemre a jogosult részére egy összegben ki kell utalni (Korm. R. 90. § 7. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett nyugellátást** az esedékességtől számított öt éven belül lehet felvenni (Tny. 80. § 6. bekezdés).

Az, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, és eddig az időpontig legalább húsz év szolgálati időt szerzett, kérheti a nyugdíja összegének folyósítás nélküli megállapítását, ez a **rögzített nyugdíj**. Amennyiben a nyugdíjra jogosító korhatáron túl tovább dolgozik úgy, hogy legalább 365 naptári napra szolgálati időt szerez, és ez idő alatt nem kéri a nyugdíja folyósítását, a tényleges nyugdíjba menetel idején - amennyiben számára kedvezőbb - választhatja a nyugdíjkorhatár betöltésére rögzített nyugdíjként kiszámított és az évenkénti emelésekkel növelt nyugdíját a tényleges nyugdíjba vonuláskor kiszámított összeg helyett. Aki nyugdíjának folyósítás nélküli megállapítását kéri, nem minősül öregségi nyugdíjasnak. Nem jogosult erre, akinek a reá irányadó öregségi

nyugdíjkorhatár betöltésétől a tényleges nyugdíjazás időpontjáig eltöltött idő legalább fele része alatt özvegyi nyugdíjat (állandó özvegyi nyugdíjat) folyósítottak. (Tny. 82. §)

A megállapított nyugellátásról **lemondani**, vagy azt átruházni nem lehet (Tny. 83. § 1. bekezdés).

A **jogosult halála esetén** a fel nem vett nyugellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben, ezek hiányában az örökös veheti fel a halál napjától vagy a hagyatéki végzés jogerőssé válása napjától számított egy éven belül (Tny. 83. § 2. bekezdés).

Az öregségi, valamint a nyugdíj tárgyhónapra (tárgyhónapokra) járó folyósítását a biztosítási jogviszonyban álló jogosult kérelmére mindaddig **szüneteltetni** kell, amíg annak újbóli folyósítását nem kéri. A nyugellátás szüneteltetésének időtartama alatt az érintett nyugdíjasnak minősül. Az újbóli folyósítás során a jogosultat az időközben végrehajtott emelésekkel növelt összeg illeti meg. (Tny. 83/A. §)

Ha az öregségi nyugdíjkorhatárt be nem töltött, előrehozott, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, bányásznyugdíjban részesülő személy a tárgyévben biztosítással járó jogviszonyban áll, illetőleg egyéni vagy társas vállalkozóként kiegészítő tevékenységet folytat, és az általa fizetendő nyugdíjjárulék alapja meghaladja a tárgyév első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér havi összegének **tizennyolcszorosát** (a továbbiakban: éves keretösszeg), az éves keretösszeg elérését követő hónap első napjától az adott tárgyév december 31-éig, de legfeljebb az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig a nyugdíjfolyósító szervnek a nyugdíj folyósítását **szüneteltetnie** kell. Ha a nyugellátásban részesülő személy által fizetendő nyugdíjjárulék alapja az éves keretösszeget a tárgyév decemberében haladja meg, a nyugellátás szüneteltetésére nem kerül sor, de a tárgyév december havi vissza kell fizetni. Nem kell szüneteltetni olyan személy nyugellátásának folyósítását, aki 2007. december 31-én nyugellátásban részesült. (83/B. § 1. bekezdés)

A nyugellátásban részesülő személy tizenöt napon belül köteles **bejelenteni** a nyugdíj-biztosítási igazgatási szervnek minden olyan tény, adatot, körülményt, amely a nyugellátásra jogosultságát vagy a nyugellátás folyósítását érinti. A nyugellátás felvételére jogosított személy a jogosult halálának tényét és annak időpontját tizenöt napon belül kötelesek bejelenteni a nyugdíjfolyósító szervnek. (Tny. 97. § 5. bekezdés)

Az, aki a jogosult halála esetén a kiutalt nyugellátást **jogalap nélkül** vette fel, köteles azt visszafizetni, ha erre őt írásban kötelezték (Tny. 86/A. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az e törvényen alapuló **követelését** öt éven belül érvényesítheti (Tny. 93. § 1. bekezdés).

Az, aki nyugellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított kilencven napon belül írásban kötelezték. Ez idő elteltével a jogalap nélkül felvett nyugellátást attól lehet visszakövetelni, akinek a nyugellátás felvétele felróható. A felróhatóságot a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek kell bizonyítania. (Tny. 84. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 80. § 9. bekezdés)

Ha a nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátást a határozat közlését követő tíz munkanapon belül nem folyósítja, a késedelmesen folyósított nyugellátás összege után - a határidő lejártát követő naptól - **késedelmi kamatot** fizet. A késedelmi kamat naptári napokra számított

mértéke a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. (Tny. 90. §)

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a foglalkoztató, egyéb szerv és a magánszemély (a továbbiakban együtt: fizetésre kötelezett) kérelme alapján a nyugellátás visszafizetése, a megtérítés és annak késedelmi pótléka címén megállapított követelést, valamint a mulasztási bírságtartozást **méltányosságból mérsékelheti** vagy **elengedheti**, illetve részletfizetést vagy fizetési halasztást engedélyezhet, ha a körülményekből megállapítható, hogy a fizetésre kötelezett az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt el, vagy azok megfizetése a fizetésre kötelezett magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Tny. 94. § 1. bekezdés).

A társadalombiztosítási nyugellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos eljárások, valamint az e törvény szerinti más eljárások **illeték- és költségmentesek**. Ha a visszafizetésre kötelezett, a megtérítésre kötelezett, illetve a mulasztási bírságra kötelezett a tartozás mérséklése, elengedése vagy fizetési kedvezmény engedélyezése iránt nyújt be kérelmet, általános tételű eljárási illetéket köteles fizetni. (Tny. 81. §)

Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások

Különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a nyugdíjbiztosító

- az öregségi nyugdíjkorhatárt elérő személy, vagy rokkant, illetőleg árva részére **kivételes nyugellátást**, a rehabilitációs járadékra való jogosultság megállapításához szükséges feltételeknek - az előírt szolgálati idő kivételével - megfelelő személy részére kivételes rehabilitációs járadékot (a továbbiakban együtt: kivételes nyugellátás) állapíthat meg,
- e személyek, illetőleg a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy részére **kivételes nyugellátás-emelést**, illetőleg nyugellátásban részesülő személyek részére **egyszeri segélyt** engedélyezhet. (Tny. 66. § 1. bekezdés)

Kivételes nyugellátás megállapítására és kivételes nyugdíjmelés, illetve egyszeri segély engedélyezésére az érintett személy **kérelme** alapján kerülhet sor. A kérelmet az ehhez rendszeresített nyomtatványon vagy elektronikus formanyomtatványon kell **benyújtani**. A kérelemben meg kell jelölni azokat a különös méltánylást érdemlő körülményeket, amelyek megalapozhatják a kérelem teljesíthetőségét. (Korm. R. 72/B. § 1. bekezdés)

Kivételes nyugellátás megállapítása, kivételes nyugellátás-emelés engedélyezése iránti kérelmet, vagy egyszeri segély engedélyezése iránti kérelmet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatósághoz, a Nyugdíjfolyósító Igazgatósághoz vagy a kérelmező lakóhelye szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz lehet benyújtani. (Korm. R. 72/B. § 1a, 1c. bekezdés)

Nem állapítható meg kivételes nyugellátás, illetőleg nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés annak a személynek, aki előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés büntetését tölti, vagy tartós

bentlakásos intézményben él,¹⁴ otthoni nyújtó ellátásban részesül,¹⁵ illetőleg javítóintézetben van elhelyezve (Korm. R. 72/B. § 2. bekezdés).

A kivételes nyugellátást minden szempontból úgy kell tekinteni, mintha az - a jogosultsági feltételek megléte esetén - jogszerűen megilletné az ellátásban részesülőt. Megállapítása meghatározott időtartamra vagy meghatározott feltételekhez kötötten is engedélyezhető. (Korm. R. 72/B. § 3. bekezdés)

Akkor állapítható meg

- kivételes **öregségi, rokkantsági nyugdíj**, ha a kérelmező rendelkezik a nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati idő legalább felével,
 - kivételes **özvegyi nyugdíj, árvaellátás**, ha a jogszerző rendelkezik az öregségi, rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő legalább felével, és az özvegy, illetve árva megfelel az özvegyi nyugdíjra, illetve árvaellátásra való jogosultság feltételeinek,
 - kivételes **rehabilitációs járadék**, ha a kérelmező rendelkezik a szükséges szolgálati idő legalább felével, és megfelel a rehabilitációs járadékra való jogosultság egyéb feltételeinek,
- továbbá a kérelmező nem részesül rendszeres pénzellátásban,¹⁶ ide nem értve az időskorúak járadékát (Korm. R. 72/B. § 4. bekezdés.).

Rendkívül indokolt esetben kivételes rokkantsági nyugdíj, vagy kivételes rehabilitációs járadék akkor is megállapítható, ha a kérelmező nem rendelkezik a jogosultsághoz szükséges szolgálati idő felével sem (Korm. R. 72/B. § 5. bekezdés).

Rendkívül indokolt esetben kivételes árvaellátás megállapítható akkor is, ha az elhunyt az előírt szolgálati idő felével sem rendelkezett, vagy az árva közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nem nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Korm. R. 72/B. § 6. bekezdés).

A 25. életévét betöltött, felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató személy árvaellátásának meghosszabbítása az első - alap- és mester- vagy osztatlan - képzésben, az oklevél megszerzésére irányuló tanulmányok folytatásának idejére, a

14 A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátás az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény (1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 57. § 2. bekezdés a-d. pont).

15 Ilyen az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról 53. § 1. bekezdés).

16 Rendszeres pénzellátás: a táppénz, a terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, az öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj, a rehabilitációs járadék, az öregségi járadék, a munkaképtelenségi járadék, az özvegyi járadék, a növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadék, az özvegyi nyugdíj - kivéve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat, továbbá a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó személy özvegyi nyugdíját -, a baleseti táppénz, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a hozzátartozói baleseti nyugellátás, az Ft. alapján folyósított pénzbeli ellátás, az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadék, a bányászok egészségkárosodási járadéka, a rokkantsági járadék, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásai, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az időskorúak járadéka, a rendelkezésre állási támogatás, a bérpótló juttatás, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, a rendszeres szociális segély, az ápolási díj, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék, valamint az uniós rendeletek alapján külföldi szerv által folyósított egyéb azonos típusú ellátás (1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 4. § 1. bekezdés i pont).

képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési időt meg nem haladóan, legfeljebb a 27. életév betöltéséig engedélyezhető (Korm. R. 72/B. § 7. bekezdés).

A kivételes nyugellátás engedélyezett **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összegének másfélszeresét, de nem lehet kevesebb annak ötven százalékánál. Az engedélyezett összeg megállapításánál figyelemmel kell lenni a hiányzó szolgálati idő tartamára. (Korm. R. 72/B. § 8. bekezdés)

A kivételes nyugellátásban részesülő számára **kivételes nyugdíjmelés** akkor állapítható meg, ha a folyósított nyugellátás és a számára esetlegesen folyósított rendszeres pénzellátás¹⁷ - ide nem értve az időskorúak járadékát - együttes havi összege nem haladja meg a 70000 forintot (Korm. R. 72/B. § 9. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés engedélyezésénél **előnyben kell részesíteni** a férfiak esetében a 35 évnél, nők esetében a 30 évnél több szolgálati idővel rendelkező személyt, vagy a 70 éven felüli személyt, illetőleg az I. vagy II. rokkantsági csoportba tartozó személyt, és azt a személyt, aki kivételes nyugellátás-emelésben korábban nem részesült (Korm. R. 72/B. § 11. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének 25%-át, de nem lehet kevesebb annak 10%-ánál (Korm. R. 72/B. § 12. bekezdés).

Nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés a nyugellátás megállapítását, továbbá a korábbi méltányossági nyugdíjmelést követő 3 éven belül (Korm. R. 72/B. § 13. bekezdés).

A nyugellátásban részesülő személy részére **egyszeri segély** adható, ha a kérelmező olyan élethelyzetbe kerül, amely létfenntartását veszélyezteti. Előnyben kell részesíteni a kérelmezőt, ha az egyszeri segélyt katasztrófa, elemi csapás, közeli hozzátartozó halála, illetve a kérelmező vagy közeli hozzátartozójának betegsége miatt igényli. A kérelem elbírálásánál figyelembe kell venni a kérelmezővel közös háztartásban élő, jövedelemmel nem rendelkező eltartottak számát is. (Korm. R. 72/B. § 15-16. bekezdés)

Az egyszeri segély akkor engedélyezhető, ha a kérelmező havi jövedelme¹⁸ nem haladja meg 70000 forintot, ha a kérelmező közeli hozzátartozójával közös háztartásban él; 80000 forintot, ha a kérelmező egyedül él. Az egyszeri segélyt kérelmező személynek a kérelmében nyilatkoznia kell havi jövedelméről is. A kérelmező számára egyszeri segély évente csak egy alkalommal állapítható meg.

¹⁷ Lásd a 16. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

¹⁸ Jövedelem: elismert költségekkel és a befizetési kötelezettséggel csökkentett, a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint meghatározott, belföldről vagy külföldről származó vagyoni érték (bevétel) ideértve a jövedelemként figyelembe nem vett bevételt, és az adómentes jövedelmet is, illetve az a bevétel, amely után az egyszerűsített vállalkozói adóról, illetve az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról szóló törvény szerint adót, illetve hozzájárulást kell fizetni. Nem minősül jövedelemnek a temetési segély, az alkalmanként adott átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás, az adósságcsökkentési támogatás, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján járó pénzügyi támogatás, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás alapján járó pótlék, a nevelőszülők számára fizetett nevelési díj és külön ellátmány, az anyasági támogatás, a személyes gondoskodásért fizetendő személyi térítési díj megállapítása kivételével a súlyos mozgáskorlátozott személyek pénzügyi közlekedési kedvezményei, a vakok személyi járadéka és a fogyatékosok pénzügyi támogatás, a fogadó szervezet által az önkéntesnek külön törvény alapján biztosított juttatás, annak az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásnak a havi ellenértéke, amely a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló legkisebb munkabérének (minimálbér) 50%-át nem haladja meg, a házi segítségnyújtás keretében társadalmi gondozásért kapott tiszteletdíj, az energiafelhasználáshoz nyújtott támogatás. (Szt. 4. § 1. bekezdés a. pont)

Az egyszeri segély összege nem lehet kevesebb 15000 forintnál, de nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének másfélszeresét. (Korm. R. 72/B. § 17-19. bekezdés)

Az ONYF főigazgatója rendkívül indokolt esetben a 70000 forintot meghaladó nyugdíjban, illetve rendszeres pénzellátásban, illetve a három éven belül kivételes nyugellátásban részesülő személy részére is engedélyezheti a nyugellátás méltányosságból történő megállapítását vagy emelését, illetve a 27 évet betöltött, felsőfokú intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató árva esetében árvaellátásának kivételes meghosszabbítását azzal, hogy nem engedélyezhető emelés, ha a nyugellátás és a rendszeres pénzellátás havi összege meghaladja a 80 000 forintot. A közeli hozzátartozójukkal egy háztartásban élők esetén a 70000 forintot, egyedülállók esetén a 80000 forintot meghaladó jövedelmű személy részére is, illetőleg egy évben többször is engedélyezheti egyszeri segély méltányosságból történő kifizetését azzal, hogy az engedélyezett segély összege nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott - az évközi emelésekkel növelt - legkisebb összegének háromszorosát. (Korm. R. 72/B. § 20. bekezdés)

A méltányossági jogkörben - a kivételes nyugellátás megállapítása, a kivételes nyugellátás-emelés és az egyszeri segély engedélyezése, valamint a tartozás mérséklése, elengedése, illetőleg a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában - hozott döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs (Tny. 95. 4. bekezdés).

A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI

Ebben a fejezetben azt ismertetjük, hogy milyen ellátásokra lehet jogosult az, aki munkáját elveszítette, vagy milyen támogatást kérhet foglalkoztatásának elősegítéséhez.

Az **Állami Foglalkoztatási Szolgálat regionális munkaügyi központjai 2005. november 1-jétől nem munkanélkülieket**, hanem **álláskeresőket** tartanak nyilván. Az álláskeresők számára nyújtott ellátások közül valamennyi szerepel fejezetünkben, melyet „A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény” alapján dolgoztunk fel. Ugyanezen törvény a **foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal** is segíti az álláskeresőket, illetve azokat, akiknek a munkahelyük megtartásához van szükségük segítségre. Ezek közül csak azokat ismertetjük, amelyek az ügyfélnek nyújtott és a legegyszerűbben elérhető támogatások.

Azok az álláskeresők, akik a munkaügyi központ által nyújtott ellátásokat kimerítették, vagy azokra jogosultságot sem szereztek, az önkormányzathoz fordulhatnak **szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásért**, mely jogosultsági feltételeit az „1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról” szabályozza.

I. A MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL NYÚJTOTT ELLÁTÁSOK ÉS TÁMOGATÁSOK

(A hatályos 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról - a továbbiakban: Ft. -, 2/2011. (I. 14.) NGM rendelet az álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, valamint a nyilvántartásból való törlésről – a továbbiakban NGM rR. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

A foglalkoztatás elősegítése és az álláskeresők támogatása során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. E rendelkezés nem zárja ki azt, hogy a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben levőket többletjogosultságok illessék meg. (Ft. 2. § 1. bekezdés)

A **menekültként**, **oltalmazottként** vagy **menedékesként** elismert, továbbá a **bevándorolt** vagy **letelepedett** jogállású, valamint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyeket az e törvény és végrehajtási szabályai által tartalmazott jogokat és kötelezettségeket illetően a magyar állampolgárral azonos jogok és kötelezettségek illetik meg és terhelik. Törvény, valamint kormányrendelet e szabálytól a külön törvény szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy (a továbbiakban: a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy)¹⁹ tekintetében eltérő szabályokat állapíthat meg. (Ft. 2. § 2. bekezdés)

¹⁹ A tartózkodási jog érvényesítésével kapcsolatos kötelezettségeket, a csatolandó dokumentumokat az Szmtv, valamint a „113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról” szabályozza. Az EGT állampolgár fogalma tágabb fogalom, mint az uniós állampolgáré. Ide tartozik még Izland, Lichtenstein, Norvégia és Svájc.

A 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló jogszabály - a továbbiakban: Szmvtv. - alapján az **EGT állampolgár**, illetve magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező **családtagját**, a magyar és EGT állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó személyt - ha vele legalább egy éve egy háztartásban élt, illetve súlyos egészségügyi okból a személyesen gondoskodik róla - illeti meg a szabad mozgás és tartózkodási jogának gyakorlása (Szmvtv. 1. § 1. bekezdés).

Családtag: az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának 21. életévet be nem töltött eltartott leszármazója, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának eltartott felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, EGT- vagy magyar állampolgár élettársa, amennyiben magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített (Szmvtv. 2. § b. pont).

A 2007. évi. II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról - a továbbiakban: 2007. évi. II. Tv. - szóló jogszabályban meghatározott **harmadik országbeli állampolgár** (a továbbiakban: harmadik országbeli állampolgár) a Magyar Köztársaság területén munkavállalási engedély, vagy a magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás és tartózkodás céljából kiállított (a továbbiakban EU Kék Kártya) alapján létesíthet foglalkoztatási jogviszonyt az Az engedélyezési kötelezettség alá tartozó foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges szerződés csak a munkavállalási engedély vagy az EU Kék Kártya beszerzését követően köthető meg. (Flt. 7. § 1. bekezdés) Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is (Szmvtv. 2. § a. pont). Hontalan az a személy, akit egyetlen ország sem ismer el állampolgárának (2007. évi II. Tv. 2. § b. pont).²⁰

Nem csak a munkavállalásra van szabadon lehetőség az EGT állampolgárok részére más tagállamokban, hanem munkanélküli ellátásra is, persze figyelembe véve az adott ország jogrendszerét. Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/ek rendelete (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról – a továbbiakban 883/2004/ek. R. – szabályozza ennek feltételeit. Ha a magyar **munkavállaló más EGT tagállamban vállalt munkát** és időközben részben (nem minden EGT tagállam támogatja a részben munkanélkülivé vált személyeket, pl. Magyarország sem) vagy teljesen munkanélkülivé vált, kérheti az ellátást az utolsó foglalkoztatója szerinti EGT tagállamtól, de kérheti Magyarországon is, ha visszatér. Amennyiben Magyarországon kéri az ellátást, úgy a munkavégzés helye szerint EGT tagállam munkaügyi szerve által kiállított igazolást kell bemutatni. Arra is van lehetőség, hogy ezt a magyarországi munkaügyi központ beszerezze, de ez

20 Előfordulhat még, hogy találkozunk befogadott státuszú személlyel is. Befogadott: aki az állampolgársága - hontalan esetén a szokásos tartózkodási helye - szerinti országba átmenetileg azért nem küldhető vissza, mert ott halálbüntetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek lenne kitéve, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja, de nem jogosult sem menekültkénti vagy hontalankénti elismerésre, sem ideiglenes vagy kiegészítő védelemre. (2007. II. Tv. 2. § f. pont)

több hónapig is eltarthat. A határ menti ingázók csak a lakóhely szerinti tagállamban tudja igényelni az ellátást. (883/2004/ek. R. 6. fejezet 61-65. cikk)

Az Ft. szerint **munkavállaló** az, aki munkaviszonyban áll. A munkaviszonyon a magyar jog hatálya alá tartozó munkaviszonyt, közszolgálati jogviszonyt, közalkalmazotti jogviszonyt, bírósági és igazságügyi, valamint ügyészségi szolgálati viszonyt, a biztosított bedolgozói és az - 1994. június 1-jét megelőzően létesített - ezzel egy tekintet alá eső bedolgozói jogviszonyt, a hivatásos nevelő szülői jogviszonyt, a szövetkezeti tag munkaviszony jellegű munkavégzésre irányuló jogviszonyát - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjának szolgálati viszonyát kell érteni. (Ft. 58. § 5. bekezdés a-b. pont)

Álláskereső, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik,²¹ és oktatási intézmény nappali tagozatán nem tanul, valamint öregségi nyugdíjra nem jogosult²² rehabilitációs járadékban sem részesül, továbbá nem áll munkaviszonyban, kivéve az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt, és egyéb kereső tevékenységet²³ sem folytat. Elhelyezkedése érdekében az állami foglalkoztatási szervvel együttműködik, és akit az állami foglalkoztatási szerv álláskeresőként nyilvántart. (Ft. 58. § 5. bekezdés d. pont) A feltételek fennállását a munkaügyi központ kirendeltsége a nyilvántartásba vételt kérelmező nyilatkozata, valamint az általa bemutatott iratok alapján állapítja meg (NGM R. 2. § 2. bekezdés)

Alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony: az adórendszeren kívüli háztartási munka, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény által szabályozott alkalmi munka, valamint ideiglenes munka (Ft. 58. § 5. bekezdés n. pont). 2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról - a továbbiakban: 2010. évi LXXV. tv. - alapján egyszerűsített módon létesíthető munkaviszony (a továbbiakban: egyszerűsített foglalkoztatás) mezőgazdasági, továbbá turisztikai

21 Munkavállaláshoz a korábbi munkáltatótól olyan igazolásra van szükség amely tartalmazza: munkavállaló személyi adatait (név, leánykori név, anyja neve, születési hely, év, hónap, nap); a munkavállaló TAJ számát; a munkáltatónál munkaviszonyban töltött idő tartamát; a munkavállaló munkabéréből jogerős határozat, vagy jogszabály alapján levonandó tartozást, illetve ennek jogosultját; a munkavállaló által a munkaviszony megszűnésének évében igénybe vett betegszabadság időtartamát; a munkavállaló emelt összegű végkielégítésben való részesülését. A munkáltató köteles igazolni azt is, ha a munkavállaló munkabérére a jogerős határozat vagy jogszabály alapján levonandó tartozás nem terheli. Az igazolásnak tartalmaznia kell a munkavállaló pénztárg tag által választott magánnyugdíjpénztár megnevezését, címét, bankszámlaszámát. (1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - a továbbiakban Mt.- 98. § 2-4. bekezdés)

22 Öregségi nyugdíjra jogosult személy: aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt - a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított korekedvezmény figyelembevételével - elérte, és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik, továbbá az is, aki előrehozott öregségi nyugdíjban, koregedményes nyugdíjban, bányásznyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban, valamint szolgálati nyugdíjban részesül (Ft. 58. § 5. bekezdés i. pont).

23 Keresőtevékenység minden olyan munkavégzés, amelyért díjazás jár, továbbá kereső tevékenységet folytatónak kell tekinteni azt a személyt is, aki vállalkozói igazolvánnyal rendelkezik, valamint aki gazdasági társaság tevékenységében személyes közreműködés vagy mellékszolgáltatás keretében történő munkavégzés útján vesz részt, illetve, aki a társaság vezető tisztségviselője vagy a társasági szerződésben közreműködési - munkavégzési kötelezettsége - joga fel van tüntetve. Az olyan munkavégzés, amelyért jogszabály alapján tiszteletdíj jár, akkor minősül kereső tevékenységnek, ha a havi tiszteletdíj mértéke a kötelező legkisebb munkabér 30 százalékát meghaladja. A mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal folytatott tevékenység akkor minősül kereső tevékenységnek, ha az abból származó bevételt a személyi jövedelemadóról szóló szabályok szerint a jövedelem kiszámításánál figyelembe kell venni. A külön törvények alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység, valamint a nevelőszülői jogviszony keretében végzett tevékenység nem minősül kereső tevékenységnek. (Ft. 58. § 5. bekezdés e. pont)

idénymunkára vagy alkalmi munkára. Ha a munkáltató és a munkavállaló idénymunkára, vagy idénymunkára és alkalmi munkára létesít egymással több ízben munkaviszonyt, akkor ezen munkaviszonyok együttes időtartama a naptári évben **a százhusz napot nem haladhatja meg** (2010. évi LXXV tv. 1. § 4. bekezdés). Mezőgazdasági idénymunka: a növénytermesztési, erdőgazdálkodási, állattenyésztési, halászati, vadászati ágazatba tartozó munkavégzés, továbbá a termelő, termelői csoport, termelői szervezet, illetve ezek társulása által a megtermelt mezőgazdasági termékek anyagmozgatása, csomagolása - a továbbfeldolgozás kivételével - feltéve, hogy azonos felek között a határozott időre szóló munkaviszony időtartama nem haladja meg egy naptári éven belül a százhusz napot. Turisztikai idénymunka: a kereskedelemről szóló törvényben meghatározott kereskedelmi jellegű turisztikai szolgáltatási tevékenységet folytató munkáltatónál végzett idénymunka, feltéve, hogy azonos felek között a határozott időre szóló munkaviszony időtartama nem haladja meg egy naptári éven belül a százhusz napot. Alkalmi munka: a munkáltató és a munkavállaló között összesen legfeljebb öt egymást követő naptári napig, és egy naptári hónapon belül összesen legfeljebb tizenöt naptári napig, és egy naptári éven belül összesen legfeljebb kilencven naptári napig létesített, határozott időre szóló munkaviszony. (2010. évi LXXV. tv. 2. §) Egyszerűsített foglalkoztatás céljából létrejött munkaviszony a felek szóbeli megállapodása alapján, a munkáltató bejelentési kötelezettségének teljesítésével keletkezik (2010. évi LXXV. tv. 3. §).

Az alkalmi foglalkoztatásban részt vevő személy nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra, valamint álláskeresői ellátásra szerez jogosultságot, azonban nem minősül a Tbj. alapján biztosítottnak (2010. évi LXXV. tv. 10. § 1. bekezdés).

Együttműködési kötelezettség keretében az ügyfél az állami foglalkoztatási szerv által meghatározott időpontban, de legalább háromhavonta jelentkezik és vállalja, hogy maga is aktívan munkát keres, valamint a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot elfogadja. Az ügyfél vállalja azt is, hogy az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzési lehetőséget elfogadja, illetőleg igénybe veszi, és részt vesz a megfelelő munkahelyhez jutást elősegítő munkaerő-piaci programban, ide értve az európai uniós forrásból megvalósuló programokat is. Az álláskeresőnek az álláskeresői státuszában bekövetkezett változást 8 napon belül be kell jelentenie. (FIt. 54. § 9. bekezdés NGM R. 2. § 6. bekezdés)

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat Foglalkoztatási Hivatalból és munkaügyi központokból áll (315/2010. (XII. 27.) Korm. Rendelet a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatról - a továbbiakban 315/2010. Korm. rend. - 1. § 1. bekezdés).

A munkaügyi központ kirendeltsége területi illetékesség alapján veszi nyilvántartásba az álláskeresőket (315/2010. Korm. rend. 7. § 1. bekezdés a. pont).

Aktív munkahelykereső az, aki 30 napon belül képes és kész munkába állni a kirendeltség által felajánlott megfelelő munkahelyen, vagy az önmaga talált olyan munkahelyen, ahol a heti munkaidő legalább a 16 órát eléri (NGM R. 2. § 1. bekezdés).

Az állami foglalkoztatási szerv kérelemre az a személyt veszi álláskeresőként nyilvántartásba, aki azt kéri és megfelel az álláskereső kritériumainak, valamint vállalja az együttműködést (FIt. 54. § 11. bekezdés).

Az álláskereső aktív munkahelykereső tevékenysége és álláskeresőként való nyilvántartása a munkaügyi központ által támogatott képzésben történő részvétel, valamint a rövid, 90 napot meg nem haladó időtartamú kereső tevékenység (kivéve az egyszerűsített foglalkoztatást) időtartamára, továbbá - az időtartamtól függetlenül - közfoglalkoztatás időtartamára **szünetel** (Flt. 54. § 14a. bekezdés).

Ha más jogszabály az álláskeresőként való nyilvántartás időtartamának mértékét feltételként írja elő, a munkaügyi központ által támogatott képzés időtartamát be kell számítani (NGM R. 2. § 5. bekezdés).

Az álláskeresőnek az álláskeresői megállapodás teljesítésével, valamint az álláskeresői támogatás megállapításával kapcsolatos, tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült (helyi és helyközi) utazási költségeit a kirendeltség megtéríti (NGM R. 3. §).

Azt a személyt, akinek a települési önkormányzat közfoglalkoztatást ajánlott fel, az állami foglalkoztatási szerv küldi el a közfoglalkoztatáshoz szükséges foglalkozás-egészségügyi vizsgálatra. A foglalkozás-egészségügyi vizsgálat térítési díját az állami foglalkoztatási szerv téríti meg a vizsgálatot végző szerv részére. (Flt. 48. §)

A felajánlott megfelelő munkahely, amit el kell fogadni eltérő annak az esetben, aki álláskeresői támogatásban részesül, és aki nem, illetve más, ha valaki megváltozott munkaképességű.

Az álláskeresői járadékra vagy nyugdíj előtti álláskeresői segélyre jogosult vagy abban részesülő álláskereső személy azt a munkahelyet köteles elfogadni, amire az álláskereső egészségi állapota szerint alkalmas, és az álláskeresői járadék összegét, illetőleg - amennyiben az álláskeresői járadék összege a kötelező legkisebb munkabéknél alacsonyabb - úgy annak az összegét eléri.

További feltétel, hogy munkahely és a lakóhely közötti naponta - tömegközlekedési eszközzel - történő oda- és visszautazás ideje a három órát, illetve tíz éven aluli gyermeket nevelő nő és tíz éven aluli gyermeket egyedül nevelő férfi álláskereső esetében a két órát nem haladja meg, és a foglalkoztatás munkaviszonyban történjen. (Flt. 54. § 10. bekezdés, 25. § 2. bekezdés)

Annak az álláskeresőnek, aki sem álláskeresői járadékra, sem nyugdíj előtti álláskeresői segélyre nem jogosult, a fentiekén kívül a munkahely abban az esetben is megfelelő, ha a foglalkoztatás közfoglalkoztatási jogviszonyban történik (Flt. 54. § 10a. bekezdés).

A közfoglalkoztatási jogviszony keretében történő foglalkoztatás esetében a munkahely akkor is megfelelő, ha a munkavégzés helye és a közfoglalkoztatott lakóhelye között naponta történő oda- és visszautazás ideje tömegközlekedési eszközzel a három órát, illetve tíz éven aluli gyermeket nevelő nő és tíz éven aluli gyermeket egyedül nevelő férfi álláskereső esetében a két órát meghaladja, és a munkavégzés helyére és onnan a közfoglalkoztatott lakóhelyére történő térítésmentes szállításról a foglalkoztató gondoskodik (Flt. 54. § 10b. bekezdés a. pont). Ha a négy órát meghaladja az utazás ideje, akkor a munkavégzés helyétől számított 20 km-es távolságon belül az illetékes és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szerve által kiadott engedélynek megfelelő térítésmentes elhelyezésről, tisztálkodási és étkezési lehetőségről a foglalkoztató gondoskodik (Flt. 54. § 10b. bekezdés). A fentieknek egy kicsit ellentmond a közfoglalkoztatásról szóló törvényben

foglaltak, miszerint csak akkor kell a munkavégzés helyétől 20 km-es távolságon belül ingyenes elhelyezést, tisztálkodási és étkezési lehetőséget biztosítani, ha a munkavégzés helye és a közfoglalkoztatott lakóhelye közötti naponta - tömegközlekedési eszközzel - történő oda- és visszautazás ideje a hat órát meghaladja (2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról - a továbbiakban: 2011. CVI. tv. 3. § 1. bekezdés a pont).

Mindhárom esetben azonban, ha a foglalkoztatás ideje a napi 4 órát meghaladja köteles a foglalkoztató a munkahelyen napi egyszeri ingyenes étkezést biztosítani (2011. CVI. tv. 3. § 1. bekezdés c. pont).

Ha a közfoglalkoztatási jogviszony keretében történő foglalkoztatás esetében a napi pihenő idő eltöltésére a lakóhelytől különböző településen kerül sor, az álláskereső csak abban az esetben köteles a felajánlott munkahelyet elfogadni, ha az családi körülményeire (különösen kiskorú gyermek gondozása, közeli hozzátartozó ápolása stb.) tekintettel hátrányos következményekkel nem jár. Ebben a kérdésben a lakóhelye szerinti települési önkormányzat jegyzőjének nyilatkozata az irányadó. (Flt. 54. § 10c. bekezdés)

A kirendeltség az álláskeresőt **törli** a nyilvántartásból, ha az álláskereső kéri, a kérelemben meghatározott időponttól, de legkorábban a kérelem benyújtásának napjától (NGM R. 2. § 3. bekezdés 1. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés a. pont). Ha az álláskereső körülményeiben bekövetkezett változás miatt nem tekinthető aktív álláskeresőnek, vagy ha az álláskereső státusza megszűnt, a változás napjától (NGM R. 2. § 3. bekezdés 2. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés b, f. pont). Ha az álláskereső meghalt, az elhalálozást követő naptól törlik a nyilvántartásból (NGM R. 2. § 3. bekezdés 3. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés c. pont).

Akkor is törölni kell az álláskeresőt a nyilvántartásból, ha az együttműködési kötelezettségét megszegi, oly módon, hogy jelentkezési kötelezettségének ismételten, felszólítás ellenére sem tesz eleget, vagy a megfelelő munkahelyet nem fogadja el. Törlik az álláskeresőt a nyilvántartásból, ha az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzési lehetőséget nem fogadja el, vagy nem vesz részt a megfelelő munkahelyhez jutást elősegítő munkaerő-piaci programban, vagy a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot nem vállalja el. A fenti esetekben a mulasztás napjától törlik az álláskeresőt a nyilvántartásból, és az újbóli nyilvántartásba vételére csak a törléstől számított 60 nap elteltével kerülhet sor. (NGM R. 2. § 3. bekezdés 4. pont, 4. bekezdés, Flt. 54. § 14. bekezdés d-e. pont)

Törölni kell azt az álláskeresőt is a nyilvántartásból, aki álláskeresői járadékra, álláskeresői segélyre, valamint vállalkozói járadékra nem jogosult, vagy ezek folyósítási idejét kimerítette, és rendszeres szociális segélyben részesül, ez esetben az álláskeresői támogatások, illetve a vállalkozói járadék lejártát követő naptól, vagy a rendszeres szociális segélyre jogosultság napjától (NGM R. 2. § 3. bekezdés 5. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés g. pont).

Azt is törölni kell a nyilvántartásból, aki az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról (a továbbiakban Szt.) törvény alapján az aktív korúak ellátására jogosult, de egészségkárosodottnak minősül, így az Szt. alapján együttműködési kötelezettség nem terheli, őket

az egészségkárosodott állapot megállapításának a napjától törlik a nyilvántartásból (Flt NGM R. 2. § 3. bekezdés 6. pont, 54. § 14. bekezdés h. pont).²⁴

Törlik azt az aktív korúak ellátására jogosult személyt is, akinek az Szt. 37/B. § 1. bekezdése alapján rendszeres szociális segélyének folyósítása szünetel, mert 90 napnál nem hosszabb időtartamra létesített jogviszony alapján keresőtevékenységet végez, vagy olyan képzésben vesz részt, amelynek keretében képzési támogatásként keresetpótló juttatásban részesül (NGM R. 2. § 3. bekezdés 7. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés i. pont).

Az állami foglalkoztatási szerv nem törli az álláskereső nyilvántartásából azt az ügyfelet - annak ellenére, hogy a fent említett aktív korúak ellátásainak valamelyikében részesül -, aki vállalja, hogy az állami foglalkoztatási szervvel együttműködik (Flt. 54. § 17. bekezdés).

Álláskereső támogatása

2005. november 1-jétől a munkanélküli ellátások (munkanélküli járadék, álláskeresőt ösztönző juttatás, nyugdíj előtti munkanélküli segély, költségtérítés) helyett álláskeresői támogatásokra lehet jogosultságot szerezni.

Az Flt. 2010. január 1-jével megszüntette a vállalkozói járadékot, mint ellátást, ezzel egy időben megszüntette a különbséget abban is, hogy valaki vállalkozóként, vagy alkalmazottként szerez ellátásra jogosultságot. Egy új fogalmat vezet be, a jogosultsági időt. Álláskeresői támogatások közül az álláskeresői járadékra jogosultságot, jogosultsági idő megszerzésével lehet.

Jogosultsági idő az, amely alatt az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző öt év alatt munkaviszonyban, közfoglalkoztatási jogviszonyban töltött, vagy egyéni, illetőleg társas vállalkozói tevékenységet folytatott, feltéve ez utóbbi esetben, hogy vállalkozói tevékenysége alatt járulékfizetési kötelezettségének eleget tett (Flt. 27. § 1. bekezdés).

A munkavállaló álláskeresői támogatásának biztosítására 1,5 százalék, az egyéni vállalkozó 1 százalék **munkaerő-piaci járulékot fizet** (Flt. 8. § 7. bekezdés c. pont, 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj. - 19. § 1, 3. bekezdés).

2011. szeptember 1-jétől jelentősen rövidül az álláskeresői járadék folyósításának ideje, valamint az álláskeresői segélyek közül csak az öregségi nyugdíj előtt állók kaphatják az ellátást. A 2011. szeptember 1-jét megelőzően benyújtott kérelmek, illetve folyósított vagy szünetelő ellátások esetén a benyújtás ideje illetve 2011. augusztus 31-éig hatályos jogszabályokat kell alkalmazni. (Flt. 59/C. §) Mivel még lehet olyan álláskereső, aki még a 2011. augusztus 31-éig hatályos jogszabályok alapján kap ellátást, így azt röviden ismertetjük a dőlt betűvel szedett részben.

²⁴ Az aktív korúak ellátása szempontjából egészségkárosodott személy, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy aki vakok személyi járadékában részesül, vagy aki fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 33. § 1. bekezdés a-c. pont).

A 2011. augusztus 31-éig hatályos Ft alapján a következő ellátásokat lehetett igényelni.

Álláskeresési járadékot, ha az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy év alatt 365 nap jogosultsági idő szerzett, így minden öt nap után egy nap álláskeresési járadék illette meg. Az ellátást maximum 270 napig lehetett kapni.

Az álláskeresési segélynek három típusa volt – az elnevezések általunk kreáltak és önkényesek.

„200 nap jogosultsági idővel rendelkezők álláskeresési segélyére” volt jogosult az álláskereső, ha az álláskeresővé válását megelőző négy év alatt 365 jogosultsági idő szerzett. Az ellátásra egységesen mindenki 90 napig volt jogosult.

„Álláskeresési járadékban részesültek álláskeresési segélyét” az kérhette, aki legalább 180 napon át álláskeresési járadékban részesült. Az ellátás iránti kérelmet a járadék megszűntét követő 30 napon belül kellett kérni. Az ellátás folyósításának időtartama 90 nap, ha az álláskereső a kérelem benyújtásának időpontjában az 50. életévét betöltötte, 180 nap.

„Öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresési segélyére” az volt jogosult, aki az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte és a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz legfeljebb öt éve hiányzik, és a fenti életkor betöltését megelőző három éven belül szűnt meg álláskeresési járadéka és legalább 140 napon át álláskeresési járadékban (munkanélküli járadékban) részesült. Az ellátást az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig lehetett kapni.

2011. szeptember 1-jétől az álláskeresési támogatások: az álláskeresési járadék, a nyugdíj előtti álláskeresési segély és a költségtérítés.

Álláskeresési járadék

Álláskeresési járadékra **jogosult** az az **álláskereső**, aki álláskeresővé válását megelőző **öt éven belül** legalább **háromszázhatvan nap jogosultsági idővel** rendelkezik, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, munkát akar vállalni, de önálló álláskeresése nem vezetett eredményre és számára állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet²⁵ felajánlani (Ft. 25. § 1. bekezdés).

A **jogosultsági idő tartamába** nem számítható be a munkaviszonynak az az időtartama, amely alatt az álláskereső álláskeresési járadékban, vagy vállalkozói járadékban részesült (Ft. 27. § 1. bekezdés), valamint a fizetés nélküli szabadság harminc napot meghaladó időtartama, **kivéve**, ha annak igénybevételére az alábbiak miatt került sor:

- a gyermek harmadik életévének betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából; a gyermek tizennegyedik életévének betöltéséig, ha a munkavállaló a gyermek gondozása céljából gyermekgondozási segélyben részesül; a gyermek tizenkettedik életévének betöltéséig a

²⁵ A megfelelő munkahely definícióját lásd a 89-90. oldalakon.

- gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében (Flt. 25. § 4. bekezdés a. pont, 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - a továbbiakban: Mt. - 138. § 5. bekezdés);
- közeli hozzátartozó legfeljebb két évig történő otthoni ápolása (Flt. 25. § 4. bekezdés b. pont, Mt. 139. § 1. bekezdés);
- saját részre²⁶ történő magánérs lakás építésére legfeljebb egy évig (Flt. 25. § 4. bekezdés c. pont, Mt. 140. § 1. bekezdés).

Az ötéves időtartam meghosszabbodik következő időtartamokkal, vagy azok egy részével, ha ezen időtartamok alatt munkaviszony nem állt fenn, vagy az álláskereső jogosultsági időnek minősülő vállalkozói tevékenységet nem folytatott:

- sor-, valamint tartalékos katonai szolgálat, továbbá a polgári szolgálat,
- keresőképtelenséggel járó betegség,
- beteg gyermek ápolására táppénzes állomány,
- terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozási segély,
- rehabilitációs járadék, rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj, az átmeneti és rendszeres szociális járadék, bányászok egészségkárosodási járadékának, folyósításának
- az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés, és az elzárás büntetés,
- az ápolási díj és a gyermeknevelési támogatás folyósításának,
- nappali tagozaton történő tanulmányok folytatásának időtartamával (Flt. 27. § 1. bekezdés).

Az álláskereső járadék **összegét** a kérelem benyújtását megelőző, vagy - ha az álláskeresőként való nyilvántartásba vételre később került - az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben az ezen időszakban érintett jogviszonyban elért, a Tbj. 19. §-ának 3 bekezdésében meghatározott munkaerő-piaci járulék alapja (a továbbiakban: járulékalap) havi átlagos összegének alapulvételével kell kiszámítani. Ha az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben több munkaadóval állt munkaviszonyban, vagy több vállalkozói tevékenységet is folytatott, vagy munkaviszonyban állt és vállalkozói tevékenységet is folytatott, az álláskereső járadék összegét valamennyi munkaadónál, illetőleg vállalkozói tevékenysége során elért járulékalap alapulvételével kell kiszámítani. Megelőző négy naptári negyedévi járulékalap hiányában a járadék számításának alapja a négy naptári negyedévnél rövidebb időszakban elért járulékalap havi átlagos összege. Ha a megelőző négy naptári negyedévben egyáltalán nincs az álláskeresőnek járulékalapja, akkor az álláskereső járadék megállapításának alapja a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér 130 százaléka. Az egy napra járó álláskereső járadék számításának alapja a fentiekben meghatározott összeg harmincad része.

Az álláskereső járadék napi összege a járulékalap 60 százaléka, de legfeljebb a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér napi összegének megfelelő összeg. (Flt. 26. §)

²⁶ A munkavállalónak - kérelmére - egy évig terjedő fizetés nélküli szabadságot kell engedélyezni, ha a munkavállaló magánérsből a saját részére lakást épít. A fizetés nélküli szabadságot az építési engedélyben megnevezett személy vagy helyette a vele együtt élő házastárs (élettárs) igényelheti. (Mt. 140. § 1. bekezdés)

Az álláskeresői járadék **folyósításának kezdő napja** az álláskeresőnek az állami foglalkoztatási szervnél (illetőleg annak kirendeltségénél) történő jelentkezésének napja (Flt. 27. § 4. bekezdés). Ha a munkaviszonyt az álláskeresővé válást megelőző 90 napon belül a munkavállaló rendes felmondással,²⁷ továbbá a munkáltató rendkívüli felmondással²⁸ szüntette meg, az álláskereső részére álláskeresői járadék a munkaviszony megszűnését követő 90 nap elteltével folyósítható, tekintet nélkül arra, hogy egyébként a folyósításhoz szüksége feltételekkel rendelkezik (Flt. 27. § 5. bekezdés). A fenti időtartam a folyósítási időbe nem számít bele (Flt. 27. § 7. bekezdés).

A **folyósítás időtartamának** számításánál tíz nap jogosultsági idő egy járadékfolyósítási napnak felel meg, töredéknapp esetén a kerekítés szabályait kell alkalmazni (Flt. 27. § 2. bekezdés). A álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama **90 nap** (Flt. 27. § 3. bekezdés).

A folyósítási idő számításánál a jogosultsági idő csak egyszer vehető figyelembe. Az ismételt folyósítás időtartamát az igénybe vett járadékfolyósítási napok számával csökkenteni kell. Ezt a rendelkezést alkalmazni kell a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló rendeletek hatálya alá tartozó személy által, az Európai Gazdasági Térség másik tagállamában igénybevett munkanélküli ellátás tekintetében is. (Flt. 27. § 6. bekezdés)

Ha az álláskeresői járadékban részesülő személy a járadék folyósítási idejének kimerítését megelőzően határozatlan időtartamú, teljes vagy legalább napi négy óra munkaidejű, részmunkaidős **munkaviszonyt létesít**, kérelmére, a folyósítási időből még **fennmaradó** időtartamra járó juttatás összegének egy részét egy összegben ki kell fizetni. Ha az álláskeresői járadékban részesülő személy az álláskeresői járadék folyósítási idejének kimerítését megelőzően nem a lakó- vagy tartózkodási helyén létesít munkaviszonyt, akkor a juttatást kérelmére - egy összegben a kereső tevékenységre vonatkozó bejelentési kötelezettség teljesítését követő legközelebbi számfejtés alkalmával kell kifizetni. A kifizetendő juttatás mértéke a még hátralévő időtartamra járó összeg 80 százaléka. A kifizetés további feltétele, hogy az álláskeresői járadékban részesült személy a járadék megszüntetésétől a kifizetés előzőekben meghatározott napjáig folyamatosan munkaviszonyban álljon. A munkaviszony fennállását a munkaadó igazolja. A kérelmet az álláskeresői járadék folyósítási idejének lejártát követő 30 napon belül kell benyújtani, és a juttatást a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül kell kifizetni. (Flt. 27. § 8-9a. bekezdés) A juttatás nem állapítható meg, illetve nem fizethető ki, ha az álláskereső az álláskeresői járadék folyósítása alatt ugyanazzal a munkaadóval létesít munkaviszonyt, amellyel az álláskeresői járadék megállapítását megelőzően utoljára munkaviszonyban állt (Flt. 27. § 10. bekezdés).

27 A munkavállaló rendes felmondását jelenti a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatalos állományú tagjainak lemondása is (Flt. 58. § 6. bekezdés a. pont).

28 A munkaviszonynak a munkáltató részéről rendkívüli felmondással történő megszüntetésén kell érteni többek között a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással történő megszüntetését (Flt. 58. § 6. bekezdés b. pont).

Ha az álláskereső részére az állami foglalkoztatási szerv a fenti összeget kifizette, úgy kell tekinteni, hogy az álláskereső az álláskeresői járadék folyósítási idejét kimerítette (Flt. 27. § 11. bekezdés).

Szüneteltetni kell az álláskeresői járadék folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban részesül - a jogosultság megállapítását követő naptól, ha gyermekgondozási segélyben részesül, a jogosultság megállapításának napjától; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Szüneteltetni kell az ellátás folyósítását, ha az álláskereső keresetpótló juttatásban részesül. A keresetpótló juttatás összege nem lehet alacsonyabb a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százalékánál, és nem haladhatja meg a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér összegét. (Flt. 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés) Szünetel az ellátás folyósítása, ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - kivéve az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt²⁹ - feltéve, hogy értesítette az ellátást megállapító szervet. (Flt. 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közfoglalkoztatás** ideje alatt (Flt. 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). Ha a folyósítás szünetelésének oka megszűnik, és a kérelmező továbbra is álláskereső, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, és munkát akar vállalni, de számára az állami foglalkoztatási szerv nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani, a járadékot **tovább kell folyósítani** (Flt. 29. § 2. bekezdés, 25. § 1. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha álláskeresői járadékban részesül és **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 28. § 1. bekezdés b. pont). Ha rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 28. § 1. bekezdés c. pont). Ha 90 napot meghaladó **kereső tevékenységet folytat** (Flt. 28. § 1. bekezdés d. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont, 58. § 5. bekezdés I. pont). Ha olyan képzési **lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 28. § 1. bekezdés e. pont). Ha **oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 28. § 1. bekezdés f. pont). Ha az álláskereső meghalt (Flt. 28. § 1. bekezdés g. pont). Ha az álláskeresői járadék **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 28. § 1. bekezdés h. pont).

Amennyiben az ellátás folyósítása azért szűnt meg, mert az álláskeresőt törölték a nyilvántartásból, vagy, mert az ellátásra való jogosultság körülményiben bekövetkezett változásról nem értesítette az ellátást megállapító szervet, a folyósítás megszüntetését követő **90 nap elteltével** folyósítható ismételten a járadék, akkor is, ha a jogosultsági feltételekkel egyébként rendelkezik (Flt. 28. § 2. bekezdés, 1. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés).

²⁹ Az alkalmi foglalkoztatás definícióját lásd a 87-88. oldalakon.

Az **álláskeresési járadék** iránti kérelemhez csatolni kell a 34/2009. (XII. 30.) SZMM rendelet az álláskeresési járadék és álláskeresési segély megállapításához szükséges igazolólapról - a továbbiakban: 34/2009. SZMM R. - melléklete szerinti adattartalommal rendelkező igazolást („Igazolólap az álláskeresési járadék és az álláskeresési segély megállapításához”). Csatolni kell még az **“Adatlap a bírósági végzéssel meghatározott tartási kötelezettségről”** elnevezésű nyomtatványt. A nyomtatványokat a munkáltatónak az utolsó munkanapon kell kiadnia, a második példányt öt évig meg kell őriznie. A 2010. április 1-jét megelőzően hatályos 1997. évi LXXIV. Tv. alapján kiállított „Alkalmi munkavállalói könyvvel” történő foglalkoztatás esetén elegendő annak bemutatása. (Flt. 36/A. §) Az állami adóhatóság az ellátásra való jogosultság igazolása céljából kérelemre igazolást ad ki az egyéni és társas vállalkozó részére a munkaerő-piaci járulék alapjáról és a járulék befizetéséről, megjelölve a járulékfizetési kötelezettség alól mentes időszakokat is (Flt. 36/B. §).

Nyugdíj előtti álláskeresési segély

Álláskeresési segélyre **jogosult**, az alábbi feltételek együttes fennállása esetén az az **álláskereső**,

- akinek a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb **öt éve hiányzik** (a jogosultsághoz szükséges életkor),
- aki rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,³⁰
- aki legalább **90 napon át álláskeresési járadékban részesült**³¹ és járadék folyósításának időtartamát kimerítette,
- aki az álláskeresési járadék folyósítási időtartamának lejártát követő **három éven belül a jogosultsághoz szükséges életkort betölti** (Flt. 30. § 1. bekezdés).

A **kérelmező** rokkantsági, valamint baleseti rokkantsági nyugdíjra **nem lehet jogosult**, táppénzben **nem részesülhet**. Az az álláskereső kérheti az ellátás megállapítását, aki munkát akar vállalni, de önálló álláskeresése nem vezetett eredményre, és számára az illetékes az állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet³² felajánlani (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 1. bekezdés c-d. pont).

A segély **folyósításának időtartama** az álláskereső öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj jogosultságának megszerzéséig tart (Flt. 30. § 3. bekezdés).

Az ellátás **összege** a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos minimálbér 40%-a, töredék hónap esetén az egy napra járó segély összege a fenti összeg 30-ad része. Ha a járadékalap a fenti összegnél alacsonyabb, akkor az álláskeresési segély összege a járadékalappal megegyező összeg.

30 Öregségi nyugdíjkorhatár: a személyre irányadó öregségi nyugdíjkorhatár, a társadalombiztosítási jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított karkedvezmény figyelembevételével (Flt. 58. § 5. bekezdés h. pont). Lásd a Kézikönyv 34. oldalán "Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások" című fejezetében az öregségi nyugdíjkorhatárt és az ahhoz szükséges szolgálati időt.

31 Feltételezhető azonban, hogy a korábban folyósított munkanélküli járadék is jogosultságot teremt, mivel a törvényalkotó szándéka szerint a munkanélküli járadékot váltotta fel az álláskeresési járadék. Ebből következően azonban a korábbi álláskeresési segélyek folyósítási ideje nem számítható be a 90 napba.

32 A megfelelő munkahely meghatározását lásd a 89-90. oldalakon.

Ha az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben több munkaadóval állt munkaviszonyban, vagy több vállalkozói tevékenységet is folytatott, vagy munkaviszonyban állt és vállalkozói tevékenységet is folytatott, az álláskeresési járadék összegét valamennyi munkaadónál, illetőleg vállalkozói tevékenysége során elért járulékalap alapulvételével kell kiszámítani. Megelőző négy naptári negyedévi járulékalap hiányában a járadék számításának alapja a négy naptári negyedévnél rövidebb időszakban elért járulékalap havi átlagos összege. Ha a megelőző négy naptári negyedévben egyáltalán nincs az álláskeresőnek járulékalapja, akkor az álláskeresési járadék megállapításának alapja a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér 130 százaléka. Az egy napra járó álláskeresési járadék számításának alapja a fentiekben meghatározott összeg harmincad része. (Flt. 30. § 2. bekezdés, 26. § 1-3. bekezdés)

Az álláskeresési segély folyósításának kezdő napja az álláskeresési segély iránti kérelem benyújtását követő nap (Flt. 30. § 4. bekezdés).

Az álláskeresési segély iránti kérelemhez célszerű csatolni az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóság igazolását arról, hogy a kérelmező rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel. Az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz szolgálati idő elismertetési kérelmet kell benyújtani, ha a kérelmező még nem rendelkezik semmilyen olyan korábbi nyugdíjhatározattal, mely tartalmazza a szolgálati idejét.

Szüneteltetni kell az álláskeresési segély folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban részesül - a jogosultság megállapítását követő naptól, ha gyermekgondozási segélyben részesül, a jogosultság megállapításának napjától; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső a támogatás megállapításakor keresetpótló juttatásban részesül, melynek összege nem lehet kevesebb a kötelező legkisebb munkabér 60%-nál és nem haladhatja meg annak 100%-át (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - kivéve az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt³³ - feltéve, hogy értesítette az ellátást megállapító szervet (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közfoglalkoztatás** ideje alatt (Flt. 30. § 10. bekezdés, 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A **kereső tevékenység időtartamára**, függetlenül annak időtartamától (Flt. 30. § 7. bekezdés b. pont). Ha úgy folytat keresőtevékenységet, hogy nem értesítette az ellátást megállapító szervet, akkor 90 napra szünetel az ellátás folyósítása (Flt. 30. § 7. bekezdés c. pont, 36. § 1. bekezdés).

Ha az öregségi nyugdíj előtt álló segélyezett a folyósítás szünetelése alatt folytatott kereső tevékenység eredményeként álláskeresési járadékra szerzett jogosultságot, az álláskeresési járadék

33 Lásd az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt a 87-88. oldalakon.

folyósítási idejének kimerítését követően az álláskeresőt részére tovább kell folyósítani (Flt. 30. § 7. bekezdés d. pont, 8. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 30. § 5. bekezdés, 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha az álláskeresőt **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 30. § 5. bekezdés, 28. § 1. bekezdés b. pont). Ha öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 30. § 5. bekezdés, 28. § 1. bekezdés c. pont). Ha olyan **képzési lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 30. § 5. bekezdés, 28. § 1. bekezdés e. pont). Ha az álláskereső meghalt (Flt. 30. § 5. bekezdés, 28. § 1. bekezdés g. pont).

Költségtérítés

Az álláskereső részére járó járadék vagy segély megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos (ideértve a lakóhelyétől az állami foglalkoztatási szervhez történő oda- és visszautazást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által kezdeményezett foglalkozás-egészségügyi szakvélemény beszerzéséhez szükséges utazást is), a tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült indokolt helyközi utazási költséget meg kell téríteni. Az álláskereső részére indokolt esetben helyi utazási költségek is megtéríthetők. (Flt. 31-32. §)

Az álláskeresői támogatások közös szabályai

Az ellátásban részesülő személy a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról a tudomásszerzéstől számított 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet (Flt. 36. § 1. bekezdés).

Az **álláskeresői támogatásból nyugdíjjarulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (Tbj. 26. § 2. bekezdés).

Az **álláskeresői támogatásban** részesülők biztosítottak, és így egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 5. § 1. bekezdés d. pont, 16. § 1. bekezdés).

Foglalkoztatást elősegítő támogatások

A törvény III. fejezete szabályozza a munkaerő-piaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatás elősegítő támogatásokat. Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások keretében támogatja egyrészt a munkaadókat másrészt az álláskeresőket. (Flt. 13/A-22. §) A munkaerő-piaci szolgáltatások: a munkaerő-piaci és foglalkoztatási információ nyújtása, a munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás és a munkaközvetítés (Flt. 13/A. § 2. bekezdés). A fenti szolgáltatások közül az álláskeresői tanácsadás egyik fajtáját, az álláskereső klubot részletezzük (Flt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, 30/2000. (IX. 15.). GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról,

valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról - a továbbiakban: 30/2000. GM R. - 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont).

Az álláskereső klub

Az álláskereső klub az álláskeresők részvételével tartott csoportos foglalkozás, melynek célja, azon álláskeresők elhelyezkedésének elősegítése, akik munkát akarnak vállalni, de nem rendelkeznek az álláskereséshez szükséges ismeretekkel (Flt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, 30/2000. GM R. 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont). Az álláskereső kérelmére **keresetpótló juttatás állapítható meg** - egy naptári évben legfeljebb 90 napra - a kirendeltség által a részére felajánlott, csoportos foglalkozáson (álláskereső klub) történő részvétel időtartamára, ha a szolgáltatás időtartama legalább a 15 napot eléri, és a szolgáltatást a munkaügyi központ nyújtja, vagy nyújtásához támogatást állapított meg. A keresetpótló juttatás összege megegyezik a munkaügyi központ által támogatott képzésben részt vevők részére nyújtható keresetpótló juttatás összegével - azaz nem lehet kisebb, mint a megállapításkor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60%-a de maximum a legkisebb munkabérrel megegyező összeg -, melynek folyósítására a szolgáltatás igénybevételének igazolását követően kerülhet sor. A keresetpótló juttatás megállapításáról a kirendeltség a szolgáltatást igénybe vevő álláskeresővel hatósági szerződést köt. (30/2000. GM R 26-28. §, Flt. 14. § 6. bekezdés)

A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások

A munkaadóknak nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások közül azokat emeljük ki, amelyeknek célja egy-egy munkavállalói csoportot támogatása. A támogatás vonatkozhat a munkabérre, vagy az azzal kapcsolatos járulékok részben vagy egészben történő átvállalására. (Flt. 16, 18-19, 19/C. §)

A munkaadó részére hátrányos helyzetű személy munkaviszony keretében történő foglalkoztatásához a munkabér és járuléka legfeljebb ötven százalékának, megváltozott munkaképességű személy esetében legfeljebb hatvan százalékának megfelelő összegű támogatás nyújtható egyévi időtartamra (Flt. 16. §). Hátrányos helyzetű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki álláskereső, és legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, vagy a foglalkoztatás megkezdésekor az ötvenedik életévét betöltötte, vagy a 25. életévét be nem töltött pályakezdő, vagy aki a nyilvántartásba vételt megelőző hat hónapban nem folytatott rendszeres kereső tevékenységet,³⁴ vagy akit a munkaügyi központ legalább huszonnégy hónapja álláskeresőként tart nyilván. Hátrányos helyzetűnek tekinthető az az álláskereső is, aki egyedülállóként 18 évesnél fiatalabb gyermeket nevel. Hátrányos helyzetű az a személy is, aki a foglalkoztatás megkezdését

34 Keresőtevékenységről lásd a 23. lábjegyzetet.

megelőzően 12 hónapon belül börtönben volt. Továbbá az is, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőzően 12 hónapon belül gyermekgondozási segélyben (a továbbiakban: gyes), gyermeknevelési támogatásban (a továbbiakban: gyet), illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben (a továbbiakban: gyás), gyermekgondozási díjban (a továbbiakban: gyed), vagy ápolási díjban részesült. Hátrányos helyzetűnek számít a munkavállaló, akit munkahelyének elvesztése fenyeget, ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik. Megváltozott munkaképességű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki rehabilitációs járadékban részesül, továbbá azt az álláskeresőt, akinek munkaképesség-csökkenésének mértéke - az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szerint - legalább a 50 százalékot eléri, vagy akinek egészségkárosodásának mértéke legalább a 40 százalékot eléri, vagy fogyatékosági támogatásban részesül, siket vagy nagyot halló, vagy súlyos mozgáskorlátozottnak minősül. (6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról - a továbbiakban: 6/1996. MüM R. - 11. §, 177/2005. (IX. 2.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásáról 2. § e. pont)

A pályakezdő fiatalok **Start kártyát** igényelhetnek (2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról - a továbbiakban: Pftv. - 1. § 2. bekezdés 2. pont). A munkaerőpiactól tartósan távollévő személyek: a gyes, a gyet, a gyed, a gyás az ápolási díj folyósításának megszűnését követően foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesítők, és a gyermek egy éves korának betöltését követően gyes folyósítása mellett munkát vállalók **Start Plusz kártyát** igényelhetnek (Pftv. 1. § 2. bekezdés 1. pont b. pont, 4. § 1. bekezdés). **Start Extra** kártya kiváltására jogosult a tartósan álláskereső,³⁵ ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra való tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik vagy a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult (Pftv. 6. § 1. § 2. bekezdés 1. pont c. pont).

Start kártyára az a pályakezdő fiatal³⁶ jogosult, aki a huszonötödik életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a harmincadik életévét nem töltötte be, és tanulmányait befejezte, vagy megszakította, és ezt követően első ízben létesít foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt vagy ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt, és e jogviszony létesítését megelőzően megbízási szerződés, vállalkozási szerződés alapján vagy egyéni vállalkozóként sem végzett munkát. A foglalkoztatásra

35 A Pftv. alkalmazásában tartósan álláskereső: az a személy, akit az állami foglalkoztatási szerv a Start-kártya igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12, pályakezdő álláskereső esetében 8 hónapon belül legalább 6 hónapig álláskeresőként nyilvántartott (Pftv. 1. § 2. bekezdés 9. pont).

36 Pályakezdő álláskereső: a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén 30. életévét - be nem töltött, a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkező, az állami foglalkoztatási szerv által nyilvántartott álláskereső, feltéve, ha munkanélküli járadékra a tanulmányainak befejezését követően nem szerzett jogosultságot. Nem tekinthető pályakezdő álláskeresőnek, aki terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, illetve elzárás büntetését tölti, sor- vagy tartalékos katonai szolgálatot, továbbá polgári szolgálatot teljesít. (Flt. 58. § 5. bekezdés k. pont)

irányuló jogviszony első ízben történő létesítésének megítélése szempontjából figyelmen kívül kell hagyni a tanulói és a hallgatói jogviszony mellett fennálló, illetve az iskolai szünet időtartama alatt létesített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyokat, továbbá a tanulói és a hallgatói jogviszony megszűnése után alkalmi munkavállalói könyvvel létesített jogviszonyt illetve az egyszerűsített foglalkoztatás körébe tartozó alkalmi munkára létesített jogviszonyt. (Pftv. 3. § 1-3. bekezdés)

Start Plusz kártya a gyés, a gyet, a gyed, gyás valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz annyiszor váltható ki, ahányszor különböző személyekre tekintettel az ellátás megállapítására sor került. A gyés melletti foglalkoztatáshoz igénybe vett Start Plusz kártya érvényességi idejének lejártát követően a gyermekgondozási segély folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz újabb Start Plusz kártya nem váltható ki. Ha a Start Plusz kártya érvényességi ideje alatt újabb gyermek születik, a következő kártya kiváltására a legfiatalabb gyermekre tekintettel kerülhet sor. (Pftv. 4. § 3-5. bekezdés)

A munkáltatót, ha Start kártyával, Start Extra kártyával, illetve Start Plusz kártyával rendelkezőt foglalkoztat, járulékkedvezmény illeti meg (Pftv. 4/A-5, 7. §).

A magánszemély állandó, ennek hiányában ideiglenes lakóhelye, mindezek hiányában utolsó ismert belföldi lakóhelye szerinti **adóhatóság** regionális igazgatóságánál **kérheti** a Start-kártya kiállítását (273/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról - a továbbiakban: 273/2006. Korm. R. - 13. § a. pont). A Start kártyát nyomtatványon kell igényelni a szükséges igazolások csatolásával (31/2005. (IX. 29.) PM rendelet a Start kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól - a továbbiakban: 31/2005. PM. R. - 2. §).³⁷

A kártya első alkalommal történő kiadása díjmentes. Díjmentesen kell kiadni a kártyát akkor is, ha a korábban kiadott kártyán szereplő adat megváltozott vagy téves, továbbá ha a középfokú végzettséggel rendelkező közben felsőfokú végzettséget szerzett, és a felsőfokú végzettséget szerzett munkavállaló arra tekintettel kéri, hogy a részére korábban kiadott Start kártya érvényessége két évnél azért rövidebb, mert az érvényesség a kártyatulajdonos munkavállaló huszonötödik életéve betöltésével lejár. Ugyancsak díjmentesen kell kiadni a kártyát minden olyan törvényben előírt esetben, amikor az igénylő új kártyára válik jogosulttá. Egyéb esetben 2200Ft igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. (31/2005. PM. R. 4. § 2-3. bekezdés)

A Start-kártyák érvényességi ideje két év, pályakezdő esetén azonban legfeljebb az igénylő huszonötödik életévének, felsőfokú végzettséggel rendelkező esetén a harmincadik életévének betöltéséig; Start Extra kártya esetén az legfeljebb igénylő öregségi nyugdíj jogosultságának eléréséig érvényes (2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről 20/A. § 2. bekezdés d. pont).

Ösztöndíjasként foglalkoztatható az a személy, aki az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony létesítésének időpontjában a 30. életévét még nem töltötte be, és akinek a diplomája a jogviszony létesítését megelőző két éven belül került kiadásra, és munkaviszonyban, közalkalmazotti

37 A 11T34START adatlap letölthető a www.apeh.hu honlapról.

jogviszonyban, közszolgálati jogviszonyban, szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban együtt: munkaviszony) nem áll (Pftv. 1. § 2. bekezdés 6. pont). A foglalkoztatót a kedvezmények csak akkor illetik meg, ha az ösztöndíjas Start-kártyával rendelkezik (Pftv. 16. §). Az ösztöndíjas önálló munkakör ellátásával nem bízható meg, csak olyan feladatot láthat el, amelyek a munkatapasztalat szerzést szolgálják (Pftv. 10. § 2. bekezdés).

Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások

Az álláskeresőknél juttatott támogatások a képzések támogatása, az álláskereső vállalkozóvá válásának támogatása³⁸ (Flt. 14, 17. §). Az alábbiakban csak a képzések támogatását részletezzük.

Képzések elősegítése

Támogatható az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott, vagy elfogadott képzése annak, aki **álláskereső**, vagy aki a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a 30. életévét - nem töltötte be, és a tanulói, hallgatói jogviszonya megszűnését követően álláskeresői járadékra, álláskeresői segélyre nem szerzett jogosultságot (Flt. 14. § 1. bekezdés a-b. pont).

Támogatható annak is a képzése, aki **gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban**, illetőleg **terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban**³⁹ vagy **ápolási díjban** részesül. A képzés időtartama ebben az esetben hetente nem haladhatja meg a húsz órát. A gyermekgondozási segélyben részesülő személy képzése a gyermek egy éves, gyermekgondozási díjban részesülő személy képzése a gyermek másfél éves korának betöltését követően kezdődhet meg. A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülő személy a képzés ideje alatt kereső tevékenységet nem folytathat.⁴⁰ (Flt. 14. § 1. bekezdés c. pont, 2. bekezdés)

Kérheti a képzésének támogatását az is, akinek **munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik**, és ezt a munkaadó a munkavállalóval és a telephely szerint illetékes munkaügyi központtal előzetesen írásban közölte, illetve aki **közfoglalkoztatásban vesz részt**, ha vállalja a képzésben való részvételt (Flt. 14. § 1. bekezdés e-f. pont). Az a munkaviszonyban álló személy is kérheti képzésének támogatását, akinek **rendszeres foglalkoztatása** képzés nélkül nem biztosítható (Flt. 14. § 1. bekezdés g. pont). A munkaadónak írásban vállalnia kell, hogy a munkavállalót a képzése befejezését követően legalább a képzés idejével azonos ideig foglalkoztatja, és a képzése

38 Az álláskereső vállalkozóvá válását támogató juttatásról a 6/1996. MüM rendelet 10. §-a rendelkezik.

39 A terhességi-gyermekágyi segélyben, vagy gyermekgondozási díjban részesülő szülő nem folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Gyermekek nevelő családok támogatása” című fejezetben a 139-142. oldalakon.

40 A gyermekgondozási segélyben részesülő szülő - a gyermek egy éves korától - és a gyermekgondozási támogatásban részesülő szülő heti harminc órában folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Gyermekek nevelő családok támogatása” című fejezetben a 128-131. oldalakon.

költségeihez hozzájárul, vagy saját maga vagy képző intézmény bevonásával biztosítja a képzés lebonyolításához szükséges szakmai, tárgyi, technikai és személyi feltételeket. A munkaadót terhelő képzési költségekhez történő hozzájárulástól el kell tekinteni, ha a képzésben részt vevő munkavállaló a támogatás iránti kérelem benyújtásakor a 45. életévét betöltötte. (6/1996. MüM R. 9. §)

Támogatható annak is a képzése, aki rehabilitációs járadékban részesül (Flt. 14. § 1. bekezdés d. pont).

Képzési támogatás adható az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestervizsgálathoz szükséges ismeretek elsajátítására, a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre; a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, továbbá az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről 1. § b-c, e-h. pont). Támogatható a szakképzés megkezdéséhez szükséges alapismereteket nyújtó oktatás, a pályaorientáló és álláskeresési ismeretek oktatása, a szakképesítéssel rendelkező személyek számára nyújtandó államilag elismert nyelvvizsga megszerzésére irányuló képzés (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés b-d. pont.). Támogatható a képzés a közúti járművek vezetésére jogosító vezetői engedély (C, D, E kategóriára) mezőgazdasági vontató vezetésére jogosító járművezetői igazolvány, továbbá járművezetői engedély (II. kategóriára és trolibuszra érvényesítve), a belföldi és a nemzetközi árufuvarozási engedély, a veszélyes áruk szállításához szükséges engedély (ADR) kiadásához előírt képzés, továbbá az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállításhoz szükséges képzés, és az építőgép-kezelő engedély kiadásához szükséges képzés (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés e. pont.).

A képzési támogatás abban az esetben adható, ha a képzést a munkaügyi központ ajánlotta fel, vagy az abban történő részvétellel a képzés megkezdése előtt egyetértett. Álláskeresési támogatásban részesülő személy részére képzési támogatás intenzív képzésben történő részvétel esetén nyújtható, azaz abban az esetben, ha az elméleti és gyakorlati képzés időtartama a heti húsz órát eléri. A képzési támogatást a képzés (amely a képzést lezáró első vizsgával zárul) és a képzéshez szükséges, munkáltatónál eltöltött szakmai gyakorlat időtartamára kell biztosítani (6/1996. MüM R. 6. § 2-4. bekezdés.).

Nem adható képzési támogatás az egyetemi, főiskolai továbbtanulásra felkészítő képzésre, kivéve, ha a képzésben történő részvételt a cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdekképviseleti szervezet szervezi, vagy szervezésében közreműködik (6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés a. pont, 4. bekezdés). Nem adható képzési támogatás, olyan iskolarendszerű képzésre, amelyre az éves költségvetési törvény normatív állami hozzájárulást állapít meg (6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés b. pont). Ettől eltérni csak akkor lehet, ha a szakképzést megalapozó felzárkóztató képzés keretében általános iskolai végzettségének megszerzését biztosító képzés, valamint a szakképzési törvény alapján a fent részletezett képzés történik. Feltéve, ha a képzés részben vagy egészben történő megvalósítója költségvetési szerv, egyesület, alapítvány, közalapítvány, köztestület, közhasznú társaság, és a program szervezésében (vagy a programban részt vevő célcsoportba tartozók kiválasztásában) a

cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdekképviseleti szervezet közreműködik. (6/1996. MüM R. 26/B. § 2. bekezdés) A képzés időtartamára a képzésben részt vevő személy részére képzési támogatásként keresetpótló juttatás állapítható meg, valamint az utazás, étkezés, szállás költsége részben vagy egészben megtéríthető (6/1996. MüM R. 26/B. § 3. bekezdés).

Képzési támogatásként adható **kereset-kiegészítés, keresetpótló juttatás** és a **képzéssel kapcsolatos költségek** részben vagy teljes egészében történő megtérítése (Flt. 14. § 4. bekezdés a. pont, 11. bekezdés). A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesülő személy, valamint a rehabilitációs járadékban részesülő személy és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult álláskereső részére az általános iskolai végzettség megszerzéséhez, vagy a szakképzés megkezdéséhez, a bemeneti kompetenciák megszerzéséhez szükséges képzésben történő részvételhez is támogatásként csak a képzéssel kapcsolatos költségek megtérítését kérheti (Flt. 14. § 4. bekezdés b. pont, 1. bekezdés c-d. pont).

Képzési támogatás a képzés befejezését követően, **ismételten** legalább a képzés időtartama kétszeresének megfelelő időtartam eltelte után nyújtható. Ha a támogatásban részesülő személy több egymásra épülő képzésben vett részt, e rendelkezés alkalmazása szempontjából a képzés befejezése időpontjának az utolsó képzés befejezésének időpontját kell tekinteni. (6/1996. MüM R. 7. § 3. bekezdés)

A **keresetkiegészítés** a képzést megelőzően elért átlagkereset és a képzés alatt elért kereset különbözetéig terjedhet (Flt. 14. § 5. bekezdés).

A **keresetpótló juttatás összege** nem lehet alacsonyabb a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százalékánál, és nem haladhatja meg a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér összegét (Flt. 14. § 6. bekezdés).⁴¹ Keresetpótló juttatás a képzésben részt vevő személy részére akkor állapítható meg, ha az elméleti képzés vagy az egyidejűleg folytatott elméleti és gyakorlati képzés időtartama hetente legalább a húsz órát eléri, azaz intenzív képzésben vesz részt (6/1996. MüM R. 6. § 2. bekezdés).

Nem folyósítható a keresetpótló juttatás azokra a napokra sem, amikor a képzésben részt vevő személy neki felróható okból óralátogatási kötelezettségének nem tett eleget (Flt. 14. § 9. bekezdés). A munkavégzés, illetve a mulasztás idejére járó keresetpótló támogatás összegével csökkentett összegben kell folyósítani az ellátást (Flt. 14. § 10. bekezdés).

A munkaügyi központ a **keresetpótló juttatást valamint a költségtérítést** a szállás és az étkezés költségeit tartalmazó részét a képzésben részt vevő személy részére havonta utólag folyósítja. Ha képzési támogatásként a képzéssel kapcsolatos helyi, illetőleg helyközi utazás költségeit részben vagy egészben megtéríti, ezt a képzésben résztvevő részére megelőlegezheti. (6/1996. MüM R. 7. § 1. bekezdés)

41 Ezen bruttó összeget kell érteni, mivel az adótörvény alapján adóköteles jövedelemnek számít (Szjtv. 3. § 21/d. pont.).

A keresetpótló juttatásból **nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (Tbj. 26. § 2. bekezdés, 4. § a. pont. 4. alpont).

A keresetpótló juttatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés, 5. § 1. bekezdés d. pont, 4. § a. pont 4. alpont).

A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai

Az Ft. alapján nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások esetén a támogatásban részesülővel hatósági szerződést kell kötni (Ft. 21. § 1. bekezdés). Az álláskeresővel kötött hatósági szerződés tartalmazza a szerződést kötő közigazgatási szerv nevét, székhelyét, az ügy számát, a támogatásban részesülő természetes személy esetében a nevét, lakó-, tartózkodási- vagy szálláshelyét, anyja nevét, TAJ számát, adószámát, adóazonosító jelét, nem magyar állampolgár esetében állampolgárságát, az érvényes úti okmány számát is. A szerződés meghatározza a közigazgatási szerv által nyújtott támogatás formáját, mértékét, folyósításának időtartamát, módját, a folyósítás egyéb feltételeit, jogszabályi rendelkezések megjelölését, a szerződésszegés jogkövetkezményeit, a jogszabály által meghatározott, valamint a felek által szükségesnek tartott jognyilatkozatokat, a szerződéssel kapcsolatban felmerülő vitás kérdésekben közigazgatási perben eljáró bíróság megnevezését. (Ft. 21. § 2. bekezdés)

Ha a támogatásban részesülő a hatósági szerződésben foglaltakat megszegi, a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni, és a támogatásban részesülő köteles a támogatást a kötelezettségszegés napjától a visszakövetelésről rendelkező határozat meghozatalának napjáig késedelmi pótlékkal növelt összegben visszafizetni (Ft. 21. § 3-4. bekezdés).

A támogatást nyújtó hatóság vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben eltekinthet a késedelmi pótlék felszámításától, illetve dönthet a már felszámított késedelmi pótlék részben vagy egészben történő elengedéséről, a visszakövetelt támogatás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Ft. 21. § 5. bekezdés). A méltányosság szempontjából figyelembe vehető a kérelmező kedvezőtlen szociális helyzete, valamint az, hogy a támogatás visszafizetése a kötelezett és a háztartásában élők megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Ft. 21. § 6. bekezdés).

Aki foglalkoztatást elősegítő támogatásban részesül, köteles a támogatást megállapító hatóságnak haladéktalanul bejelenteni, ha a támogatást megalapozó körülményeiben változás következik be (Ft. 21. § 7. bekezdés).

A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai

A munkaügyi központ megyei (fővárosi) szervezetből és kirendeltségekből áll (315/2010. Korm. rend. 5. § 1. bekezdés). A kirendeltség illetékességi területén ellátja az álláskereső nyilvántartásba vételével kapcsolatos feladatokat, valamint az álláskeresői járadék, álláskeresői segély megállapításával, megszüntetésével és visszakövetelésével kapcsolatos, továbbá a foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos feladatokat (315/2010. Korm. rend. 7. § 1. bekezdés a. pont).

A közösségi jogszabályok szerinti migráns munkavállaló munkanélküli ellátásával, vállalkozói járadékával kapcsolatos ügyben az érdemi határozatot két hónapon belül kell meghozni (Flt. 54. § 4. bekezdés).

A kérelemre indult közigazgatási eljárásban az ismert ügyfelet az eljárás megindításáról nem kell értesíteni, hivatalból folytatott közigazgatási eljárásban az ügyfélnek az eljáró hatóság felhívására közölnie kell az érdemi döntéshez szükséges adatokat, valamint a természetes személyazonosító adatait (Flt. 54. § 5. bekezdés).

Az e törvényben, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a hiánypótlási felhívást a kérelem beérkezésétől számított tizenöt napon belül kell kibocsátani, a végrehajtás foganatosításáról az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított tizenöt napon belül kell döntenie (Flt. 54. § 6. bekezdés).

A kirendeltség által hozott első fokú határozat elleni **fellebbezést** a munkaügyi központ bírálja el (315/2010. Korm. rend. 6. § 1. bekezdés j. pont).

A másodfokú határozat ellen 30 napon belül a bírósághoz jogszabálysértésre hivatkozva lehet fellebbezni. A bíróság a határozatot megváltoztathatja (Flt. 57. §, Ket. 109. § 1. bekezdés).

A fel nem vett ellátást az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni. Az igény elévülése az esedékessé válás napján kezdődik. Ha a jogosult igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított hat hónapon belül megteheti, akkor is, ha már az elévülési idő eltelt. (Flt. 54/A. § 2-4. bekezdés) A munkanélküli ellátást, vállalkozói járadékot, valamint foglalkoztatást elősegítő támogatást megállapító, illetve folyósító szerv az e törvényen, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályon alapuló igényét öt év alatt érvényesítheti (Flt. 54/A. § 1. bekezdés).

A jogalap nélkül felvett álláskeresési támogatást a felvételtől számított hat hónapon belül történt írásbeli felszólításra vissza kell fizetni. Hat hónap elteltével akkor lehet visszakövetelni, ha a kifizetést a jogosult vétkes magatartása idézte elő. (Flt. 37. § 1-2. bekezdés)

Az állami foglalkoztatási szolgálat vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben dönthet a jogalap nélkül felvett és visszakövetelt munkanélküli-ellátás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Flt. 37. § 5. bekezdés).

A közigazgatási hatóság eljárása során 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól rendelkezéseit kell alkalmazni (Ket. 12. § 1-2 bekezdés).

II. AZ ÖNKORMÁNYZAT ÁLTAL NYÚJTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának valamint folyósításának részletes szabályairól - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

Az aktív korúak ellátását a Magyarországon élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező vagy a magyar hatóság által menekültként elismert személyek, hontalanok, továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek vehetik igénybe, akik az ellátás igénylésének időpontjában a három hónapot meghaladó tartózkodási jogot a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek (Szt. 3. § 1, 3. bekezdés).

Az ellátás a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű személyeket illeti meg, és **elsődleges célja a foglalkoztatás elősegítése**. Az aktív korúak ellátása keretében az önkormányzatok **foglalkoztatást helyettesítő támogatást**, illetve **rendszeres szociális segélyt** állapítanak meg.

Aktív korúak ellátása⁴²

Jogosult, akinek álláskeresési járadéka, ill. segélye, vállalkozói járadéka (együtt: álláskeresési támogatása) **folyósítási ideje lejárt** – az álláskeresési támogatás időtartamának kimerítésétől. Jogosult, akinek **az álláskeresési támogatását keresőtevékenység folytatása miatt**, a folyósítási idő lejártá előtt **szüntették meg**, de újabb álláskeresési ellátást nem kaphat – a keresőtevékenység megszűntetésétől. Kérheti az ellátást, aki a kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel **legalább egy év időtartamig együttműködött**. Jogosultságot teremt továbbá, ha a kérelmező ápolási díj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, rendszeres szociális járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, átmeneti járadék, rehabilitációs járadék, rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása megszűnt, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel **legalább három hónapig együttműködött**. Ez esetben az ellátás a rendszeres pénzellátás folyósításának megszűnésétől igényelhető. Az egy év, illetve a három hónap időtartamú együttműködés számításánál a kérelmező által ezen időtartam alatt folytatott keresőtevékenység időtartamát is figyelembe kell venni. A kérelem a fenti jogosultságok megnyílásától számított **tizenkettő hónapon belül** nyújtható be. Az ellátásra jogosultak továbbá az aktív korú

⁴² Aktív korú az, aki a 18. életévét betöltötte, de a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt illetve a 62. életévét nem töltötte be (Szt. 4. § 1. bekezdés k. pont). Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 34. oldalán.

egészségkárosodott⁴³ személyek. (Szt. 33. § 1, 3, 4. bekezdés) Aktív korúak ellátására egy családban **egyidejűleg csak egy személy jogosult**. Egy családban egyidejűleg két személy abban az esetben jogosult az aktív korúak ellátására, ha az egyik személy a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, míg a másik személy a rendszeres szociális segély feltételeinek felel meg. (Szt. 33. § 5-6. bekezdés)

Az ellátás annak jár, akinek illetve családjának⁴⁴ **megélhetése** más módon **nem biztosított**, és keresőtevékenységet nem folytat. A kérelmezőnek akkor nem biztosított a megélhetése, ha a családnak az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme⁴⁵ nem haladja meg öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át, és vagyona⁴⁶ nincs. (Szt. 33. § 2. bekezdés)

A **fogyasztási egység** a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol az első nagykorú családtag arányszáma 1,0 azzal, hogy a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik. A házas- vagy élettárs arányszáma 0,9. Az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8, és minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7. A fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azonban ha az igénylő illetve a házas- vagy élettársa részesül fogyatékosági támogatásban, akkor a rájuk vonatkozó arányszám 0,2-vel növekszik, így az arányszám 1-ről 1,2-re, illetve 0,9-ről 1,1-re módosul. (Szt. 33. § 2. bekezdés) Az egy főre jutó jövedelem számításánál irányadó időszak a rendszeres jövedelmek esetében a kérelem benyújtását megelőző hónap, a nem rendszeres jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap (Szt. 10. § 2. bekezdés). A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, a vállalkozásból származó jövedelmet, feltéve, hogy a vállalkozási tevékenység megszűnt, a közfoglalkoztatásból származó havi jövedelemnek a minimálnyugdíj összegét meghaladó részét (Szt. 10. § 4. bekezdés).

Nem állapítható meg az ellátásra való jogosultság, annak, aki (Szt. 34. § 1. bekezdés):

- előzetes letartóztatásban van, elzárás, illetve szabadságvesztés büntetését tölti,

43 Azok az aktív korúak, akik legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedtek, munkaképességüket legalább 67%-ban elveszítették, vagy fogyatékosági támogatásban, illetve vakok személyi járadékában részesülnek, feltéve, hogy megélhetésük más módon nem biztosított, rendszeres szociális segélyben részesülnek. Bővebben lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezetben a 169-172. oldalakon.

44 A család az egy lakásban, vagy személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális, gyermekvédelmi intézményben együtt élő, ott bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező közeli hozzátartozók közössége (Szt. 4. § 1. bekezdés c. pont). Közeli hozzátartozó: a házastárs, az élettárs; a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező; a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató; a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek; korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek (a továbbiakban: fogyatékos gyermek); a 18. életévét be nem töltött gyermek vonatkozásában a vér szerinti és az örökbe fogadott szülő, illetve a szülő házastársa vagy élettársa (Szt. 4. § 1. bekezdés d. pont).

45 A jövedelemről lásd a 18. lábjegyzetet.

46 Vagyon az a hasznosítható ingatlan, jármű, gépi meghajtású termelő- és munkaeszköz, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek a külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. Nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

- katonai szolgálatot teljesít,
- az álláskeresési támogatás megállapításához szükséges munkavisztonnyal rendelkezik,
- közoktatási, felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanul, vagy keresetpótló juttatásban részesül,
- EGT állampolgár, és tartózkodási joga megszűnt, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig.

Akinek az aktív korúak ellátásaként **foglalkoztatást helyettesítő támogatást** állapítottak meg, az állami foglalkoztatási szervnél kéri az álláskeresőként történő nyilvántartásba vételét, valamint köteles az állami foglalkoztatási szervvel együttműködni (Szt. 35. § 1, 3. bekezdés).

Az önkormányzat rendeletében a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság egyéb feltételeként előírhatja, hogy a kérelem benyújtója, illetve az ellátás jogosultja a lakókörnyezete rendezettségének biztosítására vonatkozó, a rendeletében megállapított feltételeket teljesítse. A rendeletben megállapított feltételek teljesítésére a kérelmezőt, illetve a jogosultat megfelelő, de legalább ötnapos határidő tűzésével a jegyzőnek - az elvégzendő tevékenységek konkrét megjelölésével - fel kell szólítania. (Szt. 35. § 2. bekezdés)

Ha a jogosult 90 napnál nem hosszabb időtartamban keresőtevékenységet végez vagy **közfoglalkoztatásban** vesz részt, vagy képzési támogatásként keresetpótló juttatásban részesül, ezek időtartama alatt a foglalkoztatást helyettesítő támogatás folyósítása szünetel (Szt. 36. § 1. bekezdés). Közfoglalkoztatásban részt vevő személy esetében a foglalkoztatást helyettesítő támogatásnak felülvizsgálatát a közfoglalkoztatás megszűnését követően kell lefolytatni (Szt. 35. § 5. bekezdés).

A foglalkoztatást helyettesítő támogatás havi **összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege (Szt. 35. § 4. bekezdés).

Megszűnik a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultsága annak (Szt. 34. § 2. bekezdés, 36. § 2. bekezdés)

- aki az aktív korúak ellátására való jogosultság feltételeinek vagy összegének **felülvizsgálatára** vonatkozó kötelezettségeinek (pl. írásbeli felszólításnak, hiánypótlási felhívásnak) **nem tesz eleget**,
- aki **keresőtevékenységet** folytat, kivéve, ha a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszonyt 90 napot meg nem haladó időtartamra létesítette, továbbá ide nem értve a közfoglalkoztatást, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény szerint létesített munkaviszony keretében végzett, valamint a háztartási munkát,
- akire vonatkozóan az aktív korúak ellátására való jogosultság fennállása alatt a munkaügyi hatóság a **jogellenes munkavégzés** tényét két éven belül ismételtén jogerősen megállapította,

- aki az állami foglalkoztatási szervvel való együttműködés keretében számára felajánlott⁴⁷ és megfelelő **munkalehetőséget nem fogadja el**, vagy a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát jogellenesen megszünteti, továbbá, akinek a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát a munkáltató rendkívüli felmondással szüntette meg,
- akit a foglalkoztatási szerv - neki felróható okból - törölt az álláskereső nyilvántartásából,
- aki a foglalkoztatási szervnél az aktív korúak ellátásának megállapításáról szóló határozatban foglalt határidőig nem kéri álláskeresőként nyilvántartását,
- aki a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságának éves felülvizsgálata során, a felülvizsgálat időpontját megelőző egy évben a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságának fennállása alatt legalább 30 nap időtartamban
- közfoglalkoztatásban nem vett részt, vagy
- kereső tevékenységet - ideértve az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény szerint létesített munkaviszony keretében végzett, valamint a háztartási munkát is - nem folytatott, vagy
- munkaerőpiaci programban nem vett részt, vagy
- legalább hat hónap időtartamra meghirdetett képzésben nem vett részt vagy ilyen képzésben való részvétele nincs folyamatban.

A 30 napos időtartam számításakor a felülvizsgálat időpontját megelőző évben teljesített időtartamot össze kell számítani. Amennyiben a jogosult így sem tudja teljesíteni az ellátás megállapításának feltételeit, a 30 nap számításánál a közérdekű önkéntes tevékenységének⁴⁸ időtartamát is figyelembe kell venni.

Rendszeres szociális segélyre jogosult az az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki:

- egészségkárosodott, vagy
- az 55. életévét betöltötte, vagy *2012. január 01-jétől akinek a reá irányadó nyugdíjkorhatárhoz csak 5 éve hiányzik,*
- 14 éven aluli gyermeket nevel, feltéve, hogy a családban más személy nem részesül gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, terhességi gyermekágyi segélyben, és a gyermek ellátása napközbeni ellátást biztosító intézményben nem megoldható.

Az önkormányzat rendeletében további mentesítési feltételeket állapíthat meg az aktív korúak ellátására jogosult személyeknek családi körülményeire, egészségi vagy mentális állapotára tekintettel. (Szt. 37. § 1. bekezdés)

Amennyiben a feltételek valamelyike az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítását követően következik be, a rendszeres segélyt az ezt követő hónap első napjától kell

47 A közfoglalkoztatási jogviszony keretében történő foglalkoztatás esetén a megfelelő munkahely meghatározását lásd a 89-90 oldalakon.

48 A közérdekű önkéntes tevékenység szabályairól lásd a 2005. évi LXXXVIII. törvényt.

folyósítani. A feltétel megszűnése esetén az ezt követő hónap első napjától együttműködési kötelezettséget kell előírni. (Szt. 37. § 2, 3. bekezdés)

A segély megállapításának és folyósításának **feltétele (kivéve az egészségkárosodott személyeket)**, hogy a kérelmező az együttműködésre kijelölt szervnél nyilvántartásba veteti magát, és együttműködési kötelezettségét vállalja. Ennek keretében írásban **megállapodik az együttműködésre kijelölt szervvel**, továbbá teljesíti a beilleszkedését segítő programban foglaltakat. A beilleszkedést segítő program az együttműködésre kijelölt szervvel való kapcsolattartásra, az egyéni képességeket fejlesztő vagy az életmódot formáló foglalkozáson, tanácsadáson, illetőleg a munkavégzésre történő felkészülési programban való részvételre terjed ki. A program magában foglalja a felajánlott és az iskolai végzettségének megfelelő oktatásban, képzésben történő részvételt, különösen az általános iskolai végzettség és az első szakképesítés megszerzését. Az önkormányzat rendeletben szabályozza az együttműködés eljárási szabályait, továbbá a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködési kötelezettség megszegésének eseteit. (Szt. 37/A. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 17. § 12. bekezdés) Az együttműködés intézményi feltételeiről az önkormányzat elsősorban a **családsegítő szolgálat** útján gondoskodik (Szt.37/A. § 4. bekezdés).

A rendszeres szociális segély havi **összege** a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja tényleges havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a nettó minimálbért. A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 90%-ának szorzatával.⁴⁹ Ha a számított összeg a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére havi ezer forintot kell megállapítani. (Szt. 37. § 4-5. bekezdés) A rendszeres szociális segély **legmagasabb összege** 2011. évben 60600Ft (Korm. R. 17/B. § 2. bekezdés).

Szünetel a segély folyósítása, ha a jogosult 90 napnál nem hosszabb időtartamú keresőtevékenységet végez, vagy képzési támogatásként keresetpótló juttatásban részesül (Szt. 37/B. § 1. bekezdés).

Megszűnik az aktív korúak ellátására való **jogosultsága**, annak, aki (Szt. 34 § 1-2. bekezdés, 37/B. § 2. bekezdés):

- előzetes letartóztatásban van, elzárás, illetve **szabadságvesztés** büntetését tölti,
- katonai szolgálatot teljesít,
- az **álláskeresési támogatás** megállapításához szükséges munkaviszonnyal rendelkezik,
- közoktatási, felsőoktatási intézményben nappali tagozaton **tanul**, vagy keresetpótló juttatásban részesül,

⁴⁹ Pl. az egy gyermekét egyedül nevelő szülő 2 fogyasztási egységnek számít (1+0,2+0,8), ezért a minimálnyugdíj 90%-ának kétszeresével számolva 51300Ft-ra lenne jogosult, azonban a gyermek után kapott családi pótlék összegével (13700Ft) csökkentett ellátást, 37600Ft-ot kap segélyként.

- EGT állampolgár, és tartózkodási joga megszűnt, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,
- **gyermekgondozási** segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig,
- a jogosultság feltételeinek vagy összegének **felülvizsgálatára** vonatkozó kötelezettségeinek (pl. írásbeli felszólításnak, hiánypótlási felhívásnak) **nem tesz eleget**,
- aki **keresőtevékenységet** folytat, kivéve, ha a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszonyt 90 napot meg nem haladó időtartamra létesítette, továbbá ide nem értve a közfoglalkoztatást, az egyszerűsített foglalkoztatás keretében végzett, valamint a háztartási munkát,
- a rendszeres szociális segély folyósításának időtartam alatt **együttműködési kötelezettségét** két éven belül ismételten megszegi, továbbá
- akire vonatkozóan az aktív korúak ellátására való jogosultság fennállása alatt a munkaügyi hatóság a **jogellenes munkavégzés** tényét két éven belül ismételten jogerősen megállapította.

Az ellátásra való **jogosultság** a megszűntetéstől számított harminchat hónapon belül, az előzetes együttműködés teljesítése nélkül - amennyiben a jogosultsági feltételek fennállnak - **ismételten megállapítható** (Szt. 34. § 3. bekezdés).

Nem állapítható meg a jogosultsága **ismételten** annak, akinek ellátását azért szüntették meg, mert (Szt. 34. § 3. bekezdés, 36. § 2. bekezdés):

- az aktív korúak ellátására való jogosultság feltételeinek vagy összegének **felülvizsgálatára** vonatkozó kötelezettségeinek (pl. írásbeli felszólításnak, hiánypótlási felhívásnak) **nem tett eleget**,
- **keresőtevékenységet** folytatott, kivéve, ha a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszonyt 90 napot meg nem haladó időtartamra létesítette, továbbá ide nem értve a közfoglalkoztatást, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény szerint létesített munkaviszony keretében végzett, valamint a háztartási munkát,
- az aktív korúak ellátására való jogosultság fennállása alatt a munkaügyi hatóság a **jogellenes munkavégzés** tényét két éven belül ismételten jogerősen megállapította,
- az állami foglalkoztatási szervvel való együttműködés keretében számára felajánlott⁵⁰ és megfelelő **munkalehetőséget nem fogadta el**, vagy a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát jogellenesen megszüntette, továbbá, akinek a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát a munkáltató rendkívüli felmondással szüntette meg,
- a foglalkoztatási szerv - neki felróható okból - **törölte** az álláskereső nyilvántartásából,
- a foglalkoztatási szervnél az aktív korúak ellátásának megállapításáról szóló határozatban foglalt határidőig nem kérte álláskeresőként nyilvántartását,

⁵⁰ A megfelelő munkahelyről 89-90. oldalakon leírtakat.

- a rendszeres szociális segély folyósításának időtartam alatt **együttműködési kötelezettségét** két éven belül ismételten megszegte,
- a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságának éves felülvizsgálata során, a felülvizsgálat időpontját **megelőző egy évben** a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságának fennállása alatt legalább **30 nap** időtartamban
- közfoglalkoztatásban nem vett részt, vagy
- kereső tevékenységet - ideértve az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény szerint létesített munkaviszony keretében végzett, valamint a háztartási munkát is - nem folytatott, vagy
- munkaerőpiaci programban nem vett részt, vagy
- legalább hat hónap időtartamra meghirdetett képzésben nem vett részt vagy ilyen képzésben való részvétele nincs folyamatban.

Az ellátásra való jogosultság e megszüntetési okok esetén csak akkor állapítható meg, ha a kérelmező a jogosultság megszüntetésének időpontját követően ismételten teljesíti az ellátás megállapításának feltételeit. A jogosultság megszüntetését megelőzően teljesített együttműködés a megelőző együttműködés időtartamának számításánál nem vehető figyelembe. (Korm. R. 17/B. § 1. bekezdés)

Az ellátás iránti **kérelmet** a lakcím szerinti önkormányzathoz a Korm. R. 3. számú melléklete szerinti **formanyomtatványon** kell benyújtani. A kérelmet az a szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. Ha kérelmezőnek több lakcíme van, az illetékességet az a **lakó vagy tartózkodási hely** határozza meg, ahol életvitelszerűen lakik. (Szt. 32. § 1. bekezdés, 32/A. § 1. bekezdés, Korm. R. 15. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **csatolni kell**:

- a Korm. R. 1. számú mellékletében szereplő vagyonyilatkozatot,
- a közös háztartásban élő gyermekek tartós betegségéről, fogyatékoságáról szóló igazolásokat,
- a tanköteles kort betöltött, közös háztartásban élő gyermekek tanulói jogviszonyról szóló igazolását,
- a munkaügyi központ igazolását az álláskereső megállapodásról, a munkanélküli járadék, álláskereső támogatás folyósítása időtartamának lejártáról, valamint arról, hogy álláskeresőt ösztönző juttatásban⁵¹ nem részesül, illetve az együttműködésre kijelölt szerv igazolását a kérelmezőnek az elmúlt két évből legalább egy évig, illetve a gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj, nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások megszűnését (megszüntető határozattal igazolva) követő három hónapig történő együttműködéséről,

⁵¹ Lásd az álláskeresőt ösztönző juttatást a kézikönyv 91. oldalán.

- az iskolai végzettséget igazoló okirat másolatát, az alapfokú vagy annál alacsonyabb végzettségről - 35. életévét betöltött kérelmező esetében - nyilatkozat is elfogadható (Korm. R. 15. § 1-3. bekezdés).

Ha a kérelmező úgy nyilatkozik, hogy 14 éven aluli gyermekének napközbeni ellátása nem megoldható, csatolni kell az erről szóló intézményi igazolást is (Korm. R. 15. § 4. bekezdés).

Az aktív korúak ellátásának megállapításáról szóló **határozatban** rendelkezni kell az arról, hogy a kérelmező **foglalkoztatást helyettesítő támogatásra vagy rendszeres szociális segélyre jogosult**, az ellátás összegéről, az álláskereső megállapodással, az együttműködéssel kapcsolatos kötelezettségekről, az együttműködésre kijelölt szervnél, foglalkoztatást helyettesítő támogatás megállapítása esetén a munkaügyi központnál való **15 napon belüli** jelentkezési kötelezettségről, az együttműködés hiányának következményeiről (Korm. R. 17. § 1, 2, 9. bekezdés). Az ellátást megállapító határozatot a jegyző megküldi az együttműködésre kijelölt szervnek (Korm. R. 17. § 11. bekezdés).

Az **együttműködésre kijelölt szerv** a segélyezettet **nyilvántartásba** veszi, hatvan napon belül a munkaügyi központ közreműködésével kidolgozza az egyéni élethelyzetéhez igazodó beilleszkedést segítő programot, és arról vele írásban megállapodást köt. Legalább **háromhavonta** személyes találkozás útján figyelemmel kíséri a beilleszkedést segítő programban foglaltak betartását. Évente írásos értékelést készít a beilleszkedést elősegítő program végrehajtásáról, és amennyiben szükséges, módosítja a programot. Jelzi a jegyzőnek, ha a nem foglalkoztatott személy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, valamint az éves értékelésben tájékoztatja a jegyzőt a beilleszkedést segítő program végrehajtásáról. (Korm. R. 17. § 12-13. bekezdés) Az együttműködésre kijelölt szerv a rendszeres szociális segélyre jogosult személlyel történő kapcsolattartásról a családsegítésre meghatározott esetenaplót vezeti (Korm. R. 17. § 14. bekezdés). Ha a munkaügyi központ a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személy számára a települési önkormányzat által együttműködésre kijelölt szervvel történő együttműködést előírja, az együttműködés előírásáról, valamint az együttműködésre kijelölt szervnél történő megjelenés határidejéről a munkaügyi központ tájékoztatja az együttműködésre kijelölt szervet (Korm. R. 17. § 16. bekezdés).

A szociális ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A rendszeres szociális segélyre való jogosultság feltételeit a jogosultságot megállapító önkormányzat jegyzője két évente, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságot évente **felülvizsgálja**. Ha a feltételek továbbra is fennállnak, akkor az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább kell folyósítani. (Szt. 25. § 4. bekezdés) A rendszeres szociális segély összegét, valamint a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság jövedelmi feltételének fennállását felül kell vizsgálni, ha az ellátás megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben tartós változás történt, vagy az ellátás megállapításánál figyelembe vett, egy háztartásban élő családtagok létszáma megváltozott (Szt. 25. § 6. bekezdés). Ha felülvizsgálat eredményeként a havi rendszeres szociális ellátásra vagy a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság megszűnik, akkor

az ellátás folyósítását a határozat meghozatala hónapjának utolsó napjával meg kell szüntetni (Szt. 25. § 10. bekezdés).

Az aktív korúak ellátásában részesülő személy az ellátása terhére **előleg kifizetését kérheti** a jegyzőtől. A kérelem a jogosultság időtartama alatt a hónap 5. napjától 25. napjáig nyújtható be. Előlegként a folyósított ellátás havi összegének legfeljebb 50%-a kérelmezhető. Az előleget a jegyző a kérelem megérkezését követő naptól számított öt napon belül egyszerűsített határozattal állapítja meg. (Szt. 26/A. § 1-3. bekezdés)

Ha a jogosult **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Lakcímváltozás esetén a jogosult kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb **8 munkanapon belül** meg kell küldeni az új lakcím szerint illetékes jegyzőnek, aki hivatalból eljárást indít az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása iránt. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző az ellátást a lakóhelyváltozást követő hónap 1. napjától folyósítja, feltéve, hogy a kérelmet a lakcímváltozást követő 30 napon belül benyújtották. (Korm. R. 9. §)

A szociális hatáskört gyakorló szerv a jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vett ellátás megtérítését az igénybevételről való tudomásszerzésétől számított három hónapon belül rendelheti el. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételről, illetőleg folyamatos ellátás esetén az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Ha a jegyző vagy képviselő-testület a hatáskörébe tartozó szociális ellátás megtérítését rendeli el, a megtérítés összegét, illetve pénzegyenértékét, és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletfizetést engedélyezhet. (Szt. 17. § 3-5. bekezdés)

A foglalkoztatást helyettesítő támogatás 80%-át, a rendszeres szociális segély összegének 90%-át, valamint a hajléktalanok részére folyósított mindkét ellátás teljes összegét a központi költségvetés megtéríti (Szt. 124. § 1. bekezdés). A szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokról szóló határozatot a bíróság nem változtathatja meg (Szt. 32. § 2. bekezdés). A szociális igazgatási eljárás **költség- és illetékmentes** (Szt. 16. §).

Az ellátás a kérelem **benyújtásától** jár (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Ha az ellátás nem teljes hónapra jár, összege az ellátás havi összege 30-ad részének és az ellátási napok számának a szorzata (Korm. R. 6. § 4. bekezdés). Ha az öregségi nyugdíj legkisebb összege változik, az ellátást ennek megfelelően kell tovább folyósítani, erről határozatot külön nem kell hozni (Korm. R. 7. § 2. bekezdés). A foglalkoztatást helyettesítő támogatást, illetve a rendszeres szociális segélyt a tárgyhónapot követő **hónap 5. napjáig** kell folyósítani (Korm. R. 6. § 3. bekezdés).

A rendszeres szociális segélyre, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra **jogosult halála esetén** a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs vagy élettárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben veheti fel a halál hónapját követő hónap utolsó napjáig (Korm. R. 9. § 7. bekezdés).

Az aktív korúak ellátásában részesülők **egészségügyi szolgáltatásra jogosultak** (Tbj. 16. § 1. bekezdés h. pont).

A helyi tömegközlekedés teljes hálózatára érvényes kedvezményes bérlet igénybevételére jogosult a helyi önkormányzat által aktív korúak ellátásában részesülő személy, ha munkaviszonyban nem áll, az illetékes önkormányzati szerv igazolása szerint (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet.).

A **hajléktalan**⁵² személyek ügyében szociális igazgatási eljárásra az a szociális hatáskört gyakorló szerv illetékes, amelynek illetékességi területét a hajléktalan személy az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelölte (Szt. 6. §).

A hajléktalan személy részére megállapított aktív korúak ellátásáról rendelkező határozat egy példányát meg kell küldeni a főjegyzőnek. Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, a kérelmében nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (fizetési számlára) kéri. Ha a segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, folyósítását a főjegyző szünetelteti és erről a tényről a segélyt megállapító önkormányzat jegyzőjét tájékoztatja, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. (Szt. 37/C. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 1. § 2. bekezdés) Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzője döntése szerint egyidejűleg kellene az ellátást folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző tájékoztatja a segélyt korábban megállapító jegyzőt az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről. (Szt. 37/C. § 4. bekezdés)

A **fővárosban** a hajléktalan aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása a főjegyző feladata (Szt. 37/C. § 5. bekezdés). A foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult hajléktalan személy együttműködési kötelezettsége az ellátást megállapító jegyző székhelye szerint illetékes foglalkoztatási szervvel áll fenn (Szt. 37/C. § 6. bekezdés). A rendszeres szociális segélyre jogosult hajléktalan személy együttműködési kötelezettsége azzal a települési önkormányzat által együttműködésre kijelölt szervvel áll fenn, amely jegyzőjének határozata alapján a főjegyző a rendszeres szociális segélyt folyósítja (Szt. 37/C. § 7. bekezdés).

Ha a jogosultságot a főjegyző állapította meg, a hajléktalanok részére a fővárosi önkormányzat szervezi meg a közfoglalkoztatást, együttműködési kötelezettségük az általuk megjelölt tartózkodási hely szerint illetékes foglalkoztatási szervvel áll fenn. Ha a főjegyző rendszeres szociális segélyre való jogosultságot állapított meg, együttműködni a fővárosi önkormányzat által kijelölt szervvel kell. (Szt. 37/C. § 8. bekezdés)

A főjegyző által folyósított foglalkoztatást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély összegét a helyi önkormányzatokért felelős minisztérium megtéríti a fővárosi önkormányzat részére (Szt. 37/C. § 9. bekezdés).

⁵² A hajléktalan definícióját lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezet „A szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai” című témakörében a 160. oldalon

Gyermekeket nevelő családok támogatása

A gyermekeket nevelő családok támogatást kaphatnak közvetlenül az államtól, az önkormányzatoktól, az egészségbiztosítástól és az adórendszeren⁵³ keresztül is kedvezményben részesülhetnek. Az alábbi fejezetekben ezek közül dolgoztunk fel néhányat.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, és a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családi alapú **jövedelmi helyzettől függetlenül**, a gyermekeket nevelő család számára igényelhető **családtámogatási ellátások** jogosultsági feltételeit szabályozza, melyeket az I. fejezetben ismertetünk.

Biztosítási jogviszonya alapján a szülő egészségbiztosítási ellátást kaphat, melyek közül a terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj jogosultsági feltételeit dolgoztuk fel a II. fejezetben az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól és a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján.

Szociális rászorultságtól függően a családok gyermekük neveléséhez az önkormányzathoz fordulhatnak segítségért - ennek feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szabályozza -, melyek közül a pénzügyi és természetbeni ellátásokat ismertetjük a III. fejezetben.

A IV. fejezetben foglalkozunk a **normatív kedvezményekkel**, melyek közvetlenül a gyermekeket részesítik támogatásban az oktatási, nevelési intézményeken keresztül. A kedvezmények megállapításának feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről, és az 1159/2002. (IX. 26.) Korm. határozat az ingyenes tankönyvellátás meghatározott körben történő bevezetéséről szabályozza.

I. CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - a továbbiakban: Cst.-, valamint a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A Cst hatálya kiterjed - amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárra; bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyre (Cst. 2. § a-b. pont).

⁵³ Fejezetünkben az adórendszeren keresztül nyújtott támogatást nem részletezzük. A családi kedvezményről az 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról 29/A-29/B. § rendelkezik.

Továbbá az 1997. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról - a továbbiakban: Szmvt. - szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvt.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról (a továbbiakban: Lnyt.) szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik.

Az **EGT állampolgár**, illetve magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező **családtagját**, a magyar és EGT állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó személyt - ha vele legalább egy éve egy háztartásban élt, illetve súlyos egészségügyi okból a személyesen gondoskodik róla - illeti meg a szabad mozgás és tartózkodási jogának gyakorlása (Szmvt. 1. § 1. bekezdés).

Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is (Szmvt. 2. § a. pont).

Családtag: az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának 21. életévet be nem töltött eltartott leszármazója, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának eltartott felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, EGT- vagy magyar állampolgár élettársa, amennyiben magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített (Szmvt. 2. § b. pont).

Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/ek rendelete (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról 8. fejezete szabályozza az EGT tagállamok által nyújtott családtámogatási ellátások kereteit, figyelembe véve a tagállamok jogrendszerének sajátosságait.

A fenti tanácsi rendelettel összhangban a Cst. hatálya kiterjed még az anyasági támogatás kivételével a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletekben meghatározott személyekre, amennyiben a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Cst. 2. § c-d. pont, Szmvt. 6-8. §).

Az anyasági támogatás kivételével az a harmadik országbeli személy is kérheti a Cst.-ben meghatározott ellátásokat, aki EU kék kártyával⁵⁴ és az Lnyt. alapján bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik (Cst. 2. § e. pont).

A szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek alkalmazása szempontjából pénzügyi családi ellátás a családi pótlék, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás és a gyermekgondozási díj (Korm. R. 27/F.§ 1. bekezdés).

⁵⁴ EU Kék Kártya: olyan engedély, amely magas szintű képzettséggel rendelkező birtokosát valamely tagállam területén történő tartózkodásra és egyúttal magas szintű képzettséget igénylő munkavállalásra jogosítja (2007. évi II. tv. 2. § r. pont). E kártya kiállításáról az 2007. évi II. törvény és a 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról rendelkezik.

Családtámogatási ellátások: a családi pótlék, ami lehet nevelési ellátás és iskoláztatási támogatás; a gyermekgondozási támogatások, ami a gyermekgondozási segélyt és a gyermeknevelési támogatást foglalja magában és az anyasági ellátás.

Családi pótlék

A családi pótlékként a gyermek nevelésével, iskoláztatásával járó költségekhez az állam havi rendszerességgel járó **nevelési ellátást vagy iskoláztatási támogatást** nyújt. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról, a gyermek védelembe vételéről határozatot hozó jegyző gyámhatóságként dönthet. (Cst. 6. §)

A települési önkormányzat jegyzője, ha a gyermek veszélyeztetettsége elsősorban elhanyagolása miatt áll fenn, a védelembe vétellel egyidejűleg vagy a gyermek védelembe vételének fennállása során - a családi pótlék gyermek után járó összegének 100%-a erejéig - a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról határozhat. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtása legfeljebb hat hónap időtartamra, a döntést követő második hónap első napjával kezdődően rendelhető el. A családi pótlék természetbeni formában történő nyújtása a feltételek fennállása esetén ismételten elrendelhető. Az eljárás során az önkormányzat jegyzője megkeresi a gyermekvédelmi szakszolgálatot, aki a megkereséstől számított tizenöt napon belül tájékoztatást ad a vizsgálat eredményéről a jegyzőnek. (1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - 68/B. § 1-3. bekezdés). A települési önkormányzat jegyzője a természetben nyújtott családi pótlék biztosítása céljából gyermek részére eseti gondnokot rendelhet ki (Gyvt. 68/C. § 1. bekezdés).

Nevelési ellátás

Nevelési ellátásra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁵⁵ a hivatásos nevelőszülő,⁵⁶ a gyám, ha a gyermeket saját háztartásában neveli.⁵⁷ Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az ellátás megállapítását,

55 A nevelőszülő az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § g. pont).

56 A hivatásos nevelőszülő, az a személy, aki speciális foglalkoztatási jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § h. pont).

57 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133-134. oldalakon.

akinél a gyermeket a Gyvt. - 72. § 1. bekezdés alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**⁵⁸ (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont).

Nevelési ellátásra jogosult a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban nevelt, és a Magyarország területén működő szociális intézmény⁵⁹ az intézményben elhelyezett gyermekekre tekintettel (Cst. 7. § 1. bekezdés b-c. pont).

A feni esetekben a nevelési ellátást még nem tanköteles gyermekekre tekintettel, a gyermek tankötelessé válása évének október 31-éig lehet kapni (Cst. 7. § 1. bekezdés).

Saját jogán jogosult nevelési ellátásra a tizennyolcadik életévét betöltött tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy az iskoláztatási támogatásra való jogosultság megszűnésének időpontjától (Cst. 7. § 2. bekezdés). Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos tizennyolc évesnél idősebb személy az, aki tizennyolcadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll (Cst. 4. § fb. pont). Az igénylő kérelmére vagy hivatalból indult eljárásban az igényelbíráló szerv beszerzi a szakvéleményt, és ennek alapján dönt a jogosultságról (5/2003. (II. 13.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról - a továbbiakban: 5/2003. ESzCsM R. - 4/A. § 2. bekezdés).

Iskoláztatási támogatás

Iskoláztatási támogatásra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁶⁰ a hivatásos nevelőszülő,⁶¹ a gyám, ha a saját háztartásában gyermeket nevel.⁶² Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az

58 A gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezheti az önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv), ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. A gyermek elhelyezhető a nevelésére alkalmas, azt vállaló különélő szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél. Ha erre nincs lehetőség, a legközelebbi ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek ellátását is biztosító nevelőszülőnél, vagy ha erre nincs lehetőség, az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására is kijelölt gyermekotthonban helyezi el. A gyermek elhelyezéséről értesíteni kell az illetékes gyámhivatalt, illetve a külföldi állampolgárságú gyermek esetében - ide nem értve az EGT állampolgárt - Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatalát. (Gyvt. 72. § 1. bekezdés, 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 12. §)

59 Szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény (Cst. 4. § e. pont).

60 A nevelőszülő meghatározásáról lásd az 55. lábjegyzetet.

61 A hivatásos nevelőszülő meghatározásáról lásd az 56. lábjegyzetet.

62 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133-134. oldalakon.

ellátás megállapítását, akinél a gyermeket a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**.⁶³ (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont)

Amennyiben a közoktatási intézménybe tanulmányokat folytató személy nem él együtt a fenti személyekkel, úgy a tanköteles kort követően **saját jogon** jogosult a nevelési ellátásra (Cst. 8. § 3. bekezdés e. pont). Különélőnek az tekinthető, akinek lakcíme különböző. Lakcím az a bejelentett lakóhely vagy tartózkodási hely, ahol a személy életvitelszerűen él. A kérelemhez csatolni kell a szülő lakcímgazolványának másolatát, és a szülő arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénylő életvitelszerűen nem él a háztartásában. A szülő nyilatkozata hiányában a jogosult a szülő lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti arra vonatkozóan, hogy életvitelszerűen nem a szülő háztartásában él. (Korm. R. 5/A. §)

Iskoláztatási támogatásra jogosult a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban nevelt, és a Magyarország területén működő szociális intézmény az intézményben elhelyezett gyermekre tekintettel (Cst. 8. § 1. bekezdés b-c. pont).

Iskoláztatási támogatásra jogosult a gyámhivatal által a szülői ház elhagyását engedélyező határozatban megjelölt személy (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont). A **tizenhatodik életévét** betöltött gyermek a szülői házat vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság engedélyével a szülők beleegyezése nélkül is elhagyhatja, ha az fontos okból érdekében áll (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról - a továbbiakban Csjt. - 77. § 2. bekezdés). Nagykorúságát követően is **saját jogán** jogosult iskoláztatási támogatásra (Cst. 8. § 3. bekezdés f. pont).

Annak a jogosultnak, akinek 2010. október 31-én családi pótlékot folyósítottak, az ellátást - a feltételek fennállása esetén - iskoláztatási támogatásként kell továbbfolyósítani (2010. évi LXVI. törvény a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvénynek, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a tankötelezettség teljesítésével összefüggő módosításáról 11. § 3. bekezdés).

Az iskoláztatási támogatást a tanköteles gyermekre tekintettel a gyermek tankötelessé válása évének november 1-jétől a tankötelezettség teljes időtartamára, valamint a tankötelezettsége megszűnését követően közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermekre (személyre) tekintettel annak a tanévnek az utolsó napjáig, amelyben a gyermek (személy) a huszadik - az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény (a továbbiakban: Fot.) alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti (Cst. 8. § 1. bekezdés a. pont).

A vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló, tanköteles gyermekre tekintettel a tankötelezettség teljes időtartamára (Cst. 8. § 1. bekezdés b. pont).

63 A gyermeket ideiglenes hatállyal történő elhelyezéséről lásd az 58. lábjegyzetet.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló szülője a tankötelezettség teljesítésének formájától függetlenül a tankötelezettség teljesítésének végéig jogosult iskoláztatási támogatásra (Cst. 8. § 2. bekezdés b. pont).⁶⁴

Saját jogán jogosult iskoláztatási támogatásra az a közoktatási intézményben a tankötelezettsége megszűnését követően tanulmányokat folytató személy is,

- akinek mindkét szülője elhunyt,
- akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált vagy házastársától különélő szülője elhunyt,
- aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből, akinek a gyámsága nagykorúvá válása miatt szűnt meg.

Saját jogon jogosult személyek annak a tanévnek az utolsó napjáig kapják az iskoláztatási támogatást, amelyben a huszadik - a Fot. alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti. Amennyiben a saját jogú ellátást megalapozó feltételek a nagykorúságot követően, de a tankötelezettség befejezése előtt következtek be, akkor is saját jogán jogosult az ellátásra. (Cst. 8. § 3-3a. bekezdés)

Az iskoláztatási támogatást a tankötelezettség fennállása alatt a tanulói jogviszony szünetelésének időtartamára is folyósítani kell (Cst. 8. §. 4. bekezdés).

A tankötelezettség mulasztása esetén a települési önkormányzat jegyzője jár el. Ha a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanköteles gyermek a közoktatási intézmény kötelező tanórai foglalkozásain igazolatlanul mulaszt, a közoktatási intézmény igazgatójának jelzése alapján a jegyző gyámhatóságként eljárva az adott tanévben igazolatlanul mulasztott tizedik kötelező tanórai foglalkozás után végzéssel felhívja az iskoláztatási támogatás jogosultját, hogy az adott tanévben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkoztatás után - amennyiben a védelemben még nem áll fenn - elrendeli a gyermek védelemben vételét, továbbá az iskoláztatási támogatás folyósításának felfüggesztését. A fentieket nem kell alkalmazni, ha a közoktatási intézmény kötelező tanórai foglalkozásain olyan tanköteles gyermek mulasztott, aki nevelőszülőnél, hivatásos nevelőszülőnél, gyermekotthonban, szociális intézményben elhelyezett vagy javítóintézetben nevelt vagy büntetés-végrehajtási intézetben lévő, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló. (Cst. 15. §) A települési önkormányzat jegyzője egy határozatban dönt az iskoláztatási támogatás felfüggesztéséről, védelemben nem vett gyermek esetén a védelemben vétel elrendeléséről és ezzel egyidejűleg az iskoláztatási támogatás összegének a települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára történő utalásáról (Gyvt. 68/A. § 2. bekezdés)

A **tankötelezettség**ről az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 6. §-a rendelkezik. A gyermek attól az évtől tanköteles, amelyben május 31-ig a hatodik életévét betölti és annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti. Amennyiben a gyermek nem éri el az iskolába lépéshez megfelelő szintet, úgy tankötelezettségét abban a naptári évben is megkezdheti, amelyikben

⁶⁴ 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 30/A. §-a szabályozza a súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló tankötelezettségének teljesítési formáit.

augusztus 31-ig a nyolcadik életévét betölti. A tanköteles kor annak a tanévnek a végéig tart, amelyben tanuló tizennyolcadik, illetve sajátos nevelésű tanuló esetén a huszadik életévének betöltésével ér véget.

A családi pótlékra vonatkozó közös szabályok

Ugyanazon gyermek (személy) után járó családi pótlék **csak egy jogosultat** illet meg. Azután a gyermek (személy) után, akire tekintettel nevelési ellátást folyósítanak, iskoláztatási támogatás nem folyósítható. Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot - együttes nyilatkozatuk alapján - bármelyik szülő igényelheti, mégpedig nyilatkozatuk szerint gyermekenként. Megállapodás hiányában az ellátást igénylő szülő személyéről - kérelemre - a gyámhatóság dönt. Ha jogerős bírósági döntés - ideértve az egyezséget - alapján a szülők egyenlő időszakokban felváltva gondozzák gyermeküket, a családi pótlékra, 50-50%-os arányban, mindkét szülő jogosult. (Cst. 9. §)

A jogosultsági feltételek teljesülése esetén a szülő részére a családi pótlékot akkor is meg kell állapítani, ha előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés-büntetését tölti (Korm. R. 10/A. § 1. bekezdés).

Ha a kiskorú szülő gyermekének nincs gyámja, vagy ha **16. életévét betöltött kiskorú szülő** a saját háztartásban nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban, a családi pótlékot a kiskorú szülőnek kell megállapítani (Cst. 11. § 4. bekezdés, Csjt. 72. § 2. bekezdés).

A családi pótlékot - függetlenül az igénylés és a megszüntetés időpontjától - teljes hónapra kell megállapítani és folyósítani. A családi pótlékot folyósító szerv a kizárólag az ellátás megnevezésében - a tankötelezettség kezdetével vagy megszűnésével összefüggésben - bekövetkező, a családi pótlék összegét és az arra való jogosultság fennállását nem érintő változásokról határozat meghozatala nélkül dönt. (Cst. 10. §) Arra a hónapra, amelyben a családi pótlékra való jogosultság megszűnik, még az ellátást folyósítani kell (Korm. R. 6. § 1. bekezdés). Ha ugyanabban a hónapban a gyermek után **más válik jogosulttá**, az új jogosult az ellátást a következő hónaptól kaphatja (Korm. R. 6. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összege:

- egygyermekes család esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés a. pont),	12200Ft
- egy gyermeket nevelő egyedülálló esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés b. pont),	13700Ft
- kétgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés c. pont),	13300Ft
- két gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés d. pont),	14800Ft
- három- vagy többgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés e. pont),	16000Ft

- három vagy több gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés f. pont), 17000Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család, nevelőszülő, hivatásos nevelőszülő, valamint a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után,⁶⁵ a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés g. pont, 11. § 2. bekezdés), 23300Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket egyedülállóként nevelő esetén, a tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés h. pont, 11. § 2. bekezdés), 25900Ft
- a saját jogán jogosult tizennyolcadik életévét betöltött tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, kivéve, azt, aki közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés i. pont, 7. § 2. bekezdés, 11. § 2. bekezdés), 20300Ft
- nevelőszülőnél; vagy gyámnál, aki egyben a nevelőszülő is; hivatásos nevelőszülőnél - feltéve, hogy a gyermeket nem egyedül neveli -; gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett gyermek, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Korm. R. 6. § 3. bekezdés), 14800Ft
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek után, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Gyvt. 72. § 1. bekezdés), 14800Ft
- saját jogán igénylő esetén, amennyiben közoktatási intézményben tanul, feltéve, hogy nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 8. § 3. bekezdés). 14800Ft

A családi pótlék összegének megállapítása szempontjából⁶⁶ azt a vér szerinti, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeket kell figyelembe venni, aki az igénylő háztartásában él, akire tekintettel a szülő, a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám családi pótlékra jogosult. Azt is figyelembe kell venni az ellátás összegének megállapításánál, aki közoktatási intézmény tanulója vagy felsőoktatási intézményben első felsőfokú szakképzésben, első alapképzésben, első mesterképzésben vagy első

⁶⁵ Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul (Cst. 4. § fa. pont). A betegség vagy fogyatékoság fennállásáról, illetve annak hiányáról szóló igazolást a gyermekklinika, gyermek-szakkórház, kórházi gyermekosztály, szakambulancia, szakrendelő vagy szakgondozó intézmény szakorvosa adja ki (5/2003. ESzCsM R. 1. § 2. bekezdés).

⁶⁶ Például, ha az igénylőnek három gyermeke van, egyikük felsőoktatási intézmény hallgatója, ez esetben a nevelési ellátást a két gyermek után kapja, de a három gyermek után járó összegben, azaz gyermekenként 13300Ft helyett 16000Ft-ot.

egységes, osztatlan képzésben részt vevő hallgató és rendszeres jövedelemmel⁶⁷ nem rendelkezik. (Cst. 12. § 1. bekezdés a pont) Az ellátás igénylésekor, továbbá az ellátás folyósításának időtartama alatt - az igényelbíráló szerv felhívására -, minden évben, a tanulói jogviszonyt szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 15-éig kell igazolni (Korm. R. 8. § 1. bekezdés). A tanulói hallgatói jogviszony igazolására történő felhívást az Igazgatóság szeptember 15-éig, a családtámogatási kifizetőhely augusztus 31-éig, küldi meg a jogosultaknak a 9. számú melléklet szerinti formanyomtatványt. Amennyiben a jogosult nyilatkozata szerint a gyermek tanulói, illetve hallgatói jogviszonya fennáll, de az igazolást nem csatolja, a hatóság adatszolgáltatási kérelemmel fordul az Oktatási Hivatalhoz. A beszámított gyermekek után járó családi pótlék-különbözetet a hatóság az október hónapra járó családi pótlékkal egyidejűleg folyósítja. (Korm. R. 8. § 1, 4. bekezdés) Ha a nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új képzési időszakra hallgatói jogviszonyt létesít, akkor a tanulói jogviszony megszűnése és a hallgatói jogviszony keletkezése közötti időre, legfeljebb azonban két hónapra utólag a családi pótlék összegének számításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 13. § 2. bekezdés).

Az is számít az összeg megállapításánál, aki saját jogán kapja a családi pótlékot, ide nem értve azt, aki a szülővel nevelőszülővel, gyámmal nem él egy háztartásban (Cst. 12. § 1. bekezdés ac. pont, 8. § 3. bekezdés e. pont, 7. §. 1. bekezdés a. pont). A fogyatékosként szociális intézményben ellátásban részesülő személyt is figyelembe kell venni feltéve, hogy őt a gyámhivatal nem vette átmeneti vagy tartós nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő - a kormányrendeletben foglaltak szerint - vele kapcsolatot tart fenn (Cst. 12. § 1. bekezdés b. pont). **Kapcsolattartásnak** a rendszeres találkozás minősül. Nem tekinthető rendszeres kapcsolattartásnak az évenkénti egy-egy látogatás, levélírás, telefonálás. (Korm. R. 8. § 2. bekezdés) A kapcsolattartás teljesítését a szociális intézmény vezetője az ellátás igénylésekor, a továbbiakban évente egy alkalommal írásban igazolja (Korm. R. 8. § 3. bekezdés).

Az ellátás **összegének megállapításánál egyedülálló** az:

- aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él, és nincs élettársa (Cst. 4. § a. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa közoktatási intézmény tanulója vagy felsőfokú oktatási intézmény első oklevelet szerző hallgatója, és jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés a. pont) - az oktatási intézmény igazolásával, a tanulói jogviszonyt minden év szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 31-éig be kell nyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés a. pont, 3. bekezdés), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül (Cst. 12. § 3. bekezdés b. pont),

⁶⁷ Jövedelem: az a személyi jövedelemadóról szóló törvényben adóköteles jövedelemként meghatározott - belföldről vagy külföldről származó - vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkor legkisebb munkabér összegét (Cst. 4. § 1. bekezdés i pont).

- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa nyugellátásban - ideértve a rokkantsági nyugdíjakat és a rehabilitációs járadékot is -, átmeneti járadékban részesül, feltéve, ha az ellátása nem haladja meg a rokkantsági csoportonként megállapított legkisebb rokkantsági nyugdíj, illetve a legkisebb öregségi nyugdíj összegét, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés c-d. pont) - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság minden év február 28-áig kiállított igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés b. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, rendszeres szociális járadékban, rokkantsági járadékban részesül, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés e. pont)- a folyósító szerv igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés c. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nincs (Cst. 12. § 3. bekezdés f. pont) - jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

Ha a családi pótlékra **gyám vagy eseti gondnok jogosult**, abban az esetben a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék teljes összegét; a gyermekotthonban lévő gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék 50%-át gyámhatósági fenntartásos betétben vagy folyószámlán helyezi el a gyám vagy az eseti gondnok (Cst. 13. § 1. bekezdés) A gyermekotthon vezetője a gyermekotthonban lévő gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék összegének 50%-át az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli, és a gyermek (személy) teljes körű ellátásának kiegészítésére biztosítja annak személyre szóló felhasználását. A szociális intézmény vezetője a családi pótlék teljes összegét az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli, és biztosítja annak személyre szóló felhasználását. (Cst. 13. § 2. bekezdés)

Az intézményi jogviszony megszűnéséről - ideértve az intézményi áthelyezést is -, ha az érinti a családi pótlékra jogosult személyt, úgy az intézmény vezetője tizenöt napon belül értesíti a családi pótlékot folyósító szervet (Korm. R. 11. § 2. bekezdés).

Ha az intézményben elhelyezett gyermek, személy egybefüggően harminc napot meghaladóan a családjánál tartózkodik, a családi pótlékra jogosult személy a családi pótlék időarányos részét a szülőnek, illetőleg a családi pótlékra saját jogon jogosult személynek készpénzben kifizeti (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

A szociális intézményben elhelyezett gyermekekre (személyre) tekintettel járó családi pótlék személyre szóló felhasználásának minősül a személyi térítési díjra, a költőpénzre, valamint a személyes szükségletekre történő felhasználás. A gyermekotthonban, valamint a szociális intézményben elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek után járó családi pótlék felhasználása a Gyvt-ben foglaltak szerint történik (Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

Amennyiben a tizennyolcadik életévét betöltött személynek rendszeres jövedelme van, úgy a rá tekintettel vagy a részére megállapított családi pótlék folyósítását a negyedik hónaptól mindaddig szüneteltetni kell, amíg rendszeres jövedelemmel rendelkezik (Cst. 14. §).

A családtámogatási kifizetőhely a tanulói jogviszony fennállásának igazolására szolgáló a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványt augusztus 31-éig megküldi a jogosultnak. Az igazolást szeptember 30-áig kell benyújtani a családtámogatási kifizetőhelyhez. Amennyiben a gyermek, aki után vagy részére augusztus 31-éig iskoláztatási támogatást folyósítottak, a tanulmányokat folytatók Oktatási Hivatal által közölt állományában nem szerepel, a Magyar Államkincstárnak a kérelmező, illetve a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: **Igazgatóság**), szintén a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványnak a jogosult részére történő megküldésével hiánypótlási felhívást bocsát ki a tanulmányok folytatásának igazolására. (Korm. R. 7. §)

A **tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, vagy személy részére járó magasabb összegű családi pótlék annak a hónapnak a végéig jár, ameddig a betegséget, súlyos fogyatékoságot igazolták (Cst. 11. § 3. bekezdés). Ha állapotjavulás miatt a magasabb összegű családi pótlék már nem jár, a magasabb összegű ellátásra való jogosultság megszűnését követő hónaptól az ellátást az új összeggel kell **folyósítani**, feltéve, hogy az ellátásra való jogosultság fennáll (Korm. R. 12. §). Aki után 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, az ezt követően folyósított ellátás megegyezik a korábban folyósított családi pótlék összegével. Az így folyósított ellátás más jogszabály alkalmazásában magasabb összegű családi pótléknak minősül. (Cst. 11. § 2. bekezdés, 11. § 1. bekezdés g-h. pont).

A magasabb összegű családi pótlékban részesülőnek - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék megállapításra került - az Igazgatóság **utazási kedvezmény** igénybevétele céljából a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozattal egyidejűleg hatósági bizonyítványt ad ki (Korm. R. 9. § 2. bekezdés). A hatósági bizonyítványnak tartalmaznia kell a magasabb összegű családi pótlékban részesülő személy - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék került megállapításra - nevét, lakcímét, a magasabb összegű családi pótlék megállapításának tényét, a hatósági bizonyítvány kiállításának célját és az érvényesség időtartamát is. Az érvényesség időtartama a szakvéleményben meghatározott felülvizsgálat időpontjáig, de legfeljebb 5 évig tart. (Korm. R. 9. § 3. bekezdés) Az utazási kedvezmény **mértéke**: korlátlan számban megváltható 90%-os kedvezményes menetjegy, vagy bármely viszonylatban megváltható, viszonylathoz kötött 90%-os kedvezményes bérlet a jogosult, illetve a vele együtt utazó személy részére 90%-os korlátlan számú menetjegy. A hatósági bizonyítvánnyal rendelkezők a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendelésében rendszeresített kedvezményes bérletre is jogosultak. (85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 8. § 1. bekezdés c, e. pont, 10. §)⁶⁸

68 Az utazási kedvezményt lásd bővebben a 207. oldalon.

Gyermekgondozási támogatások

A gyermeket nevelő szülő, nevelőszülő, illetve gyám gyermekgondozási támogatásra jogosult, melynek fajtái a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás. A nagyszülő a gyermekgondozási segélyre a szülő jogán szerezhethet jogosultságot. (Cst. 19. §)

Gyermekgondozási segély

Gyermekgondozási segélyre **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, a 16. életévét betöltött kiskorú szülő is, ha saját háztartásában⁶⁹ gyermeket nevel, a gyermek harmadik életévének betöltéséig, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének a végéig, tartósan beteg illetve fogyatékos gyermek⁷⁰ tízedik életévének betöltéséig. A kiskorú szülő akkor kérheti az ellátást, ha a gyermekének nincsen gyámja vagy a saját háztartásában nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban. (Cst. 20. § 1. bekezdés, 11. § 4. bekezdés)

Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén, amennyiben rá tekintettel még családi pótlékot nem igényeltek, a kérelemhez csatolni kell az 5/2003. ESzCsM R. 3. számú melléklete szerinti orvosi igazolást (Korm. R. 19. § 7. bekezdés). Amennyiben ikergyermek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni az ellátásra való jogosultságnál (Cst. 20. § 2. bekezdés), legfeljebb 10. életévének betöltésének napjáig (Korm. R. 19. § 9. bekezdés a. pont). A jogosult ez esetben köteles csatolni az iskola igazgatójának döntésének másolatát, arról, amelyben a gyermek tankötelezettségét meghatározta (Korm. R. 19. § 9. bekezdés b. pont).⁷¹

A gyermekgondozási segélyt a szülő jogán a **nagyszülő** is kérheti (Cst. 19. §). Nagyszülőnek kell tekinteni a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbefogadó szülőjét, továbbá annak együtt élő házastársát. A nagyszülő akkor jogosult az ellátásra, ha a gyermek az első életévét betöltötte, nevelése a szülőnél történik, továbbá a szülők írásban nyilatkoznak a gyermekgondozási segély lemondásáról és egyetértenek a segély nagyszülő részéről történő igénylésével. A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő nyilatkozatát a gyámhatóság pótolhatja. Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja, és azt a gyámhivatal nem pótolhatja, a nagyszülő jogosultsága megszűnik. Az ellátást a visszavonó nyilatkozat igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától meg kell szüntetni. A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság akkor állapítható meg, ha ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és a szülő esetében is fennállnak a jogosultsági feltételek.

69 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 134-135. oldalakon.

70 A tartósan beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd a 65. lábjegyzetet.

71 A tankötelezettségről lásd a 122-123. oldalakon írtakat.

A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után. Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti. (Cst. 20/A. §)

A gyermek **örökbefogadás előtti gondozásba** történő kihelyezésének időpontjától számított hat hónapig gyermekgondozási segélyre jogosult az örökbefogadó szülő - a házastársi és rokoni örökbefogadás kivételével -, amennyiben a gyermek az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezéskor a harmadik. illetve ikergyermek esetén a nyolcadik életévét már betöltötte, azonban a 10. életévét még nem töltötte be. Amennyiben a gyermek a harmadik illetve ikergyermek esetén a nyolcadik életévét, vagy tartós beteg illetve súlyosan fogyatékos gyermek esetén a tizedik életévét az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezést követő hat hónapon belül tölti be, akkor az örökbefogadó szülő fenti gyermekgondozási segélyre való jogosultsága a gyermek a fenti életkorok betöltését követően a jogosultság kezdő időpontjától számított hat hónap elteltéig meghosszabbodik. A fenti esetekben a gyermekgondozási segélyben részesülő személy kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat. (Cst. 20/B. § 2. bekezdés 20. § 1. bekezdés a-c. pont)

Gyermekek gondozási segély folyósítása mellett a jogosult egyéb esetekben **keresőtevékenységet** a gyermek egyéves koráig nem folytathat, kivéve a kiskorú szülő gyerekének a gyámját, aki időkorlátozás nélkül folytathat kereső tevékenységet. A gyermek egyéves kora után a szülő kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik, illetve a tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek egyéves kora után időkorlátozás nélkül. Ikergyermek esetén a gyermekek egyéves kora után időkorlátozás nélkül folytathat kereső tevékenységet a jogosult azzal a megkötéssel, hogy a gyermekgondozási segélyben részesülő személy ikrek esetében egy gyermek után jogosult a gyermekgondozási segélyre. (Cst. 21. §)

A **nagyszülő** keresőtevékenységet a gyermek három éves kora után folytathat heti harminc órát meg nem haladó időtartamban, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik (Cst. 21/A. §, 21. § 1 bekezdés b. pont).

A gyermekgondozási segélyre való jogosultságot nem érinti, ha a napközbeni ellátást biztosító intézményben⁷² elhelyezett gyermek egyévesnél idősebb; illetőleg ha a nagyszülő kapja az ellátást, a gyermek háromévesnél idősebb, és nagyszülő és a gyermek **örökbefogadás előtti gondozásba** történő kiadása esetén jogosult személy esetén a gyermek intézményi elhelyezése a napi 7 órás időtartamot nem haladja meg (Cst. 20/B. § 21/A. § 2. bekezdés, Korm. R. 22. § 2. bekezdés, Cst. 20. § 1. bekezdés, 20/A. § 1. bekezdés.). Annak sem érinti az ellátásra való jogosultságát, aki a

⁷² A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint óvodában, iskolai napköziben (Gyvt. 41. § 3. bekezdés).

gyermekét napközbeni ellátást biztosító intézményben helyezi el, feltéve, hogy a gyermekgondozási segélyre jogosult közoktatási intézményben a nappali oktatás munkarendje szerint tanul, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója (Korm. R. 22. § 1. bekezdés). Egyéb esetben szünetel az ellátás folyósítása (Korm. R. 22. § 5. bekezdés).

A Magyar Államkincstár elnöke **méltányossági** jogkörében jogosultságot⁷³ állapíthat meg a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei három hónapot meghaladóan a gyermek nevelésében akadályoztatva vannak (Cst. 22. § a. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont). Méltányossági alapon jogosultságot állapíthat, illetve hosszabbíthat meg a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek nyolcadik életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben nem gondozható (Cst. 22. § b. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont).

A méltányossági kérelmet a Cst. 2. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványon kell benyújtani Igazgatóságához. A kérelemhez csatolni kell szülők nyilatkozatát arról, hogy a gyermekük nevelésében akadályoztatva vannak; illetve csatolni kell az szakorvos igazolását arról, hogy a gyermek napközbeni ellátás keretében nem gondozható; nevelhető.⁷⁴ Az Igazgatóság közreműködő hatóságként jár el. Ha a kérelmező az eljárásban az Igazgatóság hiánypótlási felhívásának az abban megállapított határidőben nem tesz eleget és a megállapított határidő módosítását sem kérte, az eljárást az Igazgatóság jogosult megszüntetni. Amennyiben a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására vagy az eljárás megszüntetésére nem kerül sor, az Igazgatóság a méltányossági döntésre az iratanyagot megfelelően előkészíti és azt megküldi a Magyar Államkincstár elnökének. A Magyar Államkincstár elnöke által hozott határozatot a kérelmezővel az Igazgatóság közli. A méltányossági alapon megállapított gyermekgondozási segély feltételeit az Igazgatóság évente felülvizsgálja. (Korm. R. 23. §)

Gyermeknevelési támogatás

A gyermeknevelési támogatásra **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, ha a saját háztartásában⁷⁵ három vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legfiatalabb gyermek harmadik életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig (Cst. 23. §). A jogosult kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában (Cst. 24. §).

73 Az igény elbírálásakor figyelembe veszik a gyermekgondozási támogatás megállapítását kizáró feltételeket (Cst. 22.. §), melyeket lásd a Gyermekgondozási támogatások közös szabályainál a 131. oldalon.

74 A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd 65. lábjegyzetet.

75 A háztartásban nevelt gyermek meghatározását lásd a Jövedelemi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 134-135. oldalakon.

A gyermekgondozási támogatások közös szabályai

A gyermekgondozási támogatást a gyermekkel közös háztartásban élő **szülők bármelyike igénybe veheti**, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt. Ha a szülők egyidejűleg több gyermek után lennének jogosultak a gyermekgondozási támogatás egyik vagy mindkét formájára, úgy a támogatást csak egy jogcímen és csak az egyik szülő részére lehet megállapítani. (Cst. 25. §)

Nem jár a gyermekgondozási támogatás annak:

- aki rendszeres pénzellátásban⁷⁶ részesül, **kivéve** a gyermekgondozási támogatás folyósítása mellett végzett kereső tevékenység után járó táppénzt, valamint a gyermekgondozási segélyre való jogosultság esetében a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján járó nyugellátást, illetve annak minősülő nyugellátást, továbbá a rehabilitációs járadékot, a rokkantsági járadékot, az átmeneti járadékot, a rendszeres szociális járadékot és a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékát, súlyosan fogyatékos személy ápolását végző személy részösszegű ápolási díját (Cst. 27. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 43/A. §, 44. § 2. bekezdés),
- akinek gyermekét ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették,⁷⁷ vagy 30 napot meghaladóan szociális intézményben helyezték el (Cst. 27. § 1. bekezdés b. pont), **kivéve** a gyermek napközbeni intézményi rehabilitációs, habilitációs célú foglalkoztatását (Korm. R. 22. § 4. bekezdés),
- aki előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Cst. 27. § 1. bekezdés d. pont).

A gyermekgondozási támogatások **összege** - függetlenül a gyermekek számától - megegyezik az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegével. Töredékhónapban egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. (Cst. 26. § 1. bekezdés)

A **gyermekgondozási segély havi összege ikergyermekek esetén** azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 2 gyermek esetén 200%-ával, 3 gyermek esetén 300%-ával, 4 gyermek esetén 400%-ával, 5 gyermek esetén 500%-ával, 6 gyermek esetén 600%-ával (Cst. 26. § 2. bekezdés).

Akinek gyermeke, ikergyermekeinek egyike meghal, annak a támogatás folyósítását a halálesetet követő hónap első napjától számított három hónap elteltével kell megszüntetni (Cst. 28. §).

Ha a kérelmező a gyermekgondozási támogatások helyett az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. - 39. §-a, valamint a 69. §-a alapján biztosítási

⁷⁶ A rendszeres pénzellátásról lásd a 16. lábjegyzetet.

⁷⁷ Az ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések, melyek a szülő felügyeleti jogát különböző mértékben érintik (Gyvt. 72-81. §).

jogviszony alapján járó ellátást választ,⁷⁸ azaz táppénzt, terhességi-gyermekágyi segélyt, vagy gyermekgondozási díjat, úgy a választott ellátás iránti kérelmet - a folyósítás alatt álló ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelemmel együtt a Magyar Államkincstárhoz vagy a családtámogatási kifizetőhelyhez kell benyújtani. A választott újabb ellátás, a kérelem írásban történő benyújtásának napjától folyósítható.

Ha a megszüntetni kért ellátás, illetőleg a választott ellátás folyósítására más szerv illetékes, az ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelmet a választott ellátásra irányuló igény elbírálásával egyidejűleg három munkanapon belül a hatáskörrel rendelkező, illetékes szervhez kell továbbítani. (Korm. R. 22/A. §)

Az **ellátásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek minősül (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj.- 26. § 1. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés f, h. pont).

Anyasági támogatás

Anyasági támogatásra **jogosult** a szülést követően az a **nő**, aki terhessége alatt legalább négyszer - koraszülés esetén legalább egyszer - **terhesgondozáson részt vett** (Cst. 29. § 1. bekezdés a. pont), csatolni kell a terhesgondozást végző orvos igazolásának másolatát arról, hogy a szülő nő - a terhesgondozási könyvben rögzítettek tanúsága szerint - a szükséges alkalommal részt vett a terhesgondozáson (Korm. R. 24. § 2. bekezdés a. pont). Amennyiben az anya hitelt érdemlően igazolja, hogy a terhesség időtartama alatt legalább 5 hónapig egybefüggően külföldön volt, úgy ezt az igazolást nem kell benyújtani (Korm. R. 24. § 3. bekezdés). A gyermek halva születése esetén is jár a támogatás a szülő nőnek (Cst. 29. § 2. bekezdés), ez esetben csatolni kell az erről szóló okirat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés a. pont). Az anya halála esetén a támogatást az anyával egy háztartásban élő apának, illetve a gyermek gondozását ellátó más személynek kell kifizetni (Cst. 30. §). A kérelemhez be kell nyújtani az anya halotti anyakönyvi kivonat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés b. pont).

Jogosult az anyasági támogatásra az **örökbefogadó szülő** is, ha a szülést követő 6 hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték (Cst. 29. § 1. bekezdés b. pont), a kérelemhez csatolni kell az erről szóló jogerős határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés b. pont).

Kérheti a támogatás megállapítását a **gyám** is, ha a gyermek a születését követően 6 hónapon belül, jogerős gyámrendelő határozat alapján került gondozásába (Cst. 29. § 1. bekezdés c. pont),

⁷⁸ A biztosítási jogviszony alapján járó ellátások közül a terhességi-gyermekágyi segélyről, valamint gyermekgondozási díjról bővebben lásd a 139-142. oldalakon.

igénybejelentéskor be kell nyújtani az erről szóló határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés c. pont).

Anyasági támogatást kérhet az ellátás igénylésének időpontjában a Magyar Köztársaság területén jogszerűen tartózkodó nő, aki a terhessége alatt legalább négy alkalommal - koraszülés esetén legalább egyszer - a Magyar Köztársaság területén terhesgondozáson vett részt (Cst. 29. § 3. bekezdés). Az igénybejelentéshez csatolni kell a kérelmező részére a Magyar Köztársaság területén való jogszerű tartózkodás igazolása céljából kiállított, a tartózkodási jogot igazoló okmány másolatát (Korm. R. 24. § 2a. bekezdés).

Nem jogosult anyasági támogatásra a szülő, ha a szülők a gyermek megszületését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül nyilatkozatukat visszavonták (Cst. 33. § 1. bekezdés a. pont, 2. bekezdés a. pont). A kérelemhez csatolni kell az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonásáról szóló nyilatkozat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés c. pont). Akkor sem jogosult a szülő a támogatásra, ha a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül a gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a gyermekről továbbiakban az anya gondoskodik. (Cst. 33. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés b. pont). Az igénybejelentéshez be kell nyújtani a gyermekvédelmi gondoskodás megszűnéséről szóló gyámhatósági határozatot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés d. pont).

A **kérelmet**, a szülést követő 6 hónapon belül kell benyújtani (Cst. 32. §).

Az anyasági támogatás **összege** gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 225%-a, ikergyermekek esetén 300%-a (Cst. 31. §).

Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályai

Saját háztartásban nevelt az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, örökbe fogadó szülővel, gyámmal, életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. Továbbá az a gyermek is, akit a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján, akit ideiglenes hatállyal helyeztek el⁷⁹ más személynél és vele életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. (Cst. 4. § k. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont). A családi pótlékra való jogosultságnál és annak összegénél, valamint a gyermekgondozási támogatások elbírálásánál saját háztartásban nevelt gyermeknek kell tekinteni azt is, aki:

- átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül (kül- vagy belföldi tanulmányok ideje alatt, vagy gyógykezelés alatt áll),
- 30 napot meg nem haladóan tartózkodik szociális intézményben,⁸⁰

79 Az ideiglenes elhelyezésről lásd a 77. lábjegyzetet.

80 A szociális intézményről lásd az 59. lábjegyzetet.

- a szülő kérésére átmeneti gondozásban részesül,⁸¹ vagy szülőjével együtt családok átmeneti otthonában tartózkodik (Cst. 12. § 1-2. bekezdés, 20. §, 23. §).

A családtámogatás iránti kérelmet a Magyar Államkincstárnak az igénylő lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes területi szerve (a továbbiakban: Igazgatóság) **bírálja el** (Cst. 35. § 1. bekezdés a. pont, Korm. R. 4/B. § c. pont). Az előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés-büntetését töltő szülő családi pótlékra jogosultságának megállapítására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerinti Igazgatóság az illetékes, mely a jogosultság megállapítása esetén haladéktalanul tájékoztatja az igénylő lakóhelye szerint illetékes Igazgatóságot (Korm. R. 10/A. §). Ha a munkaadónál **családtámogatási kifizetőhely**⁸² működik, a családi pótlék, a szülő által igényelt gyermekgondozási segély, valamint az anyasági támogatás iránti kérelmet, a munkaadó bírálja el (Cst. 35. § 1. bekezdés b. pont).

Családtámogatás iránti **kérelmet** írásban és a kormányrendelet mellékleteiben szereplő formanyomtatványokon vagy az annak megfelelő adattartalommal rendelkező elektronikus úrlapon kell benyújtani,⁸³ csatolva az elbíráláshoz szükséges tények adatok igazolását (Cst. 34. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

Családi pótlék iránti kérelmet az 1. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Családi pótlék iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 5. § 1. bekezdés).

Gyermekgondozási segély igényléséhez a 2. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Gyermekgondozási segély iránti kérelem adattartalma”), amennyiben nagyszülő kéri az ellátást, úgy a nagyszülő úgy a 3. számú melléklet szerinti („Gyermekgondozási segély nagyszülő részére történő megállapítására irányuló kérelem adattartalma”) adattartalomnak megfelelően kell benyújtani (Korm. R. 19. § 1-2. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás igénylésénél, 4. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Gyermeknevelési támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell kitölteni (Korm. R. 21. § 1. bekezdés).

Anyasági támogatás iránti kérelmet 5. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Anyasági támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A családtámogatási ellátást igénylő valamint a gyermek természetes személyazonosító adatait érvényes személyazonosító igazolvány, vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más

81 Átmeneti gondozásba vétel akkor kérhető, ha a szülők átmenetileg vannak akadályoztatva a gyermek nevelésében (pl. tartós kórházi kezelés). Az átmeneti gondozásba vétel időtartama legfeljebb 12 hónap, mely 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. A gyermek átmeneti gondozása megszervezhető a működtető által kijelölt helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában. (Gyvt. 45-51. §)

82 Családtámogatási kifizetőhely a Honvédelmi Minisztérium, az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ, az Országgyűlés Hivatala (Korm. R. 4/B. § 4. bekezdés).

83 A nyomtatványok letölthetők a <http://www.allamkincstar.gov.hu> honlapról.

hatósági igazolvány bemutatásával; a lakcímadatokat a lakcímet igazoló hatósági igazolvány bemutatásával, vagy azok másolatának csatolásával kell igazolni. A Társadalombiztosítási Azonosító Jel és adóazonosító jel hatósági bizonyítvány, hatósági igazolvány bemutatásával, vagy annak másolatának csatolásával igazolható. A családtámogatási ellátásra való jogosultságot szülővel együtt élő házastárs a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja. A nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő a gyermek nála történő elhelyezéséről rendelkező határozat; a gyám a gyámrendelő határozat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja jogosultságát. (Korm. R. 1. § 3-5. bekezdés)

Az Szmtv-ben meghatározott személyek esetén a 8. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Az 1408/71/EGK Tanácsi rendelet hatálya alá tartozó személyek családtámogatási ellátásra”) is ki kell tölteni (Korm. R. 1. § 8. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Amennyiben tartós betegségről, illetve súlyosan fogyatékoságról az igazolást külföldi szerv állította ki, az EGT-s Igazgatóság a betegség, illetve fogyatékoság jellege szerinti orvosszakértő véleménye alapján dönt a külföldi igazolás elismeréséről (Korm. R. 27/F. § 3. bekezdés, Korm. R. 9. § 1. bekezdés). Az EGT-s Igazgatóság a kérelem benyújtásától számított 3 hónapon belül határozattal dönt a kérelemről. Ezt a határidőt a Regionális Igazgatóság vezetője legfeljebb egy alkalommal 3 hónappal meghosszabbíthatja. (Korm. R. 27/F. § 4. bekezdés)

Az EGT-állam illetékes hatóságának megkeresésére a családtámogatási ellátás folyósításáról, valamint annak időtartamáról az EGT-s Igazgatóság ad ki igazolást (Korm. R. 27/G. §).

Amennyiben a kérelmező **több családtámogatási ellátás** megállapítása iránt egyidejűleg nyújt be kérelmet, akkor a kérelem elbírálásához szükséges adatokat csak egy alkalommal kell feltüntetnie és azon iratokat, amelyek az e rendeletben foglaltak szerint több kérelem elbírálásához is szükségesek, csak az egyik kérelemhez kell csatolnia (Korm. R. 1. § 6. bekezdés).

A családtámogatási ellátások megállapítására a 16. életévét betöltött kiskorú szülő a saját nevében nyújthat be kérelmet. A 16. életévét be nem töltött kiskorú szülő nevében a kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtja be. (Korm. R. 1. § 7. bekezdés)

A hatóság az anyasági támogatás igénylésekor írásban **tájékoztatja** az igénylőt a gyermekkel kapcsolatos családi, illetve biztosítási alapú ellátások legfontosabb jogosultsági feltételeiről (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

Ha a családtámogatási ellátás iránti kérelem olyan gyermekre tekintettel történik, aki után más személynek más Igazgatóság folyósított ellátást úgy az új igényelbíráló szerv megkeresi az előző igényelbíráló szervet a jogosultságot megalapozó iratok megküldése érdekében. Az eljárás során az új igényelbíráló szerv a családtámogatási ellátásra való jogosultságát csak a megkeresett igényelbíráló szerv ellátás megszüntetéséről hozott határozatának jogerőre emelkedését követően állapíthatja meg. (Korm. R. 5. § 3-4. bekezdés, 19. § 4-5. bekezdés, 21. § 3-4. bekezdés)

Ha az Igazgatóság által folyósított ellátás továbbfolyósítására más szerv válik illetékessé, a családi pótlékot korábban folyósító Igazgatóság az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb az áttételre irányuló kérelem beérkezésétől, illetve az illetékesség hiányának megállapításától számított nyolc napon belül átteszi az illetékessé vált szervhez (Korm. R. 5. § 2. bekezdés, 19. § 3. bekezdés, 21. § 2. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtáskor a jogosultsági feltételek fennállnak. Amennyiben a kérelmet később nyújtják be, az ellátást legkorábban a kérelem előterjesztését megelőző 2. hónap 1. napjától kell megállapítani, feltéve, ha a jogosultsági feltételek ezen időponttól fennállnak. (Cst. 37. § 1. bekezdés)

A családtámogatási ellátást - ide nem értve a természetben nyújtott családi pótlékot, valamint a jogosultnak való folyósítása tekintetében felfüggesztett iskoláztatási támogatást - a Magyar Államkincstárnak a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes területi szerve a jogosult, vagy - amennyiben a jogosult nevében az ellátás megállapítása iránti kérelmet a törvényes képviselőt ellátó személy nyújtotta be - a jogosult 16. életévének betöltéséig a törvényes képviselő pénzforgalmi szolgáltatójánál vezetett fizetési számlájára utalja, vagy postai utalványon **folyósítja** (Korm. R. 4. § 1. bekezdés).

A családtámogatási kifizetőhely a családtámogatási ellátások jogosult részére történő kifizetéséről - ide nem értve az anyasági támogatást, továbbá a természetben nyújtott családi pótlékot és a jogosultnak való folyósítása tekintetében felfüggesztett iskoláztatási támogatást - a munkabér kifizetésével megegyező módon gondoskodik (Korm. R. 4. § 2. bekezdés).

Ha a gyámhatóságként eljáró jegyző a családi pótlék természetbeni nyújtását vagy az iskoláztatási támogatás felfüggesztését rendeli el, a kincstár a jegyző határozatában foglaltak szerint intézkedik az ellátás természetbeni nyújtását, illetve a felfüggesztést elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról. A családi pótlékot az elrendelést, illetve a megszüntetést követő második hónaptól kell természetben biztosítani, illetve pénzbeli formában folyósítani. A felfüggesztett iskoláztatási támogatást a felfüggesztés elrendelését, illetve megszüntetését követő második hónaptól kell a családtámogatási folyószámlára, illetve a jogosult számára folyósítani. (Cst. 37. § 5-7. bekezdés)

Az ellátást az igényelbíráló szerv utólag folyósítja, a tárgy hónapot követő hónap 10. napjáig, fizetési számlára utalás esetén 3. napjáig (Cst. 37. § 2-3. bekezdés). Az anyasági támogatást - a többi ellátástól eltérően - az igényelbíráló szerv a benyújtást követő nyolc napon belül elbírálja, ha az ellátás megállapításra kerül, fizetési számlára vagy kifizetési utalványon kiutalja (Cst. 37. § 4. bekezdés). A megállapított ellátás folyósítása belföldre forintban, míg EGT-államba a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében, a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletben, valamint az annak felhatalmazása alapján a szociális biztonsági rendszerek koordinációját ellátó igazgatási bizottság által hozott határozatban foglaltak szerint történik. A kifizetés napja alatt a fizetési számlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 27/E. § 1-2. bekezdés)

Ha az igényt elutasító határozat jogszabályt sértett, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, a jogszabálysértés megállapításától három évre **visszamenőleg** az ellátást ki kell fizetni (Cst. 38. § 1. bekezdés).

A jogosult halála esetén - az anyasági támogatás kivételével - az ellátás azt a személyt illeti meg, aki az elhalálozást követően a gyermeket saját háztartásában neveli (Cst. 38. 2. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** - az anyasági támogatás kivételével - az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Cst. 38. § 3. bekezdés). Az esedékesség napja annak a hónapnak az utolsó napja, amikor a családtámogatási ellátást ki kellett volna fizetni, át kellett volna utalni (Korm. R. 2. §).

Az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül írásban **köteles** bejelenteni minden olyan tényt, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti (Cst. 39. §, Korm. R. 3. §).

A családtámogatási ellátás szünetel

- a jogosult távolléte alatt, ha a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra olyan államba távozik,
 - amely nem az Európai Unió tagállama,
 - az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam,
 - olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez,
- vagy az egyéb ellátás folyósításának időtartama alatt, ha a külszolgálatot vagy külföldi szolgálatot teljesítő személy részére az e törvény alapján ellátásra jogosító gyermekre tekintettel jogszabály alapján egyéb ellátást folyósítanak (Cst. 35. § 3. bekezdés).

Aki gyermekgondozási támogatásra, valamint **biztosítási jogviszonytól függő** családtámogatásra (terhességi-gyermekágyi segélyre, illetőleg gyermekgondozási díjra) is jogosult, csak az egyik ellátást veheti igénybe (1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól 39. § 1-2. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő a döntéssel, vagy határozat hozatal mellőzése esetén az intézkedéssel nem ért egyet, a kézhezvételtől, illetve az intézkedés tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül **fellebbezhet** (Cst. 44. § 1. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást**⁸⁴ vissza kell fizetni, ha arra az igénylőt a felvételtől számított harminc napon belül határozattal kötelezték. Ezen túlmenően az ellátás a felvételtől, illetve a folyamatos ellátás megszüntetésétől számított három éven belül akkor is visszakövetelhető, ha a jogosult tudta, illetve a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt megilleti, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna. (Cst. 41. § 2-4. bekezdés) Jogalap nélkül veszi igénybe az ellátást az a személy, aki arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amelyet számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés)

A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha már nem történik folyósítás, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. A levonás a folyósított ellátás harminchárom százalékát nem haladhatja meg. (Cst. 43. § 2.

84 Akkor jogalap nélküli az ellátás, ha az igénylő arra nem jogosult, vagy alacsonyabb összegre jogosult, mint amennyit számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés).

bekezdés) A levonást a határozat jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetve 12 naptári hónap alatt meg nem térülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni. (Cst. 43. § 3. bekezdés, Korm. R. 26. § 2. bekezdés) Ha a fizetésre kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt napon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határozatot hozó, illetőleg fizetési meghagyást kibocsátó Igazgatóság a követelést adók módjára behajthatja (Cst. 43. § 4. bekezdés Korm. R. 4/B. § d. pont). Ha a családtámogatási kifizetőhely a tartozást nem tudja behajtani, úgy a visszafizetést elrendelő határozatot - a jogerőre emelkedést követő tizenöt napon belül visszafizetési határidőt követően azonnal - megküldi az Igazgatóságnak (Korm. R. 26. § 3. bekezdés, Cst. 43. § 4. bekezdés). Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított három éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ítélete szerint bűncselekmény, úgy a követelés három éven túl is érvényesíthető mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (Cst. 42. § 2. bekezdés)

A jogalap nélkül kifizetett és jogerős határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a Kincstár vezetője kivételes **méltányosságából elengedheti** vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti és behajtási eljárás eredménytelen volt (Cst. 43. § 5. bekezdés, Korm. R. 4/B. § a. pont). Az ellátás visszafizetése különösen akkor veszélyezteti súlyosan a megélhetést, ha a közös háztartásban élő családban:

- az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, vagy
- magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek, illetve magasabb összegű családi pótlékra vagy fogyatékossági támogatásra jogosult személy él,
- három vagy több gyermek eltartásáról kell gondoskodni (Korm. R. 26. § 4. bekezdés).

A kincstár vezetője akkor is elengedheti a visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély részére, ha a visszafizetésre kötelezett az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban (Cst. 43. § 6. bekezdés).

Az ellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes (Cst. 40. §).

II. BIZTOSÍTÁSI JOGVISZONYTÓL FÜGGŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv.-, valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Vhr. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

Terhességi-gyermekágyi segély

Terhességi-gyermekágyi segélyre **jogosult**, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított⁸⁵ volt, és a biztosítás tartama alatt, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, továbbá aki a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napot meghaladó táppénz, baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt, vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül (Ebtv. 40. § 1. bekezdés). A segély annak a nőnek is jár, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, feltéve, hogy rendelkezik a szükséges biztosítási idővel (Ebtv. 40. § 4. bekezdés).

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának idejét (Ebtv. 40. § 2. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 40. § 2. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti terhességi-gyermekágyi segély folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak arra a tartamára, amelyre a biztosított a teljes keresetét megkapja. Annak, aki a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt keresete után jár terhességi-gyermekágyi segély. Akkor sem jár az ellátás, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás ellenében munkát végez - kivéve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást és a személyi jövedelemadó-mentes tiszteletdíjat -, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységet folytat. (Ebtv. 41. §)

A terhességi-gyermekágyi segély **összege** a napi átlagkereset 70%-a (Ebtv. 42. § 1. bekezdés). Az ellátás a szülési szabadságnak megfelelően **24 hétig jár**. A szülési szabadságot a szülés várható

⁸⁵ A biztosítottak körébe tartoznak az álláskeresői támogatásban részesülők is (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 5. § d. pont).

időpontjánál négy héttel korábban kell kiadni. (Ebtv. 40. § 3. bekezdés, lásd még az 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 138. § 1. bekezdés)

Gyermekgondozási díj

Gyermekgondozási díjra **jogosult** a saját háztartásában nevelt gyermek után a biztosított vér szerinti szülő, gyám, örökbefogadó szülő,⁸⁶ továbbá a szülővel együtt élő házastárs, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. Jogosult továbbá a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. (Ebtv. 42/A. § 1. bekezdés)

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő baleseti táppénz idejét (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti a gyermekgondozási díj folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét folytatja. Annak sem jár az ellátás, aki munkavégzés nélkül megkapja a teljes keresetét; amennyiben részben kapja meg, csak az elmaradt kereset után jár. Akkor sem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult egyéb rendszeres pénzellátásban⁸⁷ részesül, kivéve a munkanélküli ellátásokat.

Szintén nem jár az ellátás, ha a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá, ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben, vagy napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) helyezték el - ide nem értve a rehabilitációs, habilitációs foglalkozást nyújtó intézményi elhelyezést.

Nem kérheti az ellátást az sem, aki előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti. (Ebtv. 42/C. §)

⁸⁶ Szülőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki a saját háztartásában élő gyermeket örökbe kívánja fogadni és az erre irányuló eljárás folyamatban van (Ebtv. 5/B. § pb. pont).

⁸⁷ A rendszeres pénzellátásról lásd 16. lábjegyzetet.

A gyermekgondozási díj **összege** a napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 százaléka (Ebtv. 42/D. § 1. bekezdés). Az ellátás maximális összegét minden év január 15-éig felül kell vizsgálni, és január elsejétől visszamenőleg e szerint kell folyósítani. Ha a gyermekgondozási díjat ugyanazon gyermek után és ugyanazon személy számára ismételtlen állapítják meg, úgy a díj összege azonos lesz az első ízben megállapítottal, de figyelembe kell venni az adott évben érvényes gyermekgondozási díj maximális összegét. (Ebtv. 42/D. § 4-5. bekezdés)

A gyermekgondozási díj a terhességi-gyermekágyi segély lejártát követő naptól a gyermek második életévének betöltéséig jár (Ebtv. 42/B. §). Ha a gyermekgondozási díjra jogosult terhességi-gyermekágyi segélyt nem vett igénybe, akkor a gyermekgondozási díjat a gyermek születése napjától lehet kérni (Vhr. 26/A. § 1. bekezdés).

A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai

A **kérelmet** a biztosítottnak a biztosítás fennállása alatt (Ebtv. 62. § 1. bekezdés) és megszűnése után is a foglalkoztatónál kell benyújtani (Ebtv. 39/A. § 2. bekezdés, Vhr. 41/A. §). Az ellátás iránti igényt a kifizetőhellyel rendelkező munkáltató esetében a kifizetőhely, egyéb esetben az egészségbiztosító bírálja el és folyósítja (Ebtv. 62. § 2. bekezdés). A méltányosságból megállapított ellátásokat az illetékes egészségbiztosítási pénztár folyósítja (Vhr. 31/E. §).

A terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj iránti kérelemnél, ha a **munkáltató nem TB-kifizető hely**, akkor "Foglalkoztatói igazolás"-t állít ki, csatolva a biztosított által benyújtott igazolásokat, és három munkanapon belül a székhelye szerint illetékes egészségbiztosítási pénztárnak megküldi (Vhr. 37. § 1. bekezdés).

A kérelmezőnek, függetlenül attól, hogy a munkáltató TB-kifizető hely-e, **csatolnia kell** a következő dokumentumokat: ha a biztosított a szülést, illetve a kérelem benyújtását megelőző két éven belül máshol is biztosítási jogviszonyban állt, úgy be kell nyújtania az igazolásokat az előző jogviszonyáról: az „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” és a „Jövedelemigazolás egészségbiztosítási ellátás megállapításához” elnevezésű nyomtatványokat (Vhr. 37. § 3. bekezdés). Gyermekgondozási díj iránti kérelem esetén az „Igénybejelentés gyermekgondozási díjhoz” elnevezésű nyomtatványt is ki kell töltenie a kérelmezőnek (Vhr. 41/A. §), továbbá be kell mutatni a gyermek személyazonosító igazolványát, ennek hiányában születési anyakönyvi kivonatát (Vhr. 39/A. §). Terhességi-gyermekágyi segély esetében a jogosultságot orvosi igazolással vagy terhességvizsgáló könyvvel, a szülés bekövetkezésének tényét születési anyakönyvi kivonattal kell igazolni (Vhr. 41. § 2. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátásokra való igény a jogosultság megszerzésétől igényelhető, **visszamenőleg** legfeljebb hat hónapra érvényesíthető, azaz legkorábban az igénybejelentést megelőző hatodik hónap 1. napjától kérhető. Az **igénybejelentés időpontja** az igény átvételének vagy postára adásának napja. (Ebtv. 61. § 2-3. bekezdés)

Az, aki ugyanazon biztosítási jogviszony alapján egyidejűleg jogosult terhességi-gyermekágyi segélyre, gyermekgondozási díjra, illetve más egészségbiztosítási ellátásra is, csak az egyik ellátást veheti igénybe. Amennyiben gyermekgondozási segélyre, vagy gyermeknevelési támogatásra

(továbbiakban: gyermekgondozási támogatás) is jogosult lenne az egészségbiztosítási ellátások mellett, választania kell az ellátások közül, kivéve, ha a gyermekgondozási támogatás mellett végzett munka miatt keresőképtelenné vált és táppénzre, baleseti táppénzre szerzett jogosultságot. (Ebtv. 39. § 1-2. bekezdés) Amennyiben a biztosítási idő alapján járó ellátást választja, úgy az új kérelmet, valamint a folyósítás alatt lévő gyermekgondozási támogatás beszüntetése iránti kérelmet ahhoz a szervhez kell beküldeni, ahonnan jelenleg az ellátást kapja. Ha az új ellátás folyósítására más az illetékes, úgy kötelesek 5 napon belül továbbítani a kérelmeket. A választott új ellátás attól a naptól kérhető mikor kérelmet írásban benyújtották.⁸⁸ (1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet, Vhr. 22/A. §) Annak, aki az álláskeresői támogatás vagy a vállalkozói járadék folyósításának szünetelése alatt, vagy az ellátás megszűnését követő 42 napon belül szül, és tényleges jövedelemmel nem rendelkezik, a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg a gyermekgondozási díj összegének megállapításakor az ellátás alapja nem haladhatja meg a fenti ellátások alapját képező átlagkereset harmincad részét (Vhr. 26. § 2. bekezdés).

Az ellátást havonta **utólag kell folyósítani** a bérfizetési napon, illetve a tárgyhót követő hónap 10. napjáig (Ebtv. 62. § 6. bekezdés).

Ha az illetékes egészségbiztosítási igazgatási szerv a pénzbeli ellátások folyósítását az előírt határidőn belül nem teljesíti, úgy **kamatot** köteles fizetni a jogosult részére, kivéve, ha az az 1000Ft-ot nem éri el (Ebtv. 69. §).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Ebtv. 61. § 8. bekezdés). Ha az igényt jogszabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetve folyósítottak, úgy a jogszabálysértés felfedésétől számított öt éven belül járó összeget késedelmi pótlékkal együtt ki kell fizetni (Ebtv. 61. § 7. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást** az köteles visszafizetni, akit erre a felvételtől számított kilencven napon belül írásban köteleztek. Ezt követően a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. (Ebtv. 66. § 1-2. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátás, illetve annak kamatainak megtérítését az egészségbiztosító méltányos esetben mérsékelheti, elengedheti vagy részletfizetést engedélyezhet (Ebtv. 72. §).

Ha az ellátást igénylő a határozattal nem ért egyet, a döntés közlésétől számított 15 napon belül lehet **fellebbezni** (2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 99. § 1. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátások iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi **eljárás illeték- és költségmentes** (Ebtv. 75/A. §).

⁸⁸ A biztosítási időtől függő családtámogatási ellátásokat 6 hónapra visszamenőleg lehet igényelni (Ebtv. 61. § 2. bekezdés). Tehát, ha a kérelmező a már folyósított gyermekgondozási támogatás ideje alatt szerez arról tudomást, hogy jogosult lehet esetleg egy kedvezőbb összegű, biztosítási jogviszonytól függő ellátásra, úgy igényét nem érvényesítheti visszamenőleg hat hónapra, csak a kérelem időpontjától.

A terhességi-gyermekágyi segélyben és gyermekgondozási díjban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 16. § 1. bekezdés a. pont).

III. SZOCIÁLIS RÁSZORULTSÁGTÓL FÜGGŐ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt.-, valamint a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról - a továbbiakban: Korm. R.- alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

E törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magyar állampolgárságú, valamint - ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik - a letelepedett vagy bevándorolt, befogadott jogállású, továbbá a magyar hatóságok által menekültként, oltalmazottként, illetve hontalanként elismert gyermekekre, fiatal felnőttekre és szüleire. Az Európai Gazdasági Térség munkavállalóira és családtagjaira, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában érvényes lakóhellyel rendelkeznek. E törvény vonatkozik a menedékjogról szóló törvény⁸⁹ szerint, arra a tizennyolcadik életévét be nem töltött menedékjogi kérelmet benyújtó külföldi gyermekekre, aki jogszabály vagy szokás alapján felügyeletéért felelős nagykorú személy kíséréte nélkül lépett a Magyar Köztársaság területére, vagy a belépést követően maradt felügyelet nélkül, mindaddig amíg ilyen személy felügyelete alá kerül - feltéve, hogy az illető gyermek kiskorúságát a menekültügyi hatóság megállapította.

A rendkívüli gyermekvédelmi támogatást az Európai Szociális Kartát megerősítő országok állampolgárai is kérhetik, amennyiben jogszerűen tartózkodnak Magyarországon. E törvényt kell alkalmazni az ország területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmében, ha az ideiglenes hatósági intézkedés elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével járna. (Gyvt. 4. § 1-3. bekezdés)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, az ingyenes tankönyvellátásnak, pénzügyi támogatásnak, egyéb kedvezményeknek

89 1997. évi LXXX. törvény

az igénybevételére (Gyvt. 19. § 1. bekezdés, lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont).

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre **jogosult** a gyermek, ha az őt gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem⁹⁰ összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 140%-át. Amennyiben azonban a gyermeket egyedülálló szülő,⁹¹ illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy aki nagykorúvá válását követően nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, legfeljebb 23. évének, ha felsőfokú iskola nappali tagozatán tanul, legfeljebb 25. évének betöltéséig az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 130%-át. A jogosultság további feltétele, hogy vagyoni helyzet⁹² vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg a meghatározott mértéket. A vagyoni helyzet vizsgálata kiterjed az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók vagyonára is. (Gyvt. 19. § 2, 6. bekezdés, 20. § 3. bekezdés) A jövedelemszámításnál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző három hónap jövedelmét, egyéb jövedelmeknél pedig a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap átlagát kell figyelembe venni, ettől eltérni akkor lehet, ha a jövedelmi viszonyokban tartós romlás vélelmezhető (Gyvt. 19. § 3. bekezdés, 131. § 2. bekezdés). Az egy főre jutó havi jövedelem számításánál a közös háztartásban élő közeli hozzátartozók tényleges nettó összjövedelmét csökkenteni kell a támogatást kérő és házastársa által, bírósági határozat alapján eltartott rokon részére teljesített tartásdíj összegével (Korm. R. 65. § 4. bekezdés).

A jogosultság elbírálásához a kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá vagyoni, jövedelmi viszonyairól nyilatkozzék, illetve azokat igazolja (Gyvt. 129. § 2. bekezdés). Ha az eljáró szerv a kérelmező vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás- vagy egyéb körülményeinek tisztázására helyszíni szemlét tart, az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és a megállapításokat jegyzőkönyvben (a továbbiakban: környezettanulmány) rögzíti. Az eljárás során felhasználható más hatóság, illetőleg családvédelemmel foglalkozó más szerv vagy személy által készített környezettanulmány is, feltéve, hogy annak elkészítése óta 6 hónap még nem telt el. (Gyvt. 130. § 1-2. bekezdés) Ha az önkormányzat hivatalos tudomása vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozója tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására.

90 Gyvt 5. § r. pont. Lásd még: 1993. évi III. törvény 4. § 1. bekezdés a. pont: a jövedelem az elismert költségekkel és a befizetési kötelezettséggel csökkentett a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint meghatározott, belföldről vagy külföldről származó bevétel.

91 A rendszeres kedvezmény igénylése szempontjából egyedülálló az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa (Korm. R. 65. § 3. bekezdés).

92 Vagyon alatt azt a hasznosítható ingatlant, járművet, vagyoni értékű jogot kell érteni, amelynek egy főre jutó értéke a gyermeket gondozó családban külön-külön számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének húszszorosát, vagy együtt számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hetvenszorosát meghaladja, azzal, hogy nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű (Gyvt. 19. § 7. bekezdés).

Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 70%-át, a valós jövedelem az igazolt fenntartási költségek figyelembevételével kerül megállapításra. Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 15 napon belül köteles közölni a pénzbeli ellátást igénylő szülő vagy más törvényes képviselő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő, az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók személyi jövedelemadójának alapját. (Gyvt. 131. § 4-5. bekezdés) A vagyoni helyzet vizsgálata során nem tekinthető hasznosítható ingatlannak a forgalomképtelen, az elidegenítési tilalom alatt álló és a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan (Korm. R. 65. § 6. bekezdés).

A kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 19. § 4. bekezdés, Korm. R. 66. § 1-2. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,
- a támogatást kérő szülővel közös háztartásában élő valamennyi vér szerinti és örökbe fogadott gyermeket, valamint a házastárs gyermekeit,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki átmenetileg tartózkodik háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül.

A családba fogadott vagy harmadik személynél elhelyezett gyámság alatt álló gyermek a jövedelemszámítás szempontjából nem tekinthető a támogatást kérővel közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak. A reá nézve igényelt támogatás megállapításánál a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat⁹³ kell figyelembe venni. (Korm. R. 66. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak részére **gyermekétkeztetés** esetén a bölcsődés, az óvodás, az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermek intézményi térítési díja 100%-át, ezt követően a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig az intézményi térítési díj 50%-át kell **kedvezményként** biztosítani (Gyvt. 148. § 5. bekezdés a-b. pont, 9. bekezdés). A kedvezményben részesülők számára **óvodáztatási támogatás** állapítható meg,⁹⁴ továbbá a **tankönyvek ingyenesen** állnak rendelkezésre (lásd még a

93 A gyám működéséért díjazást nem követelhet, a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat (tartásdíj, gondozási díj, árvaellátás stb.) azonban az ő kezébe kell folyósítani (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 104. § 1. bekezdés).

94 Az óvodáztatási támogatás feltételeit lásd a 148-149. oldalakon

2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont). Az önkormányzat jegyzője annak részére, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága a tárgyév augusztus 1-jén fennáll, a tárgyév augusztus hónapjában, ha a jogosultsága tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában pénzbeli támogatást folyósít. A támogatás összege 2011-ben gyermekenként 5800 forint. A pénzbeli támogatás összegének emeléséről az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt. (Gyvt. 20/A. § 1-2. bekezdés, lásd még a 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről 62. § 3. bekezdés.)

A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - a nevelési-oktatási intézmény vezetője - a fenntartó által megállapított szabályok keretei között - a gyermek egyéni rászorultsága alapján további gyermekenkénti kedvezményt állapíthat meg (Gyvt. 148. § 7. bekezdés).

A feltételek fennállása esetén az önkormányzat jegyzője **1 év időtartamra** megállapítja a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát (Gyvt. 20. § 2. bekezdés). A kedvezményre való jogosultság **ismételt** megállapításához a szülőnek vagy más törvényes képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak új kérelmet kell előterjesztenie (Korm. R. 66/A. § 2. bekezdés). A rendszeres kedvezményre való jogosultság ismételt megállapítása iránti kérelem a korábbi jogosultság időtartama alatt, annak megszűnését megelőző három hónapban is benyújtható. Ebben az esetben az új jogosultságot a korábbi jogosultság megszűnését követő naptól kell megállapítani. (Korm. R. 66/A. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő,⁹⁵ illetve a nagykorú jogosult a **lakcíme** szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál terjeszti elő (Gyvt. 20. § 1. bekezdés). Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a **lakóhelye** található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a **tartózkodási hely** határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala **illetékes**. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 65. § 1. bekezdés):

- a R. 3. számú melléklet szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal együtt,
- a gyámkielölő határozatot,
- egyedülálló kérelmező esetén az egyedülállóság tényére vonatkozó nyilatkozatot,

⁹⁵ A szülőn kívül a gyám és a gondnok (Korm. R. 2. § b. pont).

- a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos gyermek egészségi állapotára vonatkozó igazolást,
- az oktatási intézmény igazolását a nappali oktatás munkarendje szerint fennálló tanulói vagy hallgatói jogviszonyról.

Amennyiben a rendszeres kedvezményre vonatkozó igényt nem formanyomtatványon nyújtják be, úgy a kérelem benyújtása napjának az írásbeli kérelem benyújtásának igazolt napját kell tekinteni, feltéve, hogy a formanyomtatványon történő utólagos bejelentés megtörténik. (Korm. R. 65. § 2. bekezdés) A rendszeres kedvezményre való jogosultság kezdő időpontja a kérelem benyújtásának napja (Korm. R. 66/A. § 1. bekezdés).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján folyósított pénzügyi támogatás teljes összegét az önkormányzat részére a központi költségvetés megtéríti (Korm. R. 68. § és a 4. számú melléklet).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés). Lakcímváltozás esetén a szülőnek vagy más törvényes képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak a kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat a korábbi lakcím szerint illetékes jegyző haladéktalanul, de legkésőbb 8 napon belül megküldi a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. A rendszeres kedvezményhez kapcsolódó pénzügyi támogatást - a feltételek fennállása esetén - az új lakcím szerint illetékes jegyző folyósítja. (Korm. R. 66/A. § 4. bekezdés)

A rendszeres kedvezményre való jogosultság bármely okból történő megszüntetése esetén a jogosultság a megszüntető határozat meghozatalát követő második hónap első napján szűnik meg (Korm. R. 67. § 4. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek **gyámjával** rendelt hozzátartozó **jogosult**, aki a gyermek tartására köteles, és nyugellátásban, vagy baleseti nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű rendszeres szociális pénzellátásban, vagy időskorúak járadékában részesül (Gyvt. 20/B. § 1. bekezdés).

A kérelmet a gyám lakóhelye szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell előterjeszteni (Korm. R. 68/A. § 1. bekezdés). A kérelemhez igazolást kell csatolni arról, hogy az igénylő a jogosultsági feltételként meghatározott ellátások valamelyikében részesül (Korm. R. 68/A. § 2. bekezdés). A jogosultságot a gyám lakóhelye szerint illetékes önkormányzat jegyzője határozatlan időre állapítja meg (Gyvt. 20/B. § 2. bekezdés). A kiegészítő gyermekvédelmi támogatás kizárólag pénzügyi ellátásként állapítható meg. A tárgyhónapra esedékes kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

összegét a jegyző a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig utólag folyósítja. (Korm. R. 68/B. § 2-3. bekezdés)

A támogatás havi **összege** - gyermekeként - az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22 százaléka (Gyvt. 20/B. § 3. bekezdés).

A jegyző annak, akinek kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultsága a tárgyév augusztus 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában - az augusztus hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett -, ha a jogosultság a tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában - a november hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett - pótlékot folyósít, melynek összege 2011-ben gyermekeként 8400Ft (Gyvt. 20/B. § 4-5. bekezdés, 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről 62. § 4. bekezdés).

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást jogerősen megállapították, az a kérelem benyújtásától esedékes azzal, hogy ha a kérelmet a tárgyhónap tizenötödikéig nyújtották be, a támogatás teljes összegét, a tárgyhónap tizenötödikét követően nyújtották be, a támogatás ötven százalékát kell kifizetni (Gyvt. 20/B. § 6. bekezdés).

A jogosultság feltételeit a jegyző évente legalább egyszer felülvizsgálja. Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultság megszűnik, az a jogosultság megszűnésének hónapjáig esedékes azzal, hogy ha a megszűnés a tárgyhónap tizenötödikéig következik be, a támogatás ötven százalékát, ha a tárgyhónap tizenötödikét követően következik be, a támogatás teljes összegét kell kifizetni. (Gyvt. 20/B. § 7. bekezdés)

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra jogosult személy lakóhelye a támogatás folyósításának időtartama alatt megváltozik, a változás hónapjára járó támogatást a korábban folyósító jegyző teljes összegben folyósítja (Korm. R. 68/C. § 1. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A támogatást a jegyző a központi költségvetés terhére folyósítja (Korm. R. 68/D. § és az 5. számú melléklet).

Óvodáztatási támogatás

Az önkormányzat jegyzője annak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeknek a szülője részére, aki a három-, illetve négyéves gyermekét beíratta az óvodába, továbbá

gondoskodik gyermeke rendszeres óvodába járatásáról, a gyermek óvodai beíratását követően első alkalommal gyermekenként 20000Ft, a gyermek beíratását követően második és további alkalommal esetenként és gyermekenként 10000Ft **pénzbeli ellátást** folyósít.⁹⁶ A támogatás folyósításának további feltétele, hogy a szülő nyilatkozzon arról, hogy gyermekének hároméves koráig legfeljebb az általános iskola nyolcadik évfolyamát fejezte be. Az önkormányzat rendeletben előírhatja, hogy az első alkalommal folyósításra kerülő pénzbeli támogatás helyett a szülőnek gyermeke részére természetbeni támogatás nyújtható. A **természetbeni támogatást** a gyermek beíratását követő 21 napon belül kell a szülő rendelkezésére bocsátani. (Gyvt. 20/C. §)

A kérelmet a Korm. R. 11. számú mellékletén, a szülő lakcíme szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell benyújtani. A támogatásra való jogosultságot akkor lehet megállapítani, ha a szülő a gyermekét annak az évnek az utolsó napjáig beíratta az óvodába, amelyben a gyermek a negyedik életévét betöltötte. (Korm. R. 68/F. § 3-4. bekezdés) Az óvodáztatási támogatásra való jogosultságot megállapító határozatban tájékoztatni kell a szülőt a további óvodáztatási támogatás folyósításának időpontjairól és feltételeiről (Korm. R.68/I. § 1. bekezdés).

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban **részesülhet** a gyermek, ha a család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került. Elsősorban azokat a gyermekeket, illetve családokat kell alkalmanként rendkívüli támogatásban részesíteni, akiknek az ellátásáról más módon nem lehet gondoskodni, illetve az alkalmanként jelentkező többletkiadások - különösen a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása, a gyermek fogadásának előkészítéséhez kapcsolódó kiadások, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásának, illetve a gyermek családba való visszakerülésének elősegítése, betegség vagy iskoláztatás - miatt anyagi segítségre szorulnak. (Gyvt. 21. § 1-2. bekezdés)

A rendkívüli támogatás iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő a **lakcíme** szerint illetékes önkormányzat polgármesteri hivatalánál vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott szervnél terjeszti elő (Gyvt. 21. § 3. bekezdés). A kérelem továbbá benyújtható bármely település önkormányzatánál, ha a késelem a gyermek életét, testi épségét veszélyezteti. Ez esetben a támogatást biztosító önkormányzat követelheti az illetékes önkormányzattól a kifizetett támogatás megtérítését. (Gyvt. 125. § 1. bekezdés)

⁹⁶ Első alkalommal: ha a gyermek óvodai beíratása az év első felében történik, és a beíratás óta legalább két hónap eltelt, a beíratás évének júniusában; ha az év első felében történik, de júniusig nem telt el két hónap, a beíratás évének decemberében; ha az év második felében történik és legalább két hónap eltelt, a beíratás évének decemberében; az év második felében történik, de a beíratás évében decemberig nem telt el két hónap, a következő év júniusában jár a támogatás. A beíratást követően második és további alkalommal a tárgyév júniusában és decemberében jár a támogatás. (Gyvt. 20/C. § 1. bekezdés)

Gyermektartásdíj megelőlegezése

Gyermektartásdíj megelőlegezésére **jogosult**, aki részére a tartásdíjat a bíróság jogerős határozatában már megállapította (Gyvt. 22. § 1. bekezdés a. pont), feltéve, hogy az legalább hat hónapja behajthatatlan, és a kérelmező igazolja, hogy kérte a bírósági végrehajtási eljárás megindítását, és a kötelezett munkabérére, más rendszeres jövedelmére, illetve egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménytelen volt, vagy a végrehajtás szünetel. Részösszegű megfizetés vagy behajtás esetén annak mértéke nem haladta meg a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át. (Korm. R. 70. § 1-2. bekezdés)

További feltétele az ellátás megállapításának hogy a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi **átlagjövedelem** nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét (Gyvt. 22. § 1. bekezdés c. pont). A jövedelem számításánál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél 3 hónapot, egyéb jövedelmeknél 1 évet kell figyelembe venni (Gyvt. 131. § 2. bekezdés).

A jövedelem számításánál a kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 22. § 4. bekezdés, 19. § 4. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki, átmenetileg tartózkodik a háztartáson kívül, így különösen diákokotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül (Korm. R. 66. § 2. bekezdés).

A gyermektartásdíj megelőlegezését a gyermek **nagykorúvá** válása után is meg lehet állapítani, illetve a már megállapított gyermektartásdíj továbbfolyósítható addig az időpontig, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig (Gyvt. 22. § 7. bekezdés).

Nem állapítható meg a gyermektartásdíj megelőlegezése, ha a kötelezett (Gyvt. 22. § 5. bekezdés):

- külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- lakóhelye olyan államban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- a jogosulttal közös háztartásban él.

Nincs helye a gyermektartásdíj megelőlegezésének a részösszegű megfizetés vagy részösszegű behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át meghaladja, illetve ha a gyermektartásdíj lejárt (Gyvt. 22. § 6. bekezdés).

A megelőlegezett tartásdíj **összege** a bírósági határozatban megállapított összeg, százalékos marasztalás esetén az alapösszeg, illetve annak legalább 50%-a, ha a gyermek tartását a gondozó szülő részben tudja biztosítani (Gyvt. 23. § 1-2. bekezdés).

A megállapított gyermektartásdíj megelőlegezése a **kérelem benyújtásától** esedékes (Gyvt. 24. § 1. bekezdés). A támogatás teljes összege jár, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-éig, 50%-a, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-ét követően nyújtották be. Ha a jogosultság a tárgyhónap 15-éig szűnik meg, az ellátás 50%-a, 15-ét követően az ellátás teljes összege jár. (Gyvt. 24. § 2, 7. bekezdés)

A megelőlegezett gyermektartásdíjat, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig kell **folyósítani** (Korm. R. 74. § 1. bekezdés).

Az ellátást megállapító határozat a fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható (Gyvt. 23. § 3. bekezdés).

A **folyósítás időtartama** legfeljebb 3 év. Indokolt esetben a megelőlegezés egy alkalommal, legfeljebb további 3 évre ismét elrendelhető. Nem előlegezhető ismételt meg a gyermektartásdíj, ha az előzőleg folyósított összeget a kötelezettől 3 éven át nem sikerült behajtani. (Gyvt. 24. § 1. bekezdés, Korm. R. 70. § 4. bekezdés)

Az ellátás folyósítását **fel kell függeszteni**, ha a kérelmezőnek jövedelmében változás következett be, illetve a kötelezett a kérelmező részére közvetlenül fizet tartásdíjat, vagy a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve az egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménnyel jár. Abban az esetben is fel kell függeszteni az ellátás folyósítását, ha a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését rendelték el. Az ellátás folyósítása legfeljebb 6 hónapra függeszthető fel. A gyámhivatal a felfüggesztést követő vizsgálat eredményeképpen elrendelheti a megelőlegezett tartásdíj továbbfolyósítását vagy megszüntetését. (Gyvt. 24. § 3-4. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha a gyermek - a gyámhivatal, illetve a bíróság végrehajtható határozata alapján - a külön élő másik szülő vagy más személy gondozásába kerül, vagy a gyermek nagykorúvá vált, és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat, illetve a gyermeket a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette, vagy a kötelezett meghalt (Gyvt. 24. § 5. bekezdés).

Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a lakóhelye található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a tartózkodási hely határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala illetékes. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

Gyermektartásdíj megelőlegezése iránti eljárás a jogosult nagykorú gyermek kérelmére is indulhat (Korm. R. 69. § 2. bekezdés). A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy a jogosultságot kizáró ok nem áll fenn, meg kell jelölni azokat az okokat, tényeket, amelyek a kérelmet megalapozzák (Korm. R. 69. § 3. bekezdés, Gyvt. 22. § 5-6. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell**:

- a rendelet 7. sz. melléklete szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal,
- a gyermektartásdíjat megállapító jogerős bírósági határozatot,
- nagykorú jogosult esetén a középfokú nappali oktatási intézményben folytatott tanulmányokról szóló igazolást,
- a gyermektartásdíj eredménytelen végrehajtását igazoló, illetve a végrehajtás szünetelését kimondó 6 hónapnál nem régebbi foglalási jegyzőkönyvet, vagy a gyermektartásdíj behajtása iránti eljárás megindítását igazoló okiratot (Korm. R. 69. § 4. bekezdés).

A gyámhivatal a határozatát közli a kötelezett munkáltatójával, a végrehajtást foganatosító bírósággal, illetve az önálló bírósági végrehajtóval, a jogosult és a kötelezett lakcíme szerint illetékes ügyészséggel és jegyzővel, valamint a gyámhivatal székhelye szerint illetékes jegyzővel (Korm. R. 73. § 2. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes (Gyvt. 131. § 3. bekezdés). A tárgy hónapra esedékes megelőlegezett gyermektartásdíjat a tárgy hónapot követő hónap 5. napjáig kell folyósítani (Korm. R. 74. § 1. bekezdés).

Az ellátás továbbfolyósítása esetén az erre vonatkozó kérelmet a gyermektartásdíj megelőlegezésének lejártát megelőzően kell benyújtani (Korm. R. 69. § 5. bekezdés).

Amennyiben a gyermektartásdíj megelőlegezésének időtartama alatt a gyámhivatal illetékessége megváltozik, a megelőlegezett gyermektartásdíjat a jogosult új lakóhelye szerint illetékes gyámhivatal székhelye szerinti jegyző folyósítja tovább (Korm. R. 74. § 3. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

Ha a jogosult a gyermektartásdíj előlegezésének ideje alatt kétszeres tartásdíjat vett fel, az előlegezett tartásdíjat köteles **visszafizetni**. A kötelezett, illetve a jogosult az előlegezés ideje alatt a közvetlenül adott, illetve kapott tartásdíjat az előlegezés elrendelése előtt keletkezett hátralékba nem számíthatja be. (Korm. R. 75. § 1-2. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett gyermektartásdíjat a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 23. § 4. bekezdés).

A megelőlegezett gyermektartásdíjat a **kötelezett** a Polgári Törvénykönyvben meghatározott kamattal az államnak **megtéríti**. A megelőlegezett gyermektartásdíjnak meg nem térült összegét adók

módjára kell behajtani az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerint. (Gyvt. 24. § 8. bekezdés).

Otthonteremtési támogatás

Az otthonteremtési támogatást az kérheti, aki a 18. életévét 1997. október 31-ét követően töltötte be. Aki 1997. november 1-jét megelőzően töltötte be a 18. életévét, arra a 21/1989. (VII. 25.) SZEM rendeletben foglaltak érvényesek. (Gyvt. 160. § 2. bekezdés) Az 1997. november 1-je és 2003. január 1-je között nagykorúvá vált azon fiatal felnőtt otthonteremtési támogatás iránti kérelmét, akinek a kétéves időtartamú nevelésbe vétele a nagykorúvá válással szűnt meg, a 2002. december 31-éig hatályos Gyvt. rendelkezései szerint kell elbírálni (2002. évi IX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról 106. § 3. bekezdés).

Otthonteremtési támogatásra **jogosult**, akinek legalább hároméves időtartamú megszakítás nélküli nevelésbe vétele a nagykorúvá válásával szűnt meg (Gyvt. 25. § 2. bekezdés a. pont). Ennél lehet rövidebb az időtartam, ha a nevelésbe vétel a szülők felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy a szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, illetve a gyermek ismeretlen szülőktől származik (Gyvt. 25. § 4. bekezdés, 80. § 1. bekezdés a-c. pont). A nevelésbe vétel időtartamába az ideiglenes hatályú elhelyezés időtartamát is be kell számítani, feltéve, ha a gyermeket ideiglenesen nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban helyezték el (Gyvt. 25. § 3. bekezdés).

Csak az kérheti a támogatást, akinek nagykorúvá válásának időpontjában a készpénz⁹⁷ és ingatlan **vagyonának**⁹⁸ értéke nem haladja meg a legkisebb öregségi nyugdíj 60-szorosát. Az öregségi nyugdíj legkisebb összegeként az otthonteremtési támogatás megállapítása időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegét kell figyelembe venni. A készpénz vagyonba a keresményből, valamint az árvaellátásból származó megtakarítás nem számítható be. (Gyvt. 25. § 2. bekezdés b. pont, 3. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermeket nagykorúságának elérése előtt 6 hónappal írásban tájékoztatja az otthonteremtési támogatás lehetőségéről (Gyvt. 27. § 1. bekezdés).

A támogatás **összege** a 4 évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételnél a támogatás megállapításakor érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 40-szerese. A 4 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50-szerese. Az 5 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 60-szorosa. Ha a jogosult vagyonnal rendelkezik, a támogatást a fenti összeghatárokig kell kiegészíteni. (Gyvt. 26. § 1. bekezdés)

97 A gyámügyi fenntartásos betétben elhelyezett családi pótlék összege is készpénz vagyonnak számít.

98 A vagyonról lásd 92. lábjegyzetet.

A kérelmet az igénylő a nagykorúvá válását követően, de legkésőbb 30. életévének betöltéséig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő. (Gyvt. 27. § 2. bekezdés)

A kérelmezőnek **nyilatkozni kell** (Gyvt. 25. § 2-4, 6. bekezdés, Korm. R. 77. §):

- a jogosultsági feltételek meglétéről, illetve az utógondozóval való együttműködésről,
- a pénzfelhasználási tervről (ingatlanvásárlás, felújítás, bérleti díj, lakáscélú előtakarékoság, stb.).

A gyámhivatal beszerzi (Korm. R. 78. § 1. bekezdés):

- a nagykorúvá vált vagyonáról szóló értesítést,
- a volt vagyonkezelő végszámadását,
- a nevelésbe vett gyermek tulajdonában álló ingatlanra vonatkozó adó- és értékbizonyítványt,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálattól a nevelésbe vétel időtartamáról szóló igazolást,
- az otthonteremtési támogatással megszerezni kívánt ingatlan adó- és értékbizonyítványát.

A gyámhivatal szükség esetén környezettanulmányt szerez be, és a kérelmező utógondozójától javaslatot kér az otthonteremtési támogatás céljának és a pénzfelhasználási tervnek a megvalósíthatóságáról, az együttműködés feltételeiről, a támogatás összegének felhasználási, valamint elszámolási módjáról és várható időpontjáról (Korm. R. 78. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal a támogatás iránti kérelem megérkezését követő 15 napon belül az utógondozás vagy utógondozói ellátás alatt nem álló kérelmező részére a lakcíme szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki. Az utógondozó a támogatás céljának megvalósulásához a támogatásról való elszámolásig segítséget nyújt. (Gyvt. 25. § 7. bekezdés, Korm. R. 78. § 3. bekezdés)

A támogatás felhasználható részben vagy egészben a fiatal felnőtt tulajdonába kerülő építési telek, életvitelszerű lakhatásra alkalmas lakás, családi ház, tanya vásárlására, illetve építésére, lakhatóvá tételére, tulajdon vagy tulajdonrész szerzéssel járó felújítására vagy bővítésére, bérlakás bérleti díjának kifizetésére, önkormányzati bérlakásának felújítására, bérlői jogviszony megvásárlására, államilag támogatott lakásprogramban vagy lakás-előtakarékossági programban való részvételre, valamint otthonteremtést elősegítő hitelintézeti kölcsön egyösszegű törlesztésére. Indokolt esetben az otthonteremtési támogatás felhasználható a tartósan beteg vagy fogyatékos fiatal felnőtt megfelelő ellátását biztosító, bentlakásos szociális intézménybe fizetendő egyszeri hozzájárulásra is (Gyvt. 25. § 5. bekezdés). Ha a fiatal felnőtt az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel, a gyámhivatal az otthonteremtési támogatás összegének részletekben történő kifizetéséről dönthet (Gyvt. 26. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal jogosult 5 évig az ingatlan **elidegenítési tilalmát** bejegyeztetni. A jogosult kérelmére, körülményeinek lényeges változása esetén, a gyámhivatal a tilalmat feloldhatja. (Gyvt. 26. § 5-6. bekezdés, Korm. R. 80. § 2. bekezdés)

A gyámhivatal székhelye szerinti jegyző a határozat jogerőre emelkedését követő hónap utolsó napjáig intézkedik az otthonteremtési támogatás összegének, részösszegének kifizetése iránt (Korm. R. 81. § 1. bekezdés).

A támogatás felhasználásáról legkésőbb annak megállapítását követő 1 éven belül **el kell számolni** kivéve, ha a jogosult az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel. Ebben az esetben az otthonteremtési támogatás felhasználásáról az utolsó részlet kiegyenlítését követő hónap utolsó napjáig kell elszámolni. (Gyvt. 26. § 3. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett otthonteremtési támogatást a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 26. § 4. bekezdés).

IV. NORMATÍV KEDVEZMÉNYEK

Ingyenes tankönyvellátás

Normatív kedvezményként az iskolának biztosítania kell az ingyenes tankönyvellátást a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, sajátos nevelést igénylő,⁹⁹ a három- vagy többgyermekes családban nevelkedő, valamint a nagykorúvá vált és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult tanulók részére. A felsoroltakon túl ingyenes a tankönyv a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók részére. Az ingyenes tankönyvellátás az iskolától történő kölcsönzéssel, a napköziben, tanulószobán elhelyezett tankönyvek igénybevételével, használt tankönyvek biztosításával vagy a megvásárláshoz nyújtott támogatással oldható meg. (2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4-5. bekezdés)

Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye

50%-os mértékű normatív kedvezményt kell biztosítani az intézmény vezetőjének a nappali rendszerű oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, a három- vagy többgyermekes

⁹⁹ Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista; több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos; pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott, pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 121. § 1. bekezdés 29. pont).

családban nevelkedő, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek étkeztetésére. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő bölcsődések és óvodások, az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermekek 100%-os normatív kedvezményt kapnak az intézményi térítési díjból. A térítési díjat az intézmény vezetőjének a kedvezmények figyelembevételével kell megállapítani. A normatív kedvezmény csak egy jogcímen vehető igénybe. A normatív kedvezményt a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig kell biztosítani.

A kedvezmény megállapításánál közös háztartásban élőknek kell tekinteni a 18 éven aluli; a 25 évesnél fiatalabb, közép- vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanuló; valamint az életkortól függetlenül a tartósan beteg vagy a súlyos fogyatékos gyermeket. A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - az intézmény vezetője a gyermek egyéni rászorultsága alapján további kedvezményt állapíthat meg. (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 148. §)

ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

I. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ILLETÉKESSÉGI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.), az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról - a továbbiakban: Nytv. - valamint a 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

Az önkormányzatok az ellátásokat **szociális igazgatási eljárások** során állapítják meg. Az Szt. értelmében **szociális ellátásokra** a magyar állampolgárok, a bevándoroltak, a letelepedettek, a hontalanok és a magyar hatóság által menekültként elismert személyek **jogosultak**. Ugyancsak jogosultak szociális ellátásra a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (2007. évi I. törvény) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek,¹⁰⁰ amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. Emellett a települési önkormányzatok kötelesek szállást, étkezést és átmeneti segítyt biztosítani az Európai Szociális Kartát megerősítő országok¹⁰¹ jogszerűen Magyarországon tartózkodó állampolgárai számára is, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. (Szt. 3. § 1-2. bekezdés, 3. bekezdés a. pont)

Az Szt. 5. §-ának 1. bekezdése szerint a szociális igazgatási eljárások lefolytatására a Ket. **rendelkezéseit kell alkalmazni**.

A Ket. szerint, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

100 Az Európai Unió tagállama és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgára,
- az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállású személy,
- az EGT-állampolgár magyar állampolgársággal nem rendelkező, az EGT-állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagja,
- a magyar állampolgár magyar állampolgársággal nem rendelkező, a magyar állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagja,
- az az EGT-állampolgárt vagy a magyar állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó személy, aki
- a magyar állampolgár eltartottja, vagy vele legalább egy éve egy háztartásban él, illetve akiről súlyos egészségügyi okból a magyar állampolgár személyesen gondoskodik,
- abban az országban, ahonnan érkeznek – az EGT-állampolgár eltartottja volt, vagy vele egy háztartásban élt, illetve akiről súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár személyesen gondoskodik, és a hatóság családtagként való beutazását és tartózkodását engedélyezi (A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 1. § 1. bekezdés).

101 Az Európai Szociális Kartát megerősítő országok: Ausztria, Belgium, Ciprus, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Írország, Lengyelország, Luxemburg, Magyarország, Málta, Nagy-Britannia, Norvégia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Törökország.

Az Szt. azonban az illetékességgel kapcsolatban másképp rendelkezik, 2007. január 1-jétől úgy, hogy: „A kérelmet - ha e törvény másként nem rendelkezik - az a szociális hatáskört gyakorló szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. Ha a kérelmezőnek több lakcíme van, az illetékességet az a lakóhely vagy tartózkodási hely alapozza meg, ahol életvitelszerűen lakik.” (Szt. 32/A. § 1. bekezdés)

Korábban hasonló rendelkezés 63/2006. Korm. R. 2. §-ában szerepelt, és gyakorlati alkalmazása már akkor is szinte megoldhatatlan problémákat okozott, hiszen a szabály nem vesz arról tudomást, hogy a kérelmezők jelentős része (a KSH adatai szerint 500.000 ember) olyan helyen lakik, ahol semmilyen címmel nem rendelkezik. A hatályos szabályozás szerint azoknak az estében, akik több lakcímmel rendelkeznek, és azok egyikén sem laknak, nincs olyan önkormányzat, amely köteles lenne a szociális ellátás iránti kérelmeiket elbírálni. Esetükben arra való hivatkozással, hogy a kérelmező nem lakik életvitelszerűen a lakcímén, bármelyik önkormányzat jogszerűen elutasító határozatot hozhat, míg az az önkormányzat, melynek területén ténylegesen lakik, semmiképpen nem lehet illetékes, hiszen ott nincsen címe. A problémát általánosságban és konkrét ügyekhez kapcsolódva is folyamatosan jelezzük az illetékes szakminisztériumnak, de eddig a rendezés érdekében érdemi lépés nem történt.

Annak érdekében, hogy az ügyfelek meglévő jogosultságait mégis érvényesíteni tudjuk, a konkrét ügyekhez kapcsolódó gyakorlati lépéseket érdemes tenni. Amennyiben a kérelmező be tud jelentkezni oda, ahol ténylegesen lakik, ezt érdemes még a kérelem benyújtását megelőzően megtenni, és az új lakcím szerinti önkormányzattól kérni az ellátás megállapítását. Amennyiben ez nem lehetséges (pl. a szállásadó vagy az önkormányzati lakás esetében az önkormányzat nem jelenti be, vagy esetleg az ügyfél közterületen lakik), a korábbi szabályozásnak megfelelően a lakóhely (állandó lakcím) szerinti önkormányzattól érdemes kérni az ellátást. A kérelmekbe minden esetben részletesen bele kell írni minden lakcímmel kapcsolatos adatot (lakóhely - korábban állandó lakcím; tartózkodási hely - korábban ideiglenes lakcím), és nyilatkozni kell, hogy az ügyfél ténylegesen hol is lakik.¹⁰² Ezek az adatok azért alapvető fontosságúak, mert amennyiben az önkormányzat rendelkezésére állnak, nem zárhatja le elutasító határozattal a szociális igazgatási eljárást, hanem a Ket. 22. § 2. bekezdésének megfelelően köteles azt haladéktalanul áttenni az illetékes szervhez.¹⁰³ Amennyiben a második önkormányzat is azt állapítja meg, hogy nem illetékes, úgy az önkormányzatok kötelesek egymás között nyolc napon belül megkíséríteni a vita eldöntését, illetve, ha ez nem vezet eredményre, az illetékest a vita eldöntését kérő önkormányzat szerinti kormányhivatal vezetője jelöli ki tizenöt napon belül. Amennyiben esetleg az önkormányzatok nem fordulnak a kormányhivatalhoz, ezt érdemes a

102 Amennyiben a kérelmező közterületen lakik, arról érdemes nyilatkozni, hogy melyik településen, kerületben. A kérelem elbírálását ezekben az esetekben segítheti, ha a nyilatkozatban megjelölt településen, kerületben lakcíme is van.

103 Ha mégis elutasító határozat születik, az jogszerűtlen, a Ket.-re való hivatkozással meg kell fellebbezni.

kérelmezőnek megtenni, mert ezt követően az ellátást általában meg szokták állapítani, hiszen a kormányhivatal határozatát az önkormányzatoknak kötelező végrehajtani.¹⁰⁴ (Ket. 23. §)

A fenti szabályoktól eltérő módon rendelkezik Szt. 6. §-a hajléktalan személyek esetében, akiknek ügyében az az önkormányzat illetékes, amelynek területét a **hajléktalan személy** az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelöli. Hajléktalannak e paragrafusban azokat tekintik, akik lakóhellyel nem rendelkeznek, illetve lakóhelyük hajléktalan szállás.¹⁰⁵ (Szt. 4. § 2. pont)

Az Nytv. viszont nem ismeri a lakcím nélküiség fogalmát, rendelkezései értelmében a lakóhellyel nem rendelkező hajléktalan embereket a szállásadóknak - amennyiben 10 napot meghaladóan hajléktalanszállón tartózkodnak - az intézményekbe be kell jelenteniük, Az ideiglenes szálláshellyel sem rendelkező hajléktalan személynek pedig lakóhelyeként azt a települést (fővárosi kerületet) kell bejelentenie, ahol szokásosan megtalálható (146/1993. Korm. rendelet 36. § 3-4. bekezdés). A **közterületre való bejelentés** azonban komoly problémákat okozhat az ügyfél jogosultságainak érvényesítésében, hiszen például a Szt. szövege alapján az ilyen címmel rendelkező nem tekinthető hajléktalannak, illetve egyéb jogszabályok sem ismerik ezt a fogalmat.

További nehézségeket okoz, hogy a Szt. nem ismeri az Nytv.-ben szereplő **fiktívált lakcím** fogalmat sem (146/1993. Korm. rendelet 34. § 3. bekezdés), az ügyintézők során gyakori, hogy egyes önkormányzatok azért vitatják illetékességüket, mert az ügyfél lakcíme már fiktívált. Azonban nincs olyan jogszabály, amelyik kimondaná, hogy a fiktívált lakcím nem teremt illetékességet, ezért érdemes az erre hivatkozó elutasító határozatokat megfellebbezni.

Ez a viszonylag bonyolult, és egymásnak ellentmondó szabályozás a gyakorlatban igen sok nehézséget okoz, a hajléktalan (lakóhely nélküli, vagy menhelyre bejelentett) emberek **illetékességi problémák** miatt jellemzően nem jutnak hozzá az Szt.-ben meghatározott ellátásokhoz.¹⁰⁶

Összefoglalva, a lakóhellyel nem rendelkezők, vagy hajléktalan szállásra bejelentettek annál az önkormányzatnál illetékesek, amelynek területét nyilatkozatukban tartózkodási helyükként megjelölik. (Ez nem azonos a lakcímnyilvántartásban használt tartózkodási hely - korábban ideiglenes lakcím -

104 Általában tehát hosszú, több hónapos „vándorlás” után, ha az ügyfél elég kitartó és türelmes, ezeket a jogosultságokat lehet érvényesíteni. Az ügyintézés során érdemes odafigyelni arra, hogy a megállapított ellátást a kérelem benyújtásától kell folyósítani, akármilyen hosszán tartott is az eljárás. Ezért az eljárás során kerülni kell, hogy új kérelmet nyújtsunk be, ragaszkodni kell ahhoz, hogy az eredeti kérelmet helyezzék át. Megoldhatatlan esetek, akár évekig elhúzódó eljárások akkor fordulnak elő, ha a államigazgatási hivatal nem dönt, vagy az ügyfél lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye az elhúzódó eljárás alatt megváltozik.

105 A szociális szolgáltatások igénybe vétele esetén ettől eltérően rendelkezik az Szt., ebben az esetben hajléktalannak azt tekinti, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti (Szt. 4. § 3. bekezdés).

106 Az elmúlt évek tapasztalatai szerint a hajléktalanok szociális ellátására vonatkozó szabályok a Szt. minden módosítása után egyre bonyolultabbá, alkalmazhatatlanabbá válnak. Meggyőződésünk, hogy a hajléktalanokra ugyanolyan jogok és kötelezettségek kellene, hogy vonatkozzanak, mint minden magyar állampolgárra, szociális igazgatási eljárásokban való megkülönböztetésük kifejezetten káros. Indokolt lehet a lakcím nélküliek illetékességének meghatározására vonatkozó jogi szabályozás, de egyrészt semmiképpen sem lenne szabad a lakcím nélküiség államigazgatási fogalmát összemosni a hajléktalanság szociológiai fogalmával, másrészt a lakcím nélküliekre vonatkozó illetékességi szabályozást is célszerűnek látszana nem a Szt.-ben, hanem az Ket.-ben szerepeltetni. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a Ket. új elemként emeli be az illetékesség meghatározásába a szálláshely fogalmát, miközben ezt a Szt. nem használja, ennek gyakorlati alkalmazásáról még nincsenek tapasztalatok.

fogalmával.) A lakcímnélküliek ügyében tehát szociális igazgatási eljárásra az a szociális igazgatási szerv az illetékes, amelynek illetékességi területén a kérelmező tartózkodik.

Kivételt képeznek ez alól **a fővárosban tartózkodó hajléktalan** emberek (lakcímnélküliek vagy hajléktalan szállásra bejelentettek) időskorúak járadéka, rendszeres és átmeneti szociális segély ügyei, amelyek az Szt. 1996-1997-es módosítása után a Fővárosi Önkormányzathoz kerültek (Szt. 32/E. §, Szt. 37/G. § 7. bekezdés, Szt. 45. § 5. bekezdés). Ezen ellátásokat a Fővárosi Szociális Rendelet (40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről) szabályozza, melyet az önkormányzati szociális ellátásokról szóló anyagunk negyedik fejezetében ismertetünk.

A Szt. 7. §-a értelmében minden önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles a rászorulóknak átmeneti segélyt, étkeztést és szállást biztosítani, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. Az ily módon kifizetett átmeneti segély összege a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező (a segélyezett lakóhelye - állandó lakcíme - szerinti önkormányzattól) visszaigényelhető.

Sajnos az önkormányzatok - tapasztalataink szerint - nem tartják be a fenti szabályokat, amennyiben illetékességi problémák adódnak, a szóban előadott kérelmekre el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, vagy elindítják ugyan, de illetékesség hiányában lezárják az eljárást. Ezért az eljárás minden szakaszában kiemelten figyelni kell arra, hogy a Ket. rendelkezéseit betartsák, és ha jogszabálysértést tapasztalunk, fellebbezést kell benyújtani, illetve az államigazgatási hivatalhoz fordulni.

II. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -; a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól - a továbbiakban: 63/2006. Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A szociális igazgatási eljárások **költség és illetékmentesek** (Szt. 16. §).

A szociális hatáskört gyakorló szerv **tájékoztatást nyújt** a törvény szerinti pénzbeli és természetbeni ellátások igénybevételi feltételeiről és az igényléshez szükséges iratokról (Szt. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a szociális rászorultságtól függő **pénzbeli ellátások iránti kérelmet** a jegyző hatáskörébe tartozó ellátás esetén (időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj) a kérelmező lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell előterjeszteni. A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó ellátás esetén (lakásfenntartási támogatás, a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolására megállapított

ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély) az önkormányzat rendeletében meghatározott önkormányzati szervnél kell a kérelmet előterjeszteni. (Szt. 32. § 1. bekezdés, 25. § 3 bekezdés)

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások megállapítása iránti kérelemnek tartalmaznia kell az a jogosult természetes személyazonosító adatait; a jogosult állampolgárságát, illetőleg bevándorolt, letelepedett vagy menekült jogállását, belföldi lakó-, illetőleg tartózkodási helyét; a jogosult Társadalombiztosítási Azonosító Jelét (TAJ szám) és az igényelt szociális ellátás jogosultsági feltételeire vonatkozó adatokat, nyilatkozatokat. Ha a kérelmező a jogosultság megállapításához szükséges nyilvános, illetve hatósági, bírósági nyilvántartásban szereplő adatokat nem igazolja, akkor ezek igazolására a hatóság a kérelem elbírálásához szükséges adatok szolgáltatása iránti kérelemmel fordul az adatokról nyilvántartást vezető hatósághoz, bírósághoz vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamarához. (Szt. 18. § a, c, h. pont, Ket. 36. § 2-3. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 1. § 1, 3. bekezdés)

A **lakcím megállapítása** szempontjából a személyi adat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak (63/2006. Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (fizetési számlára) kéri (63/2006. Korm. R. 1. § 2. bekezdés).

Ha a **kérelem elbírálásához** az Európai Unió tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes **más állam**, illetve olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező **hatóságának igazolása szükséges**, akkor közvetítő szervként a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága jár el. A kincstár közvetítői eljárásához a megkereső szervnek meg kell adnia a megkeresendő külföldi hatóság nevét, postacímét, és a pontos kérdést, amelyre választ kíván kapni. A kincstár a **megkeresésnek három hónapon belül** köteles eleget tenni. (Szt. 10. § 8-9. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 3. bekezdés b. pont)

A megkeresés idegen nyelvű fordításáról, valamint a beszerzett igazolás magyar nyelvre történő fordításáról a kincstár gondoskodik. Ha a jövedelemszámításnál nem forintban megszerzett jövedelmet is figyelembe kell venni, az átszámítás a kérelem benyújtása napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon történik. (63/2006. Korm. rendelet 12-13. §)

Szociális ellátásra jogosult **külföldi állampolgárnak** a kérelem benyújtásakor **igazolnia kell** magyarországi **lakcímét**. (63/2006. Korm. rendelet 11. §).

A kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá¹⁰⁷ vagyoni, **jövedelmi helyzetéről nyilatkozzék**, illetve azokat igazolja. A pénzbeli és természetbeni ellátásoknál - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a nyilatkozat és az igazolás tartalmának, illetve benyújtásának részletes szabályait a települési önkormányzatok képviselőtestületei rendeletben szabályozzák.

A jogosultság megállapításakor a havi rendszerességgel járó - nem vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetén a kérelem benyújtását **megelőző hónap** jövedelmét, a **nem havi rendszerességgel szerzett**, illetve vállalkozásból származó jövedelem esetén a kérelem benyújtásának hónapját közvetlenül megelőző **tizenkét hónap** alatt szerzett jövedelem egyhavi átlagát kell figyelembe venni. Vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetében azon hónapoknál, amelyek adóbevallással már lezárt időszakra esnek, a jövedelmet a bevallott éves jövedelemnek e hónapokkal arányos összegében kell beszámítani. Ha a vállalkozási tevékenység megkezdésétől eltelt időtartam nem éri el a 12 hónapot, akkor az egyhavi átlagos jövedelmet a vállalkozási tevékenység időtartama alapján kell kiszámítani. A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a közfoglalkoztatásból származó havi jövedelemnek az öregségi nyugdíj legkisebb összegét meghaladó részét, valamint a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, és a vállalkozásból származó jövedelmet, amennyiben a vállalkozási tevékenység megszűnt. A vállalkozási tevékenység akkor tekinthető megszűntnek, ha az egyéni vállalkozókról szóló törvényben meghatározottak szerint megszűnt, illetve az őstermelői igazolványt visszaadták vagy visszavonták, illetőleg a társas vállalkozást vagy egyéni céget törölték a cégjegyzékből. (Szt. 10. § 1-5. bekezdés)

A családi pótlékot, az árvaellátást és a tartásdíj címén kapott összeget annak a személynek a jövedelmeként kell figyelembe venni, akire tekintettel azt folyósítják (Szt. 4. § 5. bekezdés).

Ha az **önkormányzat** hivatalos tudomása, vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a **jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja**, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és a családja tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 50%-át, a jövedelem a fenntartási költségek figyelembevételével vélelmezhető. (Szt. 10. § 6. bekezdés)

A jövedelemtől függő szociális ellátások esetében a **jövedelem** típusának megfelelő **igazolás** vagy annak fénymásolata a jövedelemről tett nyilatkozat melléklete.

107 Család: egy lakásban, vagy személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális, gyermekvédelmi intézményben együtt lakó, ott bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező közeli hozzátartozók közössége. Közeli hozzátartozó: a házastárs, az élettárs, a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező; a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató; a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek. Közeli hozzátartozónak minősül még korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, az autista, illetve a testi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek, amennyiben ez az állapot a gyermek 25. életévének betöltését megelőzően is fennállt, a 18. életévét be nem töltött gyermek vonatkozásában a vér szerinti és az örökbe fogadó szülő, illetve a szülő házastársa vagy élettársa. (Szt. 4. § 1. bekezdés c-d. pont).

Ha az önkormányzat a **jövedelmet vélelmezi**, akkor az egy főre jutó együttes havi fenntartási költség számításánál csak a saját jövedelemmel rendelkező személyeket lehet figyelembe venni, ide nem értve:

- a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező;
- a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató;
- a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató;
- és korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermekeket, amennyiben ez az állapot 25 éves kora előtt is fennállt.

A **vélelmezett havi jövedelem** nem haladhatja meg a család (háztartás) által lakott lakás és a tulajdonában álló vagyontárgyak egy főre jutó együttes havi fenntartási költségének háromszorosát. Fenntartási költségnek minősülnek a közüzemi díjak, a lakbér, a közös költség, a telefondíj, a kötelező és önkéntes biztosítás díjai, az adó- és adójellegű befizetések, valamint a hiteltörlesztés. (63/2006. Korm. R. 3. §)

Ha a törvény másként nem rendelkezik, **vagyonnak minősül** az a hasznosítható ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. A szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jogosultsági feltételeinek vizsgálatánál nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általa lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

A vagyon meghatározásakor azt az ingatlant kell a személy által lakottnak tekinteni, amelyben a személy lakóhelyként vagy tartózkodási helyként életvitelszerűen tartózkodik. A vagyoni helyzet vizsgálatakor egy ingatlant lehet lakottként figyelembe venni. Mozgáskorlátozottságra tekintettel akkor fenntartott a gépjármű, ha a kérelmező vagy háztartásának tagja a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló kormányrendelet szerint mozgáskorlátozottnak, vagy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény szerint mozgásszervi fogyatékosnak minősül, és a gépjárművet rendeltetésszerűen személyszállításra használják. Háztartásonként egy személygépjárművet lehet mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjárműnek tekinteni.

Ha az önkormányzat **a vagyonnyilatkozatban foglaltakat vitatja**,

- ingatlan esetén a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ingatlan fekvése szerint illetékes Regionális Igazgatósága az ingatlan fekvése szerinti önkormányzati adóhatóság megkeresésével,
- vagyoni értékű jog esetén az Nemzeti Adó- és Vámhivatal az ingatlan fekvése szerinti illetékes megyei (fővárosi) adóigazgatósága megkeresésével,
- egyéb vagyontárgyak esetén a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszervezetének vagy független szakértő bevonásával állapítja meg a forgalmi értéket.

A vagyoni helyzet vizsgálata során a lízingelt dolgon fennálló használati jogot meghatározott időre szóló vagyoni értékű jogként kell figyelembe venni. (63/2006. Korm. R. 4-5. §)

Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága tizenöt napon belül köteles közölni a szociális ellátást igénylő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő személyi jövedelemadójának alapját (Szt. 10. § 7. bekezdés).

Az eljárási **határidő** harminc nap, kivételt képez, ha az ellátás megállapításáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt (az átmeneti segély, a 18. évet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolására megállapított ápolási díj, a temetési segély és a méltányosságból megállapított közgyógyellátás), ez esetben a kérelmet a benyújtást követő testületi ülésen, legkésőbb két hónapon belül kell elbírálni. A határidőt a szociális hatáskört gyakorló szerv vezetője indokolt esetben egy alkalommal tizenöt nappal **meghosszabbíthatja**. (Ket. 33. § 1, 4. bekezdés, Szt. 8. § 1. bekezdés)

A jogosult a jogerős határozatból származó **igényét** a határozat kézhezvételétől számított hat hónapon belül **érvényesítheti** (Szt. 13. § 1. bekezdés).

Ha az igényt jogerősen megállapítják, az ellátás - ha a törvény másképp nem rendelkezik - a **kérelem benyújtásától esedékes** (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Az első fokon a **jegyző** hatáskörébe utalt hatósági ügyekben (időskorúak járadéka, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj, közgyógyellátás) a **szociális és gyámhivatal** jár el felettes szervként (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés).

A **bíróság** a szociális igazgatási eljárás keretében hozott érdemi határozatot¹⁰⁸ megváltoztathatja, illetve ennek megtörténtéig ideiglenes intézkedést rendelhet el, az ellátást átmenetileg megállapíthatja. **Kivételt képeznek** ez alól a szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, az ezzel kapcsolatos határozatot a bíróság nem változtathatja meg.¹⁰⁹ (Szt. 11-12. §, 32. § 2. bekezdés)

Kötelezettséget megállapító (pl. visszafizetés) határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl nincs helye **végrehajtásnak** (Szt. 14. §).

A megállapított pénzbeli és természetbeni szociális ellátások folyósításáról a települési, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) gondoskodik.

A **hajléktalan személyek** rendszeres szociális segélyének, foglalkoztatást helyettesítő támogatásának, valamint időskorúak járadékának folyósításáról a fővárosi főjegyző gondoskodik.

Az időskorúak járadékát, a rendszeres szociális segélyt, az ápolási díjat (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás), a foglalkoztatást helyettesítő támogatást, a havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást, adósságcsökkentési támogatást és átmeneti segélyt **utólag**, minden hónap 5-éig **kell folyósítani**.

¹⁰⁸ Érdemi határozatnak az minősül, ha a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szerv az ügy lényegében hoz döntést (Ket. 71. § 1. bekezdés).

¹⁰⁹ Kivéve, ha jogszabálysértés történt.

Ha a havi rendszeres szociális ellátás, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás és a havi rendszerességgel adott átmeneti segély **nem a teljes hónapra jár**, az ellátás összege az ellátás havi összege harmincad részének és az ellátási napok számának szorzata. (63/2006. Korm. R. 6. § 1-4. bekezdés)

A jogosultságot megállapító szerv az időskorúak járadékára, a rendszeres szociális segélyre és az ápolási díjra (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás) való jogosultság feltételeinek fennállását kétévente, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való **jogosultság feltételeinek fennállását** évente legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a felülvizsgálat során megállapítást nyer, hogy a feltételek továbbra is fennállnak, az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább folyósítja. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha az **öregségi nyugdíj legkisebb összege változik**, a rendszeres szociális ellátás összegét a változás időpontjától számított **három hónapon belül felül kell vizsgálni**. A felülvizsgálat során az emelt összegű rendszeres pénzellátást, a családi pótlékot és az árvaellátást kell figyelembe venni. Ha az ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontjára visszamenőlegesen, ha csökken, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontját követő harmadik hónap első napjától kell folyósítani. (Szt. 25. § 5. bekezdés)

Az ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról **tizenöt napon belül köteles értesíteni** az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A havi rendszeres szociális ellátás összegét, valamint a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság jövedelmi feltételének **fennállását felül kell vizsgálni**, ha az ellátás megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben tartós változás történt, vagy az ellátás megállapításánál figyelembe vett, egy háztartásban élő családtagok létszáma megváltozott. Tartós jövedelemváltozásnak kell tekinteni az újonnan megállapított, illetve megszüntetett rendszeres pénzellátást, továbbá családi pótlékot, árvaellátást, tartásdíjat, a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszony létesítését, feltéve, hogy a jogviszony három egymást követő hónapban fennáll, a keresőtevékenység megszűnését, illetve ha a jogosultság megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben egyéb okból három egymást követő hónapban 10%-nál nagyobb mértékű változás következik be. Ha a rendszeres szociális ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változás bejelentésének, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontjától, ha csökken, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változásra vonatkozó bejelentési kötelezettség határidejének lejártát, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontját követő hónap első napjától kell folyósítani. Ha a felülvizsgálat eredményeként a havi rendszeres szociális ellátásra vagy a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság megszűnik, akkor az ellátás folyósítását a határozat meghozatala hónapjának utolsó napjával meg kell szüntetni. (Szt. 25. § 6-7, 9-10. bekezdés)

Nem kell határozatot hozni, ha az időskorúak járadéka, az ápolási díj, továbbá a családi jövedelemszámításnál figyelembe veendő közeli hozzátartozó nélküli személy számára folyósított rendszeres szociális segély összege kizárólag az öregségi nyugdíj legkisebb összegének emelkedése

miatt változik, és az ellátásban részesülő személynek egyéb jövedelme nincs (63/2006. Korm. R. 7. § 2. bekezdés).

A havi rendszeres szociális ellátás az öregségi nyugdíj legkisebb összegének változása miatt sorra kerülő **felülvizsgálatához** csak a támogatás összegének meghatározásához szükséges jövedelmi adatok kérhetőek be (63/2006. Korm. R. 7. § 4. bekezdés).

Az időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, ápolási díjban, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személy az ellátása terhére **előleg kifizetését kérelmezheti** a jegyzőtől. A kérelem a jogosultság időtartama alatt a hónap 5. napjától 25. napjáig nyújtható be. Előlegként a folyósított ellátás havi összegének legfeljebb 50%-a kérelmezhető. Az előleget a jegyző a kérelem benyújtásának időpontjától számított 5 napon belül - a kérelmezett összeg 100 Ft-ra történő felfelé kerekítésével - egyszerűsített határozattal állapítja meg.

Az előleget a folyósításra kerülő ellátás - közfoglalkoztatás esetén a közfoglalkoztatásból származó havi kereset összege - terhére, **hat egyenlő részletben kell levonni**. A levonás az előleg kifizetését közvetlenül követő folyósítással kezdődik. Az előleg teljes összegének levonásáig újabb előleg nem állapítható meg.

Amennyiben a szociális ellátásra való **jogosultság az előleg teljes levonását megelőzően szűnik meg**, az ellátásban részesült személy még fennálló tartozásának **visszafizetése** a jogosultság megszűnésének napjával egy összegben válik esedékessé. Ha az ellátásban részesült személy a tartozás elengedését, vagy részletekben történő visszafizetését kérelmezi a jegyző a megtérítés összegét, illetve pénzgyenértékét és a kamat összegét - amennyiben annak megfizetése a kötelezett megélhetését súlyosan veszélyeztetné - **méltányosságból csökkentheti vagy elengedheti**, ha a visszafizetésre kötelezett személy családjának egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének két és félszeresét, egyéb esetekben részletekben fizetetheti meg. Ha az ellátásra való jogosultság a jogosult, továbbá ápolási díj esetén az ápolat halála miatt szűnik meg, a tartozást nem kell visszafizetni. (Szt. 26/A. §)

Ha az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy kérelmére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül meg kell küldeni a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző az időskorúak járadékát vagy az ápolási díjat a lakcímváltozást követő hónap első napjától folyósítja, feltéve, hogy az ellátás iránti kérelmet a lakcímváltozást követő harminc napon belül benyújtják.

Az új lakcím szerint illetékes jegyző a havi rendszeres szociális ellátást és a foglalkoztatást helyettesítő támogatást az Szt. szerinti összegben, illetőleg az önkormányzat rendeletében meghatározott összegben folyósítja.

A havi rendszeres szociális ellátásra, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra és a lakásfenntartási támogatásra **jogosult halála esetén** a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban

együtt élt házastárs vagy élettárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben veheti fel a halál hónapját követő hónap utolsó napjáig. (63/2006. Korm. R. 9. §)

A Szt.-ben meghatározott feltételek hiányában, vagy törvénysértésen alapuló szociális ellátást meg kell szüntetni, az ellátást jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vevőt pedig kötelezni kell a pénzbeli szociális ellátás **visszafizetésére**, a természetben nyújtott szociális ellátás esetén a dolog visszaszolgáltatására, vagy a szolgáltatásnak megfelelő pénzgyenérték megfizetésére. A jogosulatlanul felvett ellátást a megtérítés elrendelése napján érvényes jegybanki alapkamattal megemelt összegben kell visszafizetni. Kamat csak a szociális ellátás jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétele és az erről való tudomásszerzés közötti időtartamra számítható fel. A megtérítést a tudomásszerzést követő három hónapon belül lehet elrendelni, feltéve, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év még nem telt el. (Szt. 17. § 1-3. bekezdés)

Ha a helyi önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó szociális **ellátás megtérítését rendeli el**, a megtérítés összegét és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletekben fizettetheti meg, ebből következően a visszafizetést elrendelő határozat ellen **fellebbezésnek** helye van (Szt. 17. § 5. bekezdés).

III. ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL FOLYÓSÍTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A települési önkormányzatok jegyzője pénzbeli szociális ellátásként időskorúak járadékát, foglalkoztatást helyettesítő támogatást, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt, temetési segélyt állapítanak meg a rászorulóknak számára (Szt. 25. § 1, 3. bekezdés). Ezek közül természetbeni ellátásként is nyújtható a temetési segély, az átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás és bizonyos feltételek fennállása esetén a rendszeres szociális segély¹¹⁰. Szt. 47. § 1. bekezdés). Természetbeni szociális ellátások a köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság és adósságkezelési szolgáltatás, valamint az élelmiszer, tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése (Szt. 47. § 3. bekezdés, 48-55. §). Helyi rendeletükben meghatározott módon és feltételek szerint

¹¹⁰ Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban védelembe vett gyermek él. A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit a települési önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 20%-a, de összesen legfeljebb 60%-a nyújtható természetben. (Szt. 47. § 2. bekezdés)

kiegészíthetik a pénzbeli ellátásokat, illetve egyéb, a törvényben nem szereplő ellátásokat is megállapíthatnak (Szt. 26. §).

Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások

Időskorúak járadéka

Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel¹¹¹ nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás.¹¹²

2007. január 1-jétől a jegyző időskorúak járadékában részesíti azt a **62. életévét**, illetőleg a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személyt,¹¹³ akinek havi jövedelme, valamint a saját és vele együttlakó házastársa, élettársa jövedelme alapján számított egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetén 95%-át (jelenleg 27075Ft), valamint azt az egyedülálló, 75. életévét betöltött személyt, akinek havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130%-át (37050Ft) (Szt. 32/B. § 1-2. bekezdés).

Nem állapítható meg az időskorúak járadéka, illetve **a folyósítást meg kell szüntetni**, ha a személy előzetes letartóztatásban van, illetőleg szabadságvesztés büntetését tölti, vagy három hónapot meghaladó időtartamban külföldön tartózkodik. Ugyancsak nem állapítható meg az ellátás, illetve azt meg kell szüntetni az Európai Gazdasági Közösség tagállamának tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgára esetében - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - ha a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 32/B. § 4. bekezdés)

Az időskorúak járadékának megállapítása iránti kérelmet a 63/2006. Korm. rendelet 2. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az időskorúak járadékának **havi összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetében 95%-a (jelenleg 27075Ft), egyedülálló 75. életévét betöltött jogosult esetén 130%-a (37050Ft) (Szt. 32/C. § 1. bekezdés a. pont).

111 Lásd 18. lábjegyzetet a jövedelemről.

112 A Szt. hatálya kiterjed időskorúak járadéka tekintetében a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletekben (a továbbiakban: uniós rendeletek) meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Szt. 3. § 3. bekezdés b. pont).

113 Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 34. oldalán.

A segély összege jövedelemmel rendelkezők esetében a havi jövedelem és a fenti összegek különbözete, ha a különbözet összege az 1000Ft-ot nem éri el, a jogosult részére akkor is legalább 1000Ft járadékot kell megállapítani (Szt. 32/C. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés).

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) **személyek** számára megállapított időskorúak járadéka megállapításáról szóló határozatot közölni kell a fővárosi főjegyzővel. A főjegyző az időskorúak járadékában részesülő hajléktalanról nyilvántartást vezet, és gondoskodik az időskorúak járadékának a hajléktalan személy által meghatározott, határozatban foglalt címre történő folyósításáról. Ezt az összeget utólagos elszámolással a helyi önkormányzatokért felelős miniszter megtéríti a fővárosi önkormányzat részére. Ha a hajléktalan személy időskorúak járadékát 3 hónap időtartamon keresztül nem veszi át, a támogatás folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről szóló végzését közli járadékot megállapító jegyzővel, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzőinek döntése szerint egyidejűleg kellene járadékot folyósítani, csak az utóbb megállapított járadék folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző közli a járadékot korábban megállapító jegyzővel az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetését. (Szt. 32/D. §)

A fővárosban - ha a főjegyző és a kerületi önkormányzat jegyzője másként nem állapodik meg - a hajléktalanok számára nyújtott időskorúak járadékának megállapítása a főjegyző feladata (Szt. 32/E. §).

Aktív korúak ellátása

Az aktív korúak ellátása a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott támogatás. A jegyző aktív korúak ellátását állapít meg annak az aktív korú személynek, aki egészségkárosodott vagy akinek az álláskeresési támogatás folyósítási időtartama lejárt, vagy akinek esetében az álláskeresési támogatás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szünetették meg, és a keresőtevékenységet követően álláskeresési támogatásra nem szerez jogosultságot, vagy aki az aktív korúak ellátása iránti kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel legalább egy év időtartamig együttműködött, vagy egyéb ellátása (ápolási díj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, rendszeres szociális járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, az átmeneti járadék, a rehabilitációs járadék, a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása, illetve az özvegyi nyugdíj folyósítása) megszűnik, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel legalább három hónapig együttműködött, feltéve, hogy saját maga és családjának megélhetése más módon nem biztosított, és keresőtevékenységet - ide nem értve a közfoglalkoztatást, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény szerint létesített munkaviszony keretében végzett, valamint a háztartási munkát - nem folytat. (Szt. 33. § 1. bekezdés).

Nem foglalkoztatott illetve támogatott álláskereső személyek aktív korúak ellátását részletesen lásd a „**Munkanélküliek ellátásai**” című anyagunkban.

Rendszeres szociális segélyre jogosult az az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki az ellátásra való jogosultság kezdő napján egészségkárosodott személynek minősül, vagy az 55. életévét betöltötte, vagy 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel - feltéve, hogy a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, terhességi gyermekágyi segélyben - és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben nem tudják biztosítani, vagy a települési önkormányzat rendeletében meghatározott további mentesítési feltételeknek megfelel (Szt. 37. §).

Egészségkárosodott személynek minősül az, aki

- munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy
- vakok személyi járadékában, vagy
- fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 33. § 1. bekezdés a-c. pont).

Az egészségkárosodott személy megélhetése akkor nem biztosított, ha a családnak az egy fogyasztási egységre¹¹⁴ jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át (25650Ft) és vagyona¹¹⁵ nincs (Szt. 33. § 2. bekezdés).

Az aktív korúak ellátására való jogosultság **nem állapítható meg** annak a személynek, aki az a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmvtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott, aki előzetes letartóztatásban van, elzárás illetve szabadságvesztés büntetését tölti, gyermekgondozási segélyben, illetve gyermeknevelési támogatásban részesül, gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig, az álláskereső támogatás megállapításához szükséges munkaviszonnyal rendelkezik, katonai szolgálatot teljesít, közoktatási, illetőleg felsőoktatási intézményben nappali

114 Fogyasztási egység: a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol

a) az első nagykorú családtag arányszáma 1,0, azzal, hogy a gyermekét egyedülállónként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik,

b) a házaspár vagy élettárs arányszáma 0,9,

c) az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8,

d) minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7,

e) a fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azzal, hogy a fogyatékos gyermeket c-d pontok alkalmazásánál figyelmen kívül kell hagyni,

f) az a-b pontok szerinti arányszám további 0,2-vel növekszik, ha a személy fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 33. § 2. bekezdés).

115 Lásd a vagyonról az 46. l. jegyzetet.

oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytat, vagy képzési támogatásként keresetpótló juttatásban részesül (Szt. 34. §).

Az aktív korúak ellátása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. rendelet 3. számú melléklet szerinti formanyomtatványon kell benyújtani.

A kérelem elbírálásához szükséges:

- a 63/2006. Korm. rendelet 1. számú melléklet szerinti vagyonyilatkozat, továbbá
- a közös háztartásban élő gyermek(ek)re vonatkozóan, ha a tankötelezett korhatárt már betöltötték, a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról szóló igazolás, valamint a tartósan beteg, az autista, illetve a testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos állapotot igazoló irat,
- egészségkárosodott személy esetében a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalnak (a továbbiakban: szakértői bizottság) a munkaképesség-csökkenés vagy egészségkárosodás minősítését tartalmazó, érvényes és hatályos szakhatósági állásfoglalását vagy szakvéleményét nem csatolta, a hatóság a munkaképesség legalább 67%-os mértékű csökkenése, illetve a legalább 50%-os mértékű egészségkárosodás fennállása kérdésében - szakhatósági állásfoglalás kiadása céljából - megkeresi a szakértői bizottságot.
- súlyosan fogyatékos vagy vak személy esetében a Magyar Államkincstár illetékes területi szervének igazolása arról, hogy a kérelmező vakok személyi járadékában, illetve fogyatékosági támogatásban részesül (Korm. R. 15. § 1-2. bekezdés, 3. bekezdés a. pont).

A rendszeres szociális segély havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér mindenkor kötelező legkisebb összegének személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulessal csökkentett összegét. A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkor legkisebb összege 90%-ának szorzatával. Ha a rendszeres szociális segély összege a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ellátást kell megállapítani. (Szt. 37. § 4-5. bekezdés)

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) személyek számára megállapított aktív korúak ellátására való jogosultságról rendelkező határozatot közölni kell a főjegyzővel. A főjegyző nyilvántartást vezet az aktív korúak ellátására jogosult hajléktalanokról és gondoskodik a foglalkoztatást helyettesítő támogatásnak vagy a rendszeres szociális segélynek a hajléktalan személy által meghatározott, határozatban foglalt címre történő folyósításáról. A főjegyző által folyósított foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segély, valamint a közfoglalkoztatás szervezéséhez a külön törvényben foglaltak szerint nyújtott támogatás összegét a helyi önkormányzatokért felelős miniszter megtéríti a fővárosi önkormányzat részére. (Szt. 37/C. § 1-2, 9. bekezdés)

Ha a hajléktalan személy a rendszeres szociális segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, a segély folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről szóló végzését közli az ellátást megállapító jegyzővel, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről.

Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több jegyző döntése szerint egyidejűleg kellene rendszeres szociális segélyt folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző közli a korábban megállapító jegyzővel az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről szóló határozatát (Szt. 37/C. § 3-4. bekezdés).

A fővárosban az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása a hajléktalan személyek vonatkozásában a főjegyző feladata. (Szt. 37/C. § 5. bekezdés)

A helyi személyszállításban a Fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény mellékletében meghatározott mértékű utazási kedvezmény igénybevételére jogosult az a személy, a helyi személyszállításban, aki az aktív korúak ellátására jogosult, ha munkaviszonyban nem áll, az illetékes jegyző igazolása szerint. (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet)

Lakásfenntartási támogatás

A lakásfenntartási támogatás szociálisan rászorult személyeknek, családoknak az általuk lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásához nyújtott hozzájárulás. A lakásfenntartási támogatás **fajtái a normatív, az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára nyújtott és a helyi lakásfenntartási támogatás** (Szt. 38. § 1. bekezdés).

Lakásfenntartási támogatásra **normatív** alapon **jogosult az a személy**, akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250%-át, és a háztartás tagjai egyikének sincs vagyona. Az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem megegyezik a háztartás összjövedelmének és a fogyasztási egységek összegének hányadosával.

A lakásfenntartási támogatás tekintetében fogyasztási egység a háztartás tagjainak a háztartáson belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol a háztartás első nagykorú tagjának arányszáma 1,0, a háztartás második nagykorú tagjának arányszáma 0,9, a háztartás minden további nagykorú tagjának arányszáma 0,8, a háztartás első és második kiskorú tagjának arányszáma személyenként 0,8, a háztartás minden további kiskorú tagjának arányszáma tagonként 0,7.

Ha a háztartás tagja magasabb összegű családi pótlékban vagy fogyatékosági támogatásban részesül, vagy tagjára tekintettel magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, a rá tekintettel figyelembe vett arányszám 0,2-del növekszik.

Ha a háztartásban gyermekét egyedülállóként nevelő szülő - ideértve a gyámot, a nevelőszülőt és a hivatásos nevelőszülőt - él, a rá tekintettel figyelembe vett arányszám 0,2-del növekszik. (Szt. 38. § 2-2c. bekezdés)

A normatív lakásfenntartási támogatás esetében a **lakásfenntartás elismert havi költsége** az elismert lakásnagyság és az egy négyzetméterre eső elismert költség szorzata. 2011-ben az egy négyzetméterre eső elismert költség 450Ft. (Szt. 38. § 3. bekezdés, lásd még a 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről 62. § 5. bekezdés)

A normatív lakásfenntartási támogatás esetében **elismert lakásnagyság**; ha a háztartásban egy személy lakik, 35 nm, ha két személy lakik, 45 nm, ha három személy lakik, 55 nm, ha négy személy lakik, 65 nm, ha négy személynél több személy lakik, minden további személy után további 5-5 nm, de legfeljebb a jogosult személy által lakott lakás nagysága (Szt. 38. § 4. bekezdés).

A normatív lakásfenntartási támogatás egy hónapra jutó **összege** a lakásfenntartás elismert havi költségének 30%-a, ha a jogosult háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-át (jelenleg 14250Ft). Amennyiben az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem ezt az összeghatárt meghaladja, a lakásfenntartási támogatás havi összege lakásfenntartás elismert havi költségének és a támogatás mértékének szorzata, de nem kevesebb, mint havi 2500Ft. A támogatás összegét 100 forintra kell kerekíteni. A támogatás mértékét úgy kell kiszámítani, hogy 0,3-ból (vagyis a 30%-ból) kivonjuk az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a közötti különbséget és öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege hányadosának tizenöt század részét. A támogatás mértékét századra kerekítve kell meghatározni.¹¹⁶ A normatív lakásfenntartási támogatást **egy évre kell megállapítani**. (Szt. 38. § 6-8. bekezdés)

Az **adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy** az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt lakásfenntartási támogatásra jogosult. Az ennek alapján lakásfenntartási támogatásban részesülő személy egyidejűleg normatív lakásfenntartási támogatásra nem jogosult. A támogatás **összegének** kiszámítására a normatív lakásfenntartási támogatásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Azon személy esetében, akinél előrefizetős gáz- vagy áramfogyasztást mérő készülék működik, a lakásfenntartási támogatást vagy annak meghatározott részét természetben, a készülék működtetését lehetővé tévő formában kell nyújtani. (Szt. 38. § 5. bekezdés)

A települési önkormányzat rendeletében határozza meg a **helyi lakásfenntartási támogatás** jogosultsági feltételeit, eljárási szabályait és a támogatás összegét. Az önkormányzat a támogatást a normatív lakásfenntartási támogatás, illetve az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy támogatásának kiegészítéseként vagy önálló ellátásként nyújtja.

Az önálló ellátásként nyújtott helyi lakásfenntartási támogatás esetében:

- a jogosultság egy fogyasztási egységre számított **havi jövedelmi határát** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250%-ánál (jelenleg 71250Ft) alacsonyabb jövedelmet jogosultsági feltételként nem írhat elő,

¹¹⁶ A fentiek alapján a normatív lakásfenntartási támogatás havi összege egy 60 nm-es lakásban lakó, háromtagú, havi 21000Ft egy főre jutó jövedelemmel rendelkező család esetében: az elismert lakásnagyság 55 nm, az elismert havi költség 24750Ft. A támogatás mértéke 21000Ft (jövedelem) mínusz 14250Ft (az öregségi nyugdíjminimum fele), vagyis 6750Ft osztva 28500Ft (az öregségi nyugdíjminimum), azaz 0,237 szorozva 0,15, azaz 0,0355 %, amit ki kell vonni a 30%-ból, vagyis a támogatás mértéke 29,96 %. A támogatás összege az elismert havi költség és a támogatás mértékének szorzata, vagyis 24750Ft x 0,2996, vagyis 7415,1Ft, amit 100 forintra kell kerekíteni, tehát a támogatás összege 7400Ft.

- a támogatás összegét úgy kell szabályozni, hogy annak az egy hónapra jutó **összege** nem lehet kevesebb 2500 forintnál,
- az **igénylés menetét** úgy kell szabályozni, hogy a kérelem évente legalább két alkalommal benyújtható legyen,
- a lakásfenntartási támogatás megállapításánál figyelembe vett **költséget** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat vagy az egy négyzetméterre jutó helyben elismert havi költség összegét határozza meg a lakbér vagy albérleti díj, a lakáscélú pénzüintézeti kölcsön törlesztő részlete, a távhő-szolgáltatási díja, a közös költség, a csatornahasználati díj, a szemétszállítás költségei, a villanyáram, a víz- és gázfogyasztás és a tüzelőanyag költségei figyelembevételével; vagy tételesen kell meghatározni a költségtípusokat, melynek során legalább az előzőekben felsorolt költségeket figyelembe kell venni. (Szt. 38. § 9-10. bekezdés)

A lakásfenntartási támogatások megállapításának közös szabályai

A lakásfenntartási támogatás egy lakásban csak **egy jogosult** számára állapítható meg, de **külön lakásnak kell tekinteni** a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírósági határozattal megosztott lakást (Szt. 39. § 1-2. bekezdés).

A támogatás megállapításakor **nyilatkozni kell** arról, hogy a kérelmező milyen jogcímen lakik a lakásban, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, valamint annak a lakásnak a nagyságáról, amelyre tekintettel a támogatást igényli és arról, hogy háztartásában előrefizetős gáz- vagy áramfogyasztást mérő készülék került felszerelésre (Korm. R. 20. § 1. bekezdés).

A megállapításához **szükséges** továbbá a háztartás tagjainak jövedelmére vonatkozó, az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemnyilatkozat, jövedelemigazolás, valamint a 63/2006.évi Korm. rendelet 1. számú melléklete szerinti vagyonyilatkozat, továbbá a lakás nagyságának hitelt érdemlő módon történő igazolása. Az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára a lakásfenntartási támogatás megállapítása iránt kérelmet nem kell benyújtani. (Korm. R. 20. § 2-3. bekezdés)

Ha a lakásfenntartási támogatás megállapítására **természetbeni juttatásként** kerül sor, akkor a folyósítás a szolgáltató részére történik. Ebben az esetben a jogosultságot megállapító határozatban arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely lakásfenntartási kiadás(ok)hoz nyújtják. (Korm. R. 21. §)

A nem havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Ha a lakásfenntartási támogatásban részesülő személy **lakcíme** a támogatás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, vagy a jogosult meghal, a változás, illetve a haláleset hónapjára járó támogatást a korábban illetékes folyósító szerv teljes összegben folyósítja, de a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni (Korm. R. 24. §).

A központi költségvetés a normatív lakásfenntartási támogatásban részesülő és az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy számára kifizetett lakásfenntartási támogatás összegének 90%-át az önkormányzat számára utólag megtéríti (Szt. 125. § c. pont, 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről 8. számú melléklet II. fejezet 1. pont).

Ápolási díj

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás (Szt. 40. §).

Ápolási díjra **jogosult** - a jegyes kivételével - a hozzátartozó, ha állandó és tartós gondozásra szoruló **súlyosan fogyatékos, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos** vagy **tartósan beteg 18 év alatti személy** gondozását, ápolását végzi. Az ápolási díjat az ápolást végző személy lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat, jegyzője állapítja meg (Szt. 41. § 1-2. bekezdés).

A települési önkormányzat képviselő-testülete - az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállása esetén - ápolási díjat állapíthat meg annak a hozzátartozónak, aki **18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását** végzi. A jogosultság megállapítása szempontjából figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (42750Ft) alacsonyabb jövedelmi jogosultsági feltételt nem írhat elő. (Szt. 43/B. § 1. bekezdés)

Súlyosan fogyatékos személy az, akinek:

- segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó - halló - életmód folytatására képes,
- hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére és spontán elsajátítására segédeszközzel sem képes és halláskárosodása miatt a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad,
- értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt középsúlyos vagy annál nagyobb mértékű, továbbá, aki IQ értékétől függetlenül a személyiség egészét érintő (pervazív) fejlődési zavarban szenved, és az autonómiai tesztek alapján állapota súlyosnak vagy középsúlyosnak minősíthető,
- mozgásszervi károsodása, illetőleg funkciózavara olyan mértékű, hogy helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy állapota miatt helyváltoztatásra még segédeszközzel sem képes, vagy végtaghiánya miatt önmaga ellátására nem képes,

és állandó ápolásra, gondozásra szorul (Szt. 41. § 3. bekezdés a. pont).

Tartósan beteg az a személy, aki előreláthatólag 3 hónapnál hosszabb időtartamban állandó ápolást, gondozást igényel (Szt. 41. § 3. bekezdés b. pont).

Az ápolási díjat kérelmező személy, illetve az ápolási díjat megállapító szerv súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg ápolott esetében kiállított **igazolás felülvizsgálatát** az egészségügyi államigazgatási szerv által kijelölt, az ápolást indokló diagnózis szerinti szakorvostól vagy szervtől, állandó és tartós gondozásra szoruló ápolott esetében az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes módszertani intézmény által kijelölt szakértőtől kérheti (Szt. 43. § 4. bekezdés).

Fokozott ápolást igénylő az a személy, aki mások személyes segítségével nélkül önállóan nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül - segédeszköz igénybevételével sem - közlekedni, feltéve, hogy esetében a fentiek közül legalább három egyidejűleg fennáll (Szt. 43/A. § 2. bekezdés).

A települési önkormányzat jegyzője, a fokozott ápolás feltételeinek fennállásáról az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes **módszertani intézmény által kijelölt szakértő szakvéleménye alapján dönt**. A szakvéleményben meg kell jelölni az érvényesség időtartamát, amely nem haladhatja meg a tíz évet (Szt. 43/A. § 3. bekezdés).

Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha:

- Az ápolott személy két hónapot meghaladóan fekvőbeteg-gyógyintézeti, valamint nappali ellátást nyújtó, vagy bentlakásos szociális intézményi ellátásban, illetőleg óvodai, gyermekvédelmi szakellátást nyújtó bentlakásos intézményi elhelyezésben részesül, vagy közoktatási intézmény tanulója, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója **kivéve**, ha:
 - a közoktatási intézményben eltöltött idő a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát nem haladja meg, vagy az óvoda, a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevételének, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatási kötelezettségének időtartama átlagosan a napi 5 órát nem haladja meg, vagy
 - az óvoda, a közoktatási, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatása, vagy a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevétele csak az ápolást végző személy rendszeres közreműködésével valósítható meg,
 - rendszeres pénzellátásban¹¹⁷ részesül és annak összege meghaladja az ápolási díj összegét, ide nem értve azt a táppénzt, amelyet az ápolási díj folyósításának időtartama alatt végzett keresőtevékenységből adódó biztosítási jogviszony alapján - keresőképtelenné válása esetén - folyósítanak, valamint ide nem értve azt az esetet, ha az ápolási díjban részesülő személy számára saját jogú nyugdíjnak minősülő ellátást állapítanak meg, feltéve, hogy az ápolási díjat a nyugdíj megállapításának időpontjában több mint tíz éve folyósítják,
 - szakiskola, középiskola, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatos tanulója, hallgatója,

117 A rendszeres pénzellátásról lásd a 16. lábjegyzetet.

- keresőtevékenységet folytat, és munkaideje - az otthon történő munkavégzés kivételével - a napi 4 órát meghaladja (Szt. 42. § 1, 4. bekezdés).

Megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolat személy állapota az állandó ápolást már nem teszi szükségessé, vagy az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti, vagy az ápolat személy meghal, vagy az előbbieken felsorolt, az ápolási díj megállapítását kizáró körülmény következik be. Az ápolat személy halála esetén az ápolási díj folyósítását a halál időpontját követő második hónap utolsó napjával kell megszüntetni. Ugyancsak megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolást végző vagy az ápolat személy tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 42. § 2-3. bekezdés)

Az ápolási díj megállapítása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. R. 4. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. **A kérelemhez csatolni kell** a háziorvos 63/2006. Korm. R. 5. számú mellékletében szereplő igazolását arra vonatkozóan, hogy az ápolat súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg, és szakvéleményét arra vonatkozóan, hogy állandó és tartós gondozásra szorul. A háziorvos az igazolását az orvosszakértői szerv szakvéleménye, vagy a megyei gyermek-szakfőorvos igazolása, vagy a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézmény vagy a területileg illetékes szakrendelő intézet szakorvosa által kiadott zárójelentés, igazolás alapján állítja ki. (Szt. 43. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 25. § 1. bekezdés, a. pont)

Az ápolási díj havi **összege** az éves központi költségvetési törvényben meghatározott alapösszeg, ez 2011-ben 29500.-Ft, 100%-a, ha a hozzátartozó állandó és tartós gondozásra szoruló súlyosan fogyatékos, vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi; 130%-a (38350Ft), ha fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozását, ápolását végzi; 80%-a (23600Ft), ha a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végzi (Szt. 44. § 1. bekezdés, 2010. évi CLXIX. törvény 62. § 8. bekezdés).

Az ápolási díj havi összege a más rendszeres pénzellátásban részesülő jogosult esetén az ápolási díj és a jogosult részére folyósított más rendszeres pénzellátás havi összegének a különbözete. Ha a különbözet az ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ápolási díjat kell megállapítani. (Szt. 44. § 2. bekezdés)

Az ápolási díj folyósításának időtartama **szolgálati időre** jogosít. Az ápolási díjban részesülő személy az ellátás után nyugdíjjárulék és magán-nyugdíjpénztári tagság esetén magánnyugdíjpénztári tagdíj fizetésére kötelezett. A települési önkormányzat az ápolási díj folyósításának időtartamára a társadalombiztosítási járulék nyugdíjbiztosítási ágazatára jutó járulék fizetésére kötelezett. (Szt. 44. § 3. bekezdés)

Átmeneti segély

Az átmeneti segély **alkalmanként** és **havi rendszerességgel** is adható rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küszködő személyek részére. Az alkalmankénti segély gyógyszer-támogatásként, illetve az egészségbiztosítás által nem, vagy csak részben támogatott egészségügyi szolgáltatás díjaként is megítélhető. A havi rendszerességgel adott átmeneti segély jövedelem-kiegészítő támogatásként és az önkormányzat rendeletében

meghatározott más ellátási formaként is nyújtható. Elsősorban azokat a személyeket indokolt ebben az ellátásban részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások, különösen betegség, elemi kár miatt anyagi segítségre szorulnak. (Szt. 45. § 3-4. bekezdés)

Folyósításának feltételeit az önkormányzatok helyi rendeleteikben szabályozzák, az ellátást az önkormányzat képviselőtestülete állapítja meg. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet. Átmeneti segély kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható. (Szt. 45. § 1-2. bekezdés)

A **fővárosban a hajléktalanok** átmeneti segélyezése a Fővárosi Önkormányzat feladata (Szt. 45. § 5. bekezdés).

Abban az esetben, ha az átmeneti segély iránti kérelem elbírálása során az eljáró szerv megítélése szerint egy adott időszakon belül több alkalommal is indokolt átmeneti segély folyósítása, akkor a határozatban - a konkrét időpontok és összegek megjelölésével - az adott év folyamán többszöri kifizetésről is lehet rendelkezni. Amennyiben az átmeneti segély iránti kérelem rendkívüli gyógyszersegély megállapítására irányul, a kérelmet haladéktalanul el kell bírálni. (Korm. R. 31. §)

Temetési segély

A települési önkormányzat állapítja meg annak a személynek a részére, aki a meghalt személy eltemetéséről gondoskodott, annak ellenére, hogy erre nem volt köteles, illetve köteles volt ugyan, de a temetés költségei saját, illetve családja létfenntartását veszélyeztetik. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet.

A temetési segély **összege** nem lehet kevesebb a helyben szokásos legolcsóbb temetés 10%-ánál, de indokolt esetben elérheti annak teljes összegét is.

Temetési segély **nem állapítható meg** annak, aki a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény 16. §-a alapján temetési hozzájárulásban részesült (Szt. 46. §).

A temetési segély iránti **kérelemhez csatolni kell** a segélyt kérő, vagy a vele azonos lakcímen élő közeli hozzátartozó nevére kiállított temetési számlák eredeti példányát. A kérelem elbírálása után a számlákat vissza kell adni. Ha a kérelmező szociális körülményei indokoltá teszik, a temetési segély a temetés költségeinek kifizetésére előre is adható. Ilyen esetben a határozatban meg kell jelölni azt a határidőt, ameddig a kérelmező köteles a temetés igazoló számláit bemutatni. (Korm. R. 32-33. §)

Természetben nyújtott szociális ellátások

A települési önkormányzatok egyes szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokat egészben vagy részben **természetbeni szociális ellátás** formájában is nyújthatják. Természetbeni szociális ellátásként nyújtható a rendszeres szociális segély, a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti segély, a temetési segély.

Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban veszélyeztetettség miatt védelembe vett gyermek(ek) él(nek). A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit az önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 20%-a, de összesen legfeljebb 60%-a nyújtható természetben.

Egyéb természetbeni ellátás különösen az élelmiszer, a tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése, valamint a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatás.

Gazdálkodást segítő támogatásnak minősül különösen a földhasználati lehetőség, a mezőgazdasági szolgáltatások és juttatások, a munkaeszközök és a munkavégzéshez szükséges forgóeszközök, a szaktanácsadás, a szakképzés biztosítása. Gazdálkodást segítő támogatás nyújtására akkor van mód, ha a települési önkormányzat rendeletben szabályozza a támogatás eljárási szabályait, a támogatás formáit és értékét, a támogatott jogait és kötelezettségeit, illetve a kötelezettségek megszegésének következményeit. (Szt. 47. §)

Köztemetés

A haláleset helye szerinti önkormányzat polgármestere önkormányzati hatáskörben gondoskodik - a halálesetről való tudomásszerzést követő 22 munkanapon belül - azon elhunyt személy **közköltségen történő eltemettetéséről**, ha nincs, vagy nem lehetséges fel az eltemettetésre köteles személy vagy az eltemettetésre köteles személy az eltemettetésről nem gondoskodik. Az elhunyt személy elhalálozása időpontjában fennálló lakóhelye szerinti önkormányzat a köztemetés költségét a haláleset helye szerinti önkormányzatnak megtéríti. A megtérítés iránti igényt a köztemetés elrendelésétől számított 2 hónapon belül kell bejelenteni.

Az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti önkormányzat a költségeket hagyatéki teherként az illetékes közjegyzőnél bejelenti, vagy az eltemettetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi. A temetési költséget viselő önkormányzat ugyanígy jár el abban az esetben is, ha az elhunyt személynek utolsó lakóhelye nem volt vagy az nem ismert.

A települési önkormányzat a rendeletében szabályozottak szerint, a megtérítési kötelezettség alól részben vagy egészben - különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén - mentesítheti az eltemettetésre köteles személyt. (Szt. 48. §)

Közgyógyellátás

A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás.

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy **térítésmentesen jogosult** a társadalombiztosítási támogatásba befogadott

- járóbeteg-ellátás keretében rendelhető egyes, a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló jogszabályban meghatározott gyógyszerekre - ideértve a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszereket is - gyógyszerkerete erejéig,
- egyes, a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló jogszabályban meghatározott gyógyászati segédeszközökre, ideértve a protetikai és fogszabályozó eszközöket is, valamint azok javítására és kölcsönzésére, továbbá
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra (a fentiek a továbbiakban együtt: gyógyító ellátás).

A gyógyászati segédeszközökre és a gyógyászati ellátásokra a közfinanszírozás alapjául elfogadott ár erejéig vehető igénybe térítésmentesen az ellátás.

A **gyógyszerkeret** a rendszeres gyógyszeres szükséglet támogatását szolgáló **egyéni gyógyszerkeretből**, és az akut megbetegedésből eredő gyógyszeres szükséglet támogatását szolgáló **eseti keretből** tevődik össze. (Szt. 49. §)

Közgyógyellátásra jogosultságot lehet szerezni alanyi jogon, méltányosságból és normatív alapon.

A közgyógyellátásra való jogosultságról a jegyző dönt. A jogosultság alanyi jogon **két évre**, méltányosságból és normatív alapon **egy évre kerül megállapításra**, melynek kezdő időpontja a jogosultságot megállapító határozat meghozatalát követő 15. nap.

A közgyógyellátás iránti **kérelem** a jogosultság időtartama alatt, annak lejártát megelőző három hónapban is **benyújtható**. Amennyiben az eljárás a jogosultság lejárta előtt legalább 15 nappal korábban befejeződik, az új jogosultság kezdő időpontjaként a korábbi jogosultság lejártát követő napot kell megállapítani. (Szt. 50. § 4-5. bekezdés)

Közgyógyellátásra **alanyi jogon** jogosultak:

- intézeti elhelyezett, intézeti és állami nevelt kiskorúak,
- a rendszeres szociális segélyben részesülő egészségkárosodott személyek,
- a pénzellátásban részesülő hadigondozottak és nemzeti gondozottak,
- a központi szociális segélyben részesülők,
- a rokkantsági járadékosok,
- akik I. és II. csoportos rokkantságuk alapján részesülnek nyugellátásban (munkaképesség-csökkenésük 100%-os vagy özszervezeti egészségkárosodásuk 79%-ot meghaladja), baleseti nyugellátásban,

- az aki, vagy aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül (Szt. 50. § 1. bekezdés).

A központi költségvetés terhére kell biztosítani az alanyi jogon és a normatív elven kiállított közgyógyellátási igazolvány után fizetendő térítésnek a fedezetét (Szt. 123. §).

Közgyógyellátásra **normatív elven** az a személy **jogosult**, akinek a havi rendszeres gyógyító ellátásnak az egészségbiztosítási szerv által elismert térítési díja (a továbbiakban: **rendszeres gyógyító ellátás költsége**) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 10%-át (2850Ft) meghaladja, feltéve, hogy a családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (28500Ft), egyedül élő esetén 150%-át (42750Ft) (Szt. 50. § 2. bekezdés).

Az a szociálisan rászorult személy is **jogosult méltányosságból** közgyógyellátásra, akinek esetében az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállnak. Az önkormányzat rendeletében az egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (57000Ft) alacsonyabb jövedelmet, továbbá a havi rendszeres gyógyító ellátás költségének mértékéenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-át (7125Ft) meghaladó összeget jogosultsági feltételként nem lehet előírni; a szociális rászorultság további feltételeit az önkormányzat a helyi viszonyoknak megfelelően szabályozza. (Szt. 50. § 3. bekezdés)

A méltányosságból kiállított igazolvány után az **önkormányzat térítést fizet**. A térítés az igazolvány kiállítását követő egyéves időtartamra szól. A térítés összege a megállapított gyógyszerkeret éves összegének 30%-a, amelyet a jogosultság kezdetétől számított három munkanapon belül az egészségbiztosítási szervnek át kell utalni. Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során a félévénél hosszabb időtartamra megállapított magasabb gyógyszerkeret esetén a különbözet 6 havi összegének 30%-át is át kell utalni az egészségbiztosítási szerv részére.

A települési önkormányzatnak **nem kell térítést fizetnie**, ha a közgyógyellátást igénylő személy az új jogosultság kezdetének időpontja előtt meghal.

Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult az igazolvány kiállítását követő fél éven belül meghal vagy elveszíti jogosultságát, az önkormányzat **visszaigényelheti** a befizetett térítési díj felét.

Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során, ha fél événél hosszabb időtartamra alacsonyabb gyógyszerkeret kerül megállapításra, az önkormányzat **visszaigényelheti** az egészségbiztosítási szervtől a különbözet 6 havi összegének 30%-át. (Szt. 53. § 1-3. bekezdés)

A közgyógyellátás megállapításának általános szabályai

A jogosult számára kizárólag a **személyes** szükségletének kielégítéséhez szükséges gyógyító ellátás rendelhető. A **havi rendszeres** gyógyító ellátási **szükségletet a házi orvos**, illetve - személyes gondoskodást nyújtó átmeneti és bentlakásos szociális intézményben vagy gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban elhelyezett jogosult esetén - az intézmény orvosa **igazolja**. Az igazolás tartalmazza a kérelmező természetes személyazonosító adatait, lakóhelyét és tartózkodási helyét,

társadalombiztosítási azonosító jelét, a tartósan fennálló betegségének a betegségek nemzetközi osztályozása szerinti kódját (BNO kód), illetőleg az alkalmazandó terápiához szükséges gyógyító ellátások megnevezését, mennyiségét, gyógyszerek esetében a gyógyszer megnevezését és a külön jogszabályban meghatározott azonosító adatait, a gyógyszer formáját, mennyiségét, valamint a kívánt terápiás hatás eléréséhez szükséges napi mennyiségét és az adagolást. A csak szakorvos által vagy csak szakorvosi javaslatra rendelhető gyógyszereket az igazoláson a szakorvos nevének, pecsétszámának feltüntetésével külön meg kell jelölni. A szakorvos - a kérelmező igénye esetén - az általa rendelt havi rendszeres gyógyító ellátásokról a háziorvost tájékoztatja.

A háziorvos igazolását a jegyző öt napon belül továbbítja az egészségbiztosítási szervnek. A normatív elven és méltányosságból közgyógyellátást kérelmező személy esetében az igazolást a jegyző csak akkor továbbítja, ha a kérelmező megfelel az előírt jövedelmi feltételeknek. (Szt. 50/A. § 1-4. bekezdés)

Az **egyéni gyógyszerkeret összege** a jogosult egyéni havi rendszeres gyógyszerköltsége, de 2010. évben legfeljebb havi 12000 Ft lehet. Az egyéni gyógyszerkeret legmagasabb havi összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben az egyéni rendszeres gyógyszerköltség a havi 1000 Ft-ot nem éri el, egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra. (Szt. 50/A. § 8. bekezdés, lásd még 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011.évi költségvetéséről - továbbiakban 2010.évi CLXIX.tv. - 65. § 1. bekezdés)

Az **eseti keret éves összege** 2011. évben 6000 Ft. Az eseti keret összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult személy részére egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra, a gyógyszerkeret megegyezik az eseti kerettel. (Szt. 50/A. § 9. bekezdés, lásd még 2010. évi CLXIX. tv. 65. § 2. bekezdés)

A **jegyző 8 napon belül dönt** a közgyógyellátásra való jogosultságról, a jogosultság kezdő időpontjáról és a jogosult gyógyszerkeretéről, külön megjelölve az egyéni gyógyszerkeret összegét (Szt. 50/A. § 10. bekezdés).

Ha a normatív alapon és méltányosságból benyújtott közgyógyellátás iránti kérelmet jogerősen elutasították, és az **újabb kérelem** benyújtásáig a gyógykezelést szolgáló terápiában, illetőleg a gyógyszerek térítési díjában nem következett be olyan változás, amelynek következtében a havi rendszeres gyógyító ellátás költsége megnőtt, és a kérelmező jövedelme nem változott, a jegyző a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja (Szt. 50. § 6. bekezdés).

Az egyéni gyógyszerkeret és az eseti keret a jogosultság időtartamára kerül megállapításra. A normatív alapon valamint a méltányosságból való jogosultságot és a gyógyszerkeretet 18 hónapnál nem régebben kiadott szakhatósági állásfoglalás alapján lehet megállapítani.

Amennyiben az ellátásban részesülő személy egészségi állapotában, a gyógykezelését szolgáló terápiában, illetőleg a keret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerek térítési díjában olyan **változás következik be**, amelynek következtében havi rendszeres kiadása a gyógyszerkeret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerköltséghez képest ténylegesen, legalább 1000 forinttal megváltozik, az ellátásban részesülő személy kérelmére lehetőség van az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálatára. (Szt. 50/B. § 1-2. bekezdés)

A felülvizsgálat során az egyéni gyógyszerkeret újbóli megállapítására abban az esetben kerül sor, ha a gyógyszerköltség havi változásának összege az 1000 forintot eléri. A felülvizsgálat során megállapított magasabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát követő 15. naptól jár. A felülvizsgálat során megállapított alacsonyabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát követő 30. naptól jár. Ha a felülvizsgálat eredményeképpen a jogosultság megszüntetésére kerül sor, annak időpontja a határozat meghozatalát követő 30. nap. (Szt. 50/B. § 3-4. bekezdés)

A jogosultság lejártát megelőző három hónapban az egyéni gyógyszerkeret **felülvizsgálatát nem lehet kérni** (Szt. 50/B. § 5. bekezdés).

Az egészségbiztosítási szerv az elszámolási-nyilvántartási rendszerében az egyéni **gyógyszerkeretet háromhavonta**, egyenlő részletekben - első alkalommal a jogosultság kezdő időpontjával - **nyitja meg**. Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata esetén az egészségbiztosítási szerv a módosított egyéni gyógyszerkeretnek az időarányos, a jogosultság időtartamából hátra levő időtartamra eső részét nyitja meg háromhavonta. Az **eseti keret** összegét az egészségbiztosítási szerv a jogosultság kezdő időpontjával nyitja meg. Két évre megállapított jogosultság esetén az eseti keretet évente, a jogosultság kezdő időpontjával, illetve az attól számított egy év elteltével kell megnyitni. A gyógyszerkeret az igazolvány hatályosságának ideje alatt használható fel. (Szt. 50/E. §)

A **gyógyszertár** a közgyógyellátás keretében történő gyógyszerkiadást megelőzően **ellenőrzi**, hogy a vényen feltüntetett személy szerepel-e a hatósági nyilvántartásban, továbbá tájékoztatást ad a jogosult részére még rendelkezésre álló gyógyszerkeret összegéről (Szt. 51. § 1. bekezdés).

A gyógyszer térítési díját nem lehet részben gyógyszerkeretből, részben a jogosult saját költségéből fedezni. Amennyiben a gyógyszer térítési díját az egészségbiztosítási szerv által a három hónapos tárgyidőszakra megnyitott gyógyszerkeret **nem fedezi**, azt a közgyógyellátott fizeti meg. A három hónapos tárgyidőszakban így megmaradt összeg - a jogosultsági éven belül - a következő három hónapos tárgyidőszakban megnyitott gyógyszerkeret összegét növeli.

Az éves gyógyszerkeret kimerülése előtt a gyógyszerkeretből még rendelkezésre álló, a jogosult részére rendelt gyógyszer térítési díját el nem érő **maradványösszeg** a gyógyszer térítési díjának kiegészítésére is felhasználható, azzal, hogy a maradványösszeg és a gyógyszer térítési díja közötti különbözetet a közgyógyellátott fizeti meg. (Szt. 51. § 3-4. bekezdés)

A közgyógyellátásra való jogosultság megállapítása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. R. 9. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmező nyilatkozatát a közgyógyellátás iránti igény megalapozottságát alátámasztó tényekről. A kérelemhez **csatolni kell** a havi rendszeres gyógyító ellátásról a 63/2006. Korm. R. 10. számú melléklete szerinti háziiorvosi igazolást. (Korm. R. 35. § 1-2. bekezdés)

Az **alanyi jogon** jogosultnak, amennyiben rendszeres gyógyszerköltség hiányában egyéni gyógyszerkeret megállapítását nem igényli, és erről írásban nyilatkozik, a háziorvos igazolását nem kell csatolnia (Szt. 50/A. § 11. bekezdés, Korm. R. 35. § 3. bekezdés b. pont).

A **kérelem elbírálásához** a fentiekén túl **szükséges** az alanyi jogon jogosult esetén a jogosultsági feltételek fennállását igazoló irat.¹¹⁸ Normatív elven igényelt igazolvány esetén a jövedelemnyilatkozatban foglaltak megalapozottságát igazoló irat. Méltányosságból kiállított igazolvány esetében az önkormányzat rendeletében foglalt feltételek fennállását igazoló irat. (Korm. R. 35. § 2. bekezdés)

A normatív elven és méltányosságból előterjesztett kérelem esetén a jegyző megvizsgálja, hogy a kérelmező esetében fennállnak-e az előírt **jövedelmi feltételek**. Ha ennek eredményeként a jegyző azt állapítja meg, hogy a jövedelmi feltételek teljesülnek, akkor a szakhatósági állásfoglalás beszerzése végett 5 napon belül megkeresi az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szervét, ha nem teljesülnek, akkor a kérelmet további érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ebben az esetben a jegyző az elutasító határozat közlésével együtt, a zárt borítékban lévő háziorvosi igazolást felbontatlanul visszaküldi a kérelmezőnek. A közgyógyellátással kapcsolatos eljárásban a kormány az eljáró jegyző székhelye szerinti illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szervét szakhatósággként jelöli ki. (Korm. R. 36. §)

A fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerve szakhatósági állásfoglalásban nyilatkozik a kérelmező esetében elismert havi rendszeres gyógyító ellátás térítési díjáról, külön megjelölve a gyógyszerek térítési díját (Korm. R. 37. § 1. bekezdés).

A közgyógyellátásra való jogosultság tárgyában hozott jogerős vagy végrehajtható határozatot közölni kell a fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szervével. Ha a jogosult az igazolvány kézbesítését nem postai úton kéri, akkor ezt a határozatban jelezni kell. (Korm. R. 38. § 1-2. bekezdés)

A fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerve a közgyógyellátásra jogosultak számára közgyógyellátási igazolványt állít ki és az igazolványt a jogosultság kezdő időpontjáig kézbesíti a jogosult részére (Korm. R. 40. § 1. bekezdés).

A gyógyszerkeret év közbeni módosítása esetén új igazolvány kiadására nem kerül sor, az igazolvány hatályának lejártáig használható (Korm. R. 40. § 4. bekezdés).

Közgyógyellátás keretében gyógyító ellátás csak hatályos igazolvánnyal vehető igénybe.

A közgyógyellátás keretében:

- gyógyszert a jogosult részére a háziorvosa, illetve azon gyógyszerek esetében, melyeket a vonatkozó jogszabályok alapján csak szakorvos írhat fel, a kezelést végző szakorvos, sürgős szükség esetén a tartózkodási hely szerint illetékes kezelőorvos statim jelzéssel legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a fekvőbeteg-gyógyintézet orvosa a beteg

118 Az alanyi jogosultság feltételeit lásd a 180-181. oldalakon

elbocsátásakor legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a járóbeteg-szakellátás szakorvosa vizsgálatra, kezelésre megjelent betegnek legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban,

- gyógyászati segédeszközt a kezelőorvos,
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokat a kezelőorvos rendelhet. (Korm. R. 41. § 1-2. bekezdés)

Az OEP folyamatos elektronikus adatkapcsolat keretében biztosítja a gyógyszerár számára a közgyógyellátásra való jogosultság és a rendelkezésre álló gyógyszerkeret megállapítása céljából a nyilvántartásba történő betekintést. A 2006. július 1-jét követően hatályos rendelkezések alapján az a gyógyszerár szolgáltat ki közgyógyellátás keretében gyógyszert, ahol az OEP biztosítja a nyilvántartáshoz elektronikus úton történő folyamatos hozzáférés távközlési műszaki feltételeit és a gyógyszerár tulajdonosa az OEP által biztosított távközlési rendszert a szolgálati idő alatt folyamatosan üzemelteti. (Korm. R. 43. § 1-2. bekezdés)

Az **igazolvány** a megállapított jogosultsági időtartam lejárta **előtt hatályát veszti**, ha a közgyógyellátásra való jogosultságot megszüntették, vagy az igazolványt a közgyógyellátásra való jogosultság igazolására alkalmatlanná nyilvánították, visszavonták, vagy a jogosult meghalt. **Meg kell szüntetni** a közgyógyellátásra való jogosultságot, ha az igazolvány kiállítására jogosultság hiányában került sor, vagy a jogosultság az igazolvány kiállítását követően megszűnt, vagy a jogosult az igazolványt rosszhiszeműen, a jogszabályokkal ellentétesen használta fel. (Korm. R. 44. § 1-2. bekezdés)

Ha a jegyző a közgyógyellátásra való jogosultságot **jogosulatlan** és rosszhiszemű igénybevétel miatt szüntette meg, akkor intézkedik közgyógyellátás keretében igénybe vett ellátás megtérítéséről. Megtérítés címén a jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétel időpontjától felhasznált gyógyszerkeret összegének visszafizetését kell elrendelni. A megtérítés összegét a fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerve költségvetési elszámolási számlájának javára kell teljesíteni. (Korm. R. 46. § 1-2. bekezdés)

Ha az igazolvány hatályát veszti, és a közgyógyellátásra való jogosultság továbbra is fennáll, akkor a jogosult részére a bejelentést követő 15 napon belül új igazolványt kell kiállítani. Az új igazolvány hatályosságának időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 44. § 7. bekezdés)

A fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerve a közgyógyellátásra való jogosultság igazolására alkalmatlanná nyilvánítja az igazolványt, ha az elveszett, vagy megsemmisült, vagy a jogosultság igazolására alkalmatlanná vált (Korm. R. 44. § 4. bekezdés).

A közgyógyellátásra jogosult személynek a jegyzőnél **be kell jelentenie** a közgyógyellátásra való jogosultságát valamint a személyes adatait érintő változást. Ha a jogosultnak az igazolványon szereplő személyes adataiban változás következik be, akkor a jegyző kezdeményezésére a fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerve az igazolvány bevonásával egyidejűleg új igazolványt állít ki a jogosult részére. Az új igazolvány hatályának

időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 45. § 1-2. bekezdés)

Egészségügyi ellátásokra való jogosultság

A települési önkormányzat jegyzője az egészségügyi szolgáltatások igénybe vétele céljából **egészségügyi ellátásokra való jogosultságot állapíthat meg** annak a szociálisan rászoruló személynek, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 120%-át (jelenleg 34200Ft), aki egyedül élő, és jövedelme az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 150%-át (jelenleg 42750Ft) nem haladja meg, és családjának vagyona nincs. A szociális rászorultság igazolásáról a jegyző hatósági bizonyítványt állít ki. A bizonyítvány **hatályossága 1 év**. A bizonyítvány tartalmazza: a rászoruló személy nevét, lakcímét, Társadalombiztosítási Azonosító Jelét, a rászorultság tényét, az igazolás hatályosságát. A bizonyítvány a feltételek fennállta esetén ismételt kiállítható. A szociálisan rászorult személyekről a jegyző nyilvántartást vezet és a külön jogszabály szerint bejelentési kötelezettséget teljesít az egészségbiztosítási szerv felé. (Szt. 54. §)

A szociális rászorultság megállapításához **mellékelni kell** a 63/2006. Korm. R. 1. számú melléklete szerinti vagyonyilatkozatot, és a 63/2006. Korm. R. 2. számú melléklet II. pontja szerinti jövedelemről tett nyilatkozatot (Korm. R. 50. § 1. bekezdés).

A kérelem elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy a kérelmező az egészségügyi szolgáltatás igénybevételére más jogcímen valóban nem jogosult (Korm. R. 50. § 2. bekezdés).

Egészségügyi szolgáltatásra jogosult a biztosított, és aki:

- táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, baleseti táppénzben, baleseti járadékban részesül,
- saját jogú nyugdíjban, hozzátartozói nyugellátásban, rehabilitációs járadékban részesül,
- mezőgazdasági járadékban (öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban), átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, egészségkárosodási járadékban, fogyatékosági támogatásban, rokkantsági járadékban, házastársi pótlékban, házastársi jövedelempótlékban részesül,
- nemzeti gondozási díjban, hadigondozotti ellátásban részesül,
- bányászati keresetkiegészítésben részesül,
- gyermekgondozási segélyben részesül,
- Magyarországon nyilvántartásba vett egyháztól, felekezettől nyugdíjban, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban vagy rendszeres rokkantsági segélyben részesül,
- rendszeres szociális segélyben, időskorúak járadékában, ápolási díjban, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alapfokú, középfokú nevelési-oktatási vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató nagykorú magyar

állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll,

- megváltozott munkaképességű illetve egészségkárosodást szenvedett, és munkaképesség-változásának mértéke az 50 százalékot illetve egészségkárosodásának mértéke a 40%-ot eléri, valamint az illetékes hatóság erre vonatkozó igazolásával rendelkezik,
- a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát,
- a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel, illetve magyar állampolgár esetén lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú személy,
- személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális intézményben elhelyezett személy (ide nem értve a külföldi állampolgárt), a gyermekvédelmi rendszerben utógondozási ellátásban részesülő 18-24 éves fiatal felnőtt, továbbá az illetékes magyar hatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett, otthont nyújtó ellátás keretében átmeneti és tartós nevelésbe vett külföldi kiskorú személy,
- fogvatartott,
- az Szt. 54. §-a alapján szociálisan rászorult személy,
- egészségügyi szolgáltatás megszerzése érdekében kötött megállapodás alapján jogosult,
- egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett,
- nevelőszülői tevékenységet folytat, és az e tevékenységéből származó tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát, naptári napokra annak harmincad részét,
- hajléktalan.

Biztosított:

- a munkaviszonyban (ideértve az országgyűlési képviselőt is), közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban, ügyészségi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban, ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban, közfoglalkoztatási jogviszonyban álló személy, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja, a Magyar Honvédség szerződéses állományú tagja, a katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katona (a továbbiakban: munkaviszony), tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik,
- a szövetkezet tagja - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony vagy vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik,
- a tanulószerveződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló,
- az álláskereső támogatásban részesülő személy,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni vállalkozó,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó,

- a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy - a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével - amennyiben az e tevékenységéből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét,
- az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy, szerzetesrend tagja, kivéve a saját jogú nyugdíjast,
- a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve a közös őstermelői igazolvány alapján őstermelő kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját, az egyéb jogcímen biztosítottat, a saját jogú nyugdíjast, valamint az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte,
- aki alapítvány, társadalmi szervezet, társadalmi szervezetek szövetsége, társasház közösség, egyesület, köztestület, kamara, gazdálkodó szervezet választott tisztségviselője, szövetkezet vezető tisztségviselője; továbbá a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezeteinek, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magánnyugdíjpénztárak választott tisztségviselője, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselője (tisztségviselője), társadalmi megbízatású polgármester, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíja (díjazása) eléri a minimálbér havi összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét
- az a természetes személy is, aki a munkát külföldi foglalkoztató számára a Magyar Köztársaság területén kívül végzi, és a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló közösségi rendelet alapján e törvény hatálya alá tartozik. (Tbj. 5. § 1-2. bekezdés)

Adósságkezelési szolgáltatás

Az adósságkezelési szolgáltatás a szociálisan rászorult személyek részére nyújtott, lakhatást segítő ellátás (Szt. 55. § 1. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás keretében a jogosult **adósságkezelési tanácsadásban**, és **adósságcsökkentési támogatásban** részesül (Szt. 55/A. § 1. bekezdés).

A **települési önkormányzat** adósságkezelési szolgáltatást akkor nyújthat, ha az adósságkezelési szolgáltatás működtetéséről önkormányzati rendeletet alkot, adósságkezelési tanácsadást működtet, az adósságcsökkentési támogatás és a lakásfenntartási támogatás nyújtásához saját forrást különít el. A fővárosi kerületi önkormányzat, valamint az a települési önkormányzat, amelyiknek területén negyvenezerél több állandó lakos él, köteles adósságkezelési szolgáltatást nyújtani. A települési önkormányzat a külön jogszabályban meghatározott feltételek szerint az adósságkezelési tanácsadást saját intézménye vagy más szerv útján biztosíthatja.

Az önkormányzat **rendeletében szabályozza** az adósságkezelési szolgáltatás részletes szabályait, így különösen:

- a helyben elismerhető lakásnagyságot és minőséget,
- az adósságkezelési szolgáltatásba bevont adósságtípusok körét és összegük felső határát,
- az adósságcsökkentési támogatás folyósításának módját,
- az adósságkezelési szolgáltatásra vonatkozó jövedelmi és vagyoni jogosultsági feltételeket,
- a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének megállapítási módját,
- az eljárási szabályokat,
- az adósságkezelési tanácsadást végző intézmény által ellátandó feladatokat,
- az adósságkezelési tanácsadáson való részvétel módját. (Szt. 55/C. §)

Az adósságkezelési szolgáltatásra irányuló **kérelmet** az önkormányzat rendeletében foglaltaknak megfelelően év közben folyamatosan, vagy évente több alkalommal lehet benyújtani. Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemnek **tartalmaznia kell** a támogatást kérő nyilatkozatát a lakásban tartózkodásának jogcíméről, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, azon adósságának jogcíméről és összegéről, amelynek kezelését kéri, arról, hogy vállalja az adósságkezelési programba bevont adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, arról, hogy vállalja az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt, arról, hogy amennyiben részére gáz- vagy áramfogyasztás mérő készüléket biztosítanak, vállalja a készülék legalább egyéves időtartamban történő rendeltetésszerű használatát.

Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemhez **csatolni kell**:

- a háztartás tagjainak jövedelméről tett nyilatkozatot,
- a hitelező által kiállított iratot az adósság jogcíméről és összegéről, vagy a közüzemi szolgáltatás kikapcsolásának tényéről,
- az adósságkezelési tanácsadó javaslatát a kérelmező adósságkezelési szolgáltatásba történő bevonására. (Korm. R. 51. § 1-3. bekezdés)

A települési önkormányzat **adósságkezelési szolgáltatásban** részesítheti azt a családot vagy személyt:

- akinek az adóssága meghaladja az ötvenezer forintot, és
- akinek tartozása (vezetékes gáz-, áram-, távhőszolgáltatási, víz- és csatornahasználati, valamint szemétszállítási díjtartozása, több lakást tartalmazó lakóépületeknél, háztömböknél központi fűtési díjtartozás),
- a társasházi lakások esetén fizetendő közös költség-hátraléka, lakbérhátraléka, a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből illetve abból átváltott szabad felhasználású kölcsönszerződésből fennálló hátraléka) legalább hat havi, vagy
- a közüzemi díjtartozása miatt a szolgáltatást kikapcsolták, továbbá
- aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik, valamint
- akinek a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemhatárt, melyet úgy kell meghatározni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (jelenleg 57000Ft) alacsonyabb nem lehet,

feltéve, hogy vállalja az adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, továbbá az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt. (Szt. 55. § 1-3. bekezdés)

Adósságkezelési szolgáltatás **ugyanazon lakásra** csak egy jogosultnak állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától. Külön lakásnak kell tekinteni a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírói határozattal megosztott lakás lakrészeit. (Szt. 55. § 9-10. bekezdés)

Az adósságkezelés **időtartama** legfeljebb tizennyolc hónap, amely indokolt esetben egy alkalommal hat hónappal meghosszabbítható. A hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátralék esetén, ha ezen idő alatt az adósság nem kezelhető, az adósságkezelési szolgáltatás időtartama legalább huszonnégy, de legfeljebb hatvan hónap. További feltétel, hogy az adósság összege meghaladja a kettőszázezer forintot, a tartozás meghaladja a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének 50%-át, és az adós hozzájárul az adósságkezelés időtartamára a támogatás összegét biztosító jelzálogjognak, valamint elidegenítési és terhelési tilalomnak ingatlanára történő bejegyzéséhez, illetőleg feljegyzéséhez. (Szt. 55. § 5-6. bekezdés)

Adósságkezelési tanácsadás

Az adósságkezelési tanácsadás keretében a **tanácsadó**:

- tájékoztatja az adóst az adósságkezelés formáiról, feltételeiről,
- az adós hozzájárulásával megvizsgálja az adós háztartásának gazdálkodását, fizetési kapacitását és készségét, és ennek alapján javaslatot tesz az adósságkezelési szolgáltatásba való bevonásra,
- az adósság rendezésének feltételeiről az adóssal írásos adósságkezelési megállapodást köt,
- az adósságkezelés időtartama alatt az adóssal kapcsolatot tart, és legalább havonta egy személyes találkozás útján folyamatosan figyelemmel kíséri adósságkezelési megállapodásban foglaltak betartását,
- szükség esetén kezdeményezi az adósságcsökkentési támogatásra vonatkozó döntés módosítását (Korm. R. 53. § 3. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt az adós együttműködik a tanácsadóval. Az együttműködés során az **adós köteles** hozzájárulni az adósságra vonatkozó adatok és információk tanácsadó általi megismeréséhez, és nyilvántartásához, aktívan közreműködni az adósságkezelési megállapodás kidolgozásában, havonta legalább egy alkalommal a tanácsadóval személyesen találkozni, és tájékoztatni az adósságkezelési megállapodásban foglaltak végrehajtásáról. (Korm. R. 53. § 4. bekezdés)

Adósságcsökkentési támogatás

Az adósságcsökkentés címén nyújtott támogatás **vissza nem térítendő** szociális támogatásnak minősül (Szt. 55/A. § 4. bekezdés).

Ha az adós egyidejűleg többféle adósság kezelését kéri, akkor az adósságcsökkentési támogatást a kezelt adósságok arányának figyelembevételével kell meghatározni. Ekkor arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely típusú adósságok csökkentéséhez és milyen összegben nyújtják. (Korm. R. 52. § 3. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy az adósságcsökkentési támogatásról szóló jogerős határozat birtokában **a hitelezővel szerződést köt** a tartozása megfizetéséről (Korm. R. 52. § 5. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy nem kötelezhető azon adósságtípusba tartozó adósság visszafizetésére, amelyhez kapcsolódóan adósságcsökkentési támogatásban nem részesül (Korm. R. 52. § 4. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást közvetlenül annak kell **folyósítani**, aki felé az adósság fennáll, a folyósításáról a jegyző gondoskodik (Korm. R. 55. § 1. bekezdés, Szt. 55/A. § 1. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **mértéke** nem haladhatja meg az adósság 75%-át, felső határa legfeljebb háromszázezer forint lehet, kivéve a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátralék esetén, amikor legfeljebb hatszázezer forint lehet. A támogatás nyújtható egy összegben, vagy havi részletekben, az adós vállalásától függően. (Szt. 55/A. § 2. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatás **tovább nem folyósítható**, és a kifizetett összeget **vissza kell téríteni**, ha a jogosult az adósságkezelési tanácsadást nem veszi igénybe, vagy az általa vállalt adósságtörlesztés 3 havi részletét nem teljesíti, vagy az adósságkezelési szolgáltatás igénybevételének időtartama alatt a lakásfenntartási kiadásokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségének három hónapig nem tesz eleget. Ezekben az esetekben, a támogatás a megszüntetésétől számított 24 hónapon belül **ismételten nem állapítható meg**. (Szt. 55/B. § 1-2. bekezdés)

Ugyanazon személy vagy háztartásának tagja az adósságkezelési szolgáltatás lezárásától számított 6 hónapon belül nem részesülhet adósságkezelési szolgáltatásban (Szt. 55/B. § 3. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **visszafizetését** legfeljebb olyan összegű részletekben lehet elrendelni, mint amilyen összegekben a támogatást adták (Korm. R. 56. § 2. bekezdés).

Ha az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy lakcíme a támogatás folyósításának időtartama alatt a jegyző illetékességét érintően megváltozik vagy a jogosult meghal, a változás, illetve a haláleset hónapjára járó támogatást a korábban illetékes folyósító szerv teljes összegben folyósítja, de a támogatás további folyósítását **meg kell szüntetni** (Korm. R. 55. § 2. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás 90 %-át a központi költségvetés megtéríti (Szt. 125. § c. pont, lásd még 2010. évi CLXIX. tv. 8. sz. melléklet II. fejezet 1. pont).

IV. A FŐVÁROSI SZOCIÁLIS RENDELET

(A hatályos 40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről - a továbbiakban: Fr. -, az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - és a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. - alapján)

A Fővárosi Önkormányzat 2009 nyarán újjáalkotta a hajléktalan emberek segélyezéséről szóló rendeletét, így az ellátások megállapításáról szóló korábbi, 24/2007. Főv. Közgy. rendelet hatályon kívül került. Anyagunkban igyekszünk a konkrét rendelkezések ismertetése mellett a gyakorlati tapasztalatokat, értelmezéseket is bemutatni. A fővárosi hajléktalanok rendszeres és átmeneti segélyezése az Szt. 1996-os módosításával (1996. évi CXXVIII. törvény) került a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe. Az azóta eltelt 13 évben az eredeti rendelet többször módosították, ezt egységesítette az új rendelet, illetve néhány fontos új rendelkezést is tartalmaz, elsősorban annak érdekében, hogy a segélyekhez a valóban rászoruló, a hajléktalanellátó intézményrendszerrel kapcsolatban álló hajléktalan emberek jussanak hozzá.

Rendszeres szociális segélyek

Az új Fr. nem rendelkezik az időskorúak járadékáról és az aktív korúak ellátásáról, miközben ezeket az ellátásokat az Szt. egyértelműen a Fővárosi Önkormányzathoz rendeli.¹¹⁹

A Fővárosi Önkormányzat **azoknak** a hajléktalan embereknek **állapít meg** időskorúak járadékát, aktív korúak ellátását, akik Budapest közigazgatási területén tartózkodnak és bejelentett lakóhellyel nem rendelkeznek, vagy bejelentett lakóhelyük a főváros területén lévő hajléktalanszállás (Szt. 4. § 2. bekezdés, 32/E. §, 37/G. § 5. bekezdés).

Azt, hogy az ügyfél nem rendelkezik lakóhellyel, a lakcímkártya igazolja, ebben az esetben az illetékeség igazolásához további igazolásra nincs szükség. Azoknak, akiknek lakóhelye hajléktalanszállás, a szállóvezető, vagy szociális munkás 8 napnál nem régebbi **igazolását kell bemutatni** arról, hogy a bejelentés még nem szűnt meg. (Fr. 3. § c. pont)

A pénzbeli szociális ellátásra való jogosultság megállapítása **kérelemre indul**. A kérelmet a Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Hajléktalanok Információs Irodáján (Budapest VIII., Könyves Kálmán krt. 84.), ügyfélfogadási időben lehet **benyújtani**, vagy postai úton megküldeni. (Fr. 2. § 2. bekezdés)

¹¹⁹ Az Szt. 37/A. § 3. bekezdése alapján a Fővárosi Önkormányzatnak rendeletben kellene szabályoznia az együttműködés eljárási szabályait, továbbá a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködés megszégésének eseteit. Mivel az erre vonatkozó szabályozás nem került be az Fr. szövegébe, jelenleg ez a törvényi előírás nem teljesül.

A szociálisan rászoruló személynek egy alkalommal csak **egy jogcímenen állapítható meg segély**. A krízissegély kivételével¹²⁰ nem állapítható meg átmeneti segély a rendszeres szociális segélyben, rendelkezésre állási támogatásban vagy időskorúak járadékában részesülő kérelmező részére. (Fr. 2. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **igazolásokat kell csatolni**:

- a **személyazonosságot** a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal, a lakcímet a lakcímet is tartalmazó személyazonosító igazolvánnyal vagy a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal kell igazolni,
- a **jövedelemről** jövedelemnyilatkozatot kell tenni (Fr. 3. § a-b. pont).

Eltérő rendelkezés hiányában **az aktív korúak ellátása esetében** a Hajléktalanok Információs Irodája a jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyénél meghatározott eljárásmodot alkalmazza. A kérelmezőnek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltsége vagy a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (a továbbiakban: BMSZKI) által kiállított igazolást kell benyújtania az együttműködésről. A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a beilleszkedést segítő programról, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő együttműködést be kell számítani. (Fr. 3. § d. pont, 4. § 1-2. bekezdés)

Az Ügyfélszolgálati Iroda által meghozott határozatok a Közép-magyarországi Szociális és Gyámhivatalhoz címzett **fellebbezéssel** lehet élni (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés, Ket. 107. § 1. bekezdés).

Átmeneti szociális segélyek

A Fővárosi Önkormányzat **azoknak** a hajléktalan embereknek **állapít meg** átmeneti **szociális segélyt**, akik Budapest közigazgatási területén tartózkodnak és bejelentett lakóhellyel nem rendelkeznek, vagy bejelentett lakóhelyük a főváros területén lévő hajléktalanszállás, vagy olyan rászoruló, akiknek a Fővárosi Önkormányzat hatáskörére és illetékességére tekintet nélkül, köteles étkeztetést, szállást, illetve átmeneti segélyt biztosítani, ha ennek hiánya a rászoruló életét, testi épségét veszélyezteti, így:

¹²⁰ Lásd az átmeneti (krízis) segélyt a 199-200. oldalakon.

- akik - függetlenül attól, hogy van-e vagy nincs bejelentett lakóhelyük – éjszakáikat a főváros közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás céljára szolgáló helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson töltik, vagy
- akik egyéb okból (elemi kár, baleset, bűncselekmény stb.) kerültek életüket, testi épségüket veszélyeztető helyzetbe. (Szt. 7. § 1. bekezdés, 32/E. §, 37/G. § 5. bekezdés, 45. § 5. bekezdés, Fr. 1. §)

Azt, hogy az ügyfél nem rendelkezik lakóhellyel, a lakcímkártya igazolja, ebben az esetben az illetékesség igazolásához további igazolásra nincs szükség. Azoknak, akiknek lakóhelye hajléktalanszállás, a szállóvezető, vagy szociális munkás 8 napnál nem régebbi **igazolását kell bemutatni** arról, hogy a bejelentés még nem szűnt meg. Azoknak, akik éjszakáikat a főváros közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás céljára szolgáló helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson töltik, és rendelkeznek lakóhellyel, ami nem hajléktalanszálló, vagy egyéb okból (elemi kár, baleset, bűncselekmény stb.) kerültek életüket, testi épségüket veszélyeztető helyzetbe, ugyancsak szociális munkás vagy szállóvezető 8 napnál nem régebbi, erről szóló igazolását kell bemutatniuk. (Fr. 3. § c. pont)¹²¹

Az átmeneti segélyek megállapításának általános szabályai

A pénzbeli szociális ellátásra való jogosultság megállapítása **kérelemre indul**. A kérelmet a Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Hajléktalanok Információs Irodáján (Budapest VIII., Könyves Kálmán krt. 84.), ügyfélfogadási időben lehet **benyújtani**, vagy postai úton megküldeni. (Fr. 2. § 2. bekezdés)

A szociálisan rászoruló személynek egy alkalommal csak **egy jogcímen állapítható meg segély**. A krízissegély kivételével¹²² nem állapítható meg átmeneti segély a rendszeres szociális segélyben, rendelkezésre állási támogatásban vagy időskorúak járadékában részesülő kérelmező részére. (Fr. 2. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **igazolásokat kell csatolni**:

- a **személyazonosságot** a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal, a lakcímet a lakcímet is tartalmazó személyazonosító igazolvánnyal vagy a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal kell igazolni,
- a **jövedelemről** jövedelemnyilatkozatot kell tenni (Fr. 3. § a-b. pont).

¹²¹ Az illetékesség szempontjából az új rendelet sokkal rugalmasabb a réginél, lehetővé teszi azoknak a vidéki lakóhellyel rendelkezőknek a segélyezését is, akik nincsenek fővárosi menhelyre bejelentve, sőt a fővárosi lakóhellyel rendelkezők segélyezését is, abban az esetben, ha a szükséges igazolást be tudják mutatni. Ezt az illetékességi rendelkezést azonban a Hajléktalanok Információs Irodája csak az átmeneti segélyekre alkalmazza, az időskorúak járadékára és a rendszeres szociális segélyekre nem, ezen segélyfajták esetében az Szt-re való hivatkozással a továbbiakban is csak a lakóhellyel nem rendelkezők és a menhelyen lakóhellyel rendelkezők számára állapítja meg az ellátást.

¹²² Lásd az átmeneti (krízis) segélyt a 199-200. oldalakon.

Az Ügyfélszolgálati Irodának a kérelmekről **határozatot** kell hozni (Ket. 71. § 1. bekezdés).¹²³

Az Ügyfélszolgálati Iroda által meghozott határozatok ellen átmeneti segélyek esetében a Fővárosi Önkormányzat Közgyűléséhez címzett **fellebbezéssel** lehet élni (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés, Ket. 107. § 1. bekezdés).

Átmeneti szociális segélyt - a hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély kivételével - **az a hajléktalan személy kaphat**, akinek megélhetése más módon nem biztosított, mert nincs **jövedelme**, vagy havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (jelenleg 28500Ft), egyedül élő esetében annak 150 %-át (jelenleg 42750Ft) (Fr. 7. §).

Az átmeneti szociális segélyt az Információs Irodán kell kifizetni. Az átmeneti segély összegét az a rendeletben foglaltak szerint kell kiszámítani. Ha az összeg utolsó két számjegye nem nulla, akkor felfelé kerekítéssel kell az összeget megállapítani.

Az átmeneti szociális segélyt a kérelem benyújtásától számított 15 napon belül kell kifizetni, ha a tényállás azonnal tisztázható, és az Információs Iroda a határozatot azonnal meghozza. (Fr. 6. § 1-2. bekezdés)

Az átmeneti szociális segélyek típusai

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, aki **munkaképtelen**.

Munkaképtelenség igazolására a hajléktalan ellátás keretében működő háziorvosi rendelő, illetve a hajléktalan ellátás keretében működő Egészségügyi Centrum orvosa által kiadott, a munkaképtelenség időtartamát megjelölő **igazolás** fogadható el.¹²⁴

Tartós, három hónapot meghaladó folyamatos munkaképtelenség esetén a kérelmezőnek kezdeményeznie kell a rendszeres ellátáshoz való jutását. Az ennek megtörténtét bizonyító igazolással - melyet társadalombiztosítási vagy önkormányzati szerv állított ki - kérheti a rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyét.

E segélyt egy naptári évben egy alkalommal, legfeljebb 4 havi időtartamra lehet megállapítani, kifizetése havonta történik. (Fr. 8. §)

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege:**

¹²³ Ez a gyakorlatban sajnos nem így van, gyakran el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, hanem elküldik a kérelmezőt azzal, hogy nem ők illetékesek. Ezekben az esetekben érdemes a kérelmeket postán beküldeni. Részletesen lásd a Közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai című fejezetben a 12-14. oldalakon.

¹²⁴ A munkaképtelenség igazolására kizárólag hajléktalan háziorvosi rendelő vagy egészségügyi centrum igazolása fogadható el (pl. drogrehabilitációs intézmény, drogambulancia igazolása nem), és kórházi igazolás is csak abban az esetben, ha a kérelmező a benyújtás időpontjában kórházi kezelés alatt áll.

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, akinek részére **rendszeres** (munkanélküli, társadalombiztosítási, szociális) **ellátás megállapítása folyamatban van**,¹²⁵ de az ellátást még nem kapta meg.

A rendszeres **ellátás kezdeményezését** az ellátást (társadalombiztosítási stb.) megállapító szerv által kiadott - a kérelem beadását igazoló - **dokumentummal** (átvételi elismervény, ügyiratszám) **kell igazolni**, az eljárás folyamatosságáról, annak befejezéséig havonta igazolást kell benyújtani.

Ezt a segélyt **egy** naptári **évben** legfeljebb **egy alkalommal** lehet megállapítani, a kérelem beadásától a rendszeres jövedelem folyósításának a kezdetéig terjedő időszakra, de legfeljebb 10 havi időtartamra. Kifizetése havonta történik. (Fr. 9. §)

A rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

¹²⁵ Az Információs Iroda a gyakorlatban a segélyt az első és másodfokú eljárás időtartamára állapítja meg, a bírósági szakasz időtartamára már nem. Egy eljárásnak tekintik viszont a folytatólagos eljárásokat, pl. ha az ügyfél nyugdíjkérelmet adott be, de kiderül, hogy arra nem jogosult, de az eljárás járadékügyként folyik tovább. Ebben az esetben az átmeneti segély folyósítása folyamatos marad. Megszüntetik viszont a folyósítást abban az esetben, ha az ügyfél új kérelmet ad be.

Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg a **munkába álló** jövedelem nélküli hajléktalan személynek.

A segélyt egy naptári évben egy alkalommal lehet megállapítani a kérelem beadásától az első teljes havi munkabér folyósításának a kezdetéig terjedő időszakra, de **legfeljebb egy havi időtartamra**.¹²⁶ Kifizetése egy alkalommal történik.

A munkaviszonyt olyan munkaszerződéssel¹²⁷ kell igazolni, amely az első fizetés időpontját is megjelöli.¹²⁸ (Fr. 10. §)

A munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 14300Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 14300Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a munkaképes hajléktalan személynek, aki **egyéb ellátásra nem jogosult**. Ezt a segélyt egy naptári évben **legfeljebb négy alkalommal** lehet megállapítani, amennyiben a kérelmező **együttműködik** az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltségével vagy a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (a továbbiakban: BMSZKI) Együttműködési Csoportjával. (Fr. 11. § 1-2. bekezdés)

A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a beilleszkedést segítő programról, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

¹²⁶ A rendelet itt ellentmondó, a mondat első fele megengedné, hogy abban az esetben, ha valaki csak másfél hónap múlva kap teljes összegű fizetést, törthónapra is kaphasson átmeneti segélyt, míg a mondat első fele kizárja ezt. A gyakorlatban az Információs Iroda legfeljebb 1 hónapra állapít meg munkába állók számára átmeneti segélyt.

¹²⁷ A munkaszerződésnek meg kell felelnie a Munka Törvénykönyve által szabályozott tartalmi és formai elemeknek, így szerepelnie kell rajta a munkáltató aláírásának és a munkáltató hivatalos pecsétjének is. Ha a munkaszerződésen a minimálbér alatti összeg szerepel a munkabér rovatban, csak úgy fogadják el, ha a munkáltató megjelölte, hogy a munkavállalót részfoglalkoztatás keretében foglalkoztatja.

¹²⁸ Amennyiben a munkaszerződés nem tartalmazza az első fizetés időpontját, de a megkötésétől még nem telt el egy hónap, azt az Információs Iroda elfogadja.

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő **együttműködést be kell számítani**. Az együttműködésről a kérelem benyújtásakor **igazolást kell csatolni**.¹²⁹ (Fr. 3. § d. pont, 4. § 1-2. bekezdés)

Egyéves együttműködés után a kérelmezőnek az aktív korúak ellátásának megállapítását kell kezdeményeznie.

Az a kérelmező, aki **munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyben részesült**, a segély kifizetését követő három hónapon belül **nem részesülhet jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyében**.

Amennyiben a segélyezett az e rendelet szerinti **együttműködési kötelezettségét megszegi**, akkor a jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyét megszüntetik. (Fr. 11. § 3-5. bekezdés)

A jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély

Lakhatáshoz jutást támogató átmeneti segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, aki

- a kérelem beadását megelőzően legalább **hat hónapig** a főváros területén lévő **hajléktalanszálláson lakott**, a hajléktalanszállásról kiköltözése és a kérelem beadása között nem telt el három hónapnál hosszabb idő és
- rendszeres jövedelemmel rendelkezik és
- **jövedelme** vagy a vele együtt költöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 300%-át, (jelenleg 85500Ft), és

¹²⁹ A segély megállapításához nem elég a munkaügyi központ igazolása arról, hogy nyilvántartásba vették, az együttműködést igazoló „fehér kiskönyvre” van szükség.

- a **várható lakhatási költségek** kérelmezőre jutó összege meghaladja a jövedelme, vagy a vele együtt költöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi jövedelme 35%-át, valamint
- a kérelmezővel gondozási szerződést kötött **szociális munkás** a segély megállapítását **javasolja**, és a várható lakhatási költségekről nyilatkozik (Fr. 12. § 1. bekezdés).

Lakhatási költségként kell figyelembe venni az al-, ágy-, lakásbérletért és a munkásszállón várhatóan fizetendő díjat.

A segélyt egy naptári évben legfeljebb **egy alkalommal lehet megállapítani**, legfeljebb hat havi időtartamra, kifizetése havonta történik. (Fr. 12. § 2-3. bekezdés)

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély **összegét** úgy kell megállapítani, hogy a lakhatási költségek kérelmezőre eső része a megállapítást követő hat hónapon át ne haladja meg jövedelmének 35%-át, de a segély havi összege nem lehet több az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft), kiskorú gyermekével, (gyermekével) együtt költöző személy esetében 100%-ánál (jelenleg 28500Ft), és nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-ánál (jelenleg 7200Ft) (Fr. 12. § 4. bekezdés).

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély megállapítása iránti **kérelemhez csatolni kell** a hajléktalanszálló vezetőjének, illetve a kérelmezővel gondozási szerződést kötött szociális munkás által kiállított igazolását a hajléktalanszálláson való lakás tényéről, nyilatkozatát a gondozási szerződésről, a segély megállapítását támogató javaslatát, a lakásbérleti (al-, ágybérleti) szerződést vagy ennek hiányában a szociális munkás nyilatkozatát a várható lakhatási költségekről (Fr. 5. §).

A segély **havonta történő kifizetésének feltétele**, hogy a segély megállapítását javasoló szociális munkás (az e munkakört betöltő személy) harminc napnál nem régebbi környezettanulmánnyal igazolja, hogy a segéllyel támogatott személy a támogatás alapjául szolgáló al-, ágy-, lakásbérletben vagy munkásszállón lakik (Fr. 12. § 6. bekezdés).

A segély megállapítása **két egymást követő évben** ugyanarra az al-, ágy-, lakásbérletben vagy munkásszállón szereplő címre nem lehetséges.

A segély két egymást követő évben történő megállapításának feltétele a kérelmezővel gondozási szerződést kötött szociális munkás által - a kiválasztott albérletben - végzett környezettanulmány bemutatása.

A segély több, azonos lakcímre költöző személynek is megállapítható. (Fr. 12. § 5. bekezdés)

Átmeneti (krízis) segély

A fővárosban tartózkodó, hajléktalan, illetve krízishelyzetbe került személyeknek rászorultság esetén egy naptári évben egy alkalommal átmeneti segély állapítható meg.

A krízishelyzetet arra alkalmas, 8 napnál nem régebbi okirattal (pl. rendőrségi jegyzőkönyv, hajléktalan ellátó szervezet igazolása) igazolni kell.

Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani. (Fr. 13. § 1-2. bekezdés)

Átmeneti (krízis) segély **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Azokban az esetekben, amikor a Fővárosi Önkormányzat lakóhellyel rendelkező kérelmező számára állapít meg átmeneti segílyt, a határozatról haladéktalanul értesíteni kell a hatáskörrel rendelkező illetékes szervet és egyidejűleg igényelni kell a kifizetett átmeneti segíly megtérítését (Fr. 13. § 3. bekezdés).

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK

A fogyatékos személyek magasabb összegű családi pótlékban (részletesen lásd "Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások" című anyagunkban), vakok személyi járadékában vagy fogyatékosági támogatásban, illetve a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatásában részesülhetnek. A felsorolt ellátási formák közül a vakok személyi járadékát 2001. július 1-jétől már nem lehet megállapítani.

I. FOGYATÉKOSSÁGI TÁMOGATÁS

(A hatályos 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló (a továbbiakban: Fot.), valamint 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

A fogyatékosági támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás. A támogatás célja, hogy - a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül - anyagi segítséggel járuljon hozzá a társadalmi hátrányok mérsékléséhez. (Fot. 22. §)

Fogyatékosági támogatásra jogosult az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, aki az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő magyar állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy. Ugyancsak jogosult a támogatásra a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. Ezekén kívül jogosultak a szociális biztonsági rendszereknek az Európai Gazdasági Közösségen belül mozgó munkavállalói, önálló vállalkozói és családtagjaik¹³⁰ amennyiben a szabad mozgás és tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek, továbbá a magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás és tartózkodás céljából

¹³⁰ Családtag: a családtagként meghatározott vagy elismert személy, vagy az, akit azok a jogszabályok, amelyek szerint ellátást nyújtanak, vagy annak a tagállamnak a jogszabályai, amely tagállamban lakóhellyel rendelkezik közös háztartásban élőként ismernek el; ha azonban az említett jogszabályok csak azt ismerik el családtagként vagy egy háztartásban élőként, aki az érintett munkavállalóval közös háztartásban él, ezt a feltételt teljesítettnek kell tekinteni, ha az érintett személy elsődlegesen a munkavállaló eltartottja (1408/71/EGK tanácsi rendelet).

kiállított engedéllyel (EU Kék Kártyával) rendelkező harmadik országbeli állampolgár, amennyiben az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel és rendelkezik a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel. (Fot. 23. § 1-2. bekezdés)

Fogyatékosági támogatást kaphat, aki:

- **látási fogyatékos:** segédeszközzel, vagy műtéti úton nem korrigálható módon a látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó-halló életforma folytatására képes;
- **hallási fogyatékos:** hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad;
- **értelmi fogyatékos:**¹³¹ értelmi akadályoztatása genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében továbbá 14. életévének megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt közepsúlyos vagy annál nagyobb mértékű;
- **autista személy:** állapota a személyiség egészét érintő fejlődés átható zavara miatt, az autonómia-tesztek alapján súlyosnak vagy közepsúlyosnak minősíthető;
- **mozgásszervi fogyatékos:** mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavara miatt helyváltoztatása a rendeletben meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a rendelet szerinti mozgásszervi betegsége miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható, vagy állandó jelleggel ágyhoz kötött, ezért segédeszköz használatára állapota vagy állapotrosszabbodása miatt nem képes;
- **halmozottan fogyatékos:** a fentiekben meghatározott súlyos fogyatékoságok közül legalább két fogyatékosága van (Fot. 23. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. §).

A fogyatékosági támogatás megállapítása szempontjából a **súlyos fogyatékoság** akkor minősül tartósnak, ha annak időtartama előreláthatólag három évig fennáll (Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Fogyatékosági támogatásra **nem jogosult**, aki vakok személyi járadékában, magasabb összegű családi pótlékban részesül, vagy utána magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak. (Fot. 23. § 3. bekezdés).

131 Értelmi fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, aki önellátásra képtelen, ezért állandó ápolásra szorul, beszéde nem alakult ki vagy tagolatlan, tartalom nélküli, s mindezek következtében a mindennapi élet szintjén csak kis mértékben képezhető, és élete más személy állandó segítségével nélkül veszélybe kerülne (IQ pontja 0-19 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van. BNO szerinti besorolása: F 73.), vagy a hétköznapi élet elemi cselekményei területén másokra van utalva, mivel az általános értelmi képessége az adott korosztályú népesség átlagától az első évektől kezdve számottevően elmarad, s amely miatt az önálló élet vezetése jelentősen akadályozott (IQ pontja: 20-49 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van és standard deviációja 15. BNO szerinti besorolása: F 71-F 72.) (Korm. R. 1. számú melléklet 3. pont).

Megszűnik a fogyatékosági támogatásra való **jogosultság**, ha a súlyosan fogyatékos állapot nem áll fenn, vagy a támogatott a felülvizsgálaton nem jelenik meg, és a távolmaradását nem igazolja (Fot. 23. § 4. bekezdés).

Ha a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra olyan államba **távozik**, amely nem az Európai Unió tagállama, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam, vagy olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, távolléte alatt az ellátás **szünetel** (Fot. 23. § 5. bekezdés).

A fogyatékosági támogatás szüneteltetése esetén a továbbfolyósításra az ügyfél kérelmére kerül sor. Ebben az esetben az ellátást annak a hónapnak az első napjától kell továbbfolyósítani, amelyben a jogosult visszatér Magyarországra. (Korm. R. 17. § 2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás **összege** látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékosok és autista személyek esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), értelmi, mozgásszervi fogyatékosok esetében, ha az önkiszolgálási képessége¹³² teljesen hiányzik, továbbá halmozottan fogyatékosok esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 1. bekezdés).

A korábban **vakok személyi járadékában részesülő** látási fogyatékos személy **fogyatékosági támogatásának összege**, a vakok személyi járadékának megszüntetését követően, ha önkiszolgálási képességének vizsgálatát nem kéri, az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), ha jogosult önkiszolgálási képességének hiányát megállapítják, 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 2. bekezdés).

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítése és a jogorvoslati szabályok

A fogyatékosági támogatás megállapítására irányuló eljárás kérelemre indul. A fogyatékosági támogatás megállapítása a kincstár hatáskörébe tartozik. (Fot. 23/B. § 1-2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás iránti kérelem legkorábban abban a hónapban nyújtható be, amikor az igénylő a 18. életévét betölti. A fogyatékosági **támogatás iránti igényt** a rendelet 2. számú mellékletében szereplő „Igénybejelentés fogyatékosági támogatásra” című nyomtatványon vagy elektronikus úrlapon kell **előterjeszteni** a kérelmező lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes Magyar Államkincstár regionális igazgatóságánál (továbbiakban: Igazgatóság). (Korm. R. 4. §)

A támogatás iránti kérelemhez **mellékelni kell** a kérelmező háziorvosa, bentlakásos szociális intézményben élő igénylő esetén az intézmény orvosa által kiállított orvosi beutalót és a

¹³² Az önkiszolgálási képessége annak a személynek hiányzik, aki mások személyes segítsége nélkül nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül a szükség szerinti segédeszköz igénybevitelével sem képes közlekedni (Korm. R. 3. §).

fogyatékoságot igazoló orvosi dokumentációt. Amennyiben a kérelmező nem rendelkezik a minősítéséhez szükséges iratokkal, a súlyos fogyatékoság minősítésének előkészítése érdekében a háziorvos gondoskodik a megfelelő szakvizsgálatok elvégeztetéséről. Az Igazgatóság a pontatlanul vagy hiányosan kitöltött, illetve orvosi dokumentáció nélkül benyújtott kérelem esetén a kérelmezőt 15 napos határidővel hiánypótlásra szólítja fel. (Korm. R. 5. § 1-3. bekezdés)

A Fot. 23. § 2. bekezdése szerinti személy a kérelem benyújtásakor igazolja magyarországi lakcímét a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal vagy az arról készült másolattal. Ha a kérelmező a lakcímét nem igazolja, az Igazgatóság a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását vezető szervet megkeresi az adatszolgáltatás érdekében. (Korm. R. 5/A. §)

A **vakok személyi járadékában** vagy **magasabb összegű családi pótlékban** részesülő személy fogyatékosági támogatásra csak akkor szerezhet jogosultságot, ha az egyéb ellátásáról lemond (Korm. R. 9/B. § 1. bekezdés, 10. § 1. bekezdés).

Ha a fogyatékosági támogatásra irányuló kérelmet azért utasították el, mert a kérelmező nem súlyosan fogyatékos, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül csak akkor lehet **újabb kérelmet** előterjeszteni, ha orvos igazolja, hogy az állapota rosszabbodott; egyébként - a jogszabályváltozás esetét kivéve - a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani (Fot. 23/B. § 4. bekezdés).

A súlyosan fogyatékos állapot megállapításának kérdésében az orvosszakértői szerv szakhatóságként jár el. Ha a rendelkezésre álló orvosi dokumentáció nem alkalmas a szakhatósági állásfoglalás kialakítására, a szakértői bizottság a támogatást igénylőt a fogyatékoság jellegének megfelelő szakvizsgálatra utalja be, illetve felhívhatja a szakértői bizottság előtti személyes megjelenésre is. (Fot. 23/C. § 1. bekezdés, Korm. R. 8. § 2. bekezdés)

Az Igazgatóság a határozat közlésével egyidejűleg a szakértői bizottság szakhatósági állásfoglalását is közli a kérelmezővel (Korm. R. 9. §).

Ha a támogatást jogerősen megállapítják, az **ellátás a kérelem benyújtásától esedékes** (Fot. 23/D. § 4. bekezdés).¹³³

A fogyatékosági támogatást a kincstár folyósítja, teljes fedezetét a központi költségvetés biztosítja (Fot. 23/E. § 1, 3. bekezdés).

A fogyatékosági támogatást az Igazgatóság havonta utólag, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig folyósítja.

A megállapított fogyatékosági támogatás folyósítása belföldre forintban, külföldre az ellátás kifizetésének napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik (Korm. R. 11. § 1-3. bekezdés).

A vakok személyi járadékáról való lemondás következtében fogyatékosági támogatásra jogosult személy felülvizsgálatának időpontjára a vakok személyi járadékát megállapító határozatban

¹³³ Ezzel ellentétesen rendelkezik a Korm. R. 11. § 4. bekezdése, mely szerint a támogatás a kérelmezőt a kérelem benyújtása hónapjának első napjától illeti meg, de mivel a törvény a magasabb szintű jogszabály, a gyakorlatban azt kell(ene) alkalmazni.

megállapított időpont az irányadó. Ha a felülvizsgálat esedékessé válik, erről az Igazgatóság értesíti a jogosultat. (Korm. R. 12. § 1. bekezdés)

A súlyosan fogyatékos állapot fennállását - ha a szakhatósági állásfoglalás eltérően nem rendelkezik - **öt évenként** az orvosszakértői szerv felülvizsgálja (Fot. 23/C. § 2. bekezdés).

Ha a **felülvizsgálat** szerint a súlyosan fogyatékos állapot továbbra is változatlanul fennáll, a fogyatékosági támogatást tovább kell folyósítani.

Ha a felülvizsgálat állapotváltozást állapít meg, akkor az Igazgatóság dönt az ellátás mértékének módosításáról. Az Igazgatóság a határozat közlésével egyidejűleg a szakértői bizottság szakhatósági állásfoglalását is közli a kérelmezővel. Ha a szakértői bizottság a felülvizsgálat során a jogosult állapotában, illetve önkiszolgálási képességében a fogyatékosági támogatás mértékét befolyásoló rosszabbodást állapít meg, úgy számára a magasabb ellátási összeget annak a hónapnak az első napjától kell megállapítani és folyósítani, amelyben a felülvizsgálatra sor került, ha javulást állapít meg, úgy számára az alacsonyabb ellátási összeget az állapotjavulást megállapító szakvélemény kiállítását követő hónap első napjától kell megállapítani és folyósítani.

Ha a súlyosan fogyatékos állapot már nem áll fenn, a fogyatékosági támogatást a felülvizsgálatot követő hónap első napjától kell **megszüntetni**. Meg kell szüntetni a fogyatékosági támogatás folyósítását abban az esetben is, ha a jogosult a felülvizsgálathoz szükséges orvosi dokumentációt az Igazgatóság kérésére nem küldi meg, illetve a szakértői bizottság előtt nem jelenik meg. Ilyen esetben az ellátást a mulasztást követő hónap első napjától kell megszüntetni. (Korm. R. 13. §)

A jogosult **állapotrosszabbodásra** való hivatkozással - a felülvizsgálat határozatban meghatározott időpontja előtt - maga is kezdeményezheti felülvizsgálatát. Az eljárásra a támogatás megállapítására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. (Korm. R. 14. § 1. bekezdés)

Ha az Igazgatóság a magasabb összegű ellátás iránti kérelmet azért utasítja el, mert a kérelmező állapotában a fogyatékosági támogatás mértékének megváltozását indokoló rosszabbodás nem következett be, az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított **egy éven belül** előterjesztett újabb kérelemre a **bizonyítási eljárást** csak akkor kell lefolytatni, ha orvosi igazolás megfelelően tanúsítja, hogy a kérelmező állapota az elutasítás óta rosszabbodott (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

Az Igazgatóság soron kívüli felülvizsgálatot indít, ha tudomására jut, hogy a fogyatékosági támogatásban részesülő a támogatást jogalap nélkül veszi igénybe (Korm. R. 15. §).

A fogyatékosági támogatásban részesülő, illetve annak gondnoka a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül köteles értesíteni a kincstárat (Fot. 23/D. § 3. bekezdés).

A jogosult a **lakóhelyének megváltozását** köteles az ellátást folyósító Igazgatóságnak bejelenteni. Ebben az esetben az ellátást folyósító Igazgatóság - az ügyben keletkezett iratoknak a jogosult új lakóhelye szerinti Igazgatósághoz történő egyidejű áttételével - a támogatás folyósítását megszünteti. A jogosult új lakóhelye szerint illetékes Igazgatóság a fogyatékosági támogatást az előző lakóhely szerinti folyósítás megszüntetését követő hónap első napjától folyósítja. (Korm. R. 16. § 1. bekezdés)

A jogosultnak a három hónapot meghaladó egybefüggő **külföldi tartózkodását** be kell jelentenie a támogatást folyósító Igazgatóságnak (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

Az, aki a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül vette fel, vagyis arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amit számára folyósítottak, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított 30 napon belül határozatban kötelezték. 30 nap elteltével a jogalap nélkül felvett fogyatékosági támogatást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható, feltéve, hogy az ellátás megszűnésétől számított kevesebb, mint három év telt el. Ha a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül igénybe vett személy igazolja, hogy tartozásának azonnali vagy egy összegben való megfizetése családi, jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire való tekintettel magának, vagy a tartásra szoruló hozzátartozónak aránytalanul súlyos anyagi megterhelést jelentene, részére a kincstár legfeljebb 12 hónapi halasztást engedélyezhet, illetőleg azt, hogy a tartozást 36 hónapon belül részletekben fizesse meg. (Fot. 23/E. § 4-7. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás **illeték- és költségmentes** (Fot. 23/D. § 5. bekezdés).

II. VAKOK SZEMÉLYI JÁRADÉKA

(A hatályos 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

A 1999. évi CXXII. törvény egyes munkaügyi és szociális törvények módosításáról 58. §-ának 5. bekezdése értelmében 2001. június 30-át követő időponttal vakok személyi járadékára való új jogosultság nem állapítható meg. A 2001. július 1-jei időpont előtt megállapított vakok személyi járadékát viszont a 2001. június 30-án hatályban lévő jogszabályok alapulvételével tovább kell folyósítani.

A vakok személyi járadékát 2003. március 1-jétől az Igazgatóság (a továbbiakban: Igazgatóság) havonta utólag, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig változatlan feltételekkel folyósítja.

A járadékban részesített személy köteles a laccímében bekövetkezett változást, illetőleg a járadék folyósításának megszüntetését előidéző okot az Igazgatóságnak 15 napon belül bejelenteni. Ha járadékban részesített vak személy nem jelenti be a körülményeiben bekövetkezett olyan változást, amely a járadék folyósításának megszüntetését idézheti elő, az Igazgatóság őt a jogtalanul felvett járadék visszafizetésére kötelezi.

A járadék folyósításának megszüntetése az Igazgatóság hatáskörébe tartozik. A határozatban fel kell tüntetni a megszüntetés időpontját. (Korm. R.19/A §)

2008. január 1-jétől a vakok személyi járadékát 15360Ft-ra kell emelni (242/2008. Korm. rendelet a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről 1. § 3. bekezdés).

III. FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről alapján)

A vasúti személyszállítás vonalain, a helyközi (távolsági) menetrend szerinti autóbusz közlekedésben, HÉV, komp- és révközlekedésben 90%-os kedvezményű (menetjegy vagy bérlet), a menetrend szerinti helyi közúti és kötöttpályás közlekedésben díjmentes utazási kedvezmény igénybevételére jogosult korlátlan számban megváltható kedvezményes jeggyel, vagy bármely viszonylatban:

- az a vak személy, aki vakok személyi járadékában részesül, az erről szóló igazolás alapján, vagy a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával rendelkezik;
- a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával utazó hallássérült személy;
- az a személy, aki vagy aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül, a külön jogszabályban meghatározott okmány¹³⁴ alapján;
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény alapján fogyatékosági támogatásban részesülő személy, a külön jogszabályban meghatározott okmány¹³⁵ alapján;
- és a velük együtt utazó személy
- a rokkantsági járadékos, ha ezt a lakóhelye szerint illetékes jegyző igazolja (a helyi közlekedésben).

Az igényjogosult családtagjának minősül a kedvezményezettel közös háztartásban együtt élő házastárs (élettárs) és gyermek. A családtag igényjogosultságát személyi igazolvánnyal és a jogosultságot megalapozó okmánnyal kell igazolni. (8. §. 1. bekezdés a-e, i. pont, 2. bekezdés, 1. sz. melléklet)

Ezen kívül jogosultak a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendeletében rendszeresített kedvezményes bérlet igénybevételére (10. §).

134 Értsd alatta a Cst. végrehajtására kiadott 223/1998. Korm. R. 9. § 2-3. bekezdése alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

135 Értsd alatta a 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól 19. § alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

IV. SÚLYOS MOZGÁSKORLÁTOZOTT SZEMÉLYEK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről alapján)

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása 2011.július 1-jét követően a „102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről” hatályba lépésével fokozatosan kivezetésre kerül és 2013. január 1-jétől megszűnik. A 164/1995. Korm. r. közlekedési támogatásra vonatkozó szabályait 2012. december 31-éig kell alkalmazni. 2012. év során csak azon mozgáskorlátozott személyek részére állapítható meg közlekedési támogatás, aki olyan szakvéleménnyel rendelkezik, amely végleges állapotot, vagy a következő vizsgálat időpontjaként a kérelem benyújtása utáni időpontot jelöl meg.

Súlyos mozgáskorlátozott személyek 2013. január 1-jétől csak gépkocsi szerzési és átalakítási támogatást kérhetnek.

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatását, azok a súlyosan mozgáskorlátozott személyek kaphatják, akik a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkeznek, továbbá a magyar hatóság által menekültként elismert személyek. Ugyancsak vonatkozik ezen jogszabály a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre és a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (1. § 1. bekezdés)

Nem kaphatnak közlekedési támogatást azok, akik életvitelszerűen ágyhoz kötött fekvőbetegek és szállításuk csak mentőjárművel biztosítható valamint akik a Szt. szerinti ápolást, gondozást nyújtó és rehabilitációs intézményi ellátásban részesülnek, kivéve a mozgásfogyatékosok rehabilitációs intézményében élő súlyos mozgáskorlátozott személyeket. (1. § 2. bekezdés)

A közlekedési kedvezmények iránti **kérelmet** a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti önkormányzat jegyzőjéhez kell a tárgyév április 30-áig **benyújtani** (8. § 1, 3. bekezdés).

Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatására **jogosult** az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki tömegközlekedési eszközt önerőből nem képes igénybe venni, de életvitelszerűen nem ágyhoz kötött, és családjában a megelőző évben az egy főre jutó nettó átlagjövedelem nem haladja meg a tárgyév január 1-jén érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 250%-át (jelenleg 71250Ft) (1. § 3. bekezdés a. pont, 6. § 7. bekezdés).

A közlekedési támogatás egy éves **összege**, ha a súlyosan mozgáskorlátozott személy a nyugdíjkorhatárt nem töltötte be, és tanulói jogviszonyban vagy munkaviszonyban áll, 24500Ft, ha

nem áll ilyen jogviszonyokban, vagy a nyugdíjkorhatárt betöltötte, 7000Ft. Ha a mozgáskorlátozott személy kiskorúak eltartásáról saját háztartásában gondoskodik, azok számától függetlenül számára ezen felül évi 3500Ft támogatás is jár. Ha egy háztartásban több súlyos mozgáskorlátozott személy is eltartónak minősül, akkor az eltartottak számától függetlenül valamennyien jogosultak az emelés összegére. (6. § 1-4. bekezdés)

Ha a súlyos mozgáskorlátozottság év közben következik be, április 30-át követően is benyújtható a kérelem, ez esetben a benyújtást követő hónap első napjától időarányos összeg jár. (6. § 5. bekezdés, 8. § 5. bekezdés)

Nem jogosult közlekedési támogatásra az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki fogyatékosági támogatásban részesül (6. § 6. bekezdés).

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása iránti kérelemhez mellékelni kell a súlyos mozgáskorlátozottság tényét igazoló, a rendelet 2. számú mellékletében szereplő háziorvosi szakvéleményt, jövedelemigazolásokat, a munkaviszony, a tanulói jogviszony fennállására vonatkozó igazolást, az eltartott(ak) természetes személyazonosító adatait, továbbá - ha szükséges - az elhelyezését igazoló bírói ítélet vagy gyámhatósági határozat fénymásolatát, és nyilatkozatot arról, hogy a kérelmező nem részesül fogyatékosági támogatásban (9. § 1. bekezdés a-b, g-h, j. pont).

*Az Európai Közösség érvényes magyarországi **tartózkodási engedéllyel rendelkező** állampolgára esetében a kérelemhez - a magyar állampolgárok számára szükséges dokumentumokon túl - csatolni kell a tartózkodási engedély másolatát, a tartózkodás jogcímét igazoló iratokat, így különösen igazolást a munkaviszonyról, illetve önálló vállalkozói tevékenység alapján fennálló biztosítási viszonyról, igazolást a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról, a rokon kapcsolatát igazoló irat másolatát, amennyiben hozzátartozóként válik jogosulttá az ellátásra (9/B. §).*

A jegyző gondoskodik a közlekedési támogatás összegének kifizetéséről (11. § 4. bekezdés).

Amennyiben a határozat ellen a kérelmező azért él jogorvoslattal, mert az orvosi szakvéleményben foglaltakkal nem ért egyet, a jogorvoslati eljárás során a szakértői bizottságot kell megkeresni az orvosi szakvélemény felülvizsgálata céljából. Az orvosi szakvélemény vizsgálat, valamint orvosi iratok alapján is kiadható. A másodfokú orvosi szakvélemény ellen további felülvizsgálatnak helye nincs. A súlyos mozgáskorlátozottak nem minősített személy az orvosi szakvélemény kiállítását követő évben kérheti az újbóli vizsgálatot. (13. §)

A közlekedési támogatáson kívül a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményként személygépkocsi szerzési és átalakítási támogatást is kérhetnek, de mivel ügyintézésük szociális intézményben nagyon ritkán fordul elő, ezeket nem részletezzük.

ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG¹³⁶**ILLETÉKEK ÉS ILLETÉKMENTESSÉG AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI ELJÁRÁSBAN**

1990. évi XCIII. törvény az illetékről

Az illeték mértéke

29. § (1) Az első fokú közigazgatási hatósági eljárásért - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik - 2200 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).

(2) Az első fokú közigazgatási határozat elleni fellebbezés illetéke - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik, és a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben megállapítható - a fellebbezéssel érintett, vagy vitatott összeg minden megkezdett 10 000 forintja után 400 forint, de legalább 5000 forint, legfeljebb 500 000 forint. Ha a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben nem állapítható meg, a fellebbezés illetéke 5000 forint.

(4) Végzés elleni fellebbezésért - ha e törvény másként nem rendelkezik - 3000 forint illetéket kell fizetni. Ha a végzés csak a határozat vagy az eljárást megszüntetőelleni fellebbezéssel együtt támadható meg, és az ügyfél a végzés felülvizsgálatát is kéri, akkor csak a határozat elleni fellebbezés illetékét kell megfizetni.

(5) A végrehajtási kifogás illetéke 5000 forint. A végrehajtási kifogás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezés illetéke 10 000 forint.

(6) Az újrafelvételi eljárásért (1) bekezdésben meghatározott illetéket kell fizetni, tekintet nélkül az alapeljárásban már megfizetett illetékre.

A jogorvoslati eljárás illetékének visszatérítése

32. § (1) A jogorvoslati eljárásban megfizetett valamennyi illetéket az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a közigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált közigazgatási hatósági döntés vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) A visszatérítést hivatalból, a jogorvoslati eljárás során hozott határozatban kell elrendelni és azt - a visszatérítés foganatosítása végett - az ügyfél lakóhelye, székhelye, illetőleg a bíróság székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak kell megküldeni.

¹³⁶ E fejezet szövege szó szerinti idézet a vonatkozó törvényekből.

Illetékmentesség

33. § (1) Nem kötelezhető illeték fizetésére az, akit az államigazgatási hatóság külön jogszabály alapján **költségmentességben** részesített.

(2) Egyes alkotmányos jogok érvényesítése, illetőleg kötelezettségek teljesítése, valamint a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében a mellékletben és a külön jogszabályokban meghatározott illetékmentes eljárásokon felül tárgyuknál fogva illetékmentes eljárások:

1. a választással, valamint a népszavazással kapcsolatos törvényekből folyó jogok érvényesítésével, kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos eljárás;

2. az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása;

3. a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására irányuló eljárás;

4. a születéssel, a házasságkötéssel, az örökbefogadással, tartással, gondozással és a halálessel kapcsolatos, továbbá a nemzeti és etnikai kisebbségek anyakönyvi adatainak első ízben történő kijavításával kapcsolatos eljárás, kivéve

a) a magyar állampolgár, illetőleg Magyarországon lakó hontalan külföldön történő házasságkötéséhez szükséges irat;

b) a nem magyar állampolgár Magyarországon történő házasságkötéséhez szükséges irat, továbbá

c) az anyakönyvi kivonat kiállítása;

5. az **anyakönyvi kivonat** kiállítása az alábbi esetekben illetékmentes, ha

a) a születés, a házasságkötés és a haláleset anyakönyvezését követően az érdekelt részére első ízben;

b) az intézeti vagy állami nevelt gyermek anyakönyvezéséhez;

c) az 1953. január 1-je előtti bejegyzésről a névmutató szerint illetékmentes kivonatot még nem adtak ki, és

ca) a születési anyakönyvből a bejegyzett személy, örökbefogadás esetén az örökbefogadó részére,

cb) a házassági anyakönyvből a házastárs részére,

cc) a halotti anyakönyvből a házastárs vagy a meghalt személy egyenesági rokona részére,

d) tartásdíj európai uniós jogi norma, nemzetközi szerződés vagy viszonyossági nyilatkozat alapján külföldön való behajtása tárgyában folyó eljárás céljára,

e) a szülők házassági anyakönyvi kivonatának a gyermek születésének anyakönyvezéséhez,

f) az elhunyt születési és házassági anyakönyvi kivonatának a haláleset anyakönyvezéséhez,

g) a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény alapján kijavított anyakönyvi adatokról az érdekelt részére első ízben történik a kiállítása;

- 5/A. a házassági név megváltoztatására irányuló eljárás;
6. a **gyámhatóság** előtt kezdeményezett minden eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;
7. az állami gondoskodás körén kívüli nevelőotthoni térítési díj megállapításához szükséges bizonyítvány;
8. a holtak nyilvánításra, illetőleg halál tényének megállapítására irányuló bírósági eljárás céljára szükséges irat;
9. a házasságon kívül született gyermek családi jogállásának bírósági rendezéséhez szükséges irat;
10. a **bölcsődei, óvodai elhelyezéssel** kapcsolatos eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;
11. a **tankötelezettséggel, valamint a középfokú és felsőoktatási intézménybe való felvétellel**, a tanulmányokat folytatónak a tanulmányokkal, a tandíjjal, vizsgadíjjal és a tanulóotthoni, kollégiumi, diákotthoni, napközi otthoni elhelyezésükkel kapcsolatos eljárás, továbbá az iskolai és tanfolyami bizonyítvány, kivéve a bizonyítvány másolatát, másodlatát;
12. az ösztöndíj adományozásával, a külföldön folytatott iskolai tanulmányok beszámításával, a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, oklevél, illetőleg tudományos fokozat honosításával, továbbá a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, valamint oklevél elismerésével kapcsolatos eljárás;
14. **munkaviszony**, szövetkezeti tagsági viszony létesítéséhez, igazolásához szükséges irat;
15. **foglalkoztatáspolitikai** körébe tartozó juttatások (munkanélküli segély, járadék, átképzési támogatás stb.) igénybevételével, **nyugdíjazással** kapcsolatos eljárások és az eljáráshoz szükséges iratok;
18. a **szociálpolitikai feladatot ellátó szervnél** vagy ilyen intézetnél, intézménynél szociális ügyben kezdeményezett minden eljárás;
19. az áldozatsegítő támogatások engedélyezésére irányuló eljárás;
22. a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás, valamint a költségmentesség feltételei fennállásának igazolásához kiállított irat;
23. az adó és járulékok ügyben az adóhatóságnál, vámigazgatási ügyben a vámhatóságnál kezdeményezett első fokú eljárás - ideértve más hatóság adó, adó jellegű kötelezettség megállapításával kapcsolatos ilyen eljárását is -, kivéve a méltányossági eljárást, a fizetési könnyítésre (halasztás, részletfizetés) irányuló eljárást, továbbá az adó-, a vám-, az illeték- és a társadalombiztosítási kötelezettség teljesítéséről szóló igazolás kiadása, valamint az adó- és értékbizonyítvány kiállítása iránt kezdeményezett eljárást;
24. a birtokösszevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt a ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a **kárpótlási** eljárás, a részaránytulajdonnal kapcsolatos eljárás és az ilyen eljárásokhoz szükséges irat, továbbá a kisajátítási eljárás;
26. közigazgatási hatóságnál nyilvántartott adatokban bekövetkezett változások jogszabályi előírásokon alapuló, kötelező bejelentése;
28. a jogi segítségnyújtás engedélyezésére irányuló eljárás;

29. a rendőrhatalósági kényszerintézkedés alá helyezési eljárásban az eljárás alá vont személy által előterjesztett panasz és fellebbezés;

30. az adóhatóság által az adózó adószámlájának egyenlegéről készített értesítés tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslati eljárás.

31. az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatban indított eljárás.

32. őstermelői igazolvány cseréje, ha arra az őstermelői igazolványban szereplő helységnev, utcanév, illetve házszám állami vagy önkormányzati döntés alapján történő változása, illetve az őstermelő lakóhelyének más megye illetékességi területéhez való csatolása miatt kerül sor;

33. a külön törvényben meghatározott hozzátartozók közötti erőszak miatt az ideiglenes megelőző távollattó határozat elrendelésére irányuló eljárás.

73. § (1) A közigazgatási hatósági eljárási illetéket az eljárás megindításakor illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton kell megfizetni a (2)-(4), a (7) és (8), valamint a (11) bekezdésekben foglaltak kivételével.

(2) Az okmányirodánál nem elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás illetékét

a) az eljárás megindítását megelőzően készpénzátutalási megbízás útján, vagy

b) amennyiben az okmányirodán erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával vagy házipénztárba készpénzzel

kell megfizetni az adópolitikáért felelős miniszter rendeletében megjelölt számla javára azzal, hogy a házipénztárba fizetett illetéket készpénzátutalási megbízással az okmányiroda naponta fizeti meg az említett számla javára.

(3) Az elsőfokú adóhatóságnál és az elsőfokú vámhatóságnál (a továbbiakban: adóhatóság) indított eljárás - ideértve az elektronikus úton kezdeményezett eljárást is - illetékét - a másolat, kivonat illetékének kivételével -, valamint az adóhatóság határozata, végzése és végrehajtási cselekménye ellen kezdeményezett jogorvoslati eljárás illetékét az illetékes adóhatóság illetékbeszedési számlája javára kell megfizetni. A 73/A. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérően az esedékességkor meg nem fizetett eljárási illeték és a mulasztási bírság összegét az adóhatóság határozatban közli az ügyféllel, azzal hogy az eljárási illetéket a határozat közlésétől számított 8 napon belül az adóhatóság illetékbeszedési számlájára mulasztási bírság nélkül fizetheti meg. Az így meg nem fizetett illetéket és a mulasztási bírságot az adóhatóság hajtja be.

(4) Elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás esetén az eljárási illetéket az eljárás megindítását megelőzően készpénzátutalási megbízás vagy azt követően az eljáró hatóság által az ügyfél rendelkezésére bocsátott ügyiratszámra hivatkozással átutalási megbízás útján kell megfizetni az elektronikus kapcsolattartás részletes eljárási szabályairól szóló külön jogszabály szerint.

(5) Az eljárási illeték előzetes megfizetését az eljárás megindításakor a (2) bekezdés a) pontjában szabályozott esetben a feladóvevénynek a kérelemhez csatolásával, a (4) bekezdésben szabályozott esetben pedig a készpénzáttalási megbízás feladóvevényén szereplő azonosító szám (8 számjegyű azonosító), a megfizetett eljárási illeték összegének és a befizetés időpontjának feltüntetésével kell közölni az eljáró hatósággal.

(6) Az eljárási illetéket, ha azt elektronikusan kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás esetén az eljárás megindítását (kérelem előterjesztését) megelőzően nem fizették meg, legkésőbb az ügyazonosító ügyfél általi megismerését követő munkanapon kell megfizetni.

(7) A (2)-(4) bekezdésben meghatározott eljárások kivételével a 10 000 forintot meghaladó eljárási illeték kiszabás alapján készpénz-átutalási megbízás útján vagy az állami adóhatóság által meghatározott számlaszámra átutalással, illetőleg amennyiben erre lehetőség van, bankkártyával is megfizethető. Ebben az esetben az illetékköteles iratot annak egy másolatával az illetékes állami adóhatósághoz kell benyújtani. Az irat illetékkiszabásra történő bemutatását az eredeti iraton igazolja az állami adóhatóság.

(8) A külképviseletnél, illetőleg ennek útján kezdeményezett magyar hatósági eljárás esetén az eljárás illetékét a konzuli díjakra vonatkozó külön jogszabályban meghatározott módon kell megfizetni.

(12) Ha az ügyfél az eljárás megindítása nélkül a (2) bekezdés a) pontja vagy a (4) bekezdés szerinti módon fizetett illetéket, akkor a készpénzáttalási megbízás feladóvevényével az állami adóhatóságnál kérheti az illeték visszatérítését. Az állami adóhatóság a kincstár megkeresésével ellenőrzi a visszatérítési igényt, melynek eredményeként az illetéket visszatéríti vagy határozatot hoz a visszatérítés megtagadásáról.

Hiánypótlás

73/A. § (1) Ha az ügyfél a kérelmet az illeték megfizetése nélkül nyújtja be, az eljáró hatóság az eljárás megindításakor, elektronikusan kezdeményezett eljárás esetén a 73. § (6) bekezdésében meghatározott határidő eredménytelen leteltét követően - postai úton előterjesztett beadvány esetén postai úton, elektronikus úton kezdeményezett eljárások esetén elektronikus úton is - az ügyfelet figyelmezteti az illeték megfizetésére azzal, hogy ha

a) a megfizetni elmulasztott illetéket illetékbélyegben kellett leróni, akkor illetékbélyegben, postai úton történő felhívás esetén válasz-levelezőlapon,

b) egyéb fizetési mód esetén átutalással vagy készpénzzel

8 napon belül nem fizeti meg és a hatóság az eljárást az illetékfizetési kötelezettség elmulasztására tekintettel végzéssel nem szüntette meg, a 82. §-ban említett mulasztási bírságot is meg kell fizetnie. A fizetési határidőt a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől kell számítani. Ha a felhívásra postai úton kerül sor, akkor az illetéken felül a felhívás postaköltségét - e címen 200 forintot - a válasz-

levelezőlapon illetékbélyegben, egyéb esetben pénzzel kell megfizetni. A figyelmeztetés megtörténtét, illetőleg a felhívás elküldését az iraton fel kell jegyezni, illetőleg az ügyféllel igazoltatni kell.

(2) Ha az ügyfél az illeték megfizetésének mellőzését kérte, a hatóság döntéséig az (1) bekezdésben foglalt felhívásnak nincs helye.

(3) Ha az ügyfél az illeték megfizetésére vonatkozó felhívás közlését követő 8 napon belül illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget és az eljáró hatóság az eljárást végzéssel nem szüntette meg, az illetékhianyról leletet kell készíteni. A lelet alapján az illetéket, a felhívás költségét és a mulasztási bírságot az illetékes állami adóhatóság írja elő.

Melléklet

I. A szabálysértési eljárás illetéke

1. A becsületsértés és magánlaksértés miatt indult szabálysértési eljárás illetéke 3000 forint, az ilyen eljárásban hozott büntetést vagy intézkedést alkalmazó határozat elleni kifogás, valamint az eljárást megszüntető határozat elleni panasz illetéke 3500 forint.

2. Az 1. pontban nem említett szabálysértési eljárás illetékmentes, kivéve a részletfizetési kedvezmény, halasztás engedélyezésére irányuló eljárást, amelyre a törvény 29. §-ában foglaltak az irányadóak.

II. Az állampolgársággal kapcsolatos eljárás illetéke

1. A magyar állampolgársági bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás illetéke 3000 forint.

4. Illetékmentes a honosítás, visszahonosítás, a magyar állampolgárság nyilatkozattal történő visszaszerzésére, valamint a magyar állampolgárságról történő lemondásra irányuló eljárás.

IV. A másolat és kivonat illetéke

1. Az államigazgatási eljárásban készített hitelesített vagy hitelesítetlen másolat, illetőleg kivonat illetéke - ha e Melléklet kivételt nem tesz - oldalanként magyar nyelvű másolat esetében 100 forint, idegen nyelvű másolat esetében 300 forint. A nem hitelesített fénymásolat illetéke oldalanként 100 forint.

3. Az illetéket a másolat átvételekor az eredeti iraton illetékbélyeggel kell megfizetni.

4. Illetékmentes az a hitelesített vagy nem hitelesített másolat, amely illetékmentes eljáráshoz szükséges.

5. A már egyszer hitelesített másolatra, kivonatra vezetett olyan záradék, amely azt bizonyítja, hogy az eredeti iraton változás nem történt, vagy azt kiegészítik, 1000 forint illeték alá esik.

V. A fordítás illetéke

1. Az eljáró hatóság által készített fordítás illetéke oldalanként 1000 forint.
2. Illetékmentes: a tárgynál fogva illetékmentes eljáráshoz (Tv. 33. §) szükséges irat fordítása.

VI. A hitelesítés illetéke

1. Az eljáró hatóság által végzett hitelesítés illetéke, ha jogszabály kivételt nem tesz:
 - a) másolat, kivonat vagy fordítás után oldalanként 100 forint;
 - b) iraton levő aláírás után aláírásonként 500 forint;
 - c) külföldi használatra szánt iraton levő aláírásnak bármely hatóság, bíróság vezetője általi hitelesítése (közbenső felülhitelesítése) esetében minden aláírás után 2000 forint; az ilyen hitelesítésnek miniszter általi felülhitelesítése 5000 forint.
3. Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda által végzett hitelesítés illetéke oldalanként 300 forint. Ezt az illetéket kell fizetni a másodlat, a másolat és fénymásolat hitelesítéséért is.

VII. Az állami levéltár által készített másolat illetéke

1. A levéltár által készített hitelesített másolatért, továbbá az ügyfél által készített másolatnak és fénymásolatnak a levéltár által történő hitelesítéséért - ideértve az állami vagy felekezeti anyakönyvi másodpéldányokból anyakönyvi kivonat kiállítását - oldalanként 200, de legalább 2000 forint illetéket kell fizetni.
2. A levéltárban őrzött irat alapján kiállított, tény, körülményt igazoló irat kiadása iránt indított eljárásban az általános tételű eljárási illetéket (29. §) kell fizetni.

VIII. Az iskolai, tanfolyami bizonyítványmásolat, másodlat illetéke

Iskolai bizonyítvány - ideértve a felsőfokú oktatási intézmény által kiállított oklevelet is -, továbbá a tanfolyami bizonyítvány másolatának, másodlatának kiállításáért 2000 forint illetéket kell fizetni.

IX. Egyes okmányok kiadásával kapcsolatos eljárások illetéke

I. Az **úti okmányok** kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

2. A magánútlevél, a szolgálati és hajós szolgálati útlevél kiadásának illetéke 7500 forint, ha a magánútlevél érvényességi ideje 10 év, 14 000 forint. A kérelem benyújtásának időpontjában 18. életévét be nem töltött személy és a 70. életévét betöltött személy magánútlevelének, az 1 évi érvényességgel kiállított magánútlevél, szolgálati és hajós szolgálati útlevél, valamint a menekültként elismert személyek kétnyelvű úti okmánya kiadásának illetéke 2500 forint.
3. A második magánútlevél kiadásának valamint a magánútlevél soron kívüli kiadásának illetéke a 2. pontban meghatározott mérték kétszerese.
4. A határátlépési engedély kiadásának illetéke 1500 forint.

5. Illetékmentes:

- a) a diplomata-útleveél,
- b) a külügyi szolgálati útleveél,
- c) a határátlépési igazolvány,

d) az úti okmány cseréje, amennyiben arra azért kerül sor, mert az úti okmány biometrikus azonosítót tartalmazó tároló eleme nem tartalmazza vagy hibásan tartalmazza a törvényben meghatározott adatokat.

6. Az elveszett, megsemmisült, továbbá - az 5. pont d) alpontjában meghatározott eset kivételével - a megrongálódott és utazásra alkalmatlanná vált úti okmány helyett kiállított új úti okmány kiadásának illetéke a 2-4. pontban meghatározott illeték kétszerese.

8. Az útleveél-hatósági eljárásban benyújtott fellebbezés illetéke 5000 forint.

II. Személyazonosító igazolvány, valamint a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. Az állandó személyazonosító igazolvány kiadására irányuló eljárás illetéke 1500 forint. Ha az eljárásban az állandó személyazonosító igazolvány átmenetileg nem adható ki és ezért ideiglenes személyazonosító igazolvány kiadása is szükséges, az eljárás illetéke összesen 3000 forint.

2. Illetékmentes

a) a 14. életévét be nem töltött polgár személyazonosító igazolványa iránti kérelme, kivéve az elveszett, megsemmisült, megrongálódott okmány cseréje esetén,

b) a 70. életévét betöltött polgár személyazonosító igazolvány iránti kérelme, ha útleveéllel vagy kártyaformátumú vezetői engedéllyel nem rendelkezik.

3. **Illetékmentes** a személyazonosító igazolvány kiadásához szükséges - jogszabályban meghatározott - **anyakönyvi kivonat** kiállítása.

4. A személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány illetéke - ha az eljárás a személyi azonosítót vagy a lakcímet nem érintő adatváltozás miatt indult - 500 forint.

5. Illetékmentes a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadása, ha arra a személyazonosító igazolvány kiadása, lakcímváltozás, illetve - 14. életévét be nem töltött kiskorú esetén - a kérelemre feltüntethető adatok változása miatt kerül sor.

6. Ha a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadására irányuló eljárásra az igazolvány elvesztése, megsemmisülése, **megrongálódása** miatt kerül sor, az eljárás illetéke 1000 forint.

III. A gépjárművezetői engedély, a forgalmi engedély és a törzskönyv kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. A gépjárművezetői engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 4000 forint. Az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött kérelmező esetében, valamint ha az egészségügyi hatóság előírása alapján a vezetői engedély érvényessége 1 év vagy annál rövidebb, a vezetői engedély kiadásának illetéke 1500 forint.

2. A forgalmi engedély kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke 6000 forint. Az ideiglenes forgalmi engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 2500 forint.

3. A törzskönyv kiadására irányuló eljárás illetéke 6000 forint.

IV. Egyéb rendelkezések

1. Az I-III. pontokban meghatározott okmányok egy eljárásban történő igénylése esetén is az eljárási illetéket az igényelt okmányonként külön-külön kell megfizetni.

2. Illetékmentes:

a) az e címben meghatározott okmány cseréje, ha a csere a hatóság téves bejegyzésén alapul vagy az okmány gyártáshibás;

b) a személyi azonosító képzése - ideértve a személyi azonosító megváltozását eredményező adatváltozást is - miatt kiállított hatósági igazolvány;

c) az érintett polgár adatainak a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából való törlésére irányuló eljárás.

d) a lakcímet igazoló hatósági igazolvány és a forgalmi engedély cseréjére irányuló eljárás, amennyiben arra a helység, az utca, egyéb helymeghatározó adat nevének vagy számának megváltozása miatt kerül sor.

X. Anyakönyvi és névváltoztatási eljárás

1. A házassági névviselési forma megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 5000 forint.

2. A születési név megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 10000 forint. Az egy családhoz tartozó nagykorúak közös kérelme esetében az illetéket minden nagykorúnak külön-külön kell megfizetni.

3. Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által megváltoztatott név ismételt megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 30 000 forint.

6. A névváltoztatási okiratmásolat kiállítására irányuló kérelem illetéke 1000 forint.

XVII. A vállalkozói igazolvány és az üzlet működési engedélyének illetéke

1. A vállalkozói igazolvány kiadása iránti eljárás illetéke 10 000 forint. A vállalkozói igazolványban feltüntetett adatok változása miatti igazolványcseréért- a módosítások számára tekintet nélkül - 3000 forint illetéket kell fizetni. Illetékmentes a módosítás, ha arra a vállalkozói igazolványban feltüntetett helységnevének, utcanevének, házszám állami vagy önkormányzati döntés alapján

történő megváltoztatása miatt kerül sor. A megrongálódott, megsemmisült, vállalkozói igazolvány potlása iránti eljárás illetéke 5000 forint.

XXI. A hatósági bizonyítvány kiállítása iránti eljárás illetéke

1. A hatósági bizonyítvány kiállítása 2000 forint illeték alá esik. Ha egy beadványban több hatósági bizonyítványt kérnek, az első példány után 2000 forint, minden további, az első példánnyal azonos tartalmú hatósági bizonyítvány után 600 forint illetéket kell fizetni.

2. Ha egy eljárásban több ügyfél vesz részt, a hatósági bizonyítványért az 1. pont alapulvételével annyi illetéket kell fizetni, mint amennyi akkor járna, ha mindegyik ügyfél ügyében külön eljárás folyna.

3. Az anyakönyvi kivonat kiállítása iránti eljárás illetéke - kivonatonként - 2000 forint.

AZ ISKOLAI BIZONYÍTVÁNY KIÁLLÍTÁSÁNAK IGAZGATÁSI DÍJA

11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről¹³⁷

7/A. § (1) Igazgatási díjat kell fizetni, ha az iskola kérelemre

b) névváltozás esetén bizonyítványt cserél.

(2) Az igazgatási díj összege az elkészítés évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) tíz százaléka.

(3) Az igazgatási díjat az iskola által meghatározott módon és számlára kell befizetni. A befizetett igazgatási díj az iskola bevétele. A befizetett díj kezelése és nyilvántartása az államháztartás alrendszerének bankszámla-vezetési, költségvetési, befizetési és letéti kezelési, valamint kötelezettségvállalási rendjéről szóló jogszabályokban meghatározottak szerint történik.

4. számú melléklet:

7. b) Az elveszett vagy megsemmisült bizonyítványról - kérelemre - a törzslap (póttörzslap) alapján másodlat állítható ki. A másodlatért a külön jogszabályban meghatározottak szerint illetéket kell leróni.

¹³⁷ E jogszabály a közoktatási intézményekre vonatkozik.

AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELET ÉS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI AZONOSÍTÓ JELET IGAZOLÓ HATÓSÁGI IGAZOLVÁNY IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi XX. törvény a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról

9. § (1) Az adóazonosító jel és a Társadalombiztosítási Azonosító Jel képzése és az ezekről szóló hatósági igazolványnak a polgár részére első alkalommal történő kiadása díjmentes.

(2) Díjmentesen kell kiadni az (1) bekezdésben meghatározott hatósági igazolványt akkor is, ha a korábban kiadott igazolványban szereplő adat megváltozott, téves, illetve a megváltozott adat beírására szolgáló rovat betelt.

10. § Az adóazonosító jelet, illetőleg a Társadalombiztosítási Azonosító Jelet igazoló hatósági igazolvány kiadásáért az általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összegű igazgatási szolgáltatási díjat fizet a polgár, ha az új hatósági igazolvány kiadása a birtokából való elkerülés (lopás, elvesztés, megsemmisülés) vagy megrongálódás miatt válik szükségessé.

A TULAJDONILAP-MÁSOLAT IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi LXXXV. törvény az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról

27. § A tulajdoni lapról kiállított hiteles másolatért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni (a továbbiakban: díj), mely az ingatlanügyi hatóság bevétele.

28. § (1) A tulajdoni lapról kiállított hiteles másolatért 6250 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) A tulajdoni lapról elektronikus dokumentumként szolgáltatott hiteles tulajdonilap-másolatért 3600 forint, a nem hiteles másolatért 1000 forint elektronikus adatszolgáltatási díjat kell fizetni.

(3) A tulajdonilap-másolat kiállítását elutasító határozat elleni fellebbezés díja az (1) bekezdésben megállapított díj kétszerese.

29. § (1) A díjat, valamint az elektronikus adatszolgáltatási díjat annak kell megfizetnie, aki a tulajdonilap-másolat szolgáltatását kéri, illetve amely szerv az erre irányuló megkeresést előterjeszti.

(2) A 28. § (1) és (3) bekezdése szerinti díjfizetési kötelezettség az ingatlanügyi hatóság pénztárába történő készpénzbefizetéssel, amennyiben az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával vagy az ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő átutalási megbízással teljesíthető.

(3) A díj átutalási megbízással történő megfizetése esetén a tulajdonilap-másolat kiállítása iránti kérelem, megkeresés előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(4) A díj megfizetésének, illetve a megfizetés igazolásának elmulasztása esetén - ha az ügyfél a hiányt felszólítás ellenére nyolc napon belül nem pótolja - az ingatlanügyi hatóság a tulajdonilap-másolat kiállítása iránti kérelmet elutasítja. A hiánypótlásra történő felszólításban az ügyfelet figyelmeztetni kell a mulasztás jogkövetkezményeire.

30. § (1) Teljes személyes díjmentességben részesül:

- a) a Magyar Állam,
- b) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény.

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott szervezet ingatlanonként évente egy alkalommal részesülhet a tulajdonilap-másolat díjának megfizetése alól személyes díjmentességben.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feltétel fennállásáról a szervezet az eljárás megindulásakor írásban köteles nyilatkozni.

31. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes az elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezése, ha az

- a) hagyatéki eljáráshoz,
- b) gyámügyi, szociális vagy kisajátítási eljáráshoz,
- c) részarány-földtulajdonnal kapcsolatos eljáráshoz,
- d) a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló törvényben meghatározott állami alapmunkák végzéséhez,

e) a földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv hatósági feladatai ellátásához szükséges, illetve ha azt

- f) az eljáró szerv
- fa) közigazgatási eljáráshoz,
- fb) közérdekű bejelentés, javaslat és panasz elbírálására irányuló eljáráshoz,
- fc) gondnokság alá helyezés iránti eljáráshoz,
- g) a közigazgatási perben eljáró bíróság eljárásához,
- h) a büntetőügyben eljáró bíróság eljárásához,
- i) az ügyészség eljárásához,
- j) a nyomozó hatóság és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai ellátása érdekében,
- k) a helyi önkormányzat, illetve azok társulásai közszolgáltatásait érintő beruházások megvalósítása érdekében benyújtandó közösségi, illetőleg nemzeti forrásból nyújtott támogatással megvalósuló pályázatok dokumentációjának elkészítéséhez kéri.

(2) Tárgyánál fogva díjmentes a hiteles tulajdonilap-másolat kiállítása, valamint az elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezése, ha az igazolhatóan birtok-összevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt indított eljáráshoz szükséges.

(3) Az (1) bekezdés f) pontjának fa) alpontja nem vonatkozik arra az esetre, ha a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvényben foglaltak szerint az ügyfél köteles az adatszolgáltatásért járó díjat megfizetni.

(4) Az (1) bekezdés a)-c), valamint f)-k) pontjában meghatározott eljárásokhoz szükséges elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezését kezdeményezőknek - a mentességet megalapozó eljárás, az ügyszám, illetőleg a pályázati azonosító megjelölésével - a felhasználás célját hitelt érdemlően igazolni kell.

(5) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltak szerint elektronikus dokumentumként díjmentesen szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat, valamint az erről készített papír alapú másolat kizárólag a lekérdezés alapjául szolgáló ügyben használható fel, harmadik fél részére nem adható tovább.

(6) Amennyiben az ingatlanügyi hatóság ellenőrzése során megállapítja, hogy a díjmentesség igénybevételére jogszerűtlenül került sor, továbbá az (5) bekezdésben foglaltak megsértése esetén az igénybevevőt a díjmentesség hiányában fizetendő díjtétel kétszeresének megfizetésére határozattal kötelezi. A döntés ellen közigazgatási eljárás keretében nincs helye fellebbezésnek.

32. § (1) A díjat vissza kell téríteni, ha a kérelem visszavonásáról az ingatlanügyi hatóság az érdemi intézkedést megelőzően tudomást szerzett. A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a felülvizsgált hatósági döntés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről huszonkét munkanapon belül intézkedni kell.

AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ELJÁRÁS IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

32/A. § (1) Az elsőfokú eljárásért - ha e törvény másként nem rendelkezik - változással érintett ingatlanonként 6600 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) A jelzálogjog bejegyzése, valamint a bejegyzés módosítása iránti eljárás díja változással érintett ingatlanonként 12 600 forint.

(4) Törvényben meghatározott soron kívüli ügyintézés kivételével, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény - a továbbiakban: Inyvtv. - 46. §-ában meghatározott soron kívüli eljárás díja ingatlanonként 10 000 forint.

(5) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban hozott döntés ellen benyújtott fellebbezés díja 10 000 forint.

(6) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban készített hiteles vagy hitelesítés nélküli másolatért, illetőleg kivonatért oldalanként 100 forint díjat kell fizetni.

(7) A társasház-alapítás bejegyzésének díja társasházi tulajdoni különlaponként 6600 forint, de legfeljebb összesen 100 000 forint.

(8) A társasházi alapító okirat módosítása esetén - ha a módosítás a társasház tulajdoni különlapjait érinti - a módosítás ingatlan-nyilvántartási átvezetésének díja társasházi különlaponként 6600 forint, de legfeljebb összesen 100 000 forint.

(9) A (7) és (8) bekezdés rendelkezéseit a lakásszövetkezet esetén is megfelelően alkalmazni kell.

(10) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásért fizetett díj az ingatlanügyi hatóság saját bevételét képezi, amely az ingatlan-nyilvántartásért felelős miniszter által az e törvény felhatalmazása alapján az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletben meghatározott számlaszámra fizetendő meg. Az ingatlan-nyilvántartási eljárásért fizetendő díjbevétele 25%-át az ingatlan-nyilvántartásért felelős miniszter jogosult központosítani, amely kizárólag a földügyi szakigazgatáson belüli bevétel kiegyenlítésére fordítható.

32/B. § (1) Az ingatlan-nyilvántartási eljárás díja alól **teljes személyes díjmentességben** részesül:

a) a Magyar Állam,

e) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény,

k) az Észak-atlanti Szerződés Szervezete, továbbá az Észak-atlanti Szerződés tagállamainak és az 1995. évi LXVII. törvényben kihirdetett Békepartnerség más részt vevő államainak Magyarországon tartózkodó fegyveres erői - ideértve az említett fegyveres erők alkalmazásában álló nem magyar állampolgárságú, hivatásos szolgálatban lévő és polgári állományú személyeket is - kizárólag a szolgálati kötelezettségükkel összefüggő ingatlanügyek tekintetében,

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett szervezetet a díjmentesség csak abban az esetben illeti meg, ha az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége nem keletkezett.

(3) A díjmentességnek a (2) bekezdésben meghatározott feltétele meglétéről a szervezet az eljárás megindításakor írásban köteles nyilatkozni. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell, hogy a szervezet - az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után, vagy ilyen tevékenység hiányában - társasági adó fizetésére nem volt kötelezett.

(4) Nemzetközi szervezet, ennek tisztségviselői és családtagjaik, idegen állam, idegen állam magyarországi diplomáciai, konzuli és egyéb képvisellete, ezek tagjai és családtagjaik díjmentességére nézve nemzetközi szerződés, ennek hiányában a viszonyosság az irányadó.

(5) A viszonyosság kérdésében az adópolitikáért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kialakított állásfoglalása az irányadó.

32/C. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes:

a) a Magyar Állam a szociálisan rászorult természetes személy hiteladósok lakhatásának biztosításáról szóló törvény alapján történő lakásvásárlásával, valamint a devizában felvett lakáscélú hitelből származó követelés törvényben rögzített árfolyamon történő **végtörlesztésével összefüggésben kezdeményezett jelzálogjog, végrehajtási jog, továbbá az elidegenítési és terhelési tilalom törlésére irányuló eljárás,**

ab) a szociálisan rászorult természetes személy hiteladósok lakhatásának biztosításáról szóló törvény szerinti vételi jog bejegyzésére irányuló eljárás,

ac) a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. javára történő vagyionkezelői jog bejegyzésére irányuló eljárás;

b) a kiskorú javára megállapított tartásdíj biztosítására szolgáló jelzálogjog bejegyzésére irányuló eljárás;

c) a jogosult nevének és lakcímének (székhelyének, üzemi központjának) bejelentése;

d) a lakáscélú közvetlen állami támogatás igénybevétele esetén

da) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt,

db) a fiatalok otthonteremtési támogatását és

dc) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt megelőlegező kölcsönt

biztosító jelzálogjog, valamint ezzel összefüggően a Magyar Állam, mint a jelzálogjog jogosultja javára a jelzálogjog megszűnéséig fennálló elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartási bejegyzése, illetve törlése iránti eljárás;

e) az olyan jog vagy tény törlésére irányuló kérelem, amelynek megszűnése az ingatlan-nyilvántartásból kétségtelenül megállapítható;

f) a lakástörvény alapján vételi, elővásárlási joggal rendelkező személy részére elidegenített önkormányzati vagy állami tulajdonban álló lakás tulajdonjogának, haszonélvezeti jogának, továbbá az ezzel összefüggő elidegenítési és terhelési tilalomnak, valamint jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével vagy törlésével kapcsolatos eljárás;

g) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere keretében létrejött megállapodáson alapuló tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartási bejegyzése;

h) a végrehajtási eljárásban az árverés, nyilvános pályázat kitűzése tényének és időpontjának feljegyzésére, valamint az árverés sikertelensége és a pályázat eredménytelensége esetén annak törlésére irányuló eljárás;

i) a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására, valamint a közigazgatási hatóság és a büntetőügyben eljáró bíróság által elrendelt zárlat, a büntető ügyben eljáró bíróság által elrendelt zár alá vétel, továbbá az ügyész és a nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt megelőző biztosítási intézkedés tényének feljegyzésére és törlésére, továbbá a büntetőeljárás megindításának feljegyzésére és törlésére irányuló eljárás;

j) a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás;

k) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt az ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a kárpótlási eljárás, a részarány-tulajdonnal kapcsolatos eljárás;

(2) A mentesség fennállásáról a kérelmező az eljárás megindításakor köteles nyilatkozni.

32/D. § Ha egy ingatlanügyi hatóságnál egyazon ingatlanra vonatkozóan a kérelmező többféle jog vagy tény keletkezésének, módosulásának vagy megszüntetésének a bejegyzését vagy a bejegyzett ilyen jog vagy tény törlését egy eljárásban kéri, azt az értéket kell a díjfizetés alapjául venni, amely után a legmagasabb díj jár.

32/E. § (1) A díjat annak kell megfizetnie, aki az ingatlan-nyilvántartási eljárás lefolytatását kéri, illetve amely szerv az erre irányuló megkeresést előterjeszti. Ha a kérelmet vagy a megkeresést előterjesztő és a bejegyzés, feljegyzés, vagy törlés által jogot szerző, illetve a jogosult nem azonos, a díjat annak kell megfizetni:

a) aki a bejegyzés által jogot szerez, illetve jogosulttá válik, ennek hiányában

b) aki a tény feljegyzését, vagy törlését indítványozza a megkeresés alapjául szolgáló eljárásban, ennek hiányában

c) aki a törlésre kerülő joggal, ténnyel terhelt ingatlan, illetve tulajdoni hányad tulajdonosa, ennek hiányában

d) annak, aki a kérelmet, megkeresést előterjeszti.

(2) Több fizetésre kötelezett esetén a feleket egyetemleges díjfizetési kötelezettség terheli.

(3) Ha a megkeresést előterjesztő és a díj megfizetésére kötelezett nem azonos, a megkeresést előterjesztő - amennyiben a díj megfizetésére kötelezett a díj megfizetését nála igazolta - a díj megfizetését igazoló okiratot, vagy annak másolatát a megkeresésével együtt továbbítja az eljáró ingatlanügyi hatóságnak.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak hiányában a megkeresést előterjesztő legkésőbb a megkeresés előterjesztésével egyidejűleg a díj összegének, valamint az eljáró ingatlanügyi hatóságnak a megjelölésével tájékoztatja a díj megfizetésére kötelezettet, hogy a díj megfizetését a (9) bekezdés szerinti határidőben az eljáró ingatlanügyi hatóságnál igazolnia kell, és erről a tájékoztatásról a megkeresésében az ingatlanügyi hatóságot tájékoztatja.

(5) A díjfizetésre kötelezett személyének megállapításához szükséges adatok hiányában az ingatlanügyi hatóság a megkereső szervet hívja fel a (9) bekezdés szerinti hiánypótlásra.

(6) A díjnak a másodfokú ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással történő megfizetése esetén a kérelem, megkeresés előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(7) Átutalással történő fizetési mód esetén az átutalási megbízáson fel kell tüntetni a külön jogszabályban meghatározott kincstári tranzakciós kódot, valamint az ingatlan fekvése szerinti település nevét és az ingatlan helyrajzi számát. Készpénz-átutalási megbízással történő fizetés esetén a készpénz-átutalási megbízás „Közlemény” rovatában fel kell tüntetni az ingatlan fekvése szerinti település nevét és az ingatlan helyrajzi számát.

(8) Ha e törvény másként nem rendelkezik a díjfizetési kötelezettség (ideértve a fellebbezés díját is) az ingatlanügyi hatóságnál - a kérelem, megkeresés előterjesztésével egyidejűleg a pénztárába történő készpénzbefizetéssel, ha az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával - vagy az ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő készpénzátutalási megbízással, illetve átutalási megbízással teljesíthető.

(9) A díj megfizetésének elmulasztása, valamint a (7) bekezdésben megjelölt adatok hiányában nem beazonosítható díjbefizetés esetén a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől számított tíz munkanapon belül kell megfizetni a díjat és igazolni annak megfizetését.

(10) Ha jogerős hagyatékátadó végzés, bírósági és hatósági határozat, illetve bírósági, bírósági végrehajtói vagy hatósági megkeresés alapján induló eljárás esetén a díj megfizetésére kötelezett nem tesz eleget a (9) bekezdés szerinti hiánypótlási felhívásban foglaltaknak, az ingatlanügyi hatóság az eljárást lefolytatja, azonban a meg nem fizetett díj és annak járulékai adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülnek.

(11) A végrehajtást kérő, illetve a végrehajtási jog vagy a jelzálogjog bejegyzést elrendelő hatóság az ingatlanügyi hatóságnak a végrehajtási jog vagy jelzálogjog bejegyzéséért fizetendő (előlegezendő) díjat azt követő 8 napon belül fizeti meg (utólagos díjfizetés), miután annak teljes összegét végrehajtási költségként az adóssal (ingatlan tulajdonossal) szemben, illetve az adók módjára behajtandó köztartozás jogosultjával szemben az eljárás eredménytelenségének megállapítását követően, mint végrehajtási költséget érvényesítette, ha a követelés

a) behajtását adóigazgatási eljárás során kezdeményezték, vagy társadalombiztosítási jogviszonyból ered,

b) a büntető- és a büntetés-végrehajtási-, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeg, vagy vagyonek Kobzából ered (a polgári jogi igény kivételével), vagy

c) az a)-b) pontokba nem tartozó más köztartozás, és

d) az a)-c) pontok valamelyikében foglalt feltétel teljesülését, valamint az utólagos díjfizetésre irányuló igényt a megkeresés tartalmazza.

(12) Ha a díj megfizetését a végrehajtást kérő az (1) bekezdés szerint, vagy a (9) bekezdés alapján történő fizetést követően a végrehajtási eljárásban igazolta, továbbá utólagos díjfizetés igénybevétele esetén a díjat a végrehajtási eljárásban végrehajtási költségként kell behajtani.

(13) A 32/A. § (4) bekezdésében meghatározott díjat a soron kívüli eljárás lefolytatása iránti kérelem előterjesztésével egyidejűleg kell az ingatlanügyi hatóság pénztárába befizetni, vagy amennyiben az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával megfizetni, illetve a díj készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással történő megfizetése esetén mellékelni kell a kérelemhez a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(14) A (9) bekezdésben foglaltak nem teljesítése esetén a soron kívüli eljárás, illetve a hitelesített vagy hitelesítés nélküli iratmásolat, illetőleg kivonat iránti kérelem nem teljesíthető.

32/F. § (1) A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a felülvizsgált hatósági döntés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről huszonkét munkanapon belül intézkedni kell.

Hivatkozott jogszabályok jegyzéke¹³⁸

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
1990. évi LXXV. törvény a helyi önkormányzatokról
1990. évi XCIII. törvény az illetékről
1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról - **Flt.**
1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - **Mt.**
1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról - **Nytv.**
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - **Szt.**
1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
1994. évi LV. törvény a termőföldről
1996. évi XX. törvény a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról
1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról
1996. évi LXXXV. törvény az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - **Gyvt.**
1997. évi LXXIV. törvény az alkalmi munkavállalói könyvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - **Tbj.**
1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - **Tny.**
1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - **Ebtv.**
1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - **Cst.**
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló - **Fot.**
2003. évi LXXXVII. törvény a fogyasztói árkiegészítésről
2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről
2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról - **Pftv.**

138 Kiemeltük a Kézikönyvben feldolgozott jogszabályok rövidítéseit.

2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - **Ket.**
2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról - **Szmtv.**
2007. évi. II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról
2007. évi LXXXIV. törvény a rehabilitációs járadékról - **Rjt.**
2009. évi LXXVII. törvény a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról
2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről
2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról
2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról
- 93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet az 1945 és 1963 között törvénytörő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcával összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről
- 23/1991. (II. 9.) Korm. rendelet egyes bányászati dolgozók társadalombiztosítási kedvezményeiről
- 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet az 1938-1945 közötti időszakban faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetőleg a nácizmus elleni magatartásuk miatt deportált, munkaszolgálatot teljesített vagy egyéb személyes szabadság korlátozása alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről
- 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről
- 174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet az 1951 és 1956 közötti időszakban politikai okból hátrányos megkülönböztetéssel járó katonai munkaszolgálatot teljesített személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről
- 146/1993. (X. 26.) Korm. Rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról
- 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról
- 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról
- 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól
- 180/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról

- 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól
- 273/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról
- 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról
- 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről
- 387/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet. az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól
- 242/2008. Korm. rendelet a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről
- 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről
- 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról
- 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról
- 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet a rokkantsági járadékról
- 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról
- 2/2011. (I. 14.) NGM rendelet az álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, valamint a nyilvántartásból való törlésről
- 31/2005. (IX. 29.) PM rendelet a START kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól
- 34/2009. (XII. 30.) SZMM rendelet az álláskeresői járadék és álláskeresői segély megállapításához szükséges igazolólapról
- 40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről - **Fr.**